MENELAOS LUDEMIS
Cetatea speranţei

Editura Albatros
MENELAOS LUDEMIS
CETATEA SPERANŢEI
Coperta de CARMEN FLORICA ŢAPU BUCUREŞTI 1973
MENELAOS LUDEMIS
cetatea speranţei în româneşte de DORINA ANTON-TALAZ
EDITURA ALBATROS

Partea întâi

Capitolul ÎNTÂI

Dimineaţă sfioasă, gata să izbucnească în lacrimi. Ne-a dăruit-o soarele pe discul său (otravă în tavă aurită). La ce bun se mai trezesc asemenea dimineţi? La fel şi toamna. Ce rost are să stea în calea iernii? Ca s-o alunge? Asta nu s-a întâmplat niciodată. E limpede.

Dar ce să-i faci? O dată ce calendarul insistă că „anotimpurile anului sunt patru", aşa să fie.

Se vede însă, cât de colo, că totul e sumbru, mahmur. Până şi soarele cască întruna. Nu vrea să-şi facă norma întreagă. Drept să-ţi spun, are dreptate. Păi, treabă-i asta, să te pună să străluceşti douăsprezece ore în şir? Şi de ce, mă rog? Ca să nu răcească ouăle, să nu moară puii Terrei? Bună şi asta! Eu zic că cel mai bun lucru ar fi să se strecoare soarele sub un nor şi să tragă un pui de somn. Cât despre nori, are cerul câţi îţi pofteşte inima. S-au reîntors şi cei plecaţi în vacanţa lor de vară. Unii stau gata să-şi scuture de pe acum lacrimile. Tot dau târcoale deasupra pomilor. Pleacă… vin. În cele din urmă s-au oprit, şi aşa a început o ploaie molcomă, nehotărâtă. Picăturile stropeau la început crestele; apoi coborând din frunză-n frunză au ajuns pe pământ. Binecuvântat a fost acest duş. S-a spălat şi drumul, şi e o plăcere să mergi pe el acum.

În dimineaţa aceasta, însă, drumul e pustiu. Doar la

orizont se vede cineva mergând încet, furat de gânduri. Însă e departe şi nu poţi distinge cine este şi încotro merge. Doar o bocceluţă se vede atârnând pe umărul lui; pare o vietate înjunghiată. Iată! Acum, când s-a apropiat mai mult, l-ai putea recunoaşte. Cum de nu ne-am dat seama mai din vreme? Acesta e Melios. Melios Kadras! Vechiul nostru priet-en din „Un copil numără stelele”. Totuşi, păcat! Toţi credeam că după atâtea rătăciri s-o fi cuibărit şi el undeva. Dar uite că iar pleacă. Şi de data aceasta se pare că pleacă pentru un drum lung, că pleacă de pe aici pentru totdeauna. Şi are dreptate, bietul Melios. Ce, aţi uitat? îl fugăresc jandarmii pentru că le-a smuls din mâini ţiganii pe care-i băteau de moarte. Nu ştia sărăcuţul că cea mai mare crimă este să împiedici un criminal să-şi săvârşească crima. „Cu ce drept, domnule, îţi permiţi să faci una ca asta?” urlă legea. „Dreptul de a pedepsi îl am numai *eu*! Dacă jandarmul meu a greşit, eu îl pedepsesc!” Vorbe goale. Noi ştim cu toţii că jandarmul este *mina* legii. Aţi văzut vreodată pe cineva să-şi pedepsească mâna? Aşa că, slăbiţi-mă, cunoaştem noi poveştile astea. Mama legii este o oarbă cu balanţa în mână. De mii de ani cântăreşte şi niciodată n-a cântărit drept. Melios o cunoaşte bine. Îi cunoaşte şi numele. O cheamă Temis. Este o femeie de marmură, postată în faţa tribunalului.

Într-o zi Melios văzu un bătrânel, stând la picioarele ei. Avea şi el o balanţă în mână şi vindea smochine vârzi.

— Nene! îi zise Melios.

— Ce-i, mă?

— Cine-i tanti asta cu cântarul în mână? O cunoşti?”

— Dacă o cunosc, mă întrebi? De trei ori m-a jupuit.

— Ce vorbeşti, nene!

— Aşa cum îţi spun.

— Şi de ce au legat-o la ochi?

— Hm! Ca să cântărească, cică, just! Mă! Eu cântă. resc cu ochii cât pumnu’ şi tot mai greşesc. Şi-o să cântărească drept chioara asta? Ei, băiatule, m-am lămurit. Toţi judecătorii îşi bat joc de noi.

— Te-au ars?

— Nu numai o dată! De trei ori! De trei ori! Vrei să-ţi povestesc? Cumpără o oca de smochine, lungeşte-te la picioarele chioarei, mănâncă liniştit şi eu îţi povestesc. Deci… Deci cândva aveam un petic de izlaz. Într-o zi vine vecinul meu, Tragulias, şi-mi spune: „Mă moş Davanos, ce ţii bucata aia de pământ să lenevească? O să putrezească de atâta trândăveală. Nu mă laşi să pasc eu vitele pe ea?”

— Şi l-ai lăsat?

— L-am lăsat. Au trecut câţiva ani. Într-o bună zi urc plugul în căruţă şi mă duc să-l desţelenesc, ca să pun cartofi. Cum mă vede, Tragulias începe să urle: „Măi, ce faci acolo? Ai orbul găinilor? Te-ai apucat să ari ogor străin?” Mi s-a urcat sângele la cap. „Cum străin, mă pungaşule? Nu tu m-ai rugat să te las să-ţi paşti vitele pe pământul meu?” Şi ce crezi că-mi răspunde borfaşul? „Taman de aia îţi spun că-i al meu!” Mi-am înghiţit mânia. „Lasă – mi-am spus – mâine mă duc la tribunal să-mi facă dreptate”.

— Şi? Ţi-a făcut?

— Stai să vezi! Se uită judecătorul în catastifele lui, se mai uită o dată, şi ce crezi că găseşte blestematu? Că pământul este al lui Tragulias! Mi-a căzut cerul în cap. „Vreun alt tribunal mai mare nu există?” îmi întreb avocatul. „Cum să nu?” îmi răspunde. Vând un petic de vie pe care-l aveam şi merg mai departe. Ei, ştii ce-am descoperit? Toţi judecătorii lucrează mână în mână. Şi ăsta mai mare a găsit că pământul este tot al lui Tragulias. M-am ofticat. „Altă judecătorie mai mare nu există?” îmi întreb din nou avocatul. „Cum să fiu? îmi spune el. Este una la Atena, cea mai faimoasă din lume: Areopagul”. Vând şi ultima livadă de smochine şi mă duc la Atena. Ei, crezi că acolo mi-au făcut dreptate? Toţi o apă ş-un pământ. Şi domnii ăştia au găsit că pământul este al lui Tragulias. Şi iată-mă acum la picioarele chioarei, vânzând smochine.

— Bine, dar n-a venit niciun ţăran să spună adevărul?

— Numai unul? Tot satul! „Al cui este ogorul?” a întrebat judecătorul. „Al lui moş Davanos”, a răspuns într-o gură satul. „Şi cine paşte vitele pe el?: < a mai întrebat

judecătorul. „Tragulias”, au răspuns ţăranii. Atunci s-au adunat ghem toţi judecătorii şi au hotărât: „Pământul aparţine lui Tragulias”. Şi-acum te întreb: De ce, fiule, s-au inventat „judecătoriile”? Ca să-ţi mănânce dreptatea? Atunci au reuşit!

Dar ne-am luat cu „dreptatea” şi am uitat un nedreptăţit – pe Melios. Da, la fel a păţit şi el. De aceea a plecat în lume: să fugă, să dispară, ca să nu-l găsească „fiica chioarei”.

Melios umblă, umblă orbecăind. În faţa lui nu se distinge nimic. Doar către amiază, în zare, s-a ridicat un nor de fum.

— Ce arde acolo? a întrebat pe un drumeţ.

— Un vapor, îi spuse.

Cine ştie, poate chiar aşa era. Un vapor care arde, sau un vapor care pleacă e acelaşi lucru. Parcă plecarea nu-i şi ea un foc?

A urcat pe o coamă de deal. Şi de acolo ce-i văd ochii? Un oraş! Un oraş uriaş. Oraşul cu cel mai lung şi mai încâlcit nume: *Tesa-lo-ni-chi*. Un convoi întreg de litere, pe onoarea mea. De aceea şi oamenii l-au mai forfecat un pic: *Să-lo-ni-chi*. Dar şi aşa tot li s-a părut lung unor bătrâni de prin munţi, şi l-au ciuntit de-a binelea: *Solon*.

Pe Melios îl scoate din sărite cuvântul.

— Aţi înnebunit? le spune. Solon a fost cel mai mare legiuitor din lume!

— Haide de! i-au răspuns bătrânii. Vezi-ţi de treabă! Pe unde mai e ăsta acum?

— A murit!

— Atunci ce te mai interesează? A murit, s-a dus. Uită-l!

— Da, dar Solon este dintre ăia care nu se uită.

— Lasă gura, mă! La mine în sat era un pehlivan care sărea şase metri. A murit, s-a dus. Solon al tău cât sărea?

— Ăsta nu sărea.

— Atunci de ce-l amesteci într-o discuţie serioasă?

— Află că pe ăsta, ăsta… mii de ani au trecut şi tot nu

l-au uitat oamenii.

— Tacă-ţi fleanca! au spus bătrânii şi au plecat.

Toate astea Melios le-a discutat nu acum, ci cu ani în urmă. Atunci când mergea la „Şcoala Mare”, unde a cunoscut-o pe Agrambeli Stamiris după care a înnebunit de-a binelea.

Multe se spuneau, încă de pe atunci, despre acest oraş mare. Cică se întindea de-a lungul mării şi prin faţa lui se plimbau corăbiile. Un oraş uriaş, fermecător, nemilos. Un prieten de-al lui însă, un covrigar, i-a luat cu măturoiul.

— Minţiţi cu toţii! Nu este decât o fiară. Stoarce toate satele şi înfulecă grânele cu ţărani, cu tot.

— Baliverne, îl întrerupe unul.

— Pe ochii mei!

— Atunci, mă neghiobule, dacă mănâncă cum zici tu ţărani, de ce satele sunt pline cu oameni?

— Ei…

— Ai surzit? Du-te! N-am nevoie de mincinoşi! Mă duc să întreb „geografia”.

— Du-te! Du-te să te umpli de minciuni!

Aici drept vorbind, omul nu se înşela. Orice ai zice, geografia n-a izbutit încă să se înţeleagă pe de-a-ntregul cu oamenii. Şi-apoi are un grai pe care nu-l înţelege oricine. „Tesalonichi – se zice în geografie – este o metropolă situată în perimetrul emisferic al golfului arhaic Thermaikos, în formă ovoidală. Datează din epoca de glorie a regelui Casandros, care a dat numele soţiei sale Tesalonichi, botezată astfel de tatăl ei, regele Filipos al macedonilor, în cinstea victoriei sale asupra tesalienilor: „Tesalon-Nichi” (victoria locuitorilor din Tesalia). Oraşul este împodobit şi astăzi cu multe temple bizantine de o deosebită valoare istorică, ca de pildă Bazilica lui Dimitrie Mirovlitul, „Cathedrala Ahiropiitos”[1] etc., etc., etc”. Of! Geografia e fără inimă şi de aceea s-a pus să strice inima tuturor oamenilor. „Oraşul produce…” Ia mai lăsaţi-mă în

1 Ahiropiitos: sugerează o biserică făurită fără a se folosi mîi- nile oamenilor.

pace! Ştii ce zic eu? Cel mai bun lucru e să întrebi un om înţelept care are şi un pic de imaginaţie! Cândva, o bătrânică, o vecină de-a lui, l-a sfătuit să nu se ducă niciodată prin oraşe. Cică o fată care s-a dus pe acolo s-a întors năucă şi acum o plimbă de la doctor la doctor, o îndoapă cu leacuri şi nu-şi mai revine. A auzit-o moşul Anghelos, care zace de ani de zile în pat şi a spus: „Da, fiule, taman aşa e”. A mai păţit-o unul, un prostănac care auzise că în oraşe se găsesc pungi cu lire. În cele din urmă, a încălecat pe o corabie şi s-a dus. Şi să vezi norocu dracului! Cum a pus piciorul pe pământ, a călcat pe-o pungă de lire! „Uf, a spus. Ce, de pe-acum să încep să le adun?” A dat cu piciorul şi a aruncat punga cu lire în mare. Atâta i-a fost. Altă pungă nici n-a mai găsit. Se împiedica numai de bolovani şi de ziduri, până când într-o zi şi-a spart capul de unul din ele şi s-a întors în sat bandajat. „Băiete, ascultă la mine! Nu te lua după poveşti din astea. În ziua de azi, mai degrabă îţi găseşti beleaua decât pungi cu lire”.

Melios şi-a adus din nou aminte de povestea asta şi a început să râdă, şi aşa – cum umbla distrat – s-a împiedicat de-o piatră şi şi-a rupt degetul... Uf! De pe-acum să încep să le adun?” Da, băiete, de pe-acum! De aceea ai grijă. Fereşte-te nu numai de pietrele de care a-i putea să te împiedici, ci şi de acelea pe care le vor azvârli în tine. Pentru că viaţa este un război cu pietre, însă tu rabdă! „Pe jos te-ai născut, pe jos ai să mori!” i-a spus într-o zi un călugăr. „Îndură, frate, frate într-un Cristos”. Şi avea o barbă slinoasă şi duhnea a usturoi şi rachiu... Da’ de ce să te naşti pe jos? Şi-apoi de ce să ai numai două picioare şi să n-ai încă o pereche, de schimb? Prostii! Patru picioare are şi măgarul, dar nici el nu le schimbă. Deci, tot ce ai pe lumea asta, să le pui la bătaie pe toate odată. Până şi scolopendra[2], care are patruzeci de picioare, şi ea le foloseşte pe toate patruzeci. Eu zic c-ar fi mai bine să ne

---

2 Scolopendră: mic animal miriapod, veninos, care trăieşte prdn locuri umede şi întunecoase.

Anarghiri: fără argint. Adică fără bani.

măsurăm cuvintele. Şi ca să vorbim drept mai bine să umblăm desculţi, decât să dormim încălţaţi. Totul e să înaintăm. Pentru că dacă Vardas – căluţul lui – nu avea picioare iuţi să-l scape de jandarmi, acum Melios ar fi mucegăit la „răcoare”.

Doamne, ce devreme s-a întâlnit în viaţa lui cu închisoarea! Există, cică, oameni care au trecut prin viaţă fără să treacă măcar odată prin faţa închisorii. Unii chiar au trăit şi au murit fără să afle că pe lume există şi asemenea clădiri. Eu zic aşa: să le dărâmăm pe toate, să nu mai treacă nimeni prin ele.

Unii bătrâni, care se credeau mândri de înţelepciunea lor, au botezat puşcăriile „instituţii de îndreptare”. La fel ca şi vechii învăţători care spuneau că „bătaia e ruptă din rai”. Cineva însă, care are boala statisticilor, iată ce spunea despre aceste „instituţii de corecţie”: „Dintre hoţii care umblă liberi, unul la sută s-a îndreptat. Dar dintre toţi cei care au stat închişi niciunul, după ce s-a eliberat, n-a mai furat aceeaşi sumă. A furat dublu. Deci nu «instituţii de îndreptare» trebuie să li se spună, ci «instituţii de perfecţionare»”. Dar ce eroare…

Păcat că l-a pierdut Melios atât de repede pe căruţaşul acela, un adevărat filosof. L-ar fi făcut până acum tobă de învăţătură. Se pare că omul a pornit la drum de plăcere, aşa, doar să audă scârţâitul carului lui! Sau poate că i se sfârşise filosofia şi a pornit să-şi facă provizii.

— Atât! îi spuse lui Melios. Băiete, stop, opresc!

— Bine. Şi Salonicul? îl întrebă Melios, îngheţat. Nu mi-ai promis că mergem împreună până la Salonic?

— Da, dar acum m-am trezit din beţie.

— Şi… n-o să mai mergem acolo?

— Nu. Nu cred că-i bine să lăsăm măcar un oraş pe care să nu-l mai vizităm. Dacă le vizităm pe toate, ce ne mai rămâne?

Melios s-a întristat. Apoi i-a spus hotărât:

— Ei, eu am să mă duc. Şi şi-a luat bocceluţa. Lumea nu se termină cu Salonicul.

— Ai dreptate. Dar a mea se termină acolo.

Melios l-a privit gânditor.

— Eu, în locul tău, moşule, m-aş duce. Dacă-ţi lipseşte doar un oraş ca să zici că, gata, cunoşti toată lumea, de ce să nu te duci?

— Ah, ah! oftă bătrânul. Eşti necopt, băiete, foarte necopt. De aceea vorbeşti aşa. Păi dacă termin toată lumea, ce mai am de aşteptat? Viaţa este frumoasă când mai aştepţi ceva. Tu însă du-te! Ai încă multe trepte de urcat. Eu mă întorc în satul meu, la coliba mea. Nu te uita că am pornit la drum. Mi-a luat noaptea minţile. Acum însă, când s-a luminat, ştii ce am văzut? Uite! Am văzut că viaţa este goală, de aceea m-am speriat! Mergi sănătos! Tu ai multe Salonicuri înaintea ta. Ai grijă însă să nu le termini înainte de a ajunge la vârsta mea, auzi? Să laşi un oraş în care să nu te duci. Du-te acum! Drum bun. Pe unde treci o dată, să nu te mai întorci încă o dată. Nu lua nimic de la început. Ai să strici totul. Cuvintele astea ţi le-a spus un bătrân furat de vise, pe care din când în când îl ademeneşte noaptea dorul de a-şi auzi scârţâitul carului lui, la drum. Vezi, lasă-te şi tu din când în când ademenit de vise. Omul care nu poate fi ademenit de vise nu face doi bani. Ţi-o spun eu. Pleacă acum. Mă tem să nu mă las atras de tinereţea ta şi să te urmez. Şi apoi ce-o să fac? Sunt pierdut. Drum bun, fiule.

A coborât. Şi-a privit boii în ochi, le-a spus ceva, apoi a prins jugul şi a întors carul. Boii însă se împotriveau.

— Hm, aveţi dreptate, le spuse. Văd… vă stric călătoria. Dar şi eu am dreptate. Apoi s-a întors spre Melios: Ascultă! îi zise. Vezi să nu-ţi duci şi tu viaţa cu… carul. Nu te lua după mine. Eu aşa am început: cu carul. Pe când tu ai început-o călare. E cu totul altceva. Apoi mie mi-a fost mai greu. Eu n-am găsit un bătrân. Atunci când l-am întâlnit era prea târziu. Eram chiar eu. Vezi, găseşte un alt bătrân. Atât am să-ţi spun.

— Te-aş fi luat cu mine, dar tu te mişti încet, cu carul.

— Nu mai căuta. N-ai să găseşti niciun bătrân fără car.

— Nu-i adevărat! Uite, eu am avut un prieten cu

automobil. Dacă nu i-l ardeau, ar fi fost acum „un bătrân cu automobil”.

Dar bătrânul dădea din cap cu milă:

— Ah! îi spuse. Când va îmbătrâni şi prietenul tău, automobilul va fi car. Cu alte cuvinte, tot în urmă va rămâne. Tot „bătrân cu car” va fi. Înaintează lumea, băiete, se grăbeşte. Hai, acum! Noroc. Mă tem să nu m-apuce vreo nebunie şi să merg la Salonic.

Îşi mai privi o dată boii în ochi, îşi petrecu mâna pe spinarea lor şi apoi, caldă, călduţă, o întinse lui Melios.

— Drum bun! Şi un ultim sfat. Pentru Dumnezeu! Vezi să nu iei nimic de-a gata. Răul cel mai mare pe lume l-au făcut lucrurile luate de-a gata. Coroana de-a gata, bogăţiile de-a gata, puterea de-a gata.

Melios a rămas nedumerit.

— Moşule, îi spuse, unde pot să te regăsesc? Pentru că vreau să aud din nou toate astea. Vreau să le aud de multe ori.

— Plec ca să nu le mai auzi. Dar… ia stai! Văd că n-ai înţeles prea bine. Ce crezi *că eu* ţi-am spus toate astea? Ha… ha… ha…! *Tu* eşti acela! Şi ţi le spui ţie însuţi cu cincizeci de ani mai devreme. Dacă ţi le-aş fi spus eu, ar fi fost sfaturi de-a gata. Şi nu trebuie. Cum te cheamă?

— Melios.

— La fel şi pe mine. Mergi sănătos!

Melios s-a trezit. Dar bătrânul? Unde era bătrânul? Vai! Bătrânul rămăsese în visul său ca un element gingaş al nopţii acesteia cu delirurile şi trăirile ei.

Şi totuşi… cuvintele acestea – îşi amintea bine Melios – Ie auzise de la un om viu. De ce trebuie să le mai audă şi în somn? Dar, uite, astfel de toane are somnul de după-amiază.

Va mai dormi şi altă dată Melios în livezi, pe câmpie, legănat de cântecul greierilor şi al albinelor, dar niciodată nu-l va mai întâlni în vis pe bătrânul acela cu carul şi niciodată nu-i va mai auzi cuvintele înţelepte: „Păzeşte-te de lucrurile luate de-a gata”. Acesta să fie, oare, adevărul? Pentru că o calfă – atunci când a părăsit şcoala şi a vrut să

se apuce de croitorie – zicea astfel: „Meseria nu se învaţă, bre, meseria se fură”. Prostii! Dacă vrei să-ţi însuşeşti ceva pe lumea asta, nu fura. Învaţă! Aceasta este adevărata filosofie. Ce dulce este însă să mergi şi să-ţi aminteşti de asemenea lucruri, să-ţi aminteşti şi să înaintezi spre un viitor plin de pericole, cu scântei subţiri, aburii, şi fluturi ameţiţi care trec deasupra apelor liniştite. Aceste amintiri, aceste focuri încă nu s-au stins, chiar dacă de departe par stinse. Şi stelele se sting dimineaţa, însă fără să se stingă în realitate.

Deodată, aşa cum mergea, a văzut cum dintr-un tufiş a sărit un ţăran.

— Stai! îi zise. Fluiera cineva. Tu erai?

— Nu.

— Şi totuşi cineva fluiera.

— De ce întrebi? zise Melios.

— Vreau să fiu sigur că nu era şarpe.

— Fii liniştit! Nu era şarpe. Eu eram.

— Atunci cu atât mai rău. Pentru că oamenii care fluieră ca şerpii şi nu sunt şerpi sunt mai răi decât şerpii. Ai văzut şerpi?

— Câţi doreşti.

— Vreau să zic… şarpe care vorbeşte.

— Am văzut papagal care vorbeşte.

— Papagalul nu e şarpe.

— Ai dreptate. Papagalul e pasăre.

— Papagalul nu e nici pasăre. E un şarlatan. Cu alte cuvinte, un impostor. Se preface când în pisică, când în tren, când în câine. Încotro mergi?

— Spre mare.

— Lung drum. De ce nu iei vreun car?

— Scârţâie.

— Ai dreptate. Atunci ia un tomobil.

— Miroase a benzină.

I – Hm! Şi aici ai dreptate. Dar ţigări ai?

— Ţigările s-au sfârşit.

— Atunci vino să răsucim câte una. Mi-am pierdut boii.

— Şi nu-ţi pare rău?

— Ba... Ştiu drumul, or să se ducă singuri acasă. De asta zic şi eu: odată ce i-am pierdut, să trândăvesc puţin. Spune-mi drept! Ai furat ceva? Dacă da, spune-mi-o. Tu dacă furi se vede de departe că furi de nevoie. De asta spune-mi-o. Zi! Ai furat?

— Nu. După cum vezi n-ai noroc.

— Păcat de osteneala mea. Atunci de ce-mi mai pierd timpul cu tine? Mă duc să-mi caut boii.

— N-ai spus că se duc singuri acasă?

— Da, dar... dacă se duc la jandarmerie? Se poate şi asta. Hai, noroc! Ai greşit când mi-ai spus că te duci spre mare. Trebuia să-mi spui că te duci spre munte.

— Dar poate că ţi-am spus că mă duc spre mare ca să pot merge liniştit spre munte.

— Vezi, se poate şi asta. Hai, noroc acum, şi du-te unde vrei. Bine tot nu poţi să-mi faci. Şi atunci... de ce să-ţi scot ochii? Nu-i aşa? Drum bun!

Norişori se ridică praful în urma paşilor lui, şi ei. Înaintează. Înaintează şi sufletul i se chirceşte tot mai mult. Asta nu e călătorie. E ca şi cum te-ai arunca în foc. Uite, gândeşte-te la unu care se aruncă în furtună. Ce-o să spună lumea? „Precis că omul ăsta e nebun”, vor spune. Pe când Melios, sărmanul, este numai nefericit. Şi iată de ce s-a rătăcit în lumea nemărginită. Ca să se piardă. Numai că seamănă cu marinarul care a nimerit într-o coajă de nucă. Şi de-ar fi fost măcar o nucă din cele mari, de coccs, tot ar mai fi mers. Multe a mai auzit Melios despre nucile astea. Au lapte, cică, din belşug, ca vacile. Iată de ce în ţările asiatice, oamenii nu mulg vacile. Le lasă, cică, să se sfinţească. „Animale sfinte”, aşa le spun. Şi nici nu le taie, nici nu le înjunghie, nici cu băţul nu le împung. Omul care omoară sau chinuie o vacă este blestemat. Odată, cică, o vacă s-a aşezat pe linia trenului. O fi mâncat ceva, sărmana, şi a murit chiar pe linie. Ei, ce crezi că s-a întâmplat?

N-a coborât nimeni s-o dea la o parte. Şi toţi care se aflau în tren au stat acolo până au îmbătrânit. Dar mai bine

să nu creadă nimeni toate astea, pentru că s-ar putea să fie adevărate. Şi atunci eşti obligat să-l plângi pe sărmanul om. Iar ăsta este şi mai mare necaz. Mintea este singurul dar pe care l-a făcut Dumnezeu într-un singur exemplar. Nedreptate şi toane de-ale lui Dumnezeu. Pentru că – vezi? – picioare a dat două, urechi câte două, mâini două. Dar când a sosit clipa pentru minte a luat din raft doar una. Ei, ce părere ai? Şi măcar de-ar fi întreagă. Dar dacă este doar jumătate şi ajungi să îmbătrâneşti într-un tren… în sfârşit. Bune sunt gândurile astea, dar să mergi cu picioare străine. Dacă mergi cu ale tale, atunci îţi strici şi mintea şi pantofii. De ce nu iei un tren, măi Melios? Aşa, fără a te socoti domn. Dar dacă dai peste vreun jandarm… sfânt? Pentru vânat oameni… călătoresc şi ei. Vaci sfinte, jandarmi sfinţi… Ia, uite, în ce lume sfântă trăim?

— Kadras!

— Prezent!

— Ai jignit vreo persoană sfântă? Ce ai de răspuns?

— Nimic. Eu nu cred în animale sfinte.

— Jandarmul nu este animal.

— Aveţi perfectă dreptate. Animalele n-au puşti. Sfinte sunt numai vacile, dar nu toate. Cele care sunt tăiate şi mâncate.

De-am fi avut vreo nucă să ne potolim foamea… Ah, trăim cu firimiturile vieţii. Dintr-o pâine întreagă noi mâncăm numai firimiturile. Şi din pepeni, numai cojile. Cât despre ţigări, numai mucurile. În timp ce indienii beau laptele nucilor de cocos şi trăiesc douăzeci şi şase de ani întregi! Ba mai sunt câţiva care au ajuns până la douăzeci şi opt de ani! Dar vin unii care-ţi strică statistica. „Nu-i adevărat, îţi spun. Uite, de exemplu, maharajahii şi englezii din India trăiesc până la optzeci de ani”. „Da, dar paria, îţi zice altul, poporul sărman?” Oh! El este duşmanul adevărului. El există pe lume numai ca să micşoreze media vieţii.

Umblă, călătorule! Dacă nu erai călător adevărat ai fi mers cu trenul. Eşti un călător. Singurul lucru care te dezminte sunt pantofii. De asta grăbeşte-te să-i strici, ca să

devii călător adevărat. Oraşul, însă, ne aşteaptă răbdător, cuibărit în golful lui. Dar de ce s-au adunat atâtea case împreună? Fără îndoială, cei ce construiesc oraşele sunt nişte fricoşi. Dacă eşti viteaz, domnule, rămâi şi-ţi înfruntă singur lupul, sau aproapele. Numai atunci am să te recunosc. Cărbunarii… vânătorii… ciobanii… ei, da, sunt viteji. Marinarii, la fel. Jos pălăria!

Dar din cauza căldurii de amiază pe Melios l-a apucat ameţeala. Trebuie neapărat să găsească vreo umbră. Astfel sudoarea fierbinte o să-i facă băşici pe piele. Şi, iată, a apărut un copac. E puţin ofticos, dar nu-i nimic. S-a apropiat, şi s-a întins. Clar. Azi nu avea noroc. Un miros greu te îneca. Se vede că pe undeva pe aproape se afla un animal mort. Cadavrul vreunui câine sau al unei pisici. Vezi, sărmanele, pe astea omul nu le mănâncă. Altfel acum, în loc să putrezească pe câmp, ar putrezi în stomacurile oamenilor.

Melios s-a ridicat sufocat, fugărit, să plece. Să scape. Dar oare totul şi toate te vor alunga de pe lumea asta? Până şi animalele moarte?

Capitolul DOI

„Ai pornit la drum, pe stradă, Lacrimile-ţi curg cascadă”.

Minciună! Melios nu e dintre cei care plâng uşor, ci care se înfurie uşor. Păi, aşa şi trebuie! Toate faptele măreţe şi toate catastrofele de până acum au fost rodul furiei. Te-ai înfuriat, băiete? Bravo! înainte! Totul este în ordine. Ai să înfrunţi munţii, dealurile… No să-ţi fie teamă. Atenţie, numai să nu te îneci la mal. Bagă bine de seamă! Am spus „la mal”, nu „în larg”. În larg e uşor. Acolo sunt şi vapoare, şi bărci, şi tot ce vrei. La mal însă nu există salvare. Ai să te zbaţi singur. Fără ajutor. Şi dacă te-ai înecat, gata. Ai să-mi spui acum ce importanţă are? O dată ce te îneci, ce contează dacă te îneci la mal sau în larg? Şi totuşi nu-i chiar aşa, domnule. Pentru că dacă, de exemplu, te îneci în larg, toţi te vor lăuda. „Bravo – or să spună – a fost un adevărat viteaz”. Ia înecă-te, însă, la mal! Până şi broaştele vor râde de tine. „Ruşinoasă moarte – vor spune

– păcat!”

Vezi, deci, că există morţi demne şi nedemne, după cum există şi vieţi demne sau nedemne.

— Îl vedeţi pe căpitanul acesta? Ei, el, pe care-l vedeţi, a scufundat un vapor plin cu oameni.

— Bravo lui! Unde? în larg sau la mal?

— În larg.

— Bravo lui încă o dată.

— Păi ce, te joci? Convenţia, domnule. Convenţia mai presus de toate. Fă câte crime doreşti. Atenţie, însă, la convenţii! După cum ştii, la noi majoritatea medaliilor de vitejie sunt acordate pentru crime. Crimele acestea însă poartă pseudonime…

Negre gânduri l-au mai înnegurat dis-de-dimineaţă. Şi drumul e monoton, fără pic de umbră. Parcă s-au înţeles toţi copacii să piară din calea lui. Bine totuşi că a întâlnit un cioban, un om ciudat, care-şi hrănea oile cu fân. S-a oprit.

— Hm! Văd că… postesc.

— Păi ce credeai? îi spuse el îngâmfat.

Ciobanii ăştia sunt de multe ori tari de cap. „Ce tot spui, mă dobitocule? era gata, să-i spună. În loc să-ţi fie ruşine că dai acum fân la oi, mai şi fluieri şi te umfli în pene?”

— De ce nu te duci să le paşti la păşune, măi omul lui Dumnezeu?

— La păşune?! Ce dracu’, chiar aşa de prost mă crezi? De ce, măi consăteanule, să mă duc la păşune? Ca să mulg, seara, apă chioară?

— Şi acum, că pasc lemne, ce o să mulgi?

— Unt… gras. Lapte pe care să-l ţii în furculiţă!

— Ai înnebunit, mă, sau am înnebunit eu?

— Nu ştiu. Eu unu n-am înnebunit. Tu… asta-i treaba ta. Prietene! Iarba asta uscată căreia tu îi spui „lemn” ştii ce e? Unt. Ţi-am mai spus-o.

Ce-ar fi să aibă dreptate? S-ar putea ca lemnul să aibă grăsime în el.

— Unde e grăsimea?

— Nu îţi spun. Ai să dai năvală cu oiţele tale şi ale mele or să rămână flămânde. Hai, pleacă!

Când dai de asemenea oameni, cel mai bun lucru este s-o iei la sănătoasa, ca să nu dai de belea. Dar nu putea, totuşi, să-l lase fără răspuns.

— Baţi câmpii, îi spuse.

— Eu? Ia vino încoace… şi priveşte mai bine la ugerele lor! Le vezi?

— Le văd. Vai de ele!

— Ei, dacă vreau le umplu imediat. Le mân colea la păşune şi într-o oră le fac burduf.

— Şi de ce nu te duci să le umpli?

— Cu ce? Cu apă? Ce-s zăpăcit? Săculeţele astea pe care le vezi sunt pline cu grăsime. Caimac, nu alta. Pleacă acum. Mă tem să nu mi le deochi şi să scot apă în loc de lapte. Ştiu eu. Ai un ochi… Străpunge. Pleacă!

Melios a înţeles că era cel mai înţelept lucru. Se îngrijora de cei care se temeau de „ochi”. Apoi teoria asta „despre lemnul care se transformă în unt” era o prostie cu carul. Dacă mai stătea puţin era în stare să-i spună că vinul se face din… struguri. Te poţi aştepta la orice din partea unor astfel de oameni.

Dar acum toate astea, pentru noi, n-au niciun sens. Pe noi un singur lucru ne interesează: oraşul care se întinde în golful Thermaikos. Un oraş într-adevăr foarte încurcat şi un viitor lac de sudoare şi de lacrimile ţiganilor.

Totuşi să încetăm cu văicărelile. Să te văicăreşti când eşti dus la cinematograf, când eşti dus în cuptorul aprins să cânţi cum au făcut şi „cei trei tineri din cuptor”, după cum ne spunea cu patos profesorul de religie, gata să-şi sfâşie rasa de emoţie.

— Ce se întâmplă acolo, Dacridzikos?

— Domnule, cuptorul ăsta despre care vorbeai…

— Ei, ce-i cu el?

— Era plin cu pâine. Pe mine asta mă roade, pentru că dacă nu era, atunci cei trei flăcăi erau fraieri să cânte? Trebuiau să înfulece.

— Stai jos, zevzecule! La Evanghelia proştilor să

luăm aminte... Amen. Ce părere aveţi dumneavoastră, domnule Hamolias?

— Erau fraieri, e clar.

— Bravo! Bravo şi ţie, buşteanule. Ce spune, însă, domnişoara Muscura? Vorbeşte tu, fiica mea! De ce, fiica mea, n-au ars acei „trei tineri în cuptor?”

— Deoarece, aşadar, a căzut peste ei roua, aşadar... a Domnului...

— Bravo, Muscura! Natura te-a vitregit, dar studiul te-a înzestrat. Bravo!

Peste câmp se lasă domol tăcerea. Peste munţii îndepărtaţi a apărut o ceaţă albăstruie. Turmele s-au ghemuit una în alta la umbră. Numai greierii n-au nevoie de umbră. Ei vor numai soare, soare care să-i îmbete, ca să poată cânta mai tare. Pe om însă un asemenea soare îl dezmeticeşte mai mult. Mai ales dacă este şi drumeţ, vai de soarta lui.

„Mersul pe jos este mijlocul de locomoţie al proştilor”, spunea Parmenion. Bravo, Parmenion! Numai că tu îi numeai „proşti” şi pe cei care te luau în căruţa lor. Ruşine, Parmenion! Mă mir cum nu te-au făcut ministru.

Undeva, în depărtare, a şuierat un tren. Ce obicei au şi trenurile astea? Să ocolească drumurile pe care merg drumeţii. Melios privea de departe trenurile şi-i părea rău că n-are şi el roţi. Şi profesorul lor, Karumbalos, mai insista că „omul este cea mai perfectă creatură”. Minciună! Dacă este „cea mai perfectă”, domnule, unde-i sunt roţile? Hai? De ce n-are roţi? Gândurile i se învălmăşeau în minte aiurite de soarele arzător.

Mare necaz mai avea Melios. De-ar găsi un ticălos care să vorbească mai puţin, de-ar găsi un ticălos – numai unu – care să nu facă pe sfântul! Cum s-au adunat în lume atâţia ticăloşi? Nu cumva există pe undeva vreo fabrică care-i produce? Asta o fi ordinea în lume? Oare lumea n-ar putea trăi fără ticăloşi? O fi vreo lege, mai ştii! Aşa cum e şi cu şerpii. Lângă cuibul păsărelelor îşi fac şi ei cuib, ca să le mănânce ouăle. Parcă nu acelaşi lucru se întâmplă şi cu peştii? Peştele cel mare îl mănâncă pe cel mic. Măi omule,

de ce se mai naşte peştele cel mic o dată ce-i este scris să fie mâncat de cel mare? Hai?

Există, adică, vietăţi care vin pe lume numai şi numai ca să fie mâncate, şi altele ca să le mănânce? A, nu-mi spune acum că lumea are cusururi, sau că nu este perfectă. Să nu-mi spui!

Dar de ce, Melios, băiatule, de ce – ţi-am mai spus-o şi altă dată – de ce îţi faci asemenea probleme pe arşiţa asta cumplită? Ai să te prăpădeşti şi n-am să fiu eu de vină. Lasă lucrurile să-şi continue drumul lor. Ce vrei acum? Să corectezi tu lumea? Las-o, n-o poţi cârpi. Seamănă cu maşinile moderne. Nu au piese de schimb ca să fii obligat să cumperi în fiecare an alte maşini, noi. „De ce oamenii îşi fac din fier maşinile? Ca să nu se strice”, spune producătorul. Are dreptate. Bine, dar lumea din ce material e făcută de nu se strică? Din fier sau din lut? Ah, mare bătaie de cap ţi-ai făcut dis-de-dimineaţă. Bucură-te de lume aşa cum ai găsit-o. Aşa cum a fost clădită. Cu şerpii ei, cu cireşele ei, cu florile şi spinii ei, cu peştii mari care-i mănâncă pe cei mici, şi aşa mai departe. Lasă totul şi mergi mai departe. Dar, nu! Nu mai merge, pentru că ai să cazi, şi ca să nu cazi pe drum şi să te calce caii, du-te mai bine să te culci la umbră. Dar ce-s gândurile astea negre? Nu-s ale lui. Probabil că l-a ameţit soarele şi aiurează. La umbră? Care umbră? Nu e la umbră? Şi când te afli la umbră cel mai bun lucru este să dormi. A hotărât, deci, să închidă ochii. Dar n-a putut să doarmă… Au venit furnicile, din cele care caută seminţe. Să nu le dispreţuim însă. Nu vezi cu câtă osteneală şi sudoare îşi câştigă, sărmanele, pâinea? însă erau puţine seminţe şi le-au mâncat cele care au sosit primele… Le-au mâncat?” am zis. Greşeală! Ele nu sunt greieri ca să lase căratul şi să se aştearnă pe chef. Ele cară întruna. Ia uite la asta! N-a găsit sămânţă şi a luat o coajă de pepene. Ce putere mai e şi asta, măi omule! Abia acum a înţeles Melios de ce nişte hamali din port şi-au botezat sindicatul „Furnica”. Bravo! Poate că unul dintre hamali o fi fost entomolog.

Ar fi petrecut bine cu furnicile, dar peste puţin a

venit un câine şi le-a stricat tovărăşia. Era foarte grăbit, parcă era fugărit, şi limba ce-i atârna din gură părea mai lungă decât coada. A venit, s-a aşezat lângă ei fără să ceară voie şi a început să geamă. Ciudat! Ce-l deranja pe câinele ăsta de era atât de chinuit? Peste puţin, însă, s-a văzut cauza. Îl fugărea o muscă. Curios! Pentru o muscă făcea aşa? Hm! Nu eşti câine, prietene, şi de-asta nu ştii. Dumnezeu, dacă vrei să ştii, mai întâi a plăsmuit musca şi apoi câinele. Adică mai întâi a creat pe cel care schingiuie şi apoi a adus victima pe lume. Peste tot aşa se întâmplă? Ia, de pildă, alt exemplu. Mai întâi a existat cercul şi apoi au venit matematicienii ca să-l „ridice la pătrat!”

Câinele scheuna, suferea. Musca, adică călăul lui, îşi căuta de treaba ei. Ce neajutorate devin fiinţele uriaşe în faţa călăilor mici! Dar ce voia musca de la fiinţa asta fugărită? Sânge? Dar era oarbă? Balta era plină de bivoli adormiţi, plini de sânge gros şi abundent, să bea până ce crapă. Tocmai câinele ăsta slab şi anemic a găsit? Criminala! Nu ştie că n-ai ce lua de la cel ce nu are nimic?” Scrie şi în Evanghelie. Minciună! Toţi iau de la cei ce nu au nimic.

Melios s-a jurat să nu *ia* niciodată nimic de la ei. Dar acum avea altă treabă. Trebuia să-l salveze de la chin pe sărmanul câine. Dar câinele nu stătea de loc liniştit. Era nervos. Şi Melios nu ştia cum se calmează câinii nervoşi. Şi apoi cum să prinzi şi să pedepseşti un tiran atât de mic? Cu palma? Imposibil. Atunci a găsit ceva mai eficace. Să-şi scoată haina şi să încerce să prindă musca din zbor. Dar cum a încercat, câinele a crezut că a apărut încă un duşman şi a luat-o la fugă. Prostule! Crezi c-ai să găseşti alt salvator?

Acum ştia ce-l aşteaptă. Nebunia. Doar dacă, înserându-se, musca pleca. Dar dacă nu pleca? Dacă-i venea poftă să se vâre în urechea lui ca să-şi petreacă noaptea acolo? Pentru că pe lumea asta trebuie să te aştepţi la orice de la animalele care se hrănesc cu sânge.

Acum locul de sub salcie era pustiu. Plecase câinele, plecaseră şi furnicile, se vede că-şi terminaseră ziua de

muncă. Numai greierii nu terminaseră. Şi cântă cu atâta avânt, încât prea mulţi dintre ei continuă să fiarbă încă mult după apusul soarelui. Târziu doar, după ce cade peste tot roua nopţii, numai atunci amuţesc. Amuţesc, crapă? Asta numai ei şi Dumnezeul lor o ştiu. Poate că şi câţiva oameni care şi-au distrus viaţa ca să studieze viaţa insectelor. „Entomologi" se numesc, sau cam aşa ceva. Mai bine lipsă! Vreau să ştiu altceva. Poţi să-mi găseşti oameni care să studieze şi să înlăture foamea? Nu! Atunci… taci. Bine ar fi fost să faci să dispară foamea de pe pământ cu hocus-pocus. Atunci te-aş fi numit Dumnezeu sau Sfânt, făcător de minuni.

A zis acum „făcător de minuni" şi şi-a amintit că a cunoscut unu. Dar nu unu, ci doi. Pe sfinţii Anarghirr – făcătorii de minuni. Era vară. Într-o seară ajunsese într-un sat. Tocmai în satul ăsta auzise că se fac minuni. Dintr-o stâncă seacă – se zicea – lângă biserică. O dată pe an (la sărbătoarea sfinţilor Anarghiri) ţâşneşte un izvor cu apă. Şi ce apă! Proaspătă, minune! A văzut şi Melios şi i-au dat lacrimile de emoţie. Chiar a băut şi a simţit în el o putere, o prospeţime. Făcător de minuni, vezi!

Şi-a notat data ca să poată veni acolo şi la anu'. Şi într-adevăr, s-a dus, şi încă de cu seară, în ajunul minunii. A intrat într-o cafenea de lângă biserică şi a comandat un pahar cu uzo.[3] Atmosfera era calmă.

Peste puţin însă totul s-a schimbat. Ce se întâmplase? La început, nimic deosebit. A intrat în cafenea un muncitor şi alţi câţiva bărbaţi. Muncitorul a comandat şi el un pahar cu uzo, apoi altul şi altul… până când s-a îmbătat şi a început să-şi lovească capul de masă. L-a văzut cafegiul şi i s-a făcut milă de el.

— Ce ţi-a făcut capul, măi omule? îi zise.

— M-a condus strâmb, răspunse omul.

— Şi-l baţi…

— Să-l sparg trebuie.

— Dar cine eşti tu?

— Sfântul Anarghiri. Adică unul din ei.

---

3 Uzo: rachiu.

— Dar câţi sunt?

— Încă doi. Eu sunt al treilea, adică eu sunt „făcătorul de minuni”. Ceilalţi sunt numai Anarghiri. Minunea eu o fac. Pentru ei... Nu râde! Ei se odihnesc în rama lor. Numai eu, sărmanul, car apă... phii... de la mama dracului! – ca să-şi facă popa minunea. Dar azi m-am săturat. „Ascultă aici, părinte, i-am zis. Sau îmi plăteşti douăzeci de drahme, sau minune, ioc”. Ai să-mi zici acum: Nu putea să ia pe altul care să-i care apă pentru minunea lui? Ei, nu, prietene. Aici e vorba de... o minime. Nu-i convine preotului să afle unul şi altul secretul. Şi să ştiţi, eu am păstrat secretul ca în mormânt.

— Apoi?

— Cum vă spuneam, cum i-am cerut mai mult a început să mă amenințe că mă trimite drept în iad pentru că nu cred în minunea lui, adică minunea... sfinţilor Anarghiri. Adică... a mea. Nu eu aduceam apa şi o făceam să ţâşnească?

Deodată cafegiul a sărit în picioare ca înţepat.

— Păcătosule! strigă. Oh, de ce mi te-ai destăinuit mie, blestematule? Blestematule! Ce-o să mă fac acum? Şi preotul? Ah, sărmanul de el! Blestematule! Cum o să mai înfăptuiască mâine minunea?

— De asta plângi? N-o s-o facă.

— Şi ce-o să le spună credincioşilor care aşteaptă cu atâta nerăbdare?

— Uşor lucru. N-are decât să arunce vina pe ei. O să le spună: „Voi sunteţi vinovaţi, păcătoşilor! V-aţi abătut de la calea Domnului, iar el s-a supărat şi le-a spus sfinţilor Anarghiri să nu înfăptuiască anul acesta minunea”. Oh, sărmane, de asta te zbaţi?

— Şi la anu’... Ce-o să facă la anu’? Ei?

— Uuf! Până la anul o să găsească alt „făcător de minuni”, adică pe altul care să-i care apa. Dă-mi, acum, un uzo. Sunt amărât. Nu trebuia să-i fac asta preotului. Trebuia să-mi iau şi de data asta bănişorii şi la anul vedeam eu. Am făcut-o de oaie. Hai, toarnă-mi un pahar de uzo.

În cafegiu a izbucnit mânia… dumnezeiască.

— I Nu! îi spuse. Nu-ţi torn. Afară! Păcătosule! Eşti un păcătos.

S-a lăsat peste tejghea, şi-a acoperit faţa cu palmele şi a izbucnit într-un plâns sfâşietor. De ce i-au stricat minunea atât de crud?

Afară începuse o ploaie măruntă, deasă, care îi însoţea plânsul. Peste puţin muncitorul… „făcător de minuni” a plecat. A plecat şi Melios. Dar nu se simţea bine. Parcă se îmbolnăvise subit. Ceva începuse încet-încet să se prăbuşească în el. Cine era vinovat? Muncitorul? Preotul? Nu ştia. Ştia însă altceva: că de acum înainte va trăi într-o lume fără astfel de minuni. O lume plină de adevăruri crude, sălbatice, pe care – din păcate – n-o să le îndulcească nicio minciună oricât de nevinovată, niciun basm – fie chiar fals.

Mai târziu Melios a descoperit şi alte adevăruri. Că soarta săracilor nu se schimbă cu astfel de minuni. Asta în primul rând. Iar în al doilea, să nu laşi ca numai alţii să facă schimbări. Tu ce faci? Iar în al treilea… „Al treilea nu există. Ai grijă să nu te bazezi pe lucruri făcute de-a gata. Eşti pierdut. Lumea e plină de mistere. Plină şi de chei… Dar tu, sărmane, mută-ţi gândul! Tu trebuie să-ţi faci singur şi misterele şi cheile”.

Dar ţie, prietene, văd că ţi-e somn. Hai, dormi! Salonicul e departe. Şi eşti obosit. Noroc că oboseala este mama somnului. Soarbe-l, aşadar, şi linişteşte-te!

Mâine te aşteaptă drum lung spre Salonic. Şi de acolo… Mai bine să nu te gândeşti. Pentru că dacă oboseala este mama bună a somnului, gândul este mama vitregă a lui… şi te chinuie. Somn uşor.

Capitolul TREI

Dar şi somnul acesta i-a fost întrerupt în mod barbar. I l-au tăiat nişte cizme. Dar parcă se auzea şi o voce, o voce mânioasă care zicea ceva. Melios înţelegea numai un cuvânt: „E interzis!” Prea repede s-a întâlnit cu viaţa şi cu cuvântul: „E interzis”. Ce e interzis? De ce e interzis?

A deschis pe furiş un ochi. Deasupra lui stătea, ca un

par, un om în haine bej, încărcat de curele şi nasturi de tablă.

— Ce vrei? l-a întrebat Melios.

Omul l-a privit cu silă.

— Ţi-am mai spus. E interzis.

— Eşti jandarm?

— Aproape.

Ce noroc! Ceva îi mai lipsea ca să fie. Altfel vai şi amar! Totuşi era „aproape” jandarm. Azi, mâine poate să fie. Şi atunci iar vai şi amar!

Melios s-a întors pe partea cealaltă. (Cum adică? Ce vrem, aia o să facem pe lumea asta?) Omul s-a înfuriat acum şi mai tare:

— Ia uite-l! A aţipit din nou. E interzis, ţi-am spus, bă!

— Ce?

— Hai!

— Ce e interzis? Spune-mi mai întâi şi apoi mă scol.

Omului îi venea să-şi rupă hainele.

— Ce să fac? zise. Ăsta mă căpiază.

Melios sforăie. După cum a recunoscut chiar paznicul, jandarm nu era încă. Până când o să devină… el se satură de somn.

Omul a început să umble încolo şi încoace. Deodată s-a oprit deasupra lui.

— Tu auzi ce-ţi spun, bă?

Melios s-a sculat din nou.

— N-ai auzit ce ţi-am spus şi eu? se răsti la paznic.

— Ce mi-ai spus?

— Te-am întrebat ce e interzis. Dacă nu-mi spui, lasă-mă să dorm, că sunt obosit. Treaba ta probabil e să scoli lumea şi să zici mereu: „E interzis”. Dar nici tu nu ştii ce e interzis.

— Atunci stai să-ţi spun.

— Zi, şi nu mă mai căpia atât.

— Eu? Eu, mă, te căpiez? Sau tu dormi în locuri interzise?

— Uf! O ţii una şi bună. Lasă-mă să dorm!

Omul şi-a schimbat puşca pe umărul celălalt.

— Ascultă! zise. Colea e o livadă de smochini.

— Să-ţi fie de bine.

— Stai, mă! O livadă de smochini şi o boltă de struguri cu bobul cât oul de mare. (Gogoşi!)

— Ei şi?

— Am înnebunit mierlele cu puşca.

— Eu nu sunt mierlă.

— Dar eu sunt paznic. Şi pentru un paznic oricine se atinge de struguri e mierlă. Ai priceput? Şi când îi trag câte un drob de sare, îl doare fundu' până la adânci bătrâneţi. Ai înţeles? De aia pleacă până ţi-o spun cu binişorul.

— Am intrat, măi omule, în livada ta?

— O să intri.

— Ei, atunci aşteaptă să intru şi pe urmă trage.

— Şi dacă trag înainte, cine o să mă scoată mincinos?

— Judecătorul.

— Vezi ce prostii zici!…

— Eu?

— Păi cine? Iepurele?

— Păi dacă am dreptate…

— Gogoşi! Dreptate, măi băiatule, are cel care are puşca. Iar tu nu ai nici măcar un ciomag. Aşa că scoală, eu am dreptate.

Melios s-a ridicat.

— Nici livada nu ştiu unde-ţi este şi nici de smochinele tale n-am nevoie. Să le mănânci sănătos. Plec însă, căci vreau să dorm şi tu nu mă laşi.

— Hm, asta înseamnă că eşti sătul. Şi nu-ţi plac smochinele mele.

— Îmi plac. Dar nu cele furate. Îmi plac cele cumpărate.

— Îţi vând.

— Aşteaptă să termin. Vreau de cele cumpărate doar de la stăpân. De la servitorii lui nu cumpăr.

— Nici nu pricep ce zici. Cumperi? în rest ne înţelegem noi. Vrei să-ţi cântăresc un kilogram?

— Cu cât le dai?

— Zece drahme. Dar mai întâi dă banii. Ce-i în mână, nu-i minciună.

— Vezi că eşti hoţ? Ruşine! Ţine-ţi smochinele. Nu vreau. Am vrut doar să-ţi dovedesc că eşti hoţ. Ar trebui să te reclam stăpânului tău, dar el e şi mai mare hoţ. Rămâi sănătos!

Paznicul a rămas pe loc, muşcându-şi mustaţa.

Melios a pornit din nou la drum. Oraşul ardea mereu acolo în depărtare încet… greu… nemilos. Mai bine aşa. Dacă se stingea focul, pierdea din ochi oraşul. „Nimfa din Thermaikos”, cică. Minciuni. Melios nu mai crede în nimic. Laudele prea multe strică frumuseţea. Şi pentru ca lumea să-şi recapete frumuseţea, trebuie să dispară lăudăroşii. Dar ce fel de lăudăroşi? Să ne înţelegem. Nu cei ce se laudă pe ei. Nu. Ei, săracii, ne distrează. Dar cei care laudă pe alţii… Să nu rămână nici urmă de ei… nici miros… ca să putem, în sfârşit, să ne dăm seama care sunt oameni de vază şi care oameni de nimic.

Deodată, aşa cum mergea, şi-a dat seama că fumul ce se ridică din oraş nu era fum. Era praf. Şi nu se ridica din oraş, ci dintr-o şatră de ţigani.

N-avea însă chef să vorbească cu ei. Îi era milă. Săracii! Trăiesc cu frica în sân, cred că oricare alb care se apropie este jandarm în civil.

Spui de exemplu: „bună ziua”.

— Hairola! îţi răspund.1

— Cum te cheamă, omule?

— Pâine ai?

— Eu te-am întrebat cum te cheamă.

— Iar eu dacă ai pâine. Tu vrei nume, dar pâine nu dai. Ce să-ţi fac? Tu n-ai gând bun.

Te faci că nu pricepi şi-l întrebi:

— Femeia asta a cui este?

— Care femeie? Aia… bătrână?

— Eu nu văd nicio bătrână.

— Iar eu nu văd niciuna tânără, Tu te holbezi întruna, dar de unde să ştiu eu unde te holbezi? Mai bine pleacă…

Şi iată că Melios şi-a continuat drumul şi nu s-a oprit. De ce să sperii nişte oameni deja speriaţi?”

Dar, ciudat! L-au oprit ei. Erau cu toţii aproape goi, neliniştiţi. Probabil că li se întâmplase ceva. Parcă se certaseră sau omorâseră pe cineva şi acum nu ştiau să se descurce. De ce, oare, fac aşa? Ei când se ceartă nu se ceartă niciodată câte doi, cum se întâmplă de obicei, Toţi iau parte la ceartă! Bătrâni, femei, copii… îşi scot cuţitele, le aruncă unul împotriva celuilalt… se înfierbântă… şi numai dacă moare vreunul se opresc, îl trag şi-l îngroapă pe ascuns fără să spună nimănui nimic. Şi dacă trece cineva şi-i întreabă ce s-a întâmplat… „Nimic, bre, îţi spun, Cortul vecinului a luat foc. Acum s-a stins, gata! Ai o ţigară?” Îi cunoştea bine Melios. Cel mai bun prieten al lui era ţigan. Când vedea vreun alb, se întuneca. „Jandarm în civil”, zicea. Numai pe ţărani îi respecta. Ştia bine. Un jandarm nu se îmbracă niciodată cu haine ţărăneşti, ci orăşăneşti.

— Stăpâne, spuse unul dintre ei, urcând pe mal. Cămaşa îi era desfăcută şi i se zărea mina în sân.

— Stăpâne, drumul să-ţi fie ca sticla… Hairola!

— Mulţumesc. „Sticlă” ai spus?

— Da!

— Şi nu te temi să nu calce în ea ţigănuşii tăi şi să-şi rănească picioarele?

— Îi urc în căruţă.

— Şi dacă te răneşti tu?

— Mai degrabă se răneşte sticla. Eu nu păţesc nimic. Nu ştii? Pielea „faraonilor” e din bachir, nu se rupe.

— În sfârşit, zi acum ce vrei!?

— Hairola!

Între timp s-au adunat şi alţii buluc. Toţi erau cu pantalonii rupţi. Femeile, cu sânii afară. Unii scuipau. Cine ştie ce supărare aveau…

— Stăpâne! spuse primul.

— Spune! Te-am întrebat. Ce vrei?

— Stăpâne. Noi toţi vrem un singur lucru să aflăm. De unde vii?

— Ei, n-aţi văzut? De-acolo.

— Acolo e un ghiol! L-ai văzut?

— Ce ghiol?

— Lac… adică. L-ai văzut?

Melics nu-şi dădea seama ce voiau. Oamenii ăştia te încurcau întotdeauna.

— L-ai văzut? întrebară din nou.

S-a hotărât să fie şi el şmecher.

— Ia staţi să-mi amintesc! Da… da… există un lac acolo. Cred că da. Ba, nu. Greşesc. Dar parcă era. Dar de ce… ce vreţi să aflaţi?

— Este sau nu?

— Ei, nu. Nu e niciun lac.

— Păcat! făcu ţiganul.

— Păcat! au făcut şi ceilalţi şi s-au întristat şi mai mult. Păcat…

— De ce, măi oameni buni? Ce aveţi? Ce vreţi cu lacul? De ce întrebaţi?

— Întrebăm şi noi… că dacă este… să nu trecem pe acolo. E bun ghiolul. E plin cu peşte… îşi spală femeile picioarele… Dar noi nu se face să mergem.

— De ce?

— Aman, stăpâne! Cum *de ce*? N-ai aflat nimic?

— Adică… ce să aflu?

— Omoară! Cum de n-ai aflat? Un adevărat măcel se face acolo. Tu cum nu ştii nimic?

— Măcel?! Nu. Cine omoară? Pe cine?

Deodată ţiganii au amuţit. Parcă cineva le luase vocea.

— Cine omoară, măi oameni buni? Nu vorbiţi?

— Aman, ciorbagiule! făcu ţiganul. De ce nu ştii? Ce bine ar fi fost! Ah, de ce nu ştii şi singur.

— Ce să ştiu, măi oameni buni? Voi nu-mi spuneţi nimic. O dată îmi spuneţi „omoară”, apoi tăceţi. Pe cine omoară?

— Hm, stăpâne, cine e omorât pe lumea asta? Ei? Cine? Pe aga îl omoară? Pe paşa îl omoară? Ei, ia zi: pe cine omoară?

— Pe cine?

— Pe cine, ia?

— Pe cine?

— Pe ţigan. Pe sărman.

— Cine?

Iar au amuţit toţi. Atunci cel cu pieptul gol se întoarse către vecinul lui:

— Cine, bă, omoară? îl întrebă aspru.

Nu i-a răspuns. A început să tremure. Melios se supără:

— Cine omoară? O să-mi spuneţi odată?

— Stăpâne! Am zis noi că omoară jandarmii? Nu. Noi n-am spus nimic. Nu-i aşa?

— Ei, atunci cine omoară?

— Zi, am spus eu ceva de jandarmi?

— Nu.

Atunci ţiganul se întoarse spre altul:

— Tu ai spus, bă Strangiali? Ai spus, câine, că jandarmii omoară? Nu, hai? Vezi, stăpâne? Nimeni dintre noi n-a zis aşa ceva. Nimeni.

— Şi atunci cine omoară?

— Uite… nişte oameni răi…

— Adică jandarmii sunt oameni buni. L-a trecut sudoarea.

Atunci omul ciufulit a vorbit:

— Stăpâne… ascultă! Dacă ţiganii n-ar fi fost ai dracului, toţi jandarmii ar fi fost oameni buni.

— Şi, adică, nu sunt?

Cel cu numele de Strangiali s-a repezit şi l-a apucat pe celălalt de guler.

— Bre! îi zise. De ce ai spus că jandarmii nu sunt oameni buni?

— Eu? sări celălalt. Bă, de ce minţi? Ptiu!

Atunci Strangiali s-a întors spre Melios:

— Stăpâne, îi zise, vezi? Nimeni din şatra noastră n-a spus că jandarmii sunt răi. Toţi sunt buni.

— Buni! au zis toţi în cor.

— Şi atunci, îi întrerupse Melios, atunci, la ghiol, cine

a împuşcat pe ţigani? Ei? Spuneţi!

— Aman! I-a împuşcat, ai zis, pe ţigani? Ah… Oh, vai de carnea noastră!

— Vreţi să vă spun eu cine?

— Nu! Aman, stăpâne! Nu mai spune! Ce ţi-am făcut? Noi n-am făcut niciun rău. De ce, bre, ce ţi-am făcut de spui…

— Jandarmii au tras! Iată că v-am spus-o.

— Ah! Vai de carnea noastră! Şi acum ce-o să ne facem noi? Acum dacă află jandarmii că ştim ce-o să ne facă, hai?

— Nimic.

— Nu vorbi aşa, stăpâne. Jandarmul nu are puşca ca să nu facă nimic… O are ca să tragă.

Sărmanii ţigani! Toţi jerpeliţii, toţi, sărmanii, cred că jandarmul a venit pe lume numai şi numai ca să-i fugărească pe ei. Melios şi-a dat seama că ştiau ceva despre întâmplarea de la lac. Despre cearta lui cu jandarmii „pentru a salva de la biciuire un ţigan şi despre împuşcăturile trase în urma lui.

Voia însă să afle care era părerea lor. Dar ca să scoată ceva de la ei trebuia să-i ia cu binişorul, să le câştige încrederea. Greu lucru! Dar a hotărât să încerce. Şi-a sco & pachetul cu ţigări. Primele s-au repezit bătrânele.

— Iertare pentru bătrâne, stăpâne! spuse ţiganul. Mare *merac*[4] au, spuse ţiganu'. Iertare. Dă-le!

— Bine, dar pe urmă ai să-mi ceri şi tu, îi spuse celui cu pieptul gol.

— Meracli sunt şi eu. Dă! Vai de noi! Dă! Vezi?

— Şi… cu cei mici ce-o să faceţi?

— Dă!

S-au aşezat cu toţi pe mal şi au început să fumeze. Erau fericiţi.

— Alah să ţi-o plătească, stăpâne. Ne-ai salvat. Acum am fi fost toţi bucăţele.

— Ne-ai salvat. Hairola! au spus şi ceilalţi.

---

4 Merac: pasiune.

— Adică… cum v-am salvat? Nu înţeleg.

— Ei, iată. Tu eşti om, nu? De asta te superi. Tutun n-ai ca să-ţi alungi oful. Uzo nu ai. Pâine nu. Ce să faci? Te iei la harţă.

— Taman… ceartă ai să faci… au spus şi ceilalţi.

— Dar, continuă ţiganul, aci puradei sunt mulţi, pietre de loc. Ce să faci când te întărită vecinul tău? Iei o piatră. Dar aci pietre nu sunt. Ce să faci? Iei un copil şi-l arunci. Se înfurie şi ia şi el un copil şi-l aruncă. Atunci se înfurie şi ceilalţi, înşfacă copiii lor şi-i aruncă şi ei, şi aşa se face război mare. Muarebe[5]. De asta să fie sănătos iarabi[6]. Hairola. Ne-ai salvat copiii.

— Hairola! au spus şi ceilalţi. Ne-ai salvat.

Atunci Melios s-a hotărât să intre direct în temă:

— Celebii[7], le spuse, am auzit ceva. E adevărat?

— Minciuni! Minciuni! Toate sunt minciuni, stăpâne. Ţi-o spunem noi.

— Dar eu nu v-am spus încă ce.

— Spune. Dar e minciună.

— Am auzit că acolo la lac…

— Minciuni, stăpâne.

— Ascultă mai întâi. Nici nu v-am spus nimic.

— Hai, spune!

— Am aflat că acolo la lac, unu cu un cal…

— Uite! Vezi? Taman cum ţi-am sups noi. Minciuni. Şi Alah de ţi-o spune, tu tot „minciună” să zici. De ce să-ţi pierzi capu’?

— Bine. Nu cred nimic.

— Bravo. Ascolsun![8] Aşa trebuie!

— Nu cred. Dar vreau să aflu. De aceea povestiţi-mi voi. Şi să vedeţi, n-o să cred.

— Atunci hai să-ţi spunem. Dar să nu crezi. Hai! Ce s-a întâmplat, ai zis? Iată! A apărut unu cu un armăsar. Aman, stăpâne! Ce armăsar era ăsta? Alb! Ca neaua!

5 Muarebe: război.

6 Iarabi: Dumnezeu.

7 Celebii: jupîn.

8 Ascolsun: Bravo!

înşfacă un ciomag şi zice: „Cine-i alungă pe ţigani de la ghiol? Tu? Na! Altul. Cine nu-l lasă pe ţigan să mănânce? Tu? Na şi ţie! Cine ia peştele ţiganului? Tu? Ia-o şi tu! Na! Na!” Apoi calul a nechezat, a ridicat un nor de praf şi şi-a luat zborul. Hai, prinde-l dacă poţi! Parcă l-a sorbit cerul pe călăreţ. Toţi zic aşa. Cerul! Să n-apuce femeia mea să nască dacă te mint. Cerul!

— Dar cine era omul ăsta?

— Ei?

— Ah!

L-a trecut din nou sudoarea.

— O să-mi spuneţi pe cine a lovit călăreţul?

— Stăpâne, omul ăsta îi urăşte mult pe ţigani.

— A, deci pe ţigani i-a bătut?

— Păi, cum credeai?

— Şi atunci de ce-l fugăreau jandarmii pe călăreţ?

— Ce-ai zis?

— Am zis. Odată ce i-a bătut pe ţigani, de ce-l fugăreau jandarmii?

— Jandarmii? De-aia, mă. Pentru că i-a bătut pe ţigani. E bine să-i baţi pe ţigani. Ce rău îţi fac? Îţi cer tutun, nu? Ei? întreabă-i pe ei.

— Taman! au zis şi ceilalţi.

— Sunteţi toţi nişte fricoşi, le spuse supărat Melios.

— Păi ce suntem? Noi suntem fricoşi şi tot ne fugăresc. Ce-am fi păţit dacă nu eram? Ehei! Am fi ajuns toţi la cimitir. Toţi! În cimitire.

— În sfârşit, ce să vă mai spun? Nu sunt jandarm.

— Stăpâne, niciun jandarm nu zice: „Sunt jandarm”.

— Dar de ce vă temeţi aşa tare de jandarmi? Furaţi?

— Aman! Ce-ai zis? Să furăm? Nici unu dintre noi, stăpâne, nu fură. Toţi cerem.

— Cerem! au întărit şi ceilalţi.

— Toţi? Dar dacă te duci să ceri într-o curte şi nu e nimeni acasă? Dacă stăpânul lipseşte, te întrebăm pe tine, ce faci? Ai să-i laşi puradeii flămânzi? Să boleasscă. Nu trebe. Să furi? Iar nu trebe. Atunci ce să-i faci? Iei singur. Ei, furat e ăsta? Nu. Atunci de ce te fac hoţ, pezevenghii?

Hai? Şi de ce te fugăresc? De asta mă mir.

— Şi noi ne mirăm, stăpâne! au zis şi ceilalţi. De ce ne fugăresc cu ciomagul?

Melios a hotărât să încheie discuţia şi să plece. Nu putea să se înţeleagă cu ei. Îi înnebunea teama de jandarmi, şi altă armă decât viclenia şi minciuna nu aveau. Le-a mai împărţit câte o ţigară, le-a mai spus o dată că acolo de unde venea el nu exista niciun lac şi a plecat.

A pornit iar la drum.

În curând va ajunge în oraşul de basm „la preafrumoasa nimfă" care îşi reflectă lumina şi frumuseţea în sclipirile golfului Thermaikos.

Capitolul PATRU

Printre culmile munţilor dinspre apus s-a ridicat deodată o cetate. Vis? Apusul soarelui o înălţa, o colora în violet, şi cum ceaţa se întindea de poalele ei părea că pluteşte în nori. Dar de ce, de ce oraşul se afla în mijlocul cetăţii? Precis, că era şi zăvorât. Atunci oamenii cum intră? Melios s-a oprit; îi privea cu invidie. Deodată i s-a părut că oraşul pleacă, se îndepărtează. Pleca, probabil, la culcare.

Precis. Şi peste puţin îl vor acoperi nori grei. De ce-a venit aici? La ţară era mai liniştit. Acolo nu există cetăţi pe care oamenii să le zăvorească noaptea. Satele dorm în plin câmp, împreună cu vitele. Totuşi la ţară e altfel. Acolo nu eşti sigur. Sunt puţini oameni. Şi cum apare un străin încep să întrebe cine e şi de unde vine, ce meserie are şi aşa mai departe. Şi într-o bună zi toate astea ajung la urechile jandarmului.

Tot mai bine-i la oraş. Oraşul e mare, încurcat, poţi să te pierzi în el. De acord. Dar dacă este înconjurat de ziduri şi zăvorât cu şapte lacăte cum poţi intra în el? Aşa cum arată, se pare că l-au înconjurat cu ziduri ca să nu intre oricine, sau numai cei care au mutră pentru oraş. Ciudat bilet trebuie să ai ca să intri într-un oraş. Dar pe el îl vor primi? Asta va afla când va ajunge în faţa paznicilor cetăţii. „Tu pleacă! îi vor spune. N-ai mutră care să ne placă şi nu te putem lăsa să intri în oraş". Sau: „Porţiţi, vă rog! Pe dumneavoastră vă aşteptam". Hm! Nu cred. De aceea era

mai bine dacă venea dinspre mare. După cum se ştie toate oraşele fortificate au fost cucerite dinspre mare, cu „asalt”. Alt mijloc, ca să cucereşti un oraş, este să te faci om-broască. Mă rog. Mai există şi o altă cale. Să te faci cârtiţă, adică „aspalax”, cum i se mai spune, ca să n-o jignească. Mare năduf!

Parcă ştie ea cum îi spun oamenii… „Ah, lăsaţi-mă în pace!” Dacă era miner? însă lucrul ăsta are nevoie de multă osteneală şi tot nu este sigur. Deodată şi-a amintit de Icar. Da, cea mai bună soluţie erau aripile. Cine ştie! Poate cade şi el în vreo mare, căreia o să i se dea numele lui, ca a lui Icar.

Deodată, aşa cum se frământa ca să găsească o soluţie de a intra în oraş a auzit în spatele lui nişte paşi. Un om mergea viclean şi ţinea în mână o ţigară ascunsă în palmă.

— Domnule, îi spuse, îmi daţi un foc?

— Ce să aprinzi? îl întrebă Melios. (N-o fi vrând să dea foc oraşului? Nero cum a făcut-o? Poate că era şi el gelos pe gloria lui Nero.) Melios îl mai întrebă o dată: Ce nevoie ai de foc?

— Îmi ard pielea! răspunse omul.

— Poftim!

A luat chibriturile şi s-a dus ceva mai la o parte. Melios s-a lăsat furat de gânduri. Peste puţin, însă, omul s-a apropiat şi i-a întins cutia de chibrituri.

— Ai terminat? l-a întrebat.

— Da.

Melios a vrut să-l privească mai bine. Era la vârsta când bărbaţii se străduie să pară serioşi. Slab, brunet, simpatic, cu o mustăcioară subţire, îmbrăcat modest. Părea deştept, foc, nu alta!

Stătea pe un dâmb şi fuma.

— Poţi să-mi spui cum se numeşte cetatea asta? îl întrebă Melios.

Omul a închis un ochi, a scos fumul din piept şi a spus:

— Eptapirghion![9]

I-a plăcut numele. O dată ce era un oraş aşa mare, cum altfel putea să se numească? Un alt oraş bizantin, primul oraş din lume-Constantinopol – se numea Eptalofos[10] deoarece era construit pe şapte dealuri.

— Sunt mulţi oameni înăuntru? întrebă Melios.

— Unde? În Eptapirghion? Muşuroi.

— Buni?

— Aleşi. Unu şi unu. Toţi borfaşii, toţi cuţitarii, puşlamale de primă clasă…

Ia uite ce ghinion! Hai de intră într-un asemenea oraş pe care-l păzesc asemenea specimene. Dar aşa avea el noroc: să întâlnească lucrurile frumoase păzite de oameni sau câini răi.

— Tu? a îndrăznit să-l întrebe pe om. Tu cunoşti pe vreunu' dintre ei?

— Câţi vrei.

— Şi… poţi să mă ajuţi să intru?

— Unde? în Eptapirghion?

— Da.

— E uşor?

— Desigur.

— Ce trebuie să fac?

— Umflă-l pe vreunu', scuipă pe vreun deputat, ciupeşte fundul vreunei cucoane şi-or să te ia imediat.

— Unde să mă ia?

— În Eptapirghion, bă!

— N-ai înţeles. Eu vreau să mă ajuţi să trec poarta, să pot intra în oraş.

— Şi atunci ce vrei cu puşlamalele?

— Păi să mă lase să intru.

— Ele?

— Da.

— Pe tine?

— Da.

— Să te lase să treci? Pe tine? Ha! Ha! Ha!

---

9 Eptapirghion: şapte turnuri.

10 Eptalofos: şapte dealuri.

Omul s-a întins pe iarbă.

— Ele? a continuat. În Eptapirghion să te lase pe tine să intri? Ha! Ha!

— Dar ce? Dar ce e Eptapirghionul ăsta?

— Am spus eu că e şcoală de călugăriţe? Gherlă este. Ia stai! Nu cumva vii pentru prima oară în Salonic?

— Păi…

— Şi ai auzit de renumitul Eptapirghion cu renumita lui „Cafenea de sticlă”? Păi acum dacă există în Salonic cinci flăcăi, patru au trecut pe acolo…

— Tu… de acolo ai ieşit?

— Păi? Altfel îţi vorbeam aşa?

Melios l-a privit cu scârbă şi teamă. Omul însă s-a ridicat şi i-a întins mâna:

— Iapapas sau Dumanaros! i-a zis. Iapapas sau Dumanaros. Tu însă spune-mi Sfiriktras[11]. Întocmai, domnule, eu, sunt renumitul Sfiriktras.

— Mă bucur Petridis…

— Mă bucur şi eu. Şi acum, că am făcut cunoştinţă, spune-mi ce preferi? Să-ţi faci de cap şi să te prindă, sau să nu te prindă?

— De ce să mă prindă?

— Atunci las pe mine, Petridis. Taci, că eşti norocos. Ai găsit omul care să te ducă pe calea cea bună.

Pe Melios l-a cuprins neliniştea. Voia să găsească o cale să scape de el. Dar era greu.

— Ce înseamnă „să-ţi faci de cap”? îi zise.

— Ah! Aşa-mi trebuie. Nu ştii ce înseamnă asta? Dar tu, frate, ai venit de la grădiniţa de copii?

— Ei, ce înseamnă?

— Treabă, adică.

— Treabă? Ce treabă? Pentru că, dacă vrei să afli, eu pentru treabă am venit aici.

— Atunci las pe mine.

— E… lucru curat?

— Cel mai curat. E singurul lucru cu care nu-ţi mânjeşti mâinile.

---

11 Sfiriktnas: ţignal.

— De ce? Porţi mănuşi?

— Când faci „lucruri” mari, da, porţi şi mănuşi. Cele mici însă n-au nevoie. Bucadorul, de exemplu, n-are nevoie de mănuşi. Ce să facă cu ele? Nu-i aşa?

— Dar ce înseamnă „bucador?”

— Nici asta nu ştii? Prietene… zero. Trebuie să te şi educ. Îmi pare rău, dar trebuie să-ţi spun că eşti un viţel. Bucadorul, dacă vrei să ştii, lucrează numai prin ulicioare. Nu poate altfel. Strada trebuie să fie îngustă, pentru că aşa cum vii tu dincolo şi eu dincoace, gâsca trebuie înghesuită la mijloc. Şi acolo o jumuleşti.

— Şi cum, nu-ţi mânjeşti mâinile dacă jumuli ditamai gâscă?

— Prietene, ascultă o vorbă înţeleaptă! Omul care are bani mulţi nu are niciodată buzunare… murdare. Deci, de unde să-ţi murdăreşti mâinile? Cu o mică jumuleală de la un om cu haine „curate” cum să-ţi mânjeşti mâinile?

Situaţia lui Melios era de plâns. Omul ăsta cu care se încurcase nu părea de loc om curat. Şi avea şi un vocabular…

— După cum îţi spun, Petridis, te fac strună. Să mă asculţi numai. Şi… păzea să nu dai de belea. Să nu te încurci cu târfele, că or să-ţi pape bănişorii.

— Nu înţeleg nimic! îi zise încurcat Melios.

— Eşti un incult!

Era oare adevărat? Era cu adevărat incult? S-a înfuriat:

— Eu? făcu. Dacă vrei să ştii, eu am fost dascăl!

— Unde? La şcoală? Gogoşi! Cu furtişagurile cum stai? Zero! Ai stat la „răcoare?” Nu. Atunci despre ce cultură îmi tot vorbeşti? Petridis, greşeşti. Crezi că numai din cărţi se ia cultura? Mare greşeală. Din cărţi iei numai urdoare şi puţină ţăcăneală. Le ştim noi pe toate.

Melios părea din ce în ce mai încurcat. Ce limbă vorbea omul ăsta, de nu-l înţelegea? Oare aşa se vorbeşte în oraşele mari? Până acum a crezut că şi în oraşele mari se vorbeşte greceşte. Şi acum… Se află în faţa unui fapt pe care-l întâlnea pentru prima dată. Nu cumva… era limba

bizantină? Să ştii că aşa o fi, aşa or fi vorbit strămoşii noştri. Şi să nu le fi spus niciun profesor până acum? Vine chiar Salonicul şi-ţi spune: „Eu vorbesc limba bizantină! Cine vrea să se înţeleagă cu mine, să se ducă să înveţe limba bizantină”.

— Tu de unde ştii limba bizantină? l-a luat din scurt pe Sfiriktras.

— Ce-ai zis? întrebă el nedumerit, băgându-şi un deget în ureche.

— Adică de unde ai învăţat să vorbeşti aşa?

— Adică cum „aşa”?

— Păi… aşa cum vorbeşti…

— Mister! Şi cum vorbesc? Nu vorbesc greceşte?

— Vrei să fiu sincer, domnule Sfiriktras?

— Dă-i drumu’… liber!

— Dar nu te superi, nu?

— Vezi-ţi de treabă!

— Tu vorbeşti ori turceşte, ori greceşte, dar atât de stricat, încât trebuie să încetezi să numeşti limba asta grecească. Eu vorbesc limba noastră, pe care am studiat-o la şcoală.

Sfiriktras l-a privit cu compătimire.

— Petridis, vrei să-ţi spun un lucru? Mi-e milă de tine. Da, mi-e milă, frate. Pentru că prea eşti naiv, cu iertare. Greceşte ai spus? Greceşte curat? Şi de ce să vorbim curat, domnule? Ca să ne miroasă poliţia? Chiar atât de fraieri ne crezi, mă domnule Petridis? Ruşine, frate!

— De ce? Ce are a face poliţia cu limba?

— Ia uită-te la el!

— Eşti certat cu poliţia?

Sfiriktras l-a privit chiorâş. Apoi străpungându-l până la oase cu privirea i-a spus flegmatic:

— Tu nu eşti certat cu ea?

Melios s-a cuibărit, de parcă-i era frig.

— Vezi? îi spuse Sfiriktras. Deci…

— I-aţi făcut ceva poliţiei? întrebă Melios.

— Poliţiei? Vorbe sunt astea?

— Ce i-aţi făcut? Aţi deranjat-o?

— Şi ce crezi, domnule, că poliţia aşteaptă să o deranjezi tu ca să aibă ceva cu tine?

— Păi cum? Se supără adică, aşa, singură?

— Cum singură? Poliţia se înfurie foc dacă, de exemplu, „deranjezi" societatea. Ia spune-mi acum tu, de exemplu, care ştii multe… dacă deranjezi societatea, pe cine deranjezi?

— Păi…

— Nu „păi". Clar. Pe cine deranjezi? Spune!

— Societatea… desigur.

— Exact.

— Deci?

— Exact. Societatea o deranjezi. Una la mână. Societatea. Dar cine o să se supere?

— Păi…

— Iar ai început cu „păi"? Te-am întrebat clar: cine trebuie să se înfurie? Două la mână.

— Păi… societatea, desigur.

— Iar „desigur?" Şi te mai şi superi, Petridis, când îţi spune omul că eşti incult.

— Ei, cine trebuie să se supere?

— Petridis, societatea nu e fraieră să se supere chiar ea, ca să-ţi strice cheful. Pentru asta angajează poliţia. Şi cum o deranjează cineva, cheamă poliţia şi-i spune: „Arde-i! Huliganii ăştia m-au deranjat".

— Cui îi spune aşa?

— Păi nu ţi-am spus? Zbirilor! Adică poliţiei! Vezi, Petridis, că nu ştii bine cum stau lucrurile?

Melios a simţit nevoia să se scarpine şi el în ureche.

— Stai… Dacă nu deranjezi societatea, înseamnă că nu se supără poliţia! Pentru că, dacă vrei să ştii, eu n-am deranjat societatea.

— Şi atunci de ce te fugăreşte, măi, poliţia?

— Pentru că am deranjat-o chiar pe ea…

— Pe cine, pe poliţie?! Ah!

— Vezi?

— Ah! Atunci, frate Petridis, ia-ţi adio! Dar ia stai o clipă. Poţi să-mi spui de ce mi-ai zis mie toate astea, de

poliţie, de societate… Petridis, bagă de seamă. Ai greşit. De asta opreşte-te aici. Nu mai continua. Şi, mai ales, să nu mai spui nimănui nimic.

— De ce?

— Pentru că o să te toarne la poliţie. Puţine cozi de topor crezi că există? Cum te miroase… „îl vedeţi pe ăsta, pe Petridis… Ştiţi cine este? S-a pus rău cu poliţia. Da. I-a înjurat tot neamul”.

— Şi ce-o să câştige?

— I-auzi colo! Ce vorbe sunt astea? Ce-o să câştige, cică. Prietenia poliţiei, mă fraierule! O să devină mâna ei dreaptă, frate. Şi de-atunci încolo n-o să-l mai deranjeze nimeni şi se asigură omul. Poate lucra din plin şi fără teamă.

Melios acum era speriat de-a binelea. De ce intrase în vorbă cu acest individ? Asta e în stare să plece direct la poliţie şi să se facă frate cu ea.

— Ia spune-mi, domnule Sfiriktras, nu cumva eşti vreun „element răufăcător”, după cum se zice?

— Întocmai. De asta… pentru binele ce ţi-l vreau… fereşte-te! Pentru că într-o bună zi poate mă aflu la strâmtoare. Pricepi? Şi tu nu ştii ce e în stare să facă un om aflat la strâmtoare.

— Ce?

— Vrei să afli? Uite, poate s-o vândă până şi pe mamă-sa drept pastramă. De-asta ţi-o mai spun o dată: fereşte-te de Sfiriktras. Nu zic, are şi părţile lui bune. Dar haimanaua din el e mai puternică.

— Bine! spuse Melios. Dacă poţi să-ţi dai seama ce e bine şi ce e rău…

— Stai! Nu-mi dau seama întotdeauna! De multe ori mă încurc. Fac ceva rău, de parcă aş face ceva bun. De aia îţi repet: Nu avea încredere în Sfiriktras. Fereşte-te de el. E o hazna.

— Nu te cred. Dacă erai, n-o spuneai în gura mare.

— Ba să mă crezi, acum sunt în toane bune, când spun adevărul. Şi apoi mai am un motiv. Te invidiez… şi mi-e milă de tine… pentru că eşti nevinovat. Dacă vreau, te

dezbrac chiar în clipa asta. Nu mi-e ruşine. Dar mi-e milă de tine. Ai să mă întrebi: „Ce mai e şi asta, mă Sfiriktras? Există şi hoţi milostivi?”

— Tu ce crezi? Există?

— Nu. Dar există hoţi cu ciudăţenii, care aşa, de dragul chefului, din când în când îşi revin şi fac pe miloşii. Dar fii atent, asta se întâmplă foarte rar. Eu, de exemplu, în toată viaţa mea numai de două ori am păţit-o.

— Adică cum ai păţit-o?

— Uite, mi-a fost milă. O dată am păţit-o cu o babă. Vrei să-ţi povestesc? Ascultă! Aflu într-o bună zi că într-un cartier, la marginea oraşului, trăia o bătrână putred de bogată. Mă duc, aranjez lucrurile cu atenţie şi într-o noapte mă strecor pe fereastră. O fac să leşine de frică, apoi răscolesc aşternutul, îi iau punga şi o iau la sănătoasa. Era seara. Mă îndrept spre o tavernă să-mi găsesc gaşca. Am băut până ne-am făcut turtă. Când a sosit clipa să achit, deschid punga şi o răstorn pe masă. Şi ce să vezi? Printre bani se afla un bilet, cu nişte litere… îl citesc şi mă topesc…

— De ce? Ce scria?

— M-a omorât. Îmi amintesc exact, şi-mi vine să-mi tai nasturii şi să-i înghit.

— Dar ce scria?

— Ascultă: „Creştine, scria, hoţule, bănuţii ăştia i-am economisit de la coltucul meu de pâine şi-i păstram pentru înmormântarea mea. Sunt singură pe lume, nu am pe nimeni să mă îngrijească şi să mă înmormânteze. De asta am adunat bănuţii, ca să nu mă arunce la gunoi”.

— Apoi?

— Mă vezi? Şi acum mă trec sudorile. Ce să fi făcut? Banii îi cheltuisem. Mă întorc spre ceilalţi. „Pst! le zic. Dezbrăcaţi-vă! Puneţi jos tot ce aveţi şi ce n-aveţi. Trebuie să punem la loc banii bătrânei”. Am făcut chetă, cum se zice. Mă duc drept la crâşmar. „Ascultă, meştere, îi spun. Am nevoie de două bătrâne. Două sutare!” „De ce două? N-ai zis că lipsea doar una?” „Pentru… despăgubire sufletească, cum se zice”. „Aşa se zice?” în sfârşit,

crâşmarul făcea nazuri. „Ascultă – i-am spus din nou – dacă mi le dai frumos şi imediat ţi le dau înapoi dublu. Dacă nu, ţi le iau cu forţa şi n-o să le vezi nici la paştele cailor. Alege!” Ce să facă? A oftat, a mai oftat, a deschis sertarul şi mi le-a dat. Le înşfac şi o iau la picior. O găsesc pe bătrână jelindu-se. „Pe cine jeleşti, babo?” o întreb. „Pe mine”, îmi zice „Ia-ţi suma. Îi zic şi încă ceva pe deasupra”. Şi o şterg. Asta a fost prima dată.

— Şi a doua?

Sfiriktras şi-a şters buzele cu amărăciune, parcă le avea unse cu chinină.

— Hm… a doua, Petridis, a doua e cu tine. Adică tu. Ascultă! Ochii mei au văzut tot soiul de prostănaci, dar mai mare ca tine îţi jur că n-am să mai găsesc. De unde ai făcut rost de inimă, măi frate? De unde ai nevinovăţia asta? Şi cum ai scăpat de poliţie până acum? Curios! îţi repet, de azi înainte, ochii-n patru. Fereşte-te de Sfiriktras! Toanele mele nu ţin mult. Ai scăpat azi, altă dată însă… nu ştiu… ţi-o spun ca să nu zici că nu te-am prevenit. Dacă-mi mai cazi în mână, eşti pierdut. Acum pleacă! Pleacă cât poţi mai repede. Hai, că simt în mine prima mâncărime. Dacă în clipa asta ar fi aici vreun sticlete…

— Cum adică „sticlete?”

— Jandarm. Dacă ar trece acum pe aici vreun sticlete îl opresc şi-i spun: „Dom’le sticlete, a dat bafta peste tine. Vrei să ştii cine-i Petridis care a mototolit mutra poliţiei? Uite-l! Prinde-l”. Prietene, ascultă aici la mine. Ca să pornească cineva pe drumul cel rău este uşor. Se rostogoleşte la un moment dat singur. N-are nevoie de niciun ajutor. Dar pe cel bun… ce să mai vorbim? Te roagă… te împing… Tu, nimic. Priveşti prăpastia… Nu-i aşa?

— Eu, îi spuse Melios, nu mă tem de loc de tine. Omul care spune asemenea vorbe e imposibil să facă vreun rău.

— Ei, iată, asta-i greşeala ta, Petridis. Încetează să te mai legeni cu gândul ăsta. Am spus. Fereşte-te! Eu nu-ţi mai zic nimic. Plec acum, că mă înnebuneşte mâncărimea.

Atârni de un fir de păr. Salutare!

— Stai!

Sfiriktras s-a întors spre Melios cu o figură fioroasă. Melios s-a speriat.

— Nu mă opri din drum! îi zise.

— Şi eu… ce să fac acum? Cum să intru în oraş?

Sfiriktras s-a oprit şi-l privea scandalizat, de parcă îl vedea pentru prima dată.

— Ei ce, vrei acum să fac şi pe dădaca? Nu cumva eşti orb şi trebuie să te ajut să treci râul?

— Şi n-o să mă oprească nimeni să intru în oraş?

— Cum să nu? Cerşetorii. Dă-le câte un ban şi treci. Dacă nu ai, dă-le câte un brânci. Vezi, să nu mă mai întorci din drum.

A plecat. Şi privea mereu înapoi ca lupul care uitase să muşte.

Melios a oftat adânc. Parcă scăpase de la foc sau de la naufragiu. Ce amestecătură de om era ăsta? Dar din toate câte a spus, Melios un singur lucru a înţeles: că oraşul era nepăzit şi că zidurile cetăţii existau doar ca să închidă vagabonzii în el. Putea, deci, să intre fără teamă. A hotărât însă să nu se grăbească. A aşteptat mai întâi să se îndepărteze Sfiriktras, să nu cumva să-l mai întâlnească în calea lui. Dar se pare că aceeaşi teamă îl chinuie şi pe Sfiriktras. Şi de aceea grăbise pasul. Peste puţin silueta lui chinuită, strâmbă, a fost înghiţită de distanţă.

Melios, hai, dragule! E timpul s-o pornim şi noi.

Capitolul CINCI

A intrat în oraş cu inima cât un purice. îl speria înfăţişarea lui impresionantă. Semăna cu o boieroaică scăpătată, dar care se îmbracă cât mai ostentativ. Oamenii se agitau ca furnicile, dar nu vedeai niciun muşuroi. Cum nu se ciocnesc unul de celălalt? Curios. Parcă ceva îi ţinea să nu se calce în picioare. Îi salvează echilibrul. Dar ce legi matematice stăpânesc Babylonul acesta?

Pe Melios îl cuprinse panica cu adevărat. Încotro se duc? Ce mobil îi punea în mişcare pe toţi aceşti oameni? Probabil că asta era menirea lor. Să circule mereu. La

prânz poate să mănânce undeva, şi apoi încep din nou acel du-te-vino. Dar şi când mănâncă tot aruncă o privire afară să vadă, nu cumva s-a întâmplat ceva? Ei, acum spune-mi, te rog, viaţă e asta, să nu faci nimic altceva decât să aştepţi să se întâmple ceva? Păcat! Niciodată nu şi-ar fi închipuit Melios că poate arăta astfel oraşul acesta pe care l-a plăsmuit atât de dulce în visurile lui. Dar ce să mai zicem de primul locuitor? Un neînsemnat Sisif, care în timp ce totul în jurul lui nu era decât un haos şi un prăpăd, el se temea numai de el însuşi.

Nu te văd bine, Melios. Dacă viaţa ta continuă tot aşa, repede ai să-ţi strângi lucrurile şi ai să porneşti… Dar încotro? Soarta să te binecuvânteze, pentru că Dumnezeu nu a putut. Bazează-te mai bine pe înţelepciunea modestă pe care ai căpătat-o din cărţi şi de pe drumuri. Să priveşti în sus, dar să nu te urci dacă mai întâi nu vezi ce se petrece jos.

Bune vorbe, dar fără folos deocamdată. Ce-i folosea să privească în sus dacă nu avea să ajungă acolo niciodată! El privea numai casele acelea uriaşe şi-l apuca ameţeala. Altă ciudăţenie şi asta! Noi, după cum ştim, te apucă ameţeala doar dacă priveşti de sus în jos, nu invers. Dar la ce să te aştepţi o dată ce toate au început anapoda? Da’ mai bine lasă. Aşa vor continua toate. De-ai fi putut să le îndrepţi, ce bine ar fi fost! Dar vrăjitoarele care pun lumea să facă tumbe au dispărut. Astăzi dacă pui un căţel să stea drepţi, el te udă şi pleacă. A dispărut respectul din lumea asta! Gata!

Dacă – şi ai auzit cu urechile tale – până şi un om ca Sfirikti-aş este în măsură să o facă pe mamă-sa, pastramă…”

Ah, Melios, Melios, ai ajuns de râsul câinilor de când ai venit în oraşul ăsta. Şi-a râs de tine până şi Sfiriktras; el măcar ştie că destinaţia lui este „închisoarea”. Destinaţia ta – mă rog – care este? Nici măcar atât nu ştii.

Apoi ai dat dovadă că eşti fricos. Ce e frica asta care te-a apucat la vederea unui oraş? Ce crezi că înseamnă oraş? Vreo vrăjitoare din poveşti? Oraş înseamnă oraş.

Cum se spune… Adică… oraş… Bine, dar ce înseamnă oraş? Sat mare, adică? Ar fi vrut să fie de faţă cei care îi spuseseră aşa. ca să le strâmbe mutra, „Asta, mă, înseamnă oraş?” Ah, criminalii! Cu fân ne-au hrănit până acum. Dacă oraş înseamnă un „sat mai mare”, atunci unde este praful? Unde sunt turmele de vaci, câinii… mai ales câinii? Să nu auzi, măi frate, niciun lătrat, ca să te asiguri că trăieşti într-o lume vie? Acum, ca să fim sinceri, Melios a auzit un lătrat, dar era fals. Venea de la un papagal! Da. Asta se întâmpla când trecea pe strada cea mare, care se numea „Bulevardul Elefterios Venizelos”. Cine ştie de ce… Pentru că, după cum ştia Melios, se dădea străzilor numai numele oamenilor care au făcut rău. Pe când Venizelos a făcut numai bine.

Dar papagalul ăsta dădea o notă simpatică oraşului. Era atârnat într-un balcon, şi când mieuna, când lătra, când scotea limba la trecători. Da, blestematul, îşi bătea joc de toţi şi se distra. Dar orice ai spune, papagalul ăsta nu era pasăre şi nici nu se trăgea din neamul papagalilor. Noi ştim ce fac de obicei papagalii. De exemplu, îl întrebi: „Papagalule, mănânci mărar?” iar el trebuie să-ţi răspundă: „Eşti un măgar”. Ruşine! Dar ăsta fluiera ca golânii, apoi lătra de parcă era vărul lui Sfiriktras. Ce-ar fi să fie rude? Pentru că tare seamănă la obiceiuri. Melios, pleacă! Dispari repede, să nu cumva să apară şi el pe aici şi să dai de bucluc. Pentru că ţi-a spus-o chiar el într-o clipă de sinceritate: „Fereşte-te de Sfiriktras”. Şi cu ce ton ţi-a spus-o… De parcă nu era vorba chiar de el, ci de vreo victimă care suferise de pe urma lui Sfiriktras şi te sfătuia să te păzeşti.

Dar cu astea timpul a trecut, s-a înnoptat, şi Melios nu ştia încotro s-o apuce. Unde să-şi petreacă noaptea? Aici nu e ca la ţară, unde baţi la prima poartă şi oamenii ies de parcă te-ar fi aşteptat de mult. Aici e oraş. Căsuţele pe care le ştii au rămas în munţi, pe câmpii. Aici casele sunt una peste alta şi se sufocă una pe cealaltă. Dacă ar putea vorbi, ar striga într-una: „Mă sufoc”. În sfârşit, bate la prima uşă. Cine o să-ţi deschidă? Acolo înăuntru dorm,

se ceartă, înjură, se iubesc mii de oameni. Cine să-ţi deschidă? Vai de tine! Şi chiar dacă-ţi deschide cineva ce-o să spui? Că vrei să-ţi petreci noaptea acolo undeva? „Du-te la hotel”, o să-ţi răspundă. Şi încă cu ce voce… Şi se mai zice că nu există civilizaţie în oraşe!

Acum priveşte blocurile şi-l apucă ameţeala. Cum nu ameţesc şi nu cad? Prostii! Ameţesc vreodată pietrele? Aici nu ameţesc nici cei care le construiesc sau le locuiesc. Dar ce dracu’! Oraşul ăsta e plin de acrobaţi? Poftim! Unul calcă peste celălalt. Ciudat este însă faptul că nici nu se cunosc între ei, nici nu se salută. Dar ăştia nu mai sunt oameni, ăştia sunt sălbăticiuni. Şi parcă aşteaptă să se sfâşie între ei. Îi vezi? Stă Melios de atâta timp acolo, pe trotuar, a trecut aproape o mie de oameni şi nici unu măcar nu i-a spus: „Bună seara, frate, ce faci?” Vai, Melios, Melios, cum ai să trăieşti, sărmane, printre fiinţele astea mute? Unde ai să te adăposteşti? Uite, s-a înnoptat şi până acum nimeni nu te-a privit în ochi. Nimeni nu s-a apropiat de tine să-ţi spună: „Nu tremura, băiete, liniştează-te… te afli printre oameni”.

Dar, ca să fim sinceri, cineva îl băgase în seamă. Da, şi chiar de departe. Apoi s-a apropiat de el, l-a măsurat din cap până în picioare, l-a mirosit şi a plecat. Melios a înţeles şi atunci i-a iertat pe ţigani pentru frica lor exagerată. Jandarm civil… Uite că i-a judecat degeaba. N-a venit la el să-l întrebe: „Cine eşti? De unde ai venit? De ce ai venit? Unde ai de gând să mergi? De ce?” Păi, sigur. Lumea întreagă e a lor. Şi trebuie neapărat să afle cu ce scop ai venit. Şi dacă scopul tău e bun, să-ţi facă de petrecanie. Adică, bun pentru tine. Pentru că ei cred că nu există lucru pe lume care să fie bun pentru toţi.

Unde-şi petrece noaptea un străin într-un oraş? Ţărane! Nu ţi-am mai spus? La hotel. Dar unde să-l găsească? Oraşul ăsta e un haos. La hotel, adică într-o casă unde sunt primiţi străini… Adică contra plată. Ospitalitate sfântă. Unde sunt timpurile acelea minunate când în clipa în care îţi sosea un musafir în casă toţi se îmbrăcau cu hainele de sărbătoare şi gospodina tăia

cocoşul cel gras? Astăzi… Dar mai bine să nu mai vorbim. Astăzi străinul plăteşte somnul. Dar timpul trece şi trebuie să găsească un hotel. Dar unde să-l găsească? Fie, nu-i nimic, o să întrebe şi o să găsească. S-a apropiat deci de primul om modest care a trecut prin faţa lui. De ceilalţi se temea.

— Domnule, îi spuse, puteţi să-mi spuneţi unde este vreun hotel?

Omul s-a oprit binevoitor, şi-a muşcat mustaţa şi a spus:

— Uite… O iei pe mâna dreaptă… treci două străduţe, apoi o iei pe mâna cealaltă. Acum treci două-trei străduţe şi imediat o iei pe mâna stângă. Acolo se află un cuib de păduchi.

— Dar eu vreau un hotel.

— Tu îi spui cum îi spune şi proprietarului lui. Eu îţi spun cum îi spunem noi. În sfârşit, poartă un nume încurcat. Stai să vezi cum se numeşte. A! „Ptolemea”. Întocmai. „Hotel Frumoasa Ptolemea”. Vai de el! În sfârşit, să-ţi fie de bine.

Omul a plecat. (Mulţumesc, domnule. Da’ de unde!) A ocolit la dreapta şi a dispărut. Melios trebuia acum să înceapă gimnastica: „Ia-o pe mâna dreaptă, ia-o pe stânga”.

Cum de nu-i era ruşine domnului proprietar… „Ptolemea”, cică, să facem de râs toate numele antice adică. Să nu rămână niciunul nepângărit. Dar mai bine să pornim stânga-dreapta-trei uliţe. „Ptolemea”. O poartă cojită. Firma însă aurită: „Hotel Frumoasa Ptolemea”.

— Vă rog… aveţi vreo cameră liberă?

— Plata înainte. Da. Vreau datele dumneavoastră şi depune aici buletinul de identitate. Mâine în zori vine poliţia. Să am ce să-i dau.

— Noapte bună!

— Hei! Pst! Domnule!

— Aci n-am venit ca să mă găzduieşti. Am venit să-ţi plătesc şi să dorm.

— Şi legea?

— Nu cumva tot legea spune să-i jignim pe oaspeţi?

— Eu te-am jignit? Legea te jigneşte.

— Nu da toată vina pe măgar.

— Legea e măgar?

— Nu. Cei care o folosesc în folosul lor. În ce articol scrie că trebuie să-ţi plătesc somnul dinainte?

— Asta… spune regulamentul.

— Atunci îţi ţine şi de client… regulamentul? Eu mă duc în altă parte, unde nu mă jigneşte nimeni.

— Du-te! Dar n-ai să găseşti şi-ai să te întorci iar la mine. Iar eu… ce să fac? Am să te primesc.

— Apoi… ce mai e şi asta cu poliţia? Hotel e aici sau cuib de hoţi?

— Hotel. Dar pentru poliţie, dragul meu, pretutindeni sunt cuiburi de hoţi. Şi toţi – clienţi şi proprietari – toţi sunt hoţi, complotişti şi ucigaşi. Şi dacă vreunul nu este, îşi dă silinţa să-l facă. Rămâi?

— Nu. Nu accept asemenea înjosire.

— Poate că ai dreptate. Dar noi ne-am obişnuit.

— Ei… eu n-am să mă obişnuiesc.

— Nu, zău! Ba ai să te obişnuieşti.

— Ei, ai să vezi.

— Am să te văd. Dar nu aici. Am să te văd mai sus. La Eptapirghion.

— Ia stai, ce e asta? Am mai auzit de el.

— Hotel. Adică un fel de hotel. Şi chiar pe gratis. Şi cu masă.

— Şi cine merge acolo?

— Nimeni nu merge. Toţi sunt duşi acolo. Dar ştii cine? Uite… unii ca tine care nu vor să se obişnuiască. Dar tu-mi placi, pentru că eşti fraier. Rămâi?

— Cu o condiţie însă. Să nu-mi ceri nici datele, nici bani dinainte.

— Cu alte cuvinte, mă îndemni să calc legea?

— Ce să-ţi fac?

— În sfârşit, eşti sălbăticiune şi asta îmi place. Îţi fac pe plac. Ia cheia asta. Scrie pe ea numărul camerei. Du-te, dormi, şi dacă te întreabă cineva spune-i că eşti nepotul

meu din orăşelul Ptolemaida. Ştii cum îl cheamă pe unchiul tău?

— Care unchi?

— Păi nu eşti… nepotul meu? Pe mine…

— A… da… da.

— Mă cheamă Tetramatis[12], Ghiorghis Tetramatis. De asta sunt gata să orbesc. Somn uşor!

— La ce etaj e camera?

— Păi… cred că la doi.

Diplomaţie. Diplomaţie prostească. Pe când urca, a prins privirea „unchiului" care-l urmărea viclean. Precis că avea vreun sac cu lire şi se hrănea cu măsline şi fasole, şi la mâncare foloseşte ulei rânced. Pentru că un astfel de miros domnea în tot hotelul.

Melios însă era mort de oboseală şi nu-i prea păsa de sensibilitatea lui olfactică. A căzut în pat şi a adormit ca un buştean.

A doua zi l-a trezit mirosul de ulei încins şi vocea unei mahalagioaice care striga când la unu, când la altu' că „aduc pe tălpi bălegar de la ţară la Salonic în loc să-l ducă pe ogor să îngraşe pământul".

— Şi tu de ce – îi strigă Melios scoţând un cap ciufulit pe fereastră – în loc să strigi pe ogor la boi strigi aici, unde dorm oamenii?

— Cine eşti domnia-ta? Şi de unde ai limba asta?

— Am furat-o de la tine. Cât despre „cine sunt", întreabă pe unchiul Ghiorghis. Sunt nepotul lui.

Mahalagioaica s-a domolit.

— Nu m-am referit la dumneata, zise, ci la bivolii ăştia care-mi murdăresc podelele.

— Dar tu de ce le ungi?

— Ei?

— De ce le ungi cu ulei?

— Ca să fie categoria a III-a. Aşa cere turismul.

— Mare şmecher… unchiul meu!

— Hai, dormi!

— Acum… gata cu somnul! A fugit. Mă spăl.

---

12 Tetramatis: om cu ochii în patru.

— Atunci aşteaptă să-ţi aduc apă.

Melios s-a spălat, s-a bărbierit, şi-a scuturat hainele şi a coborât să plătească. Domnul Tetramatis stătea cam plouat.

— Ce s-a întâmplat, unchiule? îl întrebă.

— Ce? Ce-ai zis?!

— Ţi-ai uitat nepotul?

— A... da. Şi a izbucnit: Voi vreţi cu orice chip să închid prăvălia! Da. Din ăştia ca tine... gata! O să mi-o închidă. Şi unde pot eu să muncesc... om bătrân?

— Dar ce s-a întâmplat, unchiule?

— Ce s-a întâmplat? Ascultă! Ai văzut cum te-am primit, nu-i aşa? Ca pe un bun creştin. Am călcat până şi legea. Adică... m-ai îndemnat tu s-o calc. Şi mie mi-a fost milă şi am călcat-o. Iar acum? Plăteşte, Ghiorghis, oalele sparte. Pentru că statul nu te înhaţă pe tine, ci pe Ghiorghis.

Melios îl asculta cu răbdare. Era curios să afle unde o să ajungă.

— Pentru că poliţia continuă să te caute, poliţia nu are doar un ochi. Ce noroc ar fi fost! Are mulţi ochi. Şi-i împrăştie pretutindeni. Trimite unul la nord şi altul la sud. Dar şi unu sub scară, şi unu pe fereastra casei de vizavi. POĂ – iţia, dragul meu, vrea ca toţi să călcăm strâmb şi dacă tu rezişti, îşi dă toată silinţa şi te pune să calci strâmb cu forţa. Păi cum credeai?

— Iartă-mă, domnule Tetramatis! l-a întrerupt Melios. Poţi să-mi explici de ce-mi spui mie toate astea? Eu n-am de-a face cu poliţia...

— Hm! Nu ai? Nu ai, ai zis?

— Da.

— Deci nu ai?

— Nu!

— Ei uite, aşa am crezut şi eu: că... nu ai. Şi de asta ţi-am dat drumul în hotelul meu şi te-am găzduit în camera nepotului meu. M-am gândit că eşti cam sălbatic, dar eşti cinstit, că aşa, de încăpăţânare, nu vrei să laşi actele la mine. Tot de aceea nu plăteşti şi dinainte. Aşa am crezut.

— Şi ce, nu este aşa?

— Nu. Pentru că dacă era aşa, atunci de ce bătea poliţaiul cu noaptea în cap la uşa mea? Ei? Dar dacă ar fi stat la uşă nu era nimic, dar a intrat şi înăuntru. Da. Şi mi-a scotocit şi printre acte. „Ăştia sunt toţi clienţii?" m-a întrebat. „Bineînţeles", i-am răspuns. „Eşti sigur?" m-a întrebat din nou. Auzi puiul de căţea! „Parcă îmi miroase că ai vreunu' clandestin, unul căutat de poliţie". „Eu?" am sărit. Nu-mi vine să cred, măi băiete. De unde i-o fi mirosit? M-am jurat pe copiii mei (de unde să-i scot?), m-am jurat pe sufletul mamei mele (mama mea trăieşte şi se distrează), nimic, câinele. Toma necredinciosul. „Ascunzi un om, zicea întruna. Şi tocmai pe cel pe care-l caută poliţia. Da, se află pe urmele lui!" Auzi?

Nţ... nţnţ... M-am speriat. Cum oare au mirosit, măi băiete, că am aici un suspect? Dar şi tu, măi omule, dacă ştii că te caută poliţia, de ce mergi la hotel unde ei au curse întinse?

— Şi... de ce nu le-ai spus că sunt nepotul tău, domnule Tetramatis? Nu ne-am înţeles aşa?

— Vorbele sunt bune. Am vrut să le spun, dar când am auzit că eşti „suspect", am întors-o. „Ce faci, măi Ghiorghis, mi-am zis, de te înrudeşti cu oameni pe care nu-i cunoşti? Dacă e vreun hoţ – după cum arată lucrurile – sau vreun spărgător? De ce să dai de belea tocmai acum la bătrâneţe?" Dar sunt şi eu milostiv. Mi-am zis: „Oricum, omul are şi el suflet. Ascunde-l! Cine ştie... Poate că odată o să-ţi fie recunoscător". Şi te-am ascuns. Acum ai să te întrebi: M-a crezut poliţaiul? Nu...

— Nici eu nu te cred, zise Melios. Toate astea le-ai scos din burtă.

— Aşa? Hm! Eu sunt de vină că mi-a fost milă de tine. Vino încoa"!

— Unde mă duci?

— Vino încoace, îţi spun. „Unde te duc" m-ai întrebat? Ai să vezi îndată. Ca să te înveţi minte altă dată şi să nu-i mai faci mincinoşi pe oamenii bătrâni. Ia apleacă-te puţin... Ce vezi? Nu-mi spune mie. Eu ştiu... Un

jandarm. Hei? Vino acum înăuntru. Stai jos! Acum mă crezi? Mi-a şi spus: „Vorbeşte ce-ţi trece prin cap, domnule Tetramatis, dar eu am să stau în colţ şi cum iese îl înhaţ. Îl umflu, şi-l duc mai departe”. Zi acum şi tu, ce să fac? Şi, spre ghinionul meu, nu am nicio altă uşă ca să te scot pe acolo. Ce să fac acum? Vezi cum tremur? Ce, parcă e puţin lucru? Pentru tine e uşor. Te închid pentru vreo doi ani aci la Eptapirghion şi te linişteşti. Dar eu? Mă vezi? Am paralizat. Iată ce păţeşti când calci legea. Mă frământ din zori, dar nu găsesc nicio scăpare. O singură cale există. Dar eşti sărac şi cinstit şi de asta nu vreau să-ţi spun. Mi-e şi ruşine că m-am gândit la ea. Nu, nu! Nu pot s-o fac.

— Care-i calea? Spune!

— Ei, nu mă scutura şi tu dis-de-dimineaţă. Ţi-am spus. Nu pot. Eşti sărac. Nu pot să iau bani de la un om hăituit. Nu. Niciodată. Nici vorbă. Nu pot să fac aşa ceva. Lasă-mă!

— Dar despre ce e vorba?

— Parcă nu-i cunoşti pe jandarmi? Unde le bate gândul zi şi noapte? La interes. La buzunarul gol al săracului, al zilierului. Tot n-ai înţeles?

— Nu.

— Să-l ungi vrea, măi băiete, cel din colţul străzii.

— Cum… cum adică „să-l ung”?

— Şi ca să fim drepţi nu cere prea mult. Cu un pol… dacă i-l bagi în buzunar închide ochii, şi te lasă să treci.

— Asta era? Şi te chinui atâta…

— Doamne ajută! N-am vrut să te supăr, înţelegi?

— Cât costă somnul?

— Păi… încă pe-atât. Tot un pol.

— Ia-l!

— Bravo! Eşti băiat deştept. Dă acum şi pe celălalt pentru jandarm, ca să pleci liniştit.

— Care „celălalt”?

— Polul pentru jandarm.

— A! Lasă, domnule Tetramatis, i-l dau eu.

— Cum?

— De ce să te mai duci până în colţ? E doar în drumul

meu. I-l dau şi trec.

— Stai!

— Rămâi cu bine!

Proprietarul şi-a şters faţa.

— Aşa-ţi trebuie, kir Tetramatis, dacă eşti orb. Aşa-ţi trebuie dacă nu ştii cu cine ai de-a face!

Melios a ieşit liniştit, a trecut pe lângă jandarm şi şi-a văzut de drum. Ştia că în fiecare colţ se află câte un jandarm. Aşa că n-a înghiţit gogoşile pe care i le-a servit proprietarul – hotelului. Dar, oricum, a trecut prin clipe grele. În primul parc pe care l-a întâlnit s-a aşezat pe o bancă şi a început să-şi şteargă sudoarea. Abia acum şi-a dat seama că transpirase. Grele sunt lecţiile pe care le iei, Melios. Dă-ţi osteneala însă să iei note bune şi la lecţiile care te aşteaptă. Oraşele sunt pline de gropi. Vezi, să nu încerci să le sări. Ocoleşte-le! Numai ceea ce nu poţi să rezolvi cu picioarele încearcă să rezolvi cu mintea. Ascuteţi-o şi porneşte. Ea este şi calul, şi spada, şi speranţa ta… totul.

Capitolul ŞASE

Trebuia să se pregătească pentru cea de-a doua zi „istorică”. După cum avea să observe, de acum înainte toate zilele lui vor fi istorice. Adică însemnată fiecare cu o „ispravă”. Următoarea ispravă? Unde-şi va petrece noaptea aceasta?! „Istoria primei nopţi” s-a terminat cum s-a terminat. Cu spaimă, cu piedici, cu fel de fel de laţuri, dar s-a dus. Şi toate astea numai într-o singură noapte. Ce-l aştepta în cea de-a doua? „Frumoasa Ptolemea”. Nici măcar s-o mai vadă nu dorea. Şi chiar dacă orbea domnul Tetramatis, tot n-o să mai treacă pe acolo. Nu de frica jandarmului din colţ. Se temea chiar de proprietarul hotelului. Nu părea de loc să facă parte din categoria oamenilor care iartă.

Deci, prima şi singura problemă: unde îşi va petrece noaptea următoare?

„Unde o să ne cuibărim şi noaptea aceasta neagră? Viteazul Cacarapis, Unde să ne ascundem armele, Că ne gonesc coşmarurile, Viteaze Cacarapis?”

Cine oare o fi fost acest om cu un nume atât de muzical şi gingaş? O fi vreun bandit de drumul mare? Vreun „rege al munţilor”, înarmat până în dinţi, care nu găsea nici el cuib… Şi vrei să găseşti tu, care, desigur, ai şi tu ceva în dinţi, dar nu arme. Ci doar sufletul tău.

Lumea, după cum s-a dovedit, nu are de loc ureche muzicală. Nu vezi, face cântece. Cui? Unui hoţ de capre, cu un nume atât de scârbos.

„De ce ai scris versuri pentru pâine?” l-au întrebat pe un poet. „Mi-era foame”, a recunoscut omul. E drept. Dar de ce au făcut un cântec despre Cacarapis? De plictiseală, din scârbă…

Toate ca toate, dar noaptea asta unde ne-o petrecem? Aceasta este întrebarea de astăzi. Melios a trecut din nou pe lângă vitrina cu papagalul. Astăzi era foarte înfuriat. Fluiera la toţi ca o viperă. Dar să mergem mai departe! Pe drumul ce duce spre mare se află biserica „Sf. Sofia” şi lăcaşul zeiţei „înţelepciunii”. Există şi un părculeţ acolo.

A găsit o bancă pe care stătea doar un om şi s-a aşezat şi el. Celelalte bănci erau ocupate de tipi, cu nişte feţe nevăzute. Toţi citeau ziare. Toţi le devorau cu lăcomie. Parcă lumea se afla în pericol şi voiau să afle totul, ca nu cumva să le scape ceva.

Dar, ciudat, când au terminat de citit nu s-au clintit niciunul. Au rămas toţi pe locurile lor. Aveau un aer atât de obosit, atât de disperat… Probabil că ziarele îi asigurau pe cititorii lor că nimeni nu se află în pericol şi i-a cuprins din nou deznădejdea.

— Răbdare! spuse Melios vecinului lui. Ce să-i faci…

— Parcă poţi face altfel? răspunse omul.

Adică era de acord că lumii nu i s-a făcut milă de ei, şi de aceea nu a intrat în pericol.

— Vrei să-ţi împrumut „Lumina” mea? îi spuse, întrerupându-i gândurile. Poftim!

Melios s-a întors… „Lumina” era de hârtie.

— A… ziarul? spuse.

— Păi… De unde s-o iau pe cealaltă? Am îmbătrânit.

— Şi asta este lumină adevărată?

— Beznă adâncă.

— Atunci de ce-o cumpăraţi?

— Ce să fac? spuse neputincios omul.

Lui Melios i s-a făcut milă de faptul că omul renunţase la totul, lăsându-se pradă înfrângerii. Vecinul lui se afla în momentul când nu mai aştepta nimic de la viaţă.

— Sunteţi cumva străin? l-a întrebat el pe Melios.

— Da.

— Călător?

— Întocmai.

— La fel şi eu.

— Credeam că sunteţi din Salonic.

— Chiar sunt. Te miră că am spus călător? Poate că ar fi trebuit să spun pensionar. Dar ce este pensia? Nu este parcă biletul pentru ultima călătorie? Deci, după cum vezi, prietene, mă aflu pe drum.

— Sunteţi singur?

— În această perioadă a vieţii toţi oamenii sunt singuri, domnule. O am pe soţia mea. Dar şi ea călătoreşte singură. Doi călători singuri şi tăcuţi. Şi cel mai tragic este că vorbesc aceeaşi limbă.

S-a ridicat, şi-a scos ceasul, dar nu l-a privit. L-a băgat din nou în buzunar.

— Gest mecanic! spuse. N-are niciun sens. Trenul care mă va duce „acolo” nu pleacă la ora exactă. Rutele noastre sunt toate încurcate. La revedere, prietene.

Melios a vrut să alerge după el, să-l consoleze. Dar ce să-i spună? Nu s-a descoperit încă nicio putere care să oprească moartea.

— Ce-ţi spunea? auzi dinspre banca vecină. Era un bătrân. Nu-i prea întreg la minte.

— Cine?

— Domnul profesor. Îi e somn minţii lui, sărmanul!

— Cui, lui? N-am văzut o minte mai trează.

— Ce spui? Eşti sigur ce spui? Şi atunci eu de ce nu-l înţeleg?

— Pentru că mintea ta nu s-a trezit. Noroc!

Bătrânul l-a oprit.

— O clipă. Stai, băiete!

— Nu pot să sufăr bătrânii care-şi bat joc de alţi bătrâni.

— Iertare! Voiam să spun că domnul profesor a avut prea multă minte. A cheltuit-o... a cheltuit-o... i-a mai rămas doar foarte puţină. Noi am făcut mai multă economie. Dacă o cheltui pe toată odată – mi-am zis – atunci ce-o să-mi mai rămână pentru sfârşit? De aia n-am cheltuit-o de loc.

— Mintea, dacă n-o cheltuieşti, se mucegăieşte.

A pornit pe drumul ce duce spre mare. Cu ce-l supărase bătrânul? Bine. Era amărât şi el. Dar era drept să-i amărască pe alţi bătrâni ca el?

Adevărul este că s-a supărat că-şi bătea joc de profesor. Altfel nu s-ar fi necăjit. Până acum nu s-a certat niciodată cu oameni bătrâni. Era lege pentru el. Dar iată că acum a ajuns pe chei. Ah, marea! Ce să spun? Acolo era toată frumuseţea. Parcul cel mare scăldat în soare. Mai încolo, valurile, bărcuţele. Şi în zare, de pretutindeni, se vedea turnul antic. Dar grecii nu erau întregi la minte, gata! Unde s-a mai auzit turn... alb? A citit toate cărţile, toate istoriile. Toate turnurile, în afară de cele din basme (care erau din sticlă), toate erau cenuşii, întunecate, chiar şi cele ale cavalerilor, chiar şi cele în care erau închise „preafrumoasele”.

Se poate urca oare? Ce frumos trebuie să fie să vezi pământul din aer! Să vezi cât de mic erai tu jos... Să vezi ce broască ai fost şi ce pasăre ai devenit... Dar decât să-ţi închipui toate acestea, mai bine să le trăieşti.

— Poftiţi!

Un bătrânel stătea la uşă cu un vraf de hârtii şi număra ceva – cu nişte chei – ca să nu treacă vreunul şi să-i strice numărătoarea. Când Melios s-a apropiat, i-a făcut: „pst! pst”, parcă gonea o găină sau o muscă. Na, aşa a făcut şi Arhimede, de aia l-a omorât soldatul acela roman.

Melios nu voia să încurce lucrurile. Se pregăti să plece.

— Ce cauţi? auzi în spatele lui. Hei, copilaşule! Ce

vrei?

Melios s-a întors.

— Se poate urca acolo, sus?

— Dacă ai o drahmă, se poate.

— Am.

— Atunci cu atât mai bine. Dar fii atent, când cobori să te sprijini de zid. Altfel ai să cazi. Te orbeşte soarele.

Melios urcă. Nedreptate! Adică frumuseţe. Era nedrept ca de frumuseţea asta să nu se bucure toţi. Şi ce ieftin! Cu o drahmă… Dai un nimic şi te bucuri de o „carte poştală" vie, după cum se spune la ţară.

Cunoştea acest turn de pe o vedere pe care i-a trimis-o o colegă de-a lui. „Am urcat şi eu în «Turnul Alb», scria. De aţi şti cât de frumos este!" Iată că oamenii urcau încă de pe atunci!

A stat acolo, sus, Melios, nici el nu ştie cât timp. Nu se sătura. Oraşul te scoate din minţi. Parcă era presărat cu pulbere de aur. Prea îl hrănea numai cu soare. Ah, frumoasa mea cu ochii albaştri, ce târziu te-am găsit! Nişte vapoare pluteau uitate pe mare. Parcă întârziau cât mai mult ca să se bucure de frumuseţe. Altele stăteau în port nemişcate, de parcă cloceau.

Semănau cu nişte fiare îmblânzite care-i lăsau pe oameni să le atingă, să le pipăie, să se urce pe spatele lor. N-or să se sălbăticească într-o zi? Atunci am să văd eu, vitejilor. Şi cum a spus, aşa a şi făcut. Unul din ele – probabil că l-au înţepat – a început să urle.

Peste puţin timp a început să scoată flăcări şi fum la fel ca „fiara din Apocalips". Cine ştie câţi a înfulecat… Apoi a pornit, scoţând spume, în larg. Se urca încă cineva pe spinarea lui. Probabil că pe ăştia îi păstra pentru „cină". Eşti copil încă, măi Melios. Melios… fără noroc. Îţi plăsmuieşti încă basme, eşti încă cufundat în visuri. Pleacă, s-a luminat, dezlipeşte-te de acolo! Ai să cazi! Şi eşti sus… şi ai să te faci bucăţele. „Ţinte însă de zid", ţi-a spus bătrânul.

— Cum ţi s-a părut? Ţi-a plăcut? l-a întrebat binevoitor bătrânul, când a coborât.

El era încă ameţit.

— Nu m-am săturat, spuse.

— Frumuseţea nu satură.

— N-am înţeles, spuse. Şi încă se mai freca la ochi.

— „Frumuseţea este străină”, mi-a spus când eram mic… cine crezi?

— Prostii…

— Ba nu, înţelepciune. Ai văzut vreun bărbat cu soţie frumoasă?

— O mie.

— Niciunul. Logodnică frumoasă au toţi. Soţie frumoasă n-are nimeni. Nu atinge frumuseţea, rişti s-o pierzi. Cu alte cuvinte, te obişnuieşti cu ea, şi e totuna.

— N-am auzit prostii mai mari.

— La fel ziceam şi eu când eram necopt. Ştii de unde sunt? Din Vizo.

— Ce este aia?

— Un oraş. Dar tu te pripeşti. Vizo sau Vizi e lângă Constantinopol. Oraş alintat.

— Ai vrut să-mi spui ceva despre Vizo.

— Despre el îţi vorbesc. Dar m-am abătut puţin. Ei, din Vizo sunt. Acolo trăia unul Gheorg haki – efendis, de unde să-l ştii tu? I se mai spune şi Viziinos. Învăţat om, doctor. Citise mult, călătorise mult. Ce lucruri înţelepte spunea… Dar consătenii nu-l înţelegeau, ziceau că spune nebunii. Se străduia omul să-i facă să priceapă. Nimic. Până la urmă l-au poreclit nebunul, până ce-a înnebunit de-a binelea şi s-au liniştit oamenii.

— Toate astea sunt basme Nu cumva vorbeşti de poetul Gheorghios Viziinos?

— Îl cunoşti tu un om de ieri şi nu-l cunosc eu care îi eram vecin şi-mi aducea mereu acadele şi alune? Ah, ce domn era! Iar tu încetează cu „Gheorghios” şi de-alde astea. Se numea Gheorghaki-efendis Viziinos, şi gata! întocmai. Gheorghaki-efendis Viziinos… Du-te şi întreabă, dacă nu mă crezi. Stai! El a murit de mult, când eram eu flăcău. Tu de unde l-ai văzut?

— Am zis eu că l-am văzut? Am zis că am auzit de el.

— A ajuns numele lui până şi aici? Ia uite ce consătean am avut! Şi ca să ştii… când a murit, ziarele din Atena au făcut mare vâlvă. În slăvi l-au ridicat, în străfunduri l-au coborât. Au văzut consătenii, şi şi-au lovit fruntea. „Măi, au strigat. Ia uite ce om am pierdut! Ştiam noi!”. Nimic nu ştiau, e adevărat. Toţi ziceau că e nebun. Dar cum i-au auzit pe atenieni lăudându-l şi-au schimbat părerea. S-au întrunit bătrânii satului la şcoală. (Ah, acolo am învăţat eu primele litere!). Au trimis şi după preoţi. Şi acolo, Dumnezeule, l-au numit „mare” şi „ales” şi „fiul nobil” etc… etc. Apoi i-au făcut şi un monument. Dar ce să mai vorbim? Niciun sfânt nu este recunoscut în patria lui, ştiai asta?

— Tu ce erai acolo, unchiule?

— În sat? Dascăl, băiatule. Da! Dascăl. Ah! Şi acuma vezi, stau aici ca un cerşetor, ca un cerşetor în „narteca templului” şi strâng drahmele străine. Ai citit „*Singura călătorie a vieţii mele*?” a lui Viziinos?

— Da. Şi „*Crima mamei mele*”.

— Vino să te sărut, fiule. De atâţia ani de când stau aici, asta e singura mea bucurie. „*Moscof-Selim*” ai citit?

— Nu.

— L-au acuzat pentru ea, dar nu ştiu de ce s-au înfuriat:

Ochii îi erau înneguraţi, buzele uscate, ofilite. Acum fuga, să mergem, Melios! Nu-ţi mai aminti de ce ţi-a spus bătrânul. O să te întristezi şi tu ca el. Uite, te-a şi cuprins. Spune-i acum noului tău prieten: „La revedere. Mulţumesc” şi pleacă. Îndepărtează-te! Aici există multă tristeţe. Du-te în altă parte. Uite, du-te la „fiarele” care se cuibăresc în port, apoi pleacă pufăind pe mare. Lasă-te mâncat de una, ca să te linişteşti.

— Cât e ceasul, beiule? îl auzi pe bătrân. Poţi să-mi spui?

Ceasul? Avea ceas? Desigur. L-a privit insistent. Parcă voia să-l facă atunci.

— Unu! zise într-un târziu.

— Să fii sănătos. Să închid şi eu, să mă duc la

bătrânica mea. Poate a gătit ceva bun. Ne-au căzut dinţii… Dar sufletul nu vrea să cadă. Se agaţă cu ghearele. Vrea să vadă mai întâi ce se întâmplă cu sărmana patrie.

— Aveţi casă? întrebă, necugetat, Melios.

— O cămăruţă de tablă în care nu încape niciun câine. Cum încap doi oameni? Ei, ăsta e unul din secretele noastre, fiule. Ne-am strâns, ne-am înspăimântat de teamă, şi-am încăput. Numai la gătit îi e greu bătrânii, de asta scoate cotlonul în stradă şi găteşte acolo. Asta şi iarna. Ce să facem?! Cine ştie! Poate avem norocul să murim până atunci. La revedere, fiule. Măcar de tine să se milostivească Dumnezeu, pentru că de noi nu s-a milostivit.

Frumuseţe, Melios, mănâncă frumuseţe! Hai, saturăte! Iată frumosul oraş. Iată frumoasa viaţă! Şi încet, eşti la început. L-ai văzut pe prietenul tău, pe bătrânul de la „Turnul alb”? Afară, primăvara străluceşte. Dar el se gândeşte la iarnă. Şi pentru că toate speranţele au zburat se agaţă de moarte.

Gândeşte-te şi tu. Dar nu la iarnă, nu la moarte. Astea or să mai întârzie. Gândeşte-te mai aproape, la noaptea asta. Unde ai să-ţi petreci noaptea?

— Unchiule! a strigat după bătrân. Unchiule. Ascultă! Nu ştii vreo cafenea care să nu se închidă noaptea?

Bătrânul se scărpină în barbă.

— Nu ştiu! spuse. Nu ştiu. Poate că la gară. Mai precis în cartierul lui Vardaris. Dar nu-ţi recomand. Să nu te duci acolo unde se adună toată drojdia. Drojdia şi puroiul lumii. Cuţitari, târfe, bişniţari. Rănile lui Iov. Mai bine petrece-ţi noaptea pe nisip sau pe vreun maidan. Gunoaiele put numai. Dar omul putred te molipseşte. Ţi-am spus. Eu n-am loc… acasă. Oh, inimă! Adună-ţi puterile. Ziua bună! O să se liniştească bătrânica mea când m-o vedea… Mă întorc pentru programul de după amiază.

Capitolul ŞAPTE

Vardaris este numele unui cartier foarte deocheat. Pe lume există nume pe care trebuie să le ţii minte, ca să le îndrăgeşti, şi nume pe care să le ţii minte, ca să le eviţi. Peste numele Vardaris trage mai bine o dungă neagră. În

altă parte… oriunde, dar în altă parte. Acolo, în cartierul Vardaris, domneşte puroiul lumii. Departe, deci, cât poţi mai departe. E spre apus? Tu fugi spre răsărit. Uite, ia-o mai bine pe malul mării. Du-te spre cartierele Floca sau Alatini. Nu se poate. Ai să găseşti un colţişor. Pentru moment intră mai bine într-un birt să-ţi potoleşti foamea. E ora unu. Ia şi un pachet de ţigări. Aşa. Ţigara e bună, îţi vin mai uşor ideile.

A intrat în primul restaurant pe care l-a întâlnit. A mâncat, a băut, a comandat şi o cafea. Apoi şi-a scos creionul. Mai întâi şi-a numărat banii. O mie de drahme şi ceva mărunţiş. Cu mărunţişul să-ţi cumperi o valiză ieftină, să nu-ţi duci hainele cum îşi duce căţeaua căţeluşii. Apoi cu capitalul, după cum a auzit, trebuie să facă o „investiţie" bună. Dar unii prin „investiţii" înţeleg lucru, adică comerţ. (Domnul Sfiriktras, de exemplu, prin „lucru" înţelege hoţie.) Dar despre comerţ Melios ştie tot atâta cât ştiu preoţii despre fotbal. Deci nu-i rămâne decât să găsească de lucru. Dar asta e mai greu de găsit decât diamantele. Şi nici nu ştie la ce uşă să bată. Auzise că pentru a găsi de lucru trebuie să bată pe la multe uşi, dar la uşi bat numai cerşetorii. Încurcate lucruri. Deci, nimic. Şedinţa de astăzi s-a sfârşit fără niciun rezultat. Ciudat! Pentru că şedinţele cu o singură persoană reuşesc întotdeauna. Dar mai bine aşa! O dată ce şedinţa a eşuat înseamnă că s-a deschis drumul spre acţiune. Deci să le aşternem pe hârtie. Dar mai bine oral, ca să nu ne încurcăm în cifre. Prima datorie: strângerea curelei. Mesele vor deveni „gustări". Al doilea lucru: trebuie să întoarcă lumea pe dos, dar să găsească de lucru. Al treilea: trebuie, fără întârziere, să găsească un loc pentru dormit. Şi pentru că ăsta e cel mai acut, trebuie să înceapă cu el. Dar, nu! Să începem mai întâi cu valiza. Şi-a amintit că pe drum a zărit un magazin cu valize. „Magazin cu lucruri de piele", scria. De aceea ştia precis că va găsi una de carton. Şi a găsit. În sfârşit, a scăpat de bocceluţă. Parcă era o ţărancă. Ce bine era acum! Aşa mai zic şi eu. Acum arăta ca un domn. Domn, şi încă de la oraş. Costumul era bine

croit, nou. La fel, pălăria şi pantofii. Numai bocceaua nu se potrivea. Acum, că s-a eliberat şi de asta, avea impresia că a scăpat de o bubă rea. Bine, dar ce-o să facă? O s-o care zi şi noapte cu el? Sigur că nu. Trebuie s-o lase undeva, aşa cum fac domnii care vin din provincie.

Trebuia, deci, neapărat să-şi lase undeva valiza. În afară de asta nu era potrivit, şi-l obosea… Fusese gata să devină eroul unei întâmplări sau a unei „scene de stradă", cum se mai zice. Da. S-a ciocnit până acum de vreo doi oameni, care în afară de faptul că l-au trimis la dracu', l-au întrebat şi „de unde te-au adus?" Sau dacă „a coborât din munţi". I-a venit să-şi lase jos valiza şi să-l prindă de guler pe cel care l-a întrebat. Dar s-a gândit la urmări. Ţipete, râsete, fluierături, şi-apoi, poliţistul. Nu, lasă-ţi mai bine supărarea şi vezi-ţi de treabă! Care treabă, însă? Unde să-şi lase valiza? Şi atunci i-a venit o idee ca din cer. La bătrânelul din „Turnul Alb". S-a entuziasmat atât de mult, încât a molipsit şi valiza care s-a împiedicat de ceva. Un vraf de cărţi s-a împrăştiat pe asfalt împreună cu un „Ah". S-a aplecat să le adune, împreună cu el adunau însă şi două mâini fine. Cum au terminat, s-au ridicat amândoi şi s-au trezit faţă în faţă, şi atunci… încă un „ah" şi apoi… „dumneavoastră cânteţi?"

Melios stătea ca păcătosul în faţa tribunalului.

— Vă cunosc! îi spuse fata.

— Pe… mine?!!

— Nu sunteţi liceanul care a recitat cândva o poezie personală într-o excursie făcută la *Pensionul superior de fete* din Salonic? Vreţi să vă spun şi ce aţi recitat? îmi amintesc că i-aţi scandalizat pe toţi profesorii. Dar elevii, şi mai ales elevele, v-au zeificat. Vă amintiţi?

— Domnişoară, spuse el bâlbâindu-se, credeţi-mă, singurul lucru ce-mi amintesc acum este ceea ce v-am făcut…

— O! Nu-i nimic. Eu mă bucur că ne-am reîntâlnit, şi încă atât de romantic. Şi dumneavoastră…

— Romantic? Desigur…

— Desigur. Atunci vă înconjuraseră cele mai

frumoase fete. Eu nici nu îndrăzneam. Acum, că mi-a venit şi mie rândul să vă vorbesc, vă supăraţi?

Fata asta era nebună. De-ar fi ştiut în ce hal se afla… El se gândea cum să scape, iar ea…

— Nu mă invitaţi să stăm undeva? îi spuse ea pe neaşteptate.

Ce îndrăzneală! Ce aer! Fată din Capitală, ce mai! Cum li se spune oare? „Emancipate…” S-o invite, a zis?

— A… desigur… Cum să nu? într-adevăr… doriţi?

(Ce bădăran! Doar ea i-a propus.)

— Doar eu v-am propus! (Da. Aşa era. Recunoştea.)

— Nu cumva există pe aici vreo cofetărie?

— De ce să ne închidem între patru pereţi? Uite, dacă doriţi mergem la „Turnul Alb” unde este atât de romantic… Nu în parc. Există acolo un mic local cu grădină.

— A, da… Ştiţi… Desigur. Dar îmi permiteţi o clipă să las valiza asta blestemată?

— De ce-o blestemaţi? Ea ne-a ajutat să ne întâlnim…

— Într-adevăr. Îmi permiteţi?

— Desigur. Unde?

— Acolo, la „Turn”, îl cunoaşteţi pe bătrânel?

— Cum să nu? E unchiul meu.

— Ce bine! Vă aştept aici.

Tremurând, i-a cerut bătrânului să-i păzească valiza.

— Se poate! Dar nu mă ruga prea mult, ca să nu cred că ai înăuntru dinamită, sau ceva „furtişaguri”, şi atunci nu o primesc. Du-te cu bine. Ai s-o găseşti aici când doreşti.

— A oftat uşurat. S-a dus acum lângă ea mai liber şi mai dezmorţit…

— Aţi crescut, îi spuse fata. (El a râs prosteşte.) Ştiţi… eu am terminat de mult institutul.

— Şi atunci… ce voiaţi cu cărţile astea pe care am avut ghinionul să le împrăştii?

— Literatură. Le am împrumutat de la o bibliotecă din cartier. Pe dumneavoastră nu vă atrage literatura?

— Vreţi să fiu sincer? Nu mă mai atrage nimic.

— Şi atunci ce faceţi?

— Nici eu nu ştiu.

A venit chelnerul. A şters masa şi a râs prosteşte spre el:

— Bere? a întrebat.

— Eu nu, spuse ea, prefer un uzo.

— Atunci două! a adăugat Melios.

— Comanda dumneavoastră s-a îndeplinit, spuse chelnerul, şi plecă.

— Cum se înşală omul! spuse fata. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că puteţi să fiţi un om practic.

— Eu, practic?!

— Ce… nu sunteţi?

— Am trecut prin stadiul romantismului şi nu ştiu unde o să ajung.

— Atunci… aţi pornit cu avânt… să deveniţi un poet mare.

— Asta este. Din cauza avântului prea mare n-am fost atent şi am alunecat.

Fata îl cercetă, contrariată.

— Vorbiţi atât de disperat! îi spuse râzând. Păreţi foarte dezamăgit şi de aceea nu vă cred…

— Mulţumesc.

Au sosit paharele cu uzo. Cu cuburi de gheaţă şi gustări.

— Spuneţi-mi, o mai iubiţi pe colega aceea a dumneavoastră? Ştiţi despre cine vă vorbesc. Despre Agrambeli Stamiris. Sunteţi uimit!? Ştiţi… deci?

— Ce vreţi să mai aflaţi?

— V-am întrebat… O mai iubiţi?

— S-a măritat, spuse el rece, aproape duşmănos. Noroc! şi ridică paharul.

Fata a rămas cu paharul în mână.

— Dar asta e o crimă! spuse. De necrezut! Şi toate fetele spuneau că o să înnebunească de dragoste.

— Nebună era ca să înnebunească?

— Nu v-a rănit fapta aceasta?

— În sănătatea dumneavoastră! îi spuse din nou.

— Mă iertaţi, zise ea. Nu trebuia să vă pun această

întrebare. Am fost indiscretă. Mă iertaţi? Mai bine să schimbăm subiectul. Dar văd că vă plictisesc. Apoi văd că sunteţi neliniştit, distrat, neîndemânatic. Neîndemânatic, cine? Melios Kadras! Ia gândiţi-vă puţin!

— Îmi cunoaşteţi şi numele?! o întrebă el uimit.

— Dar nu v-am spus? Vă cunoaştem toate. Ştiţi cât de romantice sunt fetele la vârsta noastră. Un elev care i-a provocat pe toţi elevii, chiar şi pe profesori… Noi ne-am temut că o să vă exmatriculeze… după toate astea.

— Frica dumneavoastră s-a dovedit întemeiată.

— Ei, nu mai spuneţi?! Tocmai pentru…

— Ce rost are? Important este că m-au exmatriculat. Şi poate tocmai de aceea…

— I-aţi provocat. De ce?

— Pe ei? Nu. Cine ştie… În general poate că n-am provocat pe nimeni, poate că am înfruntat cam crud provocarea celorlalţi. Sunt mii de oameni care se ciocnesc uşor cu unii… Uite, cândva mi-a venit ideea să boţesc faţa societăţii. Şi mi-am primit răsplata.

— Vorbiţi ca un om matur.

— Timpurie maturizare. Am să putrezesc repede.

— Iată, iar sunteţi pesimist.

— Vedeţi dumneavoastră vreun motiv ca să fiu optimist?

— Tinereţea. Nu-i destul?

— Dacă dumneavoastră consideraţi că asta e suficient, fiţi fericită!

— Suficient? De loc. Dar am hotărât să mă supun. Ce să fac? Dumneavoastră sunteţi pretenţios. Eu nu sunt. Dumneavoastră fugăriţi himerele. Ori toată fericirea, ori nimic. Eu…

— Dumneavoastră n-o fugăriţi?

— Pentru mine fericirea înseamnă să nu fiu nefericită. Apoi cred că fericirea se compune din atâtea elemente pe care nu ştiu cum să le împreun. Râdeţi?

— Aveţi dreptate.

Râdea. Dar gândul îi era în altă parte. Domnişoara asta îi mâncă timpul. Iar pe el îl chinuia gândul unde o să

doarmă la noapte… Ea era fericită. Avea timp cât dorea, chiar şi pentru a flecări. Pe când el va plăti flecăreala asta cu nesomnul, cu petrecerea nopţii pe drumuri, ca un câine.

— A, dar unde locuiţi? o auzi deodată că-l întreabă. Desigur, puteţi să nu-mi spuneţi. Dar poate că doriţi să mai bem vreodată un uzo împreună. Eu aş fi foarte bucuroasă. Dumneavoastră?

— Eu… dar n-aţi văzut? Abia am sosit. Peste puţin timp trebuie să găsesc un hotel. După cum vedeţi, nu m-am aranjat încă şi nu am adresă.

— Atunci… v-o dau eu pe a mea. Dar mai bine să vă dau şi numărul de telefon, şi dacă vreodată n-o să aveţi ce face, lucru ce nu vi-l doresc, telefonaţi-mi şi eu vin.

Nu părea timpul de faţă „erotică” şi nici vreuna din cele care se numesc „lipitoare”. Dintr-un motiv necunoscut îi făcea plăcere deosebită compania lui, se vedea cât de colo. Era „emancipată”. Probabil că după ce-a terminat şcoala s-a aşternut cu burta pe cărţi. Dar şi lăcomia asta n-o s-o ducă departe. „Înghite, Kadras! înfulecă tot ce-ţi cade în mână. Mănâncă! Nu-ţi fie milă de nimeni”. Şi ce-a realizat? A fost spre binele lui? Vai şi amar! Şi lucrul cel mai rău este că nici n-o ştie. Ea… e însă fericită. N-a înfulecat suficient. E începătoare. Nu ştie că din cărţi mănânci literele şi-ţi cresc spini. N-o ştie, este mică încă. Mai mănâncă puţin, fetiţo, şi te văd eu. Da, da! Atunci am să văd eu ce-ţi poate pielea.

— Una din colegele mele s-a făcut poetă. Toate râdeau de ea. Auziţi?

— Da.

— Şi-a luat poeziile şi s-a dus la Statopolu. O cunoaşteţi, desigur.

— Pe cine? Nu.

— Pe Antula Statopolu. Nu o cunoaşteţi? Poetul Kostis Palamas a numit-o „noua Sapho”.

— Regret.

— Ştiţi ce frumoasă este? Dar cum… spun „frumoasă”? Frumoasă nu înseamnă nimic. Ea nu este frumoasă. Are o personalitate magnetică, de neîntrecut.

Toate poeziile de dragoste pe care le-au scris poeţii din Salonic ei îi sunt închinate.

— Nu cumva scrieţi şi dumneavoastră poezii?

— Am ars totul.

— Şi colega dumneavoastră s-a dus, deci, la Statopolu?

— Da. Ce prostie!

— Şi ce v-a spus? Pentru că dumneavoastră sunteţi aceea. Ce v-a spus după ce le-a citit?

— M-a privit cu dragoste… Cu multă dragoste… Cu atâta dragoste, încât am crezut că îi este milă de mine. M-am întors acasă şi le-am ars.

— Nu-mi recitaţi şi mie vreuna din cele pe care le-aţi „ars?”

— Dumneavoastră credeţi că vă mint? Le-am ars.

— Şi le-aţi şi uitat?

— Pe toate.

— Păcat!

Timpul însă zbura. Soarele se cufundase în golful Termaikos. Oră caldă, magică. Proprietarul a strâns tenda.

Decorul s-a schimbat imediat. Dinspre mare a început să sufle zefirul. Ce bine trebuie să fie să ai o cămăruţă, să fii sigur de ea şi de somnul tău, să stai aici şi să-ţi bei liniştit balsamul… Să-ţi aminteşti de toate, să te laşi furat de vise, şi apoi să pleci galopând. Încotro? Unde doreşti. Dar galopul s-a sfârşit. Pentru că era galopul retragerii. Şi aici este marea. Nu poţi merge mai departe. Dar ce făcea? A părăsit fata şi s-a lăsat furat de gândurile lui. Ruşine? Ce-i spunea? A, da. Îi spusese: „Păcat!”

— Păcat, domnişoară, că voi fi nevoit să vă… Ştiţi, nu m-am interesat încă de hotel.

— Nu-i nimic. Ne întâlnim altă dată. Nu-i aşa?

— Da, da!

A scris ceva pe o hârtie şi i-a întins-o.

— Numărul meu de telefon. Voi aştepta. Dar neapărat. Nu? Şi acum…

— Să vă conduc la tramvai?

— Mulţumesc.

A condus-o până la staţie. A ajutat-o să se urce. Ea, din uşă, i-a făcut semn cu mănuşa ei albă până când tramvaiul a dispărut după colţ. A desfăcut hârtia şi a citit-o. Cleopatra Haritani. Ciudat! Nu se aştepta să aibă un asemenea nume.

A alergat la bătrân să-l prindă înainte de a închide. A ajuns tocmai când îşi îmbrăca haina.

— Ei… s-a sfârşit ziulica? îi zise. Mă pregătesc şi eu să plec acasă. Tu ce-ai făcut, băiatule? Ţi-ai găsit locşor pentru la noapte?

— Nu încă. Ce spui? Am să mă pierd?

— Ha! Într-o lume pierdută… ţi se poate întâmpla orice… Numai bine să nu aştepţi. Capetele, fiule, de ele depinde totul. O dată ce capetele cele mari s-au înrăit, toţi s-au luat la întrecere care să facă răul cel mai mare.

E trist să vadă cineva un om şi bătrân nefericit.

— Păzeşte-te! auzi? Pretutindeni fierb tâlharii. Patricizi, cuţitari, fratricizi… În loc să te sprijine, îţi pun piedică să cazi. Mari meşteri. Prinde-i! De unde vii tu, băiatule? Pari neştiutor.

— Aşa şi sunt.

— Ce-ai făcut până acum? Vreau să spun… cu ce te-ai ocupat? Pari învăţat.

— Am fost învăţător.

— Nu te întreb de ce nu mai eşti…

— Bine faceţi.

— Totuşi sunt curios. Ai făcut probabil vreun bine, i-ai supărat şi te-au alungat. Pot să-mi bag mâna în foc. Rău n-ai făcut.

— Ai dreptate, unchiule!

— Ei, e timpul să afli şi numele meu. Gaitanis Anatreftos… Vezi ce nume neobişnuite se dădeau pe atunci?

— Mie îmi place! Pe mine mă cheamă Melios.

— Să fii sănătos. Să te bucuri de numele tău şi să-l cinsteşti. Auzi?

— Asta şi fac… de când am simţit…

— Şi de asta ai ajuns aşa? Vrei, însă, să-ţi spun ceva?

Pot vorbi cât doresc cei de astăzi. Înainte lumea parcă nu era aşa. Înainte le mai era unora ruşine unul de celălalt. Voia unu să-ţi facă un rău, dar se oprea. „Ce-o să spună lumea?” se gândea. Astăzi… îţi scoate ochiul şi-l arată tuturor, de parcă ar fi găsit vreun diamant. Prieteni ai?

— Da.

— Sunt nevoiaşi? Săraci?

— Da.

— Ei, atunci n-ai niciun prieten.

— Dar… eu am mai mare nevoi decât ei.

— Atunci… iartă-mă! Ai prieteni. Ei ştiu că acum te afli la ananghie? De ce nu te ajută? Atunci n-ai prieteni.

— Nu. Nu ştiu. Nu le-am spus.

— De ce? Acum să te văd!

— Să nu pun pe alergătură nişte oameni săraci.

— Atunci, Melios… Atunci, băiatule, n-ai numai tu prieteni, au şi ei. Trăieşte aici unul, Pringos. îl cunoşti?

— Nu.

— Marele Protopsalt al Patriarhiei, venit să cânte aici, la biserica Ahiropiitos, într-o zi m-a văzut la slujbă şi mi-a spus: „Vino, Anatreftos! m-a invitat. Vino! Te fac ajutorul meu cu leafă”. „Nu mai am voce”, i-am răspuns. S-a întristat. „Atunci te iau ca să-mi ţii isonul. Printre ceilalţi n-o să se observe că n-ai voce”. Ce crezi că am făcut?” „Mare Protopsalt! i-am spus. De ce mă împingi la un păcat atât de mare chiar în casa Domnului?” N-a zis nimic. A înţeles. Dar am înţeles şi eu. Am înţeles că mi-a rămas un prieten şi n-am mai trecut pe la biserica Ahiropiitos. Mă duc în altă parte. Ştii de ce? Ca să nu mă vadă… şi să nu mă ajute. Ei, uite, la fel eşti şi tu. Mă gândesc de pe acum ce soartă grea te aşteaptă. Ah… da… Mult ai să mai suferi! De asta îţi urez putere şi curaj mult, să se bucure de tine mama care te-a născut şi fata care te aşteaptă… Noapte bună! Şi mai aminteşte-ţi de mine. Ai să mai treci pe la mine?

— Da.

Capitolul OPT

Somn… Somn… Ce coşmar e şi ăsta? într-un oraş plin

de hoteluri, unde somnul se plăteşte, tu să nu găseşti o picătură, să te topeşti pe picioare de nesomn! Nu seamănă asta cu însetatul care moare de sete lângă izvorul cu apă limpede? Mister!

Caută, se uită pretutindeni, căutând stâna ca un câine pe maidan puţină pâine sau vreun os. Somn. Ceasul era aproape zece. Oraşul dormea. Dar nu. Nu tot. Teatrele de pe malul mării veghează… cu zgomot. Au venit de la Atena trei dintre cele mai bune trupe teatrale. Tinereţe, frumuseţe, muzică. Dar biletul costă scump. Am spus: economie. Drumul se întinde în faţa lui scăldat în lumină, haos, necunoscut. Înaintează. Înaintează la întâmplare. Din ce merge mai departe, locurile par mai sărăcăcioase. Casele se micşorează, tavernele se micşorează… Acum se mai zăresc doar nişte magazine scunde, care vând ieftin chef, lacherdă, maridă, măsline. Vinul însă nu-i de aruncat. Calitatea lui nu o strică. Mândrie!

S-a aşezat la o masă. Erau cu totul trei mese aliniate una lângă cealaltă: un gramofon cu pâlnie plânge… cântece sfâşiate de lipsuri şi boală. Sărăcie, viaţă grea, chinuri… „Hai şi paharul ăsta, hai şi oful ăsta, şi apei curaj! Curând vom păşi pe uscatul lumii celeilalte”. La o căsuţă joasă, nişte ferestre… „Hai şi paharul ăsta şi mâine îmi vând sângele şi te plătesc”. Pâlnia cântă acum „Marikaki”, care probabil are ochi „foarte negri”, pentru că tot drumul oftează. Apoi încep buzuchi[13]: „Ah! Duminică înnourată… semeni cu inima mea îndoliată”. Coardele plesnesc. „Ce bei, Dumnezeule, ca să te cinstesc?”

Ce să bea şi el! mai rămâne parcă ceva de la cei săraci, ca să bea şi Dumnezeu? Pentru că şi el *tot după urma săracilor* trăieşte. Şi Dumnezeu, şi cel bogat, şi popa şi jandarmul, toţi după urma celui sărac trăiesc. Toţi. Numai cel sărac trăieşte din munca lui – dacă îi mai rămâne

— Bună seara, domnule.

Cel care mânuia gramofonul a venit să ia banii. Şi

13 Buzuchi: instrument cu coarde şi coada lungă, specific gre-
Hiliodendri: pădure cu o mie de copaci.

aici este o nedreptate, pentru că unul cântă şi altul încasează banii. Exploatare!

— Cât face, compatriotule? 1

— Cu cât dai mai mult, cu atât va fi mai bine. Nu există tarif.

— Şi… „nimic” există în tariful tău?

— Există, o dată ce există şi sărăcia.

— Îţi scoţi măcar pâinea?

— Greierele îşi scoate pâinea?

— El nu are gramofon. Cântă chiar el.

— Măcar să fi avut voce să cânt şi eu. Plăcile se uzează, se strică. Şi acele la fel – material ieftin – se tocesc.

— Se tocesc?

— Care va să zică uzură, cum se zice. Pe când dacă ai voce, o pui să cânte şi n-ai nevoie de capital. N-ai nevoie de nimic. Cânţi şi te vrăjeşte şi pe tine. Te bucuri şi tu.

— Şi ce-o să faci când o să îmbătrâneşti?

— Atunci… îţi cântă preotul. Noapte bună!

A plecat. Melios l-a văzut cum s-a apropiat de altă masă, dar n-a reuşit să închege o discuţie. Probabil că l-au supărat cu adevărat cuvintele lui. Merge gârbovit, termină mesele. Apoi atârnă de o curea cutia cu plăci, ia pe umăr pâlnia şi pleacă. Merge în alte cartiere. Sărăcia n-are sfârşit. Şi de aceea cartierele sunt pline de gramofoane, magazine mici, sărace. O drahmă, lacrima. Dacă n-o bei, te bea ea pe tine.

Deodată s-au apropiat de el doi tipi, s-au aşezat la masa vecină, şi-au şters de praf scaunele, au cerut scuze pentru gălăgie.

— Să ne udăm şi noi gâtlejul, au spus, şi au bătut din palme. Meştere! O jumătate cu două pahare curate.

— Şi ca gustare? întrebă „meşterul”, care ieşise în uşă încruntat.

— Am mâncat în altă parte.

Cârciumarul i-a cercetat. Nu i-au plăcut.

— Ce ne cercetezi? îl întrebă unul. Suntem doi. Sau nu avem mutre pentru magazinul tău?

— Exact.

— Şi de ce, mă rog? Ce avem? Coarne?!

— Întocmai. Aşa ceva. Cramă nu am. Vinul îl vând la preţul pe care-l cumpăr.

— Şi atunci de ce-l vinzi?

— Ca să-şi stropească oamenii gustarea. Câştigul îl scot de la gustări. Aţi înţeles?

— Atunci dă maridă, sepii, calamari… Tot ce ai. Şi două pahare curate, da?

Cârciumarul s-a întors mai înfuriat.

— Ascultă aici! le zise. Retrage-ţi cuvintele. Auzi?

— Aman! făcu şmecherul. Ne-am încurcat. Ce vrei să-ţi spunem, meştere? „Vrem pahare murdare?”

— Nu. Să spuneţi „pahare”, şi gata.

— Bine. Adu două pahare cu… adică pahare.

Cârciumarul a şters cu năduf masa şi a plecat. Dinspre mare s-a auzit din nou muzică. Probabil că şi cârciuma avea gramofonul ei.

— Uuf! făcu al doilea tip spre Melios, prietenos. Tare e arţăgos cârciumarul ăsta.

— Poate că are familie.

— Asta-i alt cântec.

— Adică?

— Ce-are una cu alta…

— Eu zic să ciocnim împreună un pahar cu vin, ca să ne cunoaştem mai bine. Unde lucrezi?

— Nicăieri. Abia am venit.

— Bravo! au spus amândoi şi s-au privit mulţumiţi.

— Şi dumneavoastră? îi întrebă Melios.

— Noi… ce?

— Ce lucraţi?

— A… lucru… Noi? Ei, uite pe ici, pe colo. Ne descurcăm cum putem.

— Adică?

— Lucru de ocazie. împuşcăm azi un sutar… mâine altul… Cum se nimereşte. Greu lucru… agoniseala.

Apoi au început să blesteme societatea, s-o binecuvânteze cu o serie de adjective: „târfă, cârpă, care

într-un loc dă cu sacul şi în celălalt cu picătura, care mereu îl îndoapă pe elefant, pe bogat, iar pe sărman îl lasă să dea ortul popii de foame" etc… etc.

Erau amândoi foarte revoltaţi. Peste puţin a sosit mâncarea şi băutura şi au lăsat înjurăturile. Melios nu putea să înţeleagă ce fel de oameni erau. Hoţi nu păreau. Dar vorbeau ca şi Sfiriktras. Totuşi înjurau societatea. Pe când hoţul, cum este şi normal, n-are motive s-o înjure o dată ce ea „îl ajută" să trăiască fără să muncească.

I-au turnat şi lui Melios vin. I-au spus: „Bea-l, ca să crape necazurile". Au sorbit, au fost mulţumiţi, au râs.

— Vezi ce face blestematul? spuse unul, arătând spre pahar. Dar… să ne întoarcem la societatea asta strâmbă…

Însă n-a mai apucat. S-a apropiat de ei un tip înalt, cu flanelă în dungi albastre, cu tunică de marinar, care privea pe furiş şi ascundea ceva sub haină.

— Bună seara, flăcăi, zise. Am liber?

— Uuf! Aici nu poţi să-ţi bei nici vinul, spuse unul din cei doi.

— Nu te-am supărat, nu-i aşa? Ce ţi-am făcut? Oameni suntem, la ananghie ne aflăm…

— Ai ceva „încurcături"? îl întrebă celălalt.

— Cam aşa ceva. Am fraierit paza vaporului. Adică cum am fraierit-o, vrei să spui? Am „uns-o" şi m-a lăsat să ies puţin.

— Ei, asta-i, trebuia să nu fi ieşit…

— Aşa zici tu! Dar eu nu puteam.

— De ce?

— Mă ardea „asta"! şi le-a arătat ceva sub haină.

— Ce anume?

— Sst! S-a aplecat. Stofă… englezească… din Birmingham. Până s-o trec, am năduşit. Frate, dacă mă prindeau, mă ardeam…

— De ce? E furată? îl întrebă Melios.

Marinarul l-a privit jignit.

Ei, acum, vorbe sunt astea? zise.

— Atunci de ce te temi?

— Fiindcă n-am plătit vama?! Dar ştiţi ce e asta, măi

băieţi? Stofă englezească adevărată, veritabilă, cum se spune. Dacă nu aveam aşa mare nevoie de bani, îmi făceam eu un costum. Dar am nevoie. E bătrâna bolnavă. Şi u-aia…

— Adică… ce vrei să faci cu stofa?

— S-o omor.

— Şi ai venit la nişte sărăntoci ca noi? îl întrebă primul. Te-ai pricopsit.

— Unde să mă duc? La ăi bogaţi? Or să cheme poliţaiul. „Ia încasează-i taxe! or să spună. Marinarul ăsta vinde lucruri nevămuite”.

— Bine, poate că ai dreptate, dar noi n-avem un franc.

— Ah, măi băieţi! se plânse el. De-aţi şti ce marfă e… Plâng de necaz că trebuie s-o dau. Dar ce să fac? Nevoia…

— Prea o lauzi, spuse unu. Nu ne-o arăţi şi nouă să vedem ce soi e?

— Cu atenţie, însă.

S-a aplecat, a privit în stânga, în dreapta.

— Ţine „şase”, zise, şi o scoase. Priviţi marfa. Lână sută la sută. Aristocratică.

— Da’ de unde! Bumbac curat. Pe noi vrei să ne fraiereşti? Nu ţine.

— Ei, nu face, că acum ard un fir şi umplu cartierul de fum!

— Arde, dacă ai curaj. Hai! Vorbe…

— Mă întăriţi? spuse marinarul. Ai un chibrit, domnule? Mersi!

Trase un fir de sub haină şi i-l dădu.

— Poftim, aprinde-l!

Celălalt îl aprinse. Firul s-a chircit, a scos fum… s-a încolăcit ca un şarpe.

— Îţi cerem iertare! îi spuseră. Ai dreptate. E lină. Ptiu! Şi să n-am bani la mine… Cât ceri?

— Cinci bătrâne. De pomană.

— Ai dreptate. Chilipir. Ptiu, ce ghinion! Nu poţi s-aştepţi, prietene, până mâine?

— Glumeşti? Corabia ridică ancora peste o oră.

— Ah, ce ghinion! Ptiu! Dacă avem acum cinci sutare, o cumpărăm şi mâine o vindem cu o mie cinci sute.

— O mie cinci sute? Ţi-e frică să spui două mii cinci sute? Asemenea stofă…

— Pe Dumnezeul meu, ne-ai îmbolnăvit. Pierd două miişoare. Ptiu! Otravă mi-a ieşit vinul tău. Tu n-ai, mă Xifaras? Ptiu! Regretăm, frate. Îmi vine să plâng de necaz.

Melios îi privea şi se minuna cât de uşor poate cineva să câştige două mii. Dacă ar cumpăra stofa, mâine capitalul lui s-ar fi ridicat la trei mii. Aşa este. Săracul şi o dată la o mie de ani dacă găseşte un prilej ca acesta, tot nu poate să facă nimic. Şi chiar de-i cad din cer multe nu poate să ia nimic, pentru că îi lipseşte puţinul.

— Ei, rămâneţi cu bine, băieţi! spuse marinarul. Ce să-i faci? N-avem noroc. Nici voi, nici eu. Salutare!

— Şi încotro te duci acum?

— Unde să mă duc? Nu mai am timp.

— Nu aştepţi? Dar de ce să aştepţi? Ca să se facă păduchii bani? Norocul ăsta nu există.

— Asta ştiu şi eu. Hai, rămâneţi cu bine! Mă întorc pe vas ca o mireasă ruşinată.

— Mergi sănătos!:

Şi-au prins amândoi capetele în mâini. Le venea să-şi smulgă părul de necaz. Oftau, dădeau cu pumnii în masă. Atunci Melios s-a sculat.

— Stai! strigă spre marinar. Hei, domnule.

— Lasă-mă! făcu el umflat.

— Stai, n-auzi?!

— Lasă-mă, frate! Nu vezi în ce hal sunt? Uuf! Lasă-mă să mă duc pe vas şi să-mi plâng soarta.

— O cumpăr eu! strigă Melios.

Omul se întoarse.

— Vorbeşti serios? Fii atent, că n-am timp (îşi privi ceasul). Regret, domnule, însă peste câteva clipe vasul ridică ancora. Rămâi cu bine!

Atunci au sărit ceilalţi doi:

— Ce sunt figurile astea? îi întrebară. Adică ţi-ai bătut joc de noi?

— Eu?

— Tu, cine altul? Te-ai smiorcăit atâta şi acum, când ai găsit client, o ştergi?

— N-am timp, măi băieţi! N-am timp de glume.

— Glume, domnule! Regret, dar nu ştii să preţuieşti oamenii. Păcat că eşti om umblat.

— Bine. Dacă zici că-i serios... Dar repede. Mă grăbesc. Ziar ca s-o învelim ai?

— Nici măcar un ziar n-ai?

— De unde să-l am? De pe mare?

— Ai dreptate. Lasă că am, eu.

Melios scoase banii, a numărat cinci sutare şi a luat pachetul. Marinarul şi-a trecut banii pe la bărbie.

— Să-ţi fie de bine! i-au zis cei doi.

— Mulţumesc! Rămâneţi cu bine!

— Călătorie plăcută!

— Mulţumesc. Ridicăm ancora spre Monte Vida. Frumos oraş!

A plecat grăbit, să prindă vasul.

— Crezi că-l prinde? întrebă Melios.

— Oho! De-ar mai fi avut. Nu vezi ce paşi mari face? Nţ... nţ. Nu pot să mă liniştesc.

— A avut noroc domnul. Ce mai plângi acum? Oh, a trecut timpul. Eu zic să plecăm.

— Cât e ceasul?

— Unu...

— Vai... vai... Am păţit-o. Şi la ora două trebuie să-mi iau nişte prafuri pentru ochi. Unde ai ancorat, prietene? îl întrebă pe Melios.

— La... „Frumoasa Ptolemea”.

— Oh, tramvaiul nu mai circulă. Până să ajungi se luminează.

— Vă propun ceva, măi băieţi, spuse cel ce se numea Xifaras.

— Ia să auzim! zise prietenul lui. Tu ai mereu idei bune.

— Nu veniţi la mine? E la doi paşi de aici.

— Bine, dar să-i deranjăm pe bătrâni la ora asta?

— Sunt plecaţi la Areţu.

— Da? Şi de ce nu vorbeşti?

— Haideţi!

Au chemat cârciumarul să-i plătească. Când Melios vru să scoată bani s-au înfuriat amândoi:

— A! Vrei să ne certăm? Aşa obişnuieşti tu? Îţi jigneşti prietenii? Ce dracu'! Vrem şi noi să facem pe domnii. Mâine plăteşti dumneata cafelele. Haideţi! Pe aici, pe malul mării.

Au ajuns pe nisip. Era pustiu. Numai valul respira. Luna trăgea pe apă dungi de aur. Xifaras arătă spre mare:

— Ia uite târfa, mă, ce frumoasă este! Ce ziceţi, măi băieţi, ne întindem puţin pe nisip? Ia uite! Nisipul e cald ca scos din cuptor. O clipă.

— Unde te duci? întrebă celălalt.

— Mă duc să-mi răcoresc puţin faţa.

— Şi cu ce te ştergi?

— Ha… ha! De asta te temi? Am prosop.

S-a dus, s-a spălat, apoi s-a aşezat lângă Melios şi a început să se şteargă. Şi atunci, deodată, în loc să bage prosopul în buzunar, s-a repezit la Melios şi i-a astupat gura. Şi până să înţeleagă Melios ceva, celălalt i-a băgat mâinile în buzunare.

— În regulă. I-ai luat? Bravo! Scoate-ţi acum cureaua şi leagă-i picioarele. Aşa. Fii atent, că muşcă. Gata? Fum!

Melios a rămas acolo legat, neputincios. Să fugă? Cum să fugi? Şi cine să vină în bezna asta să se lupte cu hoţii, ca să-i dea înapoi banii ce i-au fost furaţi?

Apoi cei doi dispăruseră. Stătea năuc şi-i venea să-şi sfâşie carnea. Cum a păţit aşa ceva? Cum n-a înţeles ce lepădături erau?

Melios! Păcat de tine. Nu faci nici cât o ceapă degerată. Şi-a dus mâna la buzunarul pantalonului. Noroc că în graba lor nu l-au căutat şi acolo. Dar au mai uitat ceva. Precis că nu erau meşteri mari. Au uitat să-i ia ce avea acum mai de preţ: stofa englezească. Melios luă pachetul în braţe şi începu să-l mângâie. Iată că norocul nu-l părăsise de tot. Ba chiar îl ajutase. I-au luat cinci sute

de drahme? Să le fie de bine! El avea două mii cinci sute.

A strâns pachetul la piept, s-a întins pe nisip şi a început să viseze: „Orice rău este spre bine”. Ce vorbe înţelepte! Potrivite. Dar acum taci, noaptea e vrăjită. Tocmai bună pentru visat.

Capitolul NOUĂ

Dimineaţa, odată cu răsăritul soarelui, a pornit pe malul mării. Se îndrepta spre Areţu. Restaurante, umbră, răcoare. Bani să ai… şi toate-ţi cad în palmă ca smochinele coapte.

S-a oprit undeva să bea apă. Apoi a privit în sus. Acolo a zărit o pădure. Era Hiliodendri. * Voia s-o vadă. Frumos trebuie să fie să-ţi petreci o zi în pădure, să te aşezi la umbră. Să ai şi puţină hârtie… Să scrii şi puţin despre dragoste. Ai văzut cum a spus fata ieri? „Toate ne aşteptam să devii un mare poet”. Păcat! Dac-ar fi ştiut”, că aşteptau”, nu şi-ar fi risipit timpul cu că – tăria şi saltanaturile[14]. Cum de şi-a îngropat astfel gloria? Ochii umezi ai fetelor… Nimic la altceva, nerecunoscătorule, numai la ochii umezi ai fetelor să te gândeşti (atunci când le-ai citit „PesPes”, compunerea ta), numai la ei să te gândeşti şi tot ai motive să regreţi amarnic. Să-ţi speli ruşinea pe care ai făcut-o cu atâta cerneală.

Hârtie… hârtie… Unde să găsească acum puţină hârtie? Acum, că şi-a amintit de toate… „Oraşul nostru, doamnelor şi domnilor… Ah ce zile! Pe un deal a găsit un chioşc care avea de toate: ţigări, ciorapi, cerneală, biscuiţi, piepteni, cordoane, lemn sfânt… Lasă lemnul ăsta, este pentru morţi, şi dă-i băiatului, aici, nişte hârtie. Dă hârtie, creioane, chibrituri… dă şi ţigări! A, dă şi două pachete de biscuiţi. Aşa. Acum armătura este gata. Nu ne lipseşte decât inspiraţia. Mergem în pădure? Acolo este multă inspiraţie. Mergem s-o luăm de urechi. Nu, nu de urechi, de coamă, de părul ei mătăsos. Inspiraţia nu permite grosolănii. E de smalţ… de sidef… de lumină. Dacă o atingi fără grijă se tulbură.

Urcuşul este o înălţare. Urci uşor, călcând pe iarbă.

14 Saltanaturi: fandoseli.

În urma ta este marea, împărăţia aurului. A băut şi ea şi s-a ameţit. A ameţit-o vinul verii.

Urcăm... Totul este un urcuş. Urcăm... Soarele urcă, Melios urcă. Se întinde ziua pe pământ... Îi încălzeşte.

Tu însă mai ai de urcat. Brazii nu mai au răbdare ca să te acopere cu răcoarea lor. Şi iată, iată, în sfârşit, pădurea. Colină liniştitoare. S-a aşezat. Dacă vrei poţi să te şi întinzi, n-o să te oprească nimeni. Scoate-ţi şi haina, desfă-ţi cravata. Scoate-ţi, dacă vrei, şi pantofii. Eşti liber s-o faci. Poţi chiar să şi fluieri. Să cânţi. Ce frumos ar fi să răsune un cântec în pădurea pustie! Foarte frumos şi foarte dionisiac. Dar lui Melios îi este somn. A obosit. N-a mai dormit de douăzeci şi patru de ore. Şi cum iarba, aici, e mătăsoasă, şi umbra miroase a răşină. dormi. Ia-ţi înapoi somnul ce l-ai pierdut. Întindete! Ce bine este! Somn uşor! O să vorbim după-amiază, când ai să te trezeşti. Te aşteaptă şi hârtia, şi creionul, şi biscuiţii. Toate... Deci visuri plăcute!

Se apropia o casă. Nu, n-aştepta să se ducă el. Venea ea spre el. S-a apropiat, s-a apropiat şi l-a luat înăuntru. S-a „îmbrăcat" cu o casă! (Frumoase sunt visurile când eşti sigur că nu sunt vise!) A intrat într-o cameră. Dar ce-i asta? În loc de pereţi erau cărţi. Atinge una. E din hârtie. Se uită la titlu. „Melios Kadras". O ia pe cea dealături. La fel. Şi apoi ce, „noi aşteptam să devii mare poet!" tot spunea domnişoara. Aşteptaţi? Păi nu vedeţi? Da, a răsfoit-o! Ce vă spuneam? Asta este. Aşa că încetaţi să mai „aşteptaţi". Fetele şi-au plecat capetele. „Domnule, spuse una cu părul lăsat pe spate şi cu ochii negri ca tăciunii, domnule, mă închin. Lasă-mă să-ţi leg şireturile pantofilor". Atunci îşi aminti că ciorapii îi erau găuriţi. „Nu, vă rog". Dumnezeule! îmi va vedea degetele. „Nu!" strigă şi-şi trase piciorul.

— Ah! s-a auzit atunci.

Melios s-a trezit brusc.

— Ah! s-a auzit din nou. Asta dă cu picioarele, bă!

Deschise ochii. Într-adevăr, cineva încercă să-i dezlege şireturile.

— Ajutor! Hoţii! vru să strige, dar a rămas împietrit.

La fel de împietrit a rămas şi hoţul. Cu gura căscată şi cu mâinile pe şireturi.

— Ptiu! făcu. Tu erai, bă? Gata, s-a dus şi câştigul meu de astăzi.

— Sfiriktras!

— Numai ghinioane. Ce ţi-a venit, mă, să urci în împărăţia mea?

— Pe aici umbli tu?

— Aici mă descurc şi eu. Adică şi în altă parte, dar mai ales aici.

— Şi ce faci?

— Ce pot… îl uşurez pe unu şi pe altu'. Văd o pereche… Se întâmplă ca el să n-aibă verighetă şi ea să aibă. „Te spun soţului tău", îi zic.

— Nu ţi-e ruşine?

— La fel mă întreabă şi cavalerul respectivei. „Nu ţi-e ruşine?" „Ce să fac? îi zic. E mai bine să mor de foame? Deci… am să-i spun şi eu soţului *ei*, ca să mă răzbun pe societatea noastră, care mă lasă flămând. Vreau să uit, dar nu pot". Atunci domnul scoate două hârtii. „Îţi ajunge ca să uiţi?" îmi zice. La bag în buzunar. „Vedeţi-vă de treabă! le zic. Admiraţi natura. Şi eu am să stau prin apropiere ca să nu se găsească vreo jigodie să vă şantajeze. S-a stricat lumea, dom'le! Ştii ce şantajişti umblă pe aici?"

— Şantajişti, bai? Şi tu ce eşti?

— Îi apăr pe ceilalţi de şantajişti.

— Şi ce făceai adineauri cu pantofii mei?

— Mare filosofie! Ţi-i furam.

— Şi nu te-ai gândit că mă laşi desculţ, măi? Nu ţi-e milă?

— Ba… mi-e milă. Dar burţii mele nu-i este milă, nu-i e nimic. Doar foame. Este oarbă şi surdă. Când îi e foame, n-o pot stăpâni.

— Şi dacă mă recunoşteai, tot mi-i furai?

— I-auzi vorbă! mai întrebi?

— Ţi-aminteşti ce mi-ai spus atunci?

— Ţi-am spus ce ţi-am spus, dar n-am semnat şi

vreun contract! Mereu vrei… reînviere? Şi Cristos o dată a reînviat, gata!

— Hm, preoţii îl reînvie în fiecare an.

— Şarlatanii! Ca să strângă bani. Am cunoscut un popă care voia să-l reînvie de două ori pe an. Nu l-a lăsat despotul, şi s-a răspopit. Te-a găsit poliţia?

— De ce? Ţi-am spus eu vreodată că mă caută poliţia?

— Hai, nu face acum pe niznaiul. Tocmai mie?! Dacă eşti curat, de ce nu te duci să dormi la hotel, mă? Hai?

— Am fost… Acolo am dormit. Dar ieri-seară m-au furat.

— Cine? Cât? Ah! îmi vine să-mi sparg capul. Ziceam eu: „Mă Sfiriktras, pe ăsta tot o să-l fure, de ce nu-l furi tu, bă, care-i eşti şi prieten?” Drace! Cât ţi-au furat?

— Cinci sute de drahme.

Sfiriktras îşi mişcă degetele. Apoi începu să se lovească cu pumnii în cap.

— Na, dovleac putred! Na, pietroiule! îi aveam în mână. Şi să vină alţii să mi-i sufle? Bănişorii mei. Cum te-au îmbrobodit, mă? Au făcut pe prietenii, hai? Şi ţi-au plătit şi mâncarea, nu?

— Da.

— Lucrează bine ăştia. Apoi… sunt şi norocoşi. Ai să-mi zici: „Tu n-ai fost norocos?” Am fost. Dar mi-am aruncat norocul pe fereastră. Ptiu! Na! Şi mi-am zis odată: „Mă Sfiriktras, ăsta merge drept spre foc. Până mâine dimineaţa o să-l lase gol puşcă. De ce nu-i dezbraci tu?” Ei, n-am făcut-o. Şi acum mă lovesc cu pumnii în cap. Ţi-a… mai rămas ceva?

— Ceva mărunţiş.

— Ce să fac cu el? Aia îmi mănâncă acum sutişoarele. Ai vreo ţigară să-mi potoleşti năduful? Mulţumesc! Am făcut-o de oaie! Şi dacă vrei să ştii… de aia pândeam atunci în afara oraşului. Să nu treacă vreun boboc ca tine. Şi te-am lăsat din mâinile mele ca orbul.

— Nu-i nimic, domnule Sfiriktras. Răbdare!

— Nu pot să-mi iert ce-am făcut. Ai mâncat?

— Tu?

— Nu. N-am băgat nimic în gură de ieri.

— Am nişte biscuiţi…

— Ce-s eu, bebeluş? Nu. Nu mănânc. Mi-a pierit pofta.

— Ciudat hoţ mai eşti şi tu, mă Sfiriktras!

— Asta pentru că mi-a fost milă de tine. Păi… eşti şi tu amărât! Dar focul meu nu-l ai.

— Nu! Altceva mă miră la tine. M-ai lăsat aşa… Melios îi arătă pachetul cu stofă.

— Care?

— Stofa. Tu ai vrut să-mi iei doar pantofii.

— Pantofii? Aş fi luat un sutar pe ei dacă-i vindeam.

— Şi de pe asta?

— De unde o ai?

— De undeva, spuse.

Sfiriktras dădu cu piciorul în pachetul lui care se afla pe iarbă.

— Nu face nicio para chioară!

— Poate că a ta nu face. A mea însă…

— Păi la fel e şi a mea. Fraţi gemeni. Uite-o! Luă pachetul, îi desfăcu din ziar şi trase stofa afară.

— Poftim!

Iarbă… Pentru „lucru” ai luat-o?

— Ce „lucru”? Am cumpărat-o pentru un costum.

— Ce?!!

— Sfiriktras îl privea cu ochii ieşiţi din orbite.

— Ce-ai zis? Ai cumpărat-o?

— Da. De ce?

— De ce? Stai! Cu cât ai cumpărat-o?

— Cu cinci sute. Vezi ce noroc!

— Oh, oh, măiculiţă! Sfiriktras! Na un pumn. L-ai primit? Mai ia unul! Na!

A sărit în picioare şi se lovea cu pumnii. Apoi se tăvăli pe jos şi zicea într-una:

— Sfiriktras! Eşti un neghiob, un… un prostănac. Na! mai na una.

— Ce faci, măi Sfiriktras?

— Nu m-ai văzut, mă, acolo, afară din oraş? Aveam şi

eu un pachet în mână. Am fost cât p-aci să ţi-l bag pe gât. Pentru tine îl păstram. Dar... mi-a părut rău de tine în ultima clipă. Şi mi-a luat altul pâinea de la gură.

— Poate că stofa ta e iarbă, cum zici, dar a mea este stofă adevărată, englezească.

— Din Birmingham!

— De unde ştii?

— Păi de acolo e şi a mea. De la Miţos Stravaridas, cu un pol bucata.

— Poate că a ta e aşa, dar a mea...

— E stofă, hai? Ia arată-mi-o!

A luat-o. A privit-o, a pus-o jos şi s-a prăvălit pe iarbă. Melios a rămas pe loc.

— A ars şi... vru să spună Melios.

— Lasă. Taci! Au ars un fir şi s-a umplut lumea de miros de lână arsă. Ai? Ştiu. Am şi eu...

A scos din buzunar vreo zece fire de lână.

— Şi totuşi era de pe vas. Bag mâna în foc. Purta şi bluză de marinar.

— Era în haine de „serviciu”. Cum ţi-a umflat stofa, s-a schimbat. Ai văzut? Şi eu, prostul, te-am lăsat. Aşa-mi trebuie. Cum te-au îmbrobodit, mă? Unde? Când?

— Ieri-seară.

— Când erai cu ei?

— Da.

— Am priceput. Erau dintr-o bandă. Doi se văicăreau că n-au bani la ei, nu? Se băteau cu pumnii în cap că pierd ora de plecare a vasului, nu-i aşa?

— Da. Unul a plâns chiar de necaz.

— Ptiu, bă Sfiriktras! încă o dată îmi vine să-mi sparg capul de un copac. Lucrează lumea, prietene.

— Dar părea că nu se cunosc între ei.

— Şi ce voiai să-ţi spună? Că făceau parte din aceeaşi bandă? Ah! M-am ars!

Deodată şi-a ridicat privirea chinuită.

— De ce, mă, mi-ai făcut una ca asta? îi zise lui Melios. Şi acum, iată, suntem pierduţi amândoi. Şi te-ai mai şi supărat când te-am făcut „incult”.

— Dar nu fac altceva oamenii de aici, din Salonic? N-au altă treabă?

— Şi asta ce e? Scordolea?

— Vreau să zic… treabă cinstită.

Atunci Sfiriktras a izbucnit:

— Cinstită? Şi e cinstit lucru, măi prietene, să fii prost? Ei? E cinstit lucru să-ţi oboseşti ochii… să strângi bănuţ peste bănuţ şi apoi să te duci şi să-i arunci singur în buzunarul primei lepădături pe care-o întâlneşti în faţa ta? Ei? E cinstit lucru, măi prietene, o dată ce ştiai că eşti fraier, şi o dată ce mai ştiai că îi vei dărui, e cinstit, repet, să-i dăruieşti altora şi să nu mă preferi pe mine, pe prietenul tău, Sfiriktras? Ei? Sunt cinstite toate astea? Şi te mai superi că am vrut să-ţi iau pantofii. Mă, pe tine trebuie să te lase omul gol-puşcă şi să te arunce în Karaburnu! Animalule! Boule! Dă-mi acum o ţigară. Mulţumesc! Iartă-mă, şi de acum nu-ţi mai spun „fereşte-te din calea mea”. Ce să-ţi mai iau? Nu mai ai nimic. Eşti de mirţoagă. Şi nici măcar o para n-ai să mai câştigi de-acum încolo. Asta ţi-o dau eu în scris. Dacă Sfiriktras se descurcă greu, ai să te pricopseşti tu? Jur pe mama carem-a născut că mi-e milă de tine. Mă crezi?

— Da.

— Mi-e milă. Mi-e milă şi de mine care am înghiţit găluşca, dar mi-e milă şi de tine. De asta vreau să te ajut. Deci… te iau ajutorul meu, Petridis, vrei să „lucrăm” împreună?

— Ce anume?

— Să cântărim aer bătut. Ce lucrează un om deştept, mă, în zilele noastre?

— Ce lucrează?

— Îi pune pe fraieri să muncească pentru el şi el ia totul mură-n gură.

— Nu. Nu accept.

— Am înţeles. Tu vrei invers. Să-i strângi tu şi să ţi-i ia alţii. Nu te-ai săturat, mă? Nu ţi-ai băgat minţile în cap după tot ce-ai tras? Trezeşte-te! Ai să vezi. O s-o ducem fain. Chiar ai să te şi cultivi pe lângă mine şi n-o să mai

poată nimeni să-ţi tragă clapa.

— Nu, Sfiriktras, cât despre „cultură”, astea sunt ultimele lecţii pe care le iau. Ieri-seară mi-am luat diploma. Şi află că am plătit-o scump, mai scump chiar decât lecţiile de la şcoală, şi asta n-am s-o uit niciodată. Regret că trebuie să iau o astfel de hotărâre, şi sunt foarte trist, dar…

— Ce hotărâre? Nu pricep nimic.

— Sfiriktras! înainte credeam că toţi oamenii sunt buni. Cine, nu era, nu trebuia să-i descopăr eu. Se vedea cât de colo. Îţi făcea rău! Acum trebuie să fac invers. N-am să mă mai destăinui nimănui, nimănui.

— Grozav!

— Nu grozav. Groaznic. Şi foarte trist. Parcă aş coborî în iad. Dar n-am să mai râd, ca să nu-mi vadă viermii râsul, să creadă că sunt cadavru… şi să dea năvală.

Sfiriktras se scărpină în nas.

— La dracu’! N-am înţeles. Dar fă cum crezi. Eu te las. Cât despre cultură, lasă-te păgubaş. Văd că te-ai cultivat şi singur. Îţi aminteşti? Ţi-am spus-o: „Păzeşte-te!” Nu m-ai ascultat.

— Mi-ai spus: „Păzeşte-te de Sfiriktras”. Nu mi-ai spus să mă păzesc în general.

— Şi cine e Sfiriktras? Nu e şi el „general”? Adică o lepădătură? Nu e un hoţ? Parcă e unul singur Sfirik –, tras, ca să te poţi feri? Sfiriktras este, uite, o hazna.

Numai că el se ridică la suprafaţă şi pute de parcă ţi-ar zice: „Fereşte-te”. Dar fereşte-te şi mai mult de cel ce nu se ridică la suprafaţă, care nu-ţi strigă „Ia-mă!” Poftim! Ţi-am dat o lecţie despre mlaştină. Restul ai să-l înveţi singur. Ce să înveţi, zic? Ai şi învăţat. Hai, acum mergi sănătos! Fereşte-te de Sfiriktras! Dar nu, am încurcat-o. „Fereşte-te de Sfiriktras”, am zis? Greşeală! Sfiriktras e şarpe de orizont deschis, fluieră. Fereşte-te de şerpii care nu fluieră, de şerpii muţi. Noroc acum! Mă duc după vreo învârteală.

Capitolul ZECE

Ziua răsărise în faţa lui nepăsătoare, indiferentă. Nu-

i pasă de loc că peste puţin o va alunga noaptea. Şi de ce să-i pese? Mâine vine din nou. Nu se teme de stihiile nopţii. La fel şi de ale) zilei. Dar parcă noaptea avea stihii? Şi stihiile nopţii şi ale zilei sunt aceleaşi.

Melios nu se temea de ele. Puţin a suferit până acum? Stihii… De unde să le ia? Le-au întrecut cei ce se tem de ele. Cât te-ai maturizat, Melios, în două zile numai. Şi cât te-ai schimbat! La început ai crezut că te-ai dat jos numai de pe cal. Că din călăreţ ai devenit pieton. Faptul că ai devenit pământ şi eşti călcat în picioare abia acum l-ai descoperit.

Dinspre localurile de pe malul mării se auzea muzică. Nu se poate. Oamenii vor să înoate în muzică. Altfel poate greşesc şi se îneacă. Totul cu muzică. Şi săparea gropii celuilalt, până şi asta nu s-ar face perfect dacă n-ar fi acompaniată de muzică. Muzică. Muzică pretutindeni. Altfel împietreşte totul. Vor paraliza toate profesiile.

A trecut o pereche îmbrăţişată. Cei doi l-au văzut şi au tresărit ca nişte păsări speriate. Apoi s-au liniştit. Asta înseamnă că mai inspiră încă încredere. Că nu s-a sălbăticit încă. O să vedem cât o să dureze calmul tău, Melios, după atâtea peripeţii. O să vedem. Omul se naşte fără unghii. Apoi abia îi cresc şi atunci ori şi le taie şi: devine om, ori le lasă şi devine fiară. Prostii! Karlaftis sau Karumbalos, care au sfâşiat atâtea inimi, le-a avut tăiate până în carne. Pe când Bitros – care nu s-a atins nici de ţânţarul care i-a supt sângele lui de ţigan – le are mari ca nişte linguriţe. Pe fiara de astăzi n-ai s-o mai recunoşti după unghii. Ceea ce se spune că „pe leu îl recunoşti după unghii”, sunt prostii. Astăzi nicio fiară omenească nu-şi mai arată unghiile. Le ascunde, le înfige invers în carne, ca să nu i se vadă când îi înşală pe cei cinstiţi, ca să fie considerată înger căzut drept din

Fie. Eu zic, Melios, o dată ce toate s-au pierdut, să te predai somnului, să uiţi. Parcă dacă stai şi numeri ceea ce ai pierdut ai să recâştigi ceva? Nu!

De asta uită mai bine, şi fii atent ca de acum încolo să nu mai pierzi nimic. Dar parcă mai ai ceva de pierdut? Tot

ce ţi se putea fura, ţi s-a furat. Tot ce era de pierdut, ai pierdut. Ce-ţi mai rămâne? Nimic. „Nimic”, zici? Ah, nedrept mai eşti, Melios! Nedrept, neatent, împrăştiat. Asta eşti. „Ce-ţi rămâne”, ai zis? Totul. Dar ce crezi? Că cinci sute de drahme valorează viaţa? apoi tinereţea! Dar am uitat lucrul principal: Cinstea! Mândria! Te-ai născut călăreţ, fiule. Pentru că tu ce crezi? Dacă nu ai cal şi ai descălecat, eşti simplu pieton? Să nu te mai aud că spui aşa ceva. Dacă nu erai călăreţ crezi că te-ar fi privit cu ochii uimiţi domnişoara Cleopatra? Şi oare şi-ar fi deschis inima moş Gaitanis Anatreftos? Ce nume frumos! Dar mai ales ţi-ar fi arătat respect – cine? – un om de nimic, domnul Sfiriktras?

Prietenul nostru s-a liniştit. Uite, şa făcea de mic, şi de asta a ajuns aici! în locul lui un altul poate că se afla acum la Eptapirghion. Puţini au păţit-o? „Pensionarii închisorilor” ce sunt? Un fel de copii orfani şi părăsiţi, care n-au avut de ce să se sprijine, unde să se încălzească şi au găsit un „cămin” la închisoare. Într-o bună zi până şi Sfiriktras – care tot mai are ceva bun în el – chiar şi el poate să-ţi spună: „M-am plictisit, măi frate, afară şi tot afară. Mă duc să mă întind puţin la răcoare”. Asta a fost primul acoperiş care l-a apărat. Oare ce-ar fi dacă te-ai duce şi i-ai spune: „Iertare, n-am acoperiş, mă lăsaţi să-mi petrec noaptea aici?” Era curios. Oare ce i se va răspunde?

— Mai eşti aici, mă? auzi şi-l văzu în faţa lui pe Sfiriktras.

— Asta mi-ai fi răspuns? îl întrebă.

— Ce anume?

— Nimic, domnule Sfiriktras. Vorbeam cu mine. \ – Ia spune-mi! A trecut acum pe aici o pereche?

— Da.

— Ia gândeşte-te bine! „Respectiva” avea mănuşi? De dimineaţă tot dau târcoale. Dar nu şi le scoate.

— Nu-mi amintesc. Cred că nu. Dar ce, ce se întâmplă?

Sfiriktras era însă deja departe. Alerga spre poteca pe care dispăruse perechea. Tare misterios şi enigmatic

mai era! Ce-l deranja acum dacă fata purta mănuşi? Gata cu sărmanul Sfiriktras. Mic ciubucar. S-a apucat de furtişaguri. O pereche de mănuşi – poate că erau găurite. Cât ar fi câştigat? Zece drahme. Gata! Societatea noastră nu se ţinea bine pe picioare o dată ce nu-şi putea hrăni hoţii şi-i împingea la faliment…

Sfiriktras s-a întors încruntat.

— Le poartă, spuse plin de revoltă. Le poartă întruna, târfuliţa!

— Dar ce te deranjează, mă Sfiriktras?

— Ce mă deranjează? Cum am să văd, mă, dacă are sau nu verighetă? Pentru că el are. Ai înţeles? Are, slăbănogul. Şi acum, ce să mă fac?

— Ai să-ţi petreci seara ca un om cinstit.

— Eu? Nu mă înec mai bine? Ştii ce-mi propui tu acum, mă Petridis? Să mă culc flămând. Ei, nu ţine, n-am să-ţi fac pe voie.

Melios era mirat de felul deschis cu care-i vorbea… Ce îndrăzneală are şi ăsta!

— Bine, îi zise, dar nu te temi că te denunţ?

— Tu? Ah, de n-aş fi fost flămând, mă prăpădeam de râs. Tu? Cui? Poliţiei. Aman, măi Petridis, ce ţi-am făcut, măi frăţioare, de mă gâdili aşa? Am să încep să sughiţ de atâta râs.

— Adică ce crezi, că nu pot?

— Tu?

— Da, mă, eu!

Sfiriktras s-a ridicat ameninţător şi l-a prins de guler.

— Scoală, bă! Du-te! Dacă nu te duci, eşti laş din leagăn! mai stai încă? Ei, atunci am să te duc eu pe sus. Hai, bă, cârpă! Faci acum pe ploşniţa moartă, ai? Ptiu! Mi-e scârbă să te şi ating. În sfârşit, sunt lihnit şi nu pot să te duc până la poliţie. „Ia priviţi, măi, le-aş fi spus. Broscoiul ăsta vrea să mă denunţe. Datele mele, cred, sunt cunoscute aici. Asteris Dumanaros, scrie şi Iapapas… sau Sfiriktras. Luaţi acum şi datele denunţătorului. Petridis şi aşa mai departe. Restul o să-l aflaţi într-o clipă, pentru că domnul ăsta de aici este «căutat». Să n-am parte de

„lucru” dacă n-aş face-o. Dar nu mă ţin balamalele. Asta pentru că sunt flămând.

— Uite, ia biscuiţii mei! îi zise Melios.

— O clipă. Mi-i dai ca să te las în pace?

— Nu ştiu ce-o să faci pe urmă. Aia-i treaba ta. Eu ţi-i dau din două motive. Mai întâi pentru că ţi-e foame, şi apoi ca să laşi perechea în pace.

— Stai! Pentru pereche o faci, sau pentru mine?

— Şi pentru tine şi pentru pereche.

— Fain. Dă-mi, acum, să rumeg. Taci, că am scăpat amândoi ieftin. Ştii ce aglomeraţie e acum la Eptapirghion? Sardelărie. Să lăsăm deci „înghesuiala” pentru mai târziu, când peştii vor fi mai rari. Şi acum „poftă bună!” Ştii ce-mi chiorăie maţele? Tu n-ai poftă?

— Nu.

— Păi, leneveala îţi taie pofta de mâncare. Pe când eu, care lucrez de azi-dimineaţă.

Melios s-a scârbit.

— Ai să taci odată? Nu pot să te sufăr când numeşti „lucru” furtul.

— Şi cum vrei să-i spun, mă? Leneveală? Ai văzut tu vreun closetar să-i fie scârbă de munca lui? Domnule, nu trebuie să dispreţuieşti munca care-ţi dă pâinea cea de toate zilele. Negustorul, bancherul zice vreodată: „fur”? Nu. Zice: „lucrez”. Şi fură milioane. Atunci de ce să spun că „fur” eu, care abia îmi câştig pâinea de pe o zi pe alta?

— Şi lucrul ăsta e cinstit?

— Mă vezi? Un lac de sudoare am stors.

— N-o să putem să ne înţelegem niciodată! îi zise Melios.

— Cu atât mai bine. Dacă ne înţelegeam te puneai şi tu pe lucru şi-mi luai pâinea de la gură. De aia, mai bine rămâi cinstit, ca să pot şi eu să mă descurc mai uşor. Dacă o să fim prea mulţi, o să apară şi aici şomajul, ca în toate meseriile. Mulţumesc pentru masă. Acum, că am mai prins puteri, mă duc să văd dacă fandosita aia şi-a scos mănuşile. Rămâi cu bine.

— O clipă, Sfiriktras!

— Hai!

— Pot să-ţi spun ceva?

— Durează mult?

— Nu.

— Atunci dă-i drumul. Zi-i!

— Dacă, de exemplu, se duce unu la închisoare şi le spune: „Mă ţineţi o zi-două până îmi găsesc un acoperiş” îl închid?

— Vezi ce nedreptate? Nu! Nici n-o să se întoarcă să te privească măcar temnicerul. Ca să te închidă, trebuie să te ducă legat jandarmul, care o să te predea tribunalului, şi aşa mai departe. Foarte greu. Deci mută-ţi gândul. Nu-i nimic de făcut. Altceva!

— Dacă se întâmplă ca cineva… nu eu.

— Ştiu. Eu. Deci…

— Dacă rămâne pe dinafară, şi se întâmplă să fie pe lângă Hiliodendri…

— Lasă. Taci! Am înţeles. Dacă poate să-şi petreacă noaptea aici, în pădure, vrei să zici?

— Da.

— Se poate. Mai alaltăieri şi-a petrecut noaptea aici unu. Ceva mai departe. Romantic, fain! Dimineaţa l-au găsit cu capul zob. Cineva i-l zdrobise cu un pietroi. După cum vezi, mută-ţi şi de aici gândul. Dar prea dai ocol, măi băiete, vorbeşte mai clar. Vrei să intri în bandă? De lucru e puţin. Dar ne descurcăm noi.

— Nu!”

— Atunci rămâi cu bine. Dacă te răzgânc Feşti…

— Nici gând.

— Fain…

A plecat privind ca o pisică sălbatică de jur-împrejur, să vadă dacă n-apare cumva perechea.

¡Meiios înţelese că Sfiriktras nu se mai putea îndrepta uşor.

Avea şi el pasiunea „meseriei”. O lăuda. La ce te puteai aştepta? Şi evoluţia lui – dacă te puteai aştepta de la el la vreo evoluţie – s-ar fi făcut poate spre mai rău. Din hoţ mărunt ce era, putea deveni mare spărgător. Păcat că

pentru o clipă Melios a avut naivitatea să creadă că se va îndrepta. Doar s-a luptat, ca să-l strice, o societate întreagă, cu poliţia ei, cu justiţia ei, cu închisorile ei, şi o să-l îndrepte un „necopt”, care cade mereu victimă colegilor lui Sfiriktras?

A pornit spre oraş. Cam pe aici – zicea Sfiriktras – l-au găsit pe omul ce-a dormit o noapte în pădure cu capul zob. L-ar fi lăsat răufăcătorii ăştia să trăiască? Dacă până şi Sfiriktras, pe care-l cunoaşte, şi tot a încercat să-i scoată pantofii Inn picioare. Şi dacă îl prinzi asupra faptului, în loc să se ruşineze; te mai şi înjură pe deasupra că i-ai stricat „treaba”. „Să nu ţi se facă scârbă?!” cum zicea un vecin de-al lui, pe nume Avachian! „Avachian – îl întrebai – de ce nu te căsătoreşti?” „Nu ţi se face scârbă, iavrum?!” îţi răspundea. Înjura viaţa, o scălda în înjurături. „Ei, atunci de ce trăieşti?” îl întrebai din nou. „Să nu ţi se facă scârbă, bre?!” răspundea iar. Te înfuriai şi tu şi-l mai întrebai: „Atunci de ce nu mori, mă?” Şi răspunsul venea cu întârziere, amar, monoton: „Să nu ţi se facă scârbă, iavrum?!”

Aşa o călăuză să ai în viaţă. Şi totuşi, Avachian, cu toată scârbă şi ura lui pentru toate, a făcut avere. Prieteni – ca să fim sinceri – nu avea. Dar avea duşmani şi bani. „Şi ce-ai să faci acum, măi Avachian?” îi ziceai. „Nu ţi-e scârbă, măi iavrum?!” îţi zicea.

— Nu. Nu mi-e scârbă.

Atunci Avachian te privea, de parcă veneai de pe altă planetă.

Frumos, vrăjit părea de aici Salonicul. Dar „nu ţi-e scârbă?” Ce să faci cu el? Nu-ţi ajută la nimic. Te miri doar cum nu-i era ruşine, cum nu se urâţea cu atâţia hoţi, cu atâţia şarlatani şi jandarmi pe care-i încălzea la sânul lui. Seamănă cu o păcătoasă care-şi petrecei nopţile cu toată spurcăciunea societăţii, iar dimineaţa străluceşte de prospeţime şi frumuseţe ca trandafirul în zori. Cum s-au încurcat lucrurile pe lumea asta? Şi cum puteau locuitorii acestui oraş să vadă toate acestea şi să le înghită, şi să mai fie pe deasupra şi mândri de oraşul lor? Cum? Ah, „să nu

te scârbeşti” chiar dacă nu eşti Avachian?!

Coborî şui este totuşi plăcut. Odihnitor. Suflă puţin şi vântul. Totul e calm, şi oraşul se întinde în faţa oglinzii de argint, şi se pregăteşte de găteala de seară. îl vezi? Uite-l! Spune-mi cu ce seamănă acum? Cu tot ce-şi poate închipui mai frumos mintea ta. Cu porumbelul care abia a ieşit din pârâul unde s-a scăldat. Să ne grăbim puţin, prietene, să nu zboare şi să-l pierdem. A ajuns la cofetăria „Floca” într-un suflet. Grădina era plină de o mulţime pestriţă. Era ora când se servea îngheţată. Trece pe lângă nişte vile... Apoi încep căsuţele sărăcăcioase. Dar ia stai puţin! Nu-i pe aici, pe undeva, cârciuma unde l-au lefterit ieri-seară? Sigur că pe aici este! Să treacă pe acolo, cine ştie! Poate că-i cunoştea cârciumarul pe hoţii ăia. Şi chiar dacă-i ştia, ai să-mi spui, ce-o să iasă? O să-i predea la poliţie? Prima întrebare a poliţiştilor ar fi: „Datele denunţătorului (acte, certificate), când ai sosit, în ce scop etc... etc...” Te duci să-ţi cauţi dreptatea şi dai de belea. Stai mai bine la locul tău. Organele ordinii există ca să strice ordinea. Să te bage mereu în încurcături, să n-ai timp să respiri nicio clipă. „Nu te scârbeşti, bre iavrum?” Nemuritorule Avachian!

Totuşi s-a dus la cârciumă. Poate din curiozitate, poate de ură... Aşa ca să vadă la lumina zilei decorul furtului de ieri. „Taverna Frumosul Kuclugias” – Stamos Fasuras. S-a dus şi s-a aşezat la aceeaşi masă. „Cafea nu există! îi zise cârciumarul din uşă. Ţi-o spun ca să nu.

— Mulţumesc! N-am venit pentru asta.

— Pentru cei întârziaţi am însă fasole la cuptor cu piper negru.

— Adu!

Era scump la vorbă. Cuvinte puţine, nu duşmănoase, dar destul de reci ca să-ţi taie cheful de conversaţie.

— Am fost şi ieri-seară aici, îi zise.

— Ştiu. Nu cumva ai avut încurcături?

— De unde ştii?

Şi-a arătat părul care albise de la tâmple.

— Te-au dus în vreo chichineaţă?

— Nu înţeleg.

— Te-au atras la „trestie”? Cu alte cuvinte, aţi „lucrat” aseară?

— Nu înţeleg nimic, domnule, îi zise Melios sincer. Şi mă mir de ce-mi vorbiţi în limba asta.

— Vorbesc pe limba ta.

— Mă rog.

— Nu te ruga, că n-ai nimic de câştigat. Dacă nu erai şi tu de teapa lor ce aveai cu ei? Hai?

Melios i-a explicat atunci totul. Cum a nimerit aici, cum l-au încolţit. I-a povestit apoi de vizita „marinarului”, de înşelătorie şi apoi de furt.

— Hm! Atunci se schimbă treaba. Te-au dezbrăcat, adică, cu „metodă”. Ei, câinii dracului, de-aş pune mâna pe vreunul…

— Dumneata? De ce? Dumneata n-ai păţit nimic.

— Mi-a stricat faima localului. Am să-i urmăresc însă. Şi dacă…

— Pe mine să nu mă amestecaţi.

— Nu înţeleg. Adică îi laşi de capul lor?

— Sunt singur. Ei sunt mulţi.

— Poliţiştii sunt şi mai mulţi.

— Ei, uite, asta este.

— Ce-ai zis?

— Nimic. Cât face mâncarea?

— Patru drahme. Îmi pare rău pentru tine. Dar îmi pare rău şi de mine. La meseria asta păcătoasă nimeni nu se gândeşte. De aceea sunt nevoit să mă gândesc eu. Nu vreau bacşiş. Ţine-l! Bine că ţi-au lăsat şi pe ăştia.

— Se; grăbeau.

— Da, da. Toate profesiile au şi partea lor proastă. Anul trecut pe mine, care mă vezi, m-au pus să plătesc paharele sparte. Era târziu, ca ieri. Clientela mea, ca şi ieri. Ei băuseră. „Paharele sparte separat!” mi-au spus când le-am dus nota de plată. „Cele sparte nu se pun niciodată separat, le-am zis. Asta este regulamentul. Cine sparge, plăteşte!” Ei, ce crezi că mi-au răspuns derbedeii? „Fain! Atunci să le plătească vinul tău, pentru că el ne-a făcut să le spargem”. Ce să fi făcut? Am căutat un poliţist.

N-am găsit. „Bine! le-am zis. Am să plătesc eu paharele sparte. Dar le scriu pe nota voastră de plată”. „Bine, bine! mi-au zis. Aşa să faci. Şi când o face plopul pere şi răchita micşunele, să vii să-ţi plătim, da?”

A şters masa şi s-a dus să ducă firimiturile.

— Deci, spuse când se întoarse, credeam că niciodată prigonitul nu-şi găseşte dreptatea.

— Sunt de aceeaşi părere.

— Ei, greşeşti. Într-o seară, cred că trecuseră vreo opt luni, aud la restaurantul vecin gălăgie. Înjurături, pumni în masă, tămbălău. Mi-am scos şorţul şi m-am dus. Ei, ce-am văzut? Erau „puişorii” mei. Făcuseră şi acolo la fel. Din cauza tămbălăului ieşiseră nişte flăcăi de prin vecini. „Veniţi, măi băieţi, şi ne daţi o mână de ajutor!” le-am spus. Şi le explic pe scurt ce soi de oameni sunt şi ce glume grosolane fac.

— Şi? întrebă Melios curios.

— Ceva mai departe e marea. Acolo i-au dus, la saramură, după ce i-au bumbăcit bine. Ce să-ţi spun, măi băiete? Cu o mie de franci paharul dacă-mi plăteau nu eram mai mulţumit.

— Ei, uite, că există şi dreptate pe lume, spuse Melios.

— Ba… Crezi că lasă Nedreptatea ca D’reptatea să vadă faţa lui Dumnezeu…

— Ai păţit ceva?

— Desigur. Ce, crezi că ne lasă în pagubă societatea?

— Şi ce v-au făcut, domnule Fasuras?

— Unde dracu’ le găsesc, măi băiete? Judecătorii, vreau să spun. Ştii ce-au născocit? Că nu-i treaba nedreptăţitului să-şi caute dreptatea. E treaba justiţiei, cică. Nu-i nedreptate asta?

— Mai întrebi?

— Judecătorul spune că este „dreptate”. Şi după ce-mi mănâncă dreptatea, mă mai şi pedepseşte pe deasupra, pentru că am făcut, cică… stai să vezi, cum i-a spus… Aa! „Autodreptate”. Grozavă societate. Altul te bate, altul suferă, altul se supără, şi altul se răzbună! Mănânci bătaie,

şi pe deasupra te mai bagă şi la închisoare, pentru că n-ai stat s-o mănânci cuminte, şi ai ţipat. Unde s-a mai auzit, măi omule, aşa ceva? „De ce ne aflăm, domnule, noi aici? (Judecătorii adică.) Ca să nu-ţi permitem să ţipi când eşti bătut. Ci să ţipăm noi… Asta înseamnă justiţie”. Tu ştiai lucrul ăsta? Eu nu. Acum am aflat. Justiţie înseamnă să te bată, să te fure, să te lovească cu picioarele, şi tu să taci „*mile*”. Să încasezi toată bătaia liniştit şi apoi să te duci la telefon şi să spui: „Domnule judecător, înfurie-te! Scoate-ţi năduful! M-au bătut!” Spune-mi acum tu, băiatule, societate este asta? Omenie?

— Nu ţi se face scârbă, domnule Avachian… pardon Fasuras!

— Cum ai spus? Binecuvântată să-ţi fie gura!

Capitolul UNSPREZECE

Câte case sunt în Salonic? Nenumărate. Ei, află, cu cât sunt mai multe case într-un oraş, cu atât ai mai multe şanse să-ţi petreci noaptea sub cerul liber. Sub constelaţia „Ursei Mari”. Să te muşte ursul, să dai ortul popii. Somnul? La fel şi în seara asta. Nu există. Adică există, dar cu chirie. De împrumut nu există. A fost suprimat. Există la Hiliodendri. Dar dimineaţa în loc de pernă riscai să ai o piatră şi sub ea capul „plăcintă”.

Ce simplă şi fără griji e viaţa afară, pe câmpie, în căpiţe! Greieri, meteoriţi, lilieci, o psalmodie simplă, sfântă, o rugă şi o legănare pentru toţi cei ce nu au fost legănaţi atunci când trebuia…

Dimineaţa te scoli uşor, arunci de pe suflet toate greutăţile. Prin faţa ta vor defila trecătorii. Unul o să-ţi spună „bună ziua” şi n-o să-ţi ceară să-i plăteşti pentru asta. Altul o să-ţi ceară un chibrit şi o să ţi-l plătească cu o ţigară. Undeva, la umbră, ai să întâlneşti, poate, un om care-şi purică câinele. Copilul nu-l purică, pentru că muşcă. Nu-i nimic. Viaţa să se rostogolească. Şi dacă viaţa se rostogoleşte, mâine se va rostogoli şi un harbuz în cortul lui. Aici însă ce-o să facem, în acest Babei nou, care e mai rău decât cel vechi? Da, aşa e, pentru că oamenii vorbesc aceeaşi limbă şi nu se vor putea înţelege

niciodată.

Pe drumul care mergea – încotro? Nu ştia nici el – a întâlnit nişte câini. Ce păcat că nu ştia limba lor! I-ar fi întrebat unde-şi petrec noaptea. Pentru că ei, oricum, se descurcă într-un fel. Şi dacă nu găsesc casă tot se adăpostesc în vreo fundătură, sau în vreo căpiţă. N-o să meargă dimineaţa la ei jandarmul să le ceară actele sau „când aţi sosit şi pentru ce scop” etc… etc.

Iată unde l-a dus legea pe om! Şi de ce, mă rog, s-a inventat legea? Ca să nu-l lase pe om să se prăpădească? Şi ce face? îl prăpădeşte ea de-a binelea şi-l mai şi batjocoreşte pe deasupra. îl numesc „fiinţă privilegiată” şi aşa mai departe. Ruşine! Broscuţele, da. Ele, da. Sunt privilegiate. S-a dus cineva vreodată la ele şi le-a obligat să cânte note? Nu. Ele cântă bucuria vieţii la lumina lunii. Le-a spus cineva vreodată că ceea ce cântă ele nu este un imn închinat dragostei şi libertăţii, „că tulbură liniştea publică”? S-a dus? Nu, nimeni. Atunci?

Domnul Fasuras, care nu este un înţelept, ci un simplu meseriaş puţin lacom, a dat o definiţie desăvârşită justiţiei: „Justiţie înseamnă metoda care-l împiedică pe cel nedreptăţit să-şi găsească dreptatea”. De exemplu, cel fără acoperiş este nedreptăţit? Este. Ei, ce face justiţia când îl miroase? îl apucă de guler şi-l pedepseşte. „Să te înveţi minte altă dată să rămâi fără acoperiş!” A trecut o pisică cu un peşte în bot. Cine este nedreptăţitul? Pisica sau peştele? Nimeni, cică. Pescarul. Dar pisica este de altă părere, zice că ea este nedreptăţită, pentru că n-a lăsat-o pescarul să-l ia frumos, ci a fost nevoită să-l fure. Şi numai peştele, numai el, care este atât de nedreptăţit – cel mai nedreptăţit dintre toţi – n-are dreptul să protesteze. Pentru că este peşte. Nu are voce. Aici n-o să funcţioneze niciodată justiţia. Pentru că justiţia nu intră la cântar, nu se cântăreşte niciodată. Îi cântăreşte însă pe ceilalţi. Hai, acum găseşte dreptatea dacă poţi. „Nu ţi-e scârbă… „Iertare, Avachian.

Timpul, însă, trece. Seara coboară… şi se prevesteşte o noapte rece. Să se ducă să se întindă pe o bancă. O să-l

alunge, ştie sigur. „Băncile, or să-i spună, sunt ca să stai pe ele, nu ca să te întinzi”.

Simţea nevoia să vorbească puţin cu moş Anatreftos. Poate că el i-ar fi alungat groaza ce-i cobora în suflet odată cu noaptea. Dar de ce să-l amărască? L-ar întreba din nou dacă şi-a găsit un colţişor pentru la noapte. Melios o să-i spună „nu” şi bătrânul o să se întristeze şi mai mult.

Încotro să se ducă? Unde? „Există o cafenea în Vardaris, care este deschisă toată noaptea, dar să nu te duci acolo. Acolo sunt adunate toate leşurile şi tot putregaiul lumii. Cuţitari, hoţi, desfrânaţi, codoşi… Toate rănile lui Iov”.

S-a hotărât. N-o să se ducă. Dar ca să te hotărăşti să nu te duci într-un loc ca acela, trebuie să găseşti altul, cumsecade. Poţi? Nu.

Un asemenea loc nu există în Salonic, acest oraş uriaş, ca o pierzanie. Dar decât să mergi şi să stai cu toate putreziciunile, mai bine stai în frig. O să şi plouă în noaptea asta. Mai bine. Pneumonia va sosi mai repede. „Turnul alb” plutea într-o linişte rece. Băncile străluceau ude. Toate acestea accentuau sălbăticiunea pustiului. Ia uite! Aici a plouat. Pe când încolo, spre domnul Fasuras, era uscat. Probabil că acum plouă şi acolo.

Nicăieri n-o mai fi un locşor uscat? Oraşul s-a urâţit. Şi când te gândeşti că nici nu sosise iarna… Să vezi mai încolo ce-o să fie. Acest oraş frumos, „mireasa mării”, va deveni „soacra mării”. Atunci am să-i văd eu pe poeţi ce-or să mai cânte! Dar ce întrebare! Au şi ei ce cânta şi vara şi iarna. Pe Antula Statopolu, poetă frumoasă şi o personalitate – a spus-o chiar domnişoara Cleopatra – magnetică. Să vezi că n-o să trăiască prea mult. Fiinţele rare nu trăiesc mult. Sărmana Antula Statopolu! Dac-ar şti c-o să trăiască atât de puţin… Şi nici măcar „puţinul” ăsta să nu-l poată trăi cum vrea. Pentru că şi aici există oprelişti. „Convenţii sociale”. Dar Melios trebuie să facă orice ca să n-o cunoască pe fata asta. Nu cumva să-i scape şi să-i spună că „zilele îi sunt numărate” şi s-o facă să le piardă şi pe astea.

Ploaia s-a înteţit. Şi… acum a zărit undeva o cafenea. A alergat şi a intrat. Afară a început să sufle vântul. Apoi a început să plouă cu piatră şi să lovească în geamuri.

— Calamităţi! spuse unul.

Era îmbrăcat în haine călduroase, curat, poate avea şi o casă călduroasă şi îngrijită. Minciuni. Ce avea el de suferit? *Ei* se îngrijiseră de toate. Pentru ploaie au găsit impermeabilul. Pentru trăsnet, paratrăsnetul. Pentru sărăcie însă au găsit ceva? Nu. Dar ce nevoie au? Sărăcia nu-i atinge pe ei. Îi atinge pe ceilalţi. „Sărăcia crează meseria”, se zice.

Îşi mai bat şi joc pe deasupra, înţelegi? Aici nu poţi găsi o pâine, o colibă. Atunci despre ce fel de meserie îmi vorbeşti, domnule? Care meserie? Meseria de a tace? Frumos ar mai fi, nu? „Meseria noastră e tăcerea”. Mergi!

— Calamitate adevărată, spuse din nou omul. Avea şi o umbrelă frumoasă, cu mâner de os.

Dar ca şi cum s-ar fi supărat, ploaia a încetat deodată.

— Hm, s-a oprit! spuse domnul. Calamitate… Toanele universului… îmi permiţi, tinere?

— Nu!

I-a arătat mânerul umbrelei. „Îl vezi?”

Melios i-a arătat hainele ude.

— Dumneata vezi astea?

— Puţin îmi pasă.

L-a dat la o parte cu umbrela şi a trecut. Un chelner i-a spus „să treacă să se aşeze la o masă”. Şi se mai zice că a dispărut politeţea din lume.

— Mulţumesc! spuse. Nu vreau.

— Bine, dar nu se poate…

— Ce nu se poate?

— Nu se poate să staţi în picioare…

— Ei, iată că se poate.

— Nu se poate!

Ia uite ce cap!

— Cum nu poţi, mâi? Ale tale sunt picioarele, sau ale mele? îndoaie-le şi stai, sau ia-ţi-le şi pleacă. Nu poţi sta în

picioare.

— Şi dacă mă aşez, ce se întâmplă?

— Nimic. Totul se aranjează.

Iată că era simplu. S-a dus şi s-a aşezat. Dintr-odată chelnerul a devenit alt om. A tuşit şi s-a înclinat:

— Ce serveşte domnul?

— Nimic!

— Nu se poate ca domnul să nu servească nimic. Domnul ori o să servească ceva, ori o să plece.

Ce să facă? „Domnul” a plecat. Noroc că se oprise ploaia.

Câţiva poliţişti stăteau într-un colţ şi-l priveau bănuitori. Peste puţin îl vor opri, îl vor cerceta, îl vor aresta. Dimineaţa, pline de bucurie, ziarele ar fi urlat: „A fost arestat un suspect”. Şi or să explice şi de ce: „Deoarece umbla fără ţintă în miezul nopţii”. Ei, păi nu era chiar e nelegiuire neînsemnată. Fără ţintă… Au dispărut, domnule, magazinele ca să le spargi? „Lucrează” (Faimosule, Sfiriktras!), lucrează, domnule! Altfel eşti arestat ca să-ţi piară pofta să mai umbli fără ţintă. Lucrează! Lucrează! Muncă şi bucurie…

Dintr-o stradă lăturalnică o maşină l-a scăldat în lumină. Costumul i-a strălucit. Ce reconfortantă e ploaia! Te îmbracă în aur. „Circulaţi, domnule!” Ce exaltare! Magazinele se închid – pun punct şi virgulă. Foaia asta s-a închis definitiv. „Retrageţi-vă, domnule!” Mâine? Nimic. Nu există mâine. Pentru astă-seară alt refugiu, altă rezolvare decât cafeneaua Vardaris nu există. O să-i călcăm sfatul domnului Gaitanis Anatreftos. Putreziciune? Putreziciune! Ce să-i faci! mai bine putreziciune cu acoperiş decât om fără acoperiş. Du-te la Vardaris. Localul „este deschis toată noaptea”. Acolo se întruneşte toată societatea bolnavă. Bolnavă? După cum se ştie la căpătâiul bolnavilor trebuie să stai de veghe. Iată că n-a dispărut „prevederea socială” de pe lumea asta. Aşa, da. Şi acum, la drum!

Din stradă totul părea liniştit. O atmosferă scăldată în lumină primitoare, grijulie. Numai firma strica puţin

impresia. La fel şi cartierul. Puţin murdar. Piaţa însă era grozavă. Asfaltată, cu gunoaie. În mijloc o salva, însă, o cişmea cu patru ochi care plângeau, plângeau până dimineaţă, fără consolare. Nişte cai jur-împrejur stăteau gânditori ca nişte filosofi. Din când în când se aplecau, se adăpau şi cădeau din nou într-o visare greoaie, orientală.

Melios s-a apropiat şi a băut. Calul care se afla lângă el nici nu s-a clintit. Era cufundat într-o inspiraţie poetică. Atunci Melios a observat că era orb. Curaj, sărmane! Şi colegul tău, Homer, de aceeaşi boală suferea.

A început să plouă din nou brusc, pe neaşteptate. A intrat în cafenea. Ce să facă?

— Pst! Cumetre, auzi? închide uşa. Aşa. Bravo! Văd că nu degeaba porţi capul.

S-a îndepărtat ca să nu se încurce în discuţie, pentru că omul era murdar şi beat. S-a aşezat la o masă retrasă. Era neagră şi murdară. Scaunele rupte. Nici n-a apucat să se aşeze bine, că a şi sosit un chelner cu ochii nedormiţi şi nespălaţi.

— Cafea? întrebă rece.

— Da.

— Dă-i încoa’.

— Ce-ai zis?

— Am zis: „dă-i încoa”.

— Ce?

— Cum „ce”? Banii. Dă-i încoa’. Două drahme.

— M-ai servit?

— M-ai plătit? Aici, domnule, nu-i ca la „Floca”. Aici întâi plăteşti şi apoi eşti servit.

— Vreau să aflu… mă iei drept hoţ?

— Nu. Drept borfaş. De asta dă-i încoace şi nu mai vorbi.

— Nu-ţi dai seama că m-ai jignit?

— Da? Nu-i nimic. Îţi trece cu o aspirină. Dă-i acum mai repede, că mă grăbesc.

A fost nevoit, roşu de mânie, să-i plătească. Ba i-a dat şi o drahmă în plus. Chelnerul a luat drahmele, le-a muşcat una câte una.

— Izact, a spus, şi le-a băgat în buzunar.

— „Nu-i izact”, i-a răspuns Melios.

— Ei, ce vrei acum? Belea?

— Nu. Drahma mea. Ţi-am dat o drahmă în plus. Trebuie să zici „mulţumesc”. N-ai zis… Dă-mi-o înapoi.

— Uf! Unde s-o găsesc acum printre celelalte o mie, ca să ţi-o dau înapoi…

Melios s-a sculat şi l-a apucat de guler. Prea mult a răbdat în oraşul ăsta.

— Ia ascultă! îi zise. Să mă furi te las, să mă înşeli, însă, nu-ţi permit! Ne-am înţeles? Te sfâşii. Pune drahma pe masă!

— Bine… bine… Uf! Nu poate omul nicio glumă să facă? Ia-o!

— Du-te acum şi adu-mi cafeaua.

— Haina. Lasă-mi haina şi mă duc.

I-a dat drumul. Cu obraznicii aşa trebuie să te porţi. Chelnerul s-a dus şi s-a întors cu teamă.

— Hm! Ai adus-o? Las-o acolo. Ia-ţi acum drahma.

— Domnule, zise el, de ce mă joci aşa? Ce ţi-am făcut? Eu sunt un muncitor exploatat, dacă vrei să ştii. Dar, în sfârşit, nu mă mai împotrivesc.

— Bine faci.

Cafeaua era ciudată, tulbure. A înţeles. „Muncitorul exploatat” îi adusese zoaie de la ceştile de cafea. L-a chemat din nou.

— Ia ascultă, îi spuse apucând scaunul. Abia azi am ieşit de la Eptapirghion, unde mi-am ispăşit pedeapsa pentru un „act de violenţă”. Dacă vrei să nu ne facem „o legătură de carne”, ia zoaiele astea de aici şi adu-mi o cafea! Ai auzit? Am spus *cafea*!

Chelnerul, ferindu-se de scaun, a luat ceaşca şi a plecat.

— Asemenea „instrucţii” le trebuie ăstora, spuse unul de la masa vecină, căutând ceva în sân.

Peste puţin a sosit şi cafeaua. De data asta era chiar cafea.

— Ah, Eptapirghion! spuse, singur, omul. Tu ai să ne

scapi de umilinţă.

— Ce-ai zis, mă jegosule? îl întrebă furios chelnerul.

— Pentru tot ceea ce spune omul acesta îmi ceri mie socoteală! se răsti Melios, copiindu-l pe Sfiriktras.

— Am zis eu ceva? spuse chelnerul. N-am zis nimic. Şi a plecat.

— După cum ţi-am mai spus, domnule, continuă vecinul, pe noi, adică cei nedreptăţiţi, numai cei de la Eptapirghion or să ne salveze de umilinţă. Cât despre mine, eu mă ocup de mărunţişuri. Şi de asta nu mă închid, îmi dau două scatoalce şi mă alungă. Ei, uite nedreptatea asta mă oftică. Dacă-mi permiteţi, numele…

— Fondas. Adică Xenofon.

— După cum îţi spuneam, domnule Fondas, pentru ei sunt un zero. De ce? Măi, pe Dumnezeul meu! Nici măcar pentru douăzeci şi patru de ore să nu mă închidă? E unu, Kunupas sau Suvlaras, de ani de zile bea apă acolo înăuntru.

— De ce? Nu-l eliberează?

— Îl lasă liber câte puţin. îl „prind” din nou. Are pile. Noi… ne-am uscat pe afară. Iertare!

Şi-a luat capul în mâini şi a adormit.

Melios şi-a aprins o ţigară. Apoi a început să cerceteze cafeneaua. Tavanul, pereţii, toate erau cenuşii de atâta fum. Clientela? Avea dreptate domnul Anatreftos. Toţi aveau ochii roşii, duri, trăsături sălbatice şi toţi erau somnoroşi. Toţi erau turbaţi de furie, de scârbă. Aşa cum îi privea a simţit cum îi alunecă încet ţigara dintre degete. N-o putea opri. Totul se tulbura greoi, se scufunda, până când a adormit. Ţigara a căzut jos şi îi tămâia somnul.

Capitolul DOISPREZECE

Aici se petrece ceva. Ceva absurd. Toate cărţile despre cai scriu că aceştia nu mănâncă flori. Flori nu mănâncă decât măgarii şi cintezoii. Ei, şi atunci de ce calul ăsta mănâncă flori? în depărtare se aud nişte împuşcături rare. Parcă ar fi o livadă plină cu flori… Undeva, în depărtare, se aud împuşcături şi un cal mănâncă flori, îşi aminteşte şi acum de calul acela. Cândva – sunt mulţi ani

de atunci – s-a dus într-o piaţă murdară, cu o cişmea, a băut apă şi calul nu l-a alungat. Acum, însă, a îmbătrânit mult, sărmanul, şi se pare că are şi barbă.

— În cărţi scrie că nu au barbă caii, îi spuse calului.

— Eu n-am citit, îi răspunse el. Eu habar n-am, nu citesc cărţi. Doar scriu cărţi, ştiu bine ce spun.

— Eşti poetul Hommer?

— Ia uite! Toată lumea ştie că sunt poet, numai eu nu ştiu. Ia vino-ţi în fire! Vezi doar că sunt orb, iar voi insistaţi să scriu. Hai, înţelege-te, dacă poţi, cu oamenii. „Le ai în capul tău", îmi spun. Zi şi tu. Cum poate încape atâta hârtie într-un cap? Atâtea cuvinte şi atâtea litere? Pe ei nu-i interesează. Ei vor să fie tot ce vor ei, şi lumea poate să piară. Am fost şi eu nevoit să mă fac cal ca să scap. „Uite – le spun – sunt cal. Caii nu pot fi poeţi!" Degeaba îţi baţi gura. „Poţi fi chiar foarte bine", şi-ţi spun numele… unuia Hiron. Există?

— Cum să nu… Şi-apoi?

— Deci, bagă de seamă să nu-i bagi omului o idee în cap, că gata, eşti pierdut. Poţi fi nebun, zăpăcit. Dacă le intră în cap ideea să te facă „om mare", or să te facă. Bine, dar eu îţi vorbesc şi tu îţi tot ciuleşti urechea. Ce este?

— Împuşcăturile, zise Melios. Nu le auzi?

— Nu. În epoca în care trăiesc eu nu s-a descoperit încă puşca.

— Unele se aud foarte aproape de mine.

— Mie nu mi-e frică. Nu s-au inventat încă puştile. Nu. Iată că am avut şi eu puţin noroc. Ai vreo ţigară?

— Am, dar în epoca omerică nu se fumează. Nu ştii?

— Vezi… am uitat.

O împuşcătură a răsunat chiar lângă el. Şi apoi încă una chiar în capul lui. Melios a sărit ca ars. Dialogul s-a întrerupt. împuşcăturile erau lovituri cu tava în capul lui. Abia acum îşi explică de ce chelnerii aveau tăvi atât de groase.

— Vezi cum mai lovesc codoşii? zise vecinul lui, care acum era fericit că găsise ceva în sân. Lovesc, frate, întruna. Nu te lasă să tragi un pui de somn. Ai visat ceva?

Probabil că era ceva frumos. Ah, am visat şi eu ceva. Am visat că am dat de bine, că au fost nevoiţi… ai înţeles?

— Nu.

— Au fost nevoiţi să mă închidă la Eptapirghion. Dar ce mai încolo şi încoace? Muşte prăpădite o să rămânem până la urmă.

— Dar nu te-au prins niciodată, niciodată?

— Din când în când. Dar nu mă duc mai departe. Doar până la secţie. Acolo îmi trag o săpuneală şi mă aruncă din nou în drum, fără apărare. Iată unde-mi petrec timpul. La mese. Şi mai vine şi javra asta cu tava şi-ţi strică somnul. La dracu'f

— Care javră?

P – Ei, cine te-a pocnit cu tava în cap?

— Nu ştiu, n-am văzut.

— E unu lung cât trei etaje, cu gura ca un vârtej şi cu mâna ca o vâslă. Este stăpân. Adică cumătru stăpânului, pentru că stăpânul e cam gârbovit. Ai înţeles?

— Adică?

— Adică, o mortăciune. Ăsta, măi, dacă nu avea piele i se împrăştiau oasele pe jos. Şi de aia l-or fi adus pe „stâlpul" ăsta ca să-i conducă prăvălia. Dar las-o baltă.

Înainte, aici, era un alt centru de noapte, dar l-au închis. L-au lăsat numai pe ăsta, pentru că, cică, jur-împrejur sunt „case".

— Adică ce case?

— Case, mă! Cu „curăţele". Nu pricepi? Atunci despre ce Eptapirghion tot vorbeşti?

— Sunt din altă parte. Din Xanti.

— Aşa? Atunci, pardon! Spune-mi acum, măi frate, ce mamă v-a născut pe voi?

— Care… pe noi?

— Pe voi, mă! Cei norocoşi. Care puteţi intra şi ieşi când vreţi de la Eptapirghion. Când unul mi-a promis că-i suflă o vorbuliţă procurorului ca să mă aresteze (Gogoşi!) am crezut şi eu, sărmanul, că am să ajung acolo, înăuntru, că a dat norocul peste mine. Masă, casă şi barbut, iar în fiecare duminică, carne. Eşti paşă. Pe când aici, vezi? Viaţă

de câine. Până şi viermii sunt mai norocoşi. Găsesc noroi şi se bălăcesc. Ai să-mi zici… „Noroi nu este şi ăsta de-aici?” De acord. Dar te lasă să te bălăceşti? Nu. Vine „stâlpul” cu tava şi-ţi dă una în cap. Unde o să ajungem, Dumnezeule? Ei?

Omul suferea. Se scărpina, înjura, scuipa. Bătea cu pumnii în masă. Deodată făcu un semn spre masa din spate.

— Vezi burduful ăsta din spatele tău? Este o „ierodulă”. Adică lucrează la o „casă de toleranţă”, cum se zice.

Melios s-a întors. O femeie rătăcită între mai multe vârste îşi răsfrânsese cărnurile jumătate pe scaun, jumătate pe masă şi sforăia. În loc de păr avea un ghem multicolor. La rădăcină, însă, era alb.

— Ce rău pute! zise omul. Sau mi se pare? Dar lasă. Eu put. Ce să fac…

— Să munceşti.

— Vezi ce nedrept eşti? Tu de ce nu munceşti? Ştiu ce ai să-mi răspunzi. Te descurci grozav. Şi Guşteras» au Anaparadias ce să facă? Să merg să muncesc? Ei… mulţumesc! Să se ducă domnul Guşteras. De ce să nu se ducă? Dar cum se duce Guşteras să muncească, imediat soseşte şi sticletele. „Cunoaşteţi dosarul penal al acestuia?” o să întrebe, şi o să se ridice să plece. Peste puţin o să-şi ia tălpăşiţa şi domnul Guşteras. Ei, hai, trăieşte dacă poţi. Ce să-i faci? Ai să ameţeşti de foame şi din greşeală o să-ţi scape mâna în vreun buzunar străin. Or să te prindă. De asta fii sigur. Dar tu nu eşti meşter ca domnul Fondas, sau ca domnul Kunupas – hoţi de clasa întâi – pe care cum îi prind îi şi duc la Eptapirghion. Tu eşti un „nimic”. Guşteras însă e marfă ieftină. Ai să-ţi primeşti papara şi ai să ancorezi în cafeneaua asta prăpădită. Dar n-or să te lase să guşti nicio picătură de somn. O să vină „parul” cu tava şi o să te facă iaurt. Societate e asta? Ei? Societate? Tu ce zici?

— Ce vrei, mă Guşteras? să auzi o voce groasă, şi un munte de carne a apărut în faţa lui.

— Nimic. Am zis „nimic”. I-am arătat domnului de aici cum doarme „păpuşica” aia.

— Iar îşi petrece timpul aici privighecioara?

— O fi căutat-o „peştele”, ca să-i sufle banii.

— Duhneşte ca un abator.

S-a dus şi a lovit cu tava în masă.

— Ia-i pe toţi! strigă ea şi se trezi. Apoi a privit în jur încruntată. Care ursar m-a lovit aşa tare lângă ureche?

— Eu, păpuşico! spuse „parul”.

— Adu-mi o cafea tare! Vreau să înjur, dar nu vreau să te atingă şi pe tine alicele.

— Nu mă atinge nici tunul.

— Îţi dau voie să trăieşti ca să-mi aduci cafeaua.

S-a întors şi l-a privit greoi pe Melios. L-a cercetat intrigată şi apoi i-a făcut cu ochiul. Melios s-a speriat. S-a îngrozit. „Privighecioara” a râs spre Guşteras.

— Fruct necopt, îi spuse. Miroase a lapte. Mă prăpădesc după „ăştia neştiutori”. Oare o fi învăţat... Hai?

— Absolvent la Eptapirghion.

— El? Şterge-te pe bot! Pun pariu că nu ştie unde se află palatul ăsta. Îmi daţi un foc, domnule? se înclină spre Melios. Melios a tresărit, dar nu a plecat. A scos chibriturile şi i-a aprins ţigara.

— Duhnesc, hai? De aia am şters-o…

— Şi atunci de ce ai ieşit? o întrebă Guşteras. Să fi stat „acasă”. Cine te deranjează?

— Nu poţi să ştii. Există nişte porci cărora le place să se bălăcească în murdărie. De asta am întins-o. Mulţumesc, domnule. Vrei acum să-ţi vorbesc ca o „mamă”?

Guşteras a izbucnit în hohote.

— Ia uite, fraierul! Asta pe care-l vezi – îi spune femeia lui Melios – cum l-a plăsmuit Dumnezeu, i s-a făcut şi lui scârbă de el şi l-a scuipat. De asta a rămas aşa. Şi o dată ce i s-a făcut scârbă chiar lui Dumnezeu, putea să nu ni se facă şi nouă? Nu. Şi de asta când ştiu că am să-l întâlnesc iau cu mine un vas, ca să am unde scuipa. Crăpi, mă laşule!

Guşteras – ciudat! – s-a retras.

— Iertare, domnule! se adresă din nou, după o vreme, lui Melios. Cu asemenea scuipat ca Guşteras, pe care ţi-l scoate în cale societatea, cum să nu aluneci? Şi cum să nu cazi? Sunt „ierodulă”, „plagă a societăţii”, cum se zice. Nu mi-e ruşine. Să le fie ruşine celor care se mulţumesc cu plăgile. Este? Te porţi tu cu mine la fel ca şi cu un laş, mă port şi eu cu tine la fel ca şi cu un rahat. Poartă-te ca un domn, ca să mă port şi eu ca o doamnă.

— Doamnă, cafeaua dumneavoastră! spuse chelnerul. Avea un nas ascuţit şi ciupit de vărsat.

— Mulţumesc, puişorule! încă nu ţi-a trecut sifilisul? Ia ceva mai mult şi du-te de te tratează. Marş! Ai văzut? îi spuse lui Melios. Când o să devin, domnule, cinstită o să-mi atârne clopoţei. Eşti licean?

— A… da.

— Şi de ce ai venit aici? îl vezi pe ăsta? Da… da… pe Guşteras. Ei, peste două-trei săptămâni te văd şi pe tine în acelaşi hal. Hai, du-te acasă să te culci. Te sfătuiesc ca o mamă, Ai zis ceva, mă jigodie? îl întrebă pe Guşteras.

— Ce să zic? Tu nu mă ajuţi cu nimic. De ce nu-mi spui şi mie „băiatule”… Nu sunt şi eu, adică, „fără apărare”?

— Tu te-ai scufundat, gata! Să-l salvăm pe băiatul ăsta care mai pluteşte încă.

Guşteras a privit-o acru.

— Cunoşti vreun procuror? o întrebă.

— Pe cel mai bun.

— Îl cunoşti bine?

— E cel mai bun prieten al meu. Mai bun decât o rudă. Ce nevoie ai?

— Nimic. Nu se potriveşte…

De la mesele dimprejur se auzeau zgomotele obişnuite. „Parul” nu obosea şi dădea în stânga şi în dreapta cu tava ca un dobitoc. De trei ori a vrut Melios să se scoale şi să plece ca să scape de coşmar. Dar cum privea afară pe geam, i se tăiau picioarele. Ploua întruna. Oraşul se scufunda încet-încet în smoală.

Dar ceasul cârciumii uitat în perete şi neîntors de la primul război mondial arăta mereu orele opt. Dar când, când va fi cu adevărat ora opt? Să se lumineze, să iasă afară, să scape de lumea asta care pluteşte în dobitocie. Toată ura, toată revolta pe care a adunat-o femeia asta pierdută i-o aruncă lui Guşteras. Aceasta este fotografia societăţii în care trăiesc cei de faţă. Este copia care în clipa asta se află mai aproape de toţi. Se scarpină mereu, poate de somn. Somnul îţi provoacă mâncărime, care mai degrabă este nedumerire, ură, decât somn.

— Nu cumva n-ai unde să dormi? întrebă peste umăr femeia.

— Iar mă întrebi? îi zise Guşteras.

— Gura, bă! Cu domnul vorbesc. Ascultă, domnule, ai cuţit? Vreau să-ţi dau somn. Dar mă tem să nu apară „peştele meu”. Zi, ai cuţit?

— De ce? întrebă Melios.

— Ca să apuci să-l cureţi tu mai întâi dacă vine. El are. Zi, ai? Nu te grăbi! îl vezi pe ăsta? Da, pe Guşteras. Da’ ăsta a putrezit înainte de vreme. Vreau să te iau în patul meu. Nu te grăbi. Nu ca iubită. Ca mamă.

— Şi ce-o să faceţi? întrebă Guşteras.

— Nani.

— Copilaşii!

— Crăpi, bă! Sunt „ierodulă” cinstită! Ţin la cinstea patului meu.

— Cu câţi pe zi te „cinsteşti”?

— Vezi ce balegă eşti? Dacă îţi spun eu, o veche ierodulă, atunci aşa este. Dacă ăsta era fată îl împingeam în mocirlă. Nu vreau să rămână niciuna cinstită! Bărbaţi cinstiţi, da. Aş vrea ca toţi să fie cinstiţi. Dă-mi un bărbat cinstit şi ia-mi toată cinstea.

— De unde s-o iau?

— Ce-a mai rămas.

— Dar a rămas ceva?

— Dacă răscoleşti patul, ceva tot ai să mai găseşti, într-o seară am ieşit să arunc oala de noapte şi am aruncat-o peste un bătrân care dormea în faţa uşii mele.

Ei, ce crezi că am făcut? Crezi că i-am zis: „Du-te să-ţi dai duhul mai încolo”?

— Dar ce-ai făcut?

— L-am băgat în casă şi l-am lăsat să moară în patul meu. Într-adevăr, dimineaţa a murit. Şi procurorul, în loc să-mi spună: „Bravo, Fotini”, m-a scos şi ucigaşă. De atunci îmi zic mereu: „Fereşte-te, Fotini, să nu mai faci bine!”

— În seara asta de ce vrei să faci din nou bine, zdreanţo? îi zise Guşteras.

— Acum douăzeci de ani am fugit de sub „pirostrii” de dragul unuia cu sprâncenele împreunate. Cel care m-a adus aici. Dacă nu fugeam atunci, eu, asta pe care o vezi, avea acum un fiu cât ţine de mare. Vrei acum, domnule, să afli de ce nu m-a crezut procurorul că am vrut să fac un bine? Pentru că, cică, noi nu suntem în stare să facem bine. Vezi ce frumoasă dreptate îţi servesc? Şi Fotini s-a aşezat lângă Melios şi i-a povestit, înjurând şi scuipând de scârbă, procesul…

— A înţeles… dobitocul… Domnul procuror, vreau să spun. M-a cercetat. Nici martori n-a chemat. „E exclus”, a spus şi m-a condamnat. Atunci de ce să nu rămân aici unde sunt? Noi dacă avem dreptate trebuie să ne-o luăm cu cuţitul. Dumneavoastră cu ce v-o luaţi? Lasă! Dumneavoastră nu v-o luaţi. V-o iau alţii toată. Vii?

— Nu.

— De ce? De ce, măi? De ce mă jigneşti? Te temi? Zi! Te temi? Pentru că n-ai cuţit? îţi dau eu unul. Cu mâner negru chiar.

— Mulţumesc, Fotini. Aştept să se lumineze ca să plec. „Să plec” a spus cu nerăbdare. Îi venea să plângă. Îi făcuse rău atmosfera aceasta. Ierodula Fotini cu filosofia ei leneşă, cu uşurinţa cu oare respira aerul sufocant…

A privit din nou pe fereastră. Timpul continua să fie urât, ploua monoton, somnoros. Aveai impresia că n-o să se termine niciodată. Lui Melios i s-a făcut din nou somn. Nu mai putea rezista. Iar „parul” umbla de colo, colo cu tava lui.

— Pst! îi zise Guşteras de alături. Închide jaluzelele!

Ştii ce să faci? Să-ţi pui scobitori la pleoape. Altă metodă nu există. Hop! Ce mai e şi asta? Ia uite ce burdufi au năvălit.

Pe uşă intraseră doi cheflii mototoliţi. Din cauza băuturii nu ştiau nici pe unde să meargă.

— Uite-o, bă! spuse unul şi se îndreptă spre Fotini care adormise din nou. Fă paţavură, de ce ai plecat de la „pension”, hai?

— „Client”, spuse Fotini şi căscă.

— Nu ţi-au spus? zise femeia.

— Ba da, mi-au spus, dar nu-mi pasă nici cât negru sub unghie. Scoală!

— Încotro?

— În iatacul tău.

— Azi nu lucrez! Nu înţelegi?

— Lucrez eu. Hai!

— Nu pot, omule, cum să spun…

Celălalt s-a aşezat la masă şi a adormit imediat. Începuse chiar să sforăie.

— Hai, scoală! spuse din nou individul.

— Ei, nu mă scol! s-a încăpăţânat Fotini.

— Ai să te scoli!

— Şi dacă nu mă scol?

— Am să te omor.

— Ei, hai, s-o văd şi pe asta.

— Ha! Ha! Vrei să scapi ieftin, ai? Ei, nu-ţi merge. Am să te trag ca pe o oaie şi apoi te omor. Hai, sus, nu-ţi mai spun încă o dată. Unu… doi… trei…

S-a aruncat ca un uliu asupra ei, a răsturnat-o şi a început să mătură podeaua cu ea. Ceilalţi, în loc să sară s-o salveze, căscau plictisiţi. Numai „parul” râdea, ţinându-şi burta cu tava. Melios a rămas nemişcat. Apoi încet, încet o furie oarbă s-a aprins în el. Nici nu s-a gândit ce-ar putea să i se întâmple. Se ridică brusc, înşfăcă tava din mâinile „parului” şi începu să-l lovească în cap pe beţiv.

Beţivul nu se aştepta, n-a înţeles ce se întâmplă, nu şi-a dat seama nici când s-a trezit lungit pe podea. Femeia s-a ridicat, a privit în jur ca o fiinţă scăpată de la naufragiu

sau măcel, l-a sărutat pe Melios de două ori şi a dispărut în întuneric.

Melios a aruncat tava pe masa de lângă el, a trecut prin privirile îndobitocite ale tuturor şi-a ieşit în ploaie. A apucat însă să audă exclamaţiile admirative ale lui Guşteras.

— Să trăieşti, Eptapirghion! Să-ţi trăiască vitejii! Praf. Praf şi pulbere i-a făcut pe toţi. Şi privighecioara aia mai zicea că băiatul n-a stat la gherlă. Ptiu!

Capitolul TREISPREZECE

Afară, cerul curgea mereu, picura ca acoperişul societăţii în care Melios trăia. În seara aceasta Melios a coborât până în măruntaiele ei, i-a atins fundul. Şi a văzut. Şi s-a înspăimântat. Întocmai, aşa era. „Putreziciunea şi puroiul lumii”. Ah, moş Anatreftos, numai tu, numai tu eşti scândura care pluteşte în mijlocul oceanului, singurul felinar în mijlocul furtunii. Dar unde să te găsească omul la ora asta, într-o asemenea noapte?

Oraşul era pustiu, părăsit în singurătate, parcă-l abandonaseră toţi şi plecaseră de teama holerei, sau ca să nu năvălească duşmanii. Toate casele erau cufundate în beznă. Toţi dormeau, toţi „se predaseră îmbrăţişării lui Morfeu”. O fi şi Morfeu vreun aristocrat, vreun parvenit căruia îi era scârbă de omul sărac. Nu se auzea niciun zgomot, nici bocet, nici tuse. Satele sunt mai vii, şi mult mai blânde. Din când în când mai dau câte un semn de viaţă. Se aude câte un cocoş, un câine, vreun măgar care şi-a amintit de vreo livadă înfloritǎ…

Numai becurile ard ca nişte luminări pe cadavrul uriaş al oraşului. Ard? Mai mult te îngheaţă. Nu te încălzesc.

Oare individul care a tăbărât pe ierodula Fotini, salvată de Melios din mâinile lui murdare, îşi ascute acum cuţitul? E în stare să-l înjunghie mai uşor chiar decât pe-un miel. Poate o s-o facă, şi încă cu mare plăcere, ca să se răzbune.

Melios era uimit. În ce locuri se nasc fiarele astea nemiloase? Unde trăiesc, cu ce se hrănesc? Foc! Foc

trebuia să le pui! Să ardă. Să se răărească puţin. Pentru că astfel de oameni prea au umplut lumea. Poate să se rupă şi parâmele oraşului ăstuia şi o să se scufunde. N-are decât să se scufunde! Nu-i pasă. Tot ce a văzut până acum, aici, era putred şi stricat. Ce pierdea oare viaţa dacă pierea un asemenea oraş?

Şi atunci – ca un sfânt ieşit din ramă – a apărut luminos în faţa lui moş Anatreftos. Ce-ar pierde viaţa, am zis? Păi pe aceşti ultimi dascăli, pe ultimii naufragiaţi ai unei generaţii care dispar strigând „ajutor”. Şi parcă numai ei erau? Parcă generaţia asta de astăzi nu era şi ea plină de naufragiaţii de mâine? El însuşi ce era? Nu era un condamnat care s-a grăbit să naufragieze?

I-a cântărit oare pe oameni şi a constatat care este demn să trăiască şi care să moară? Dar nu, asta este treaba justiţiei sau a jandarmeriei. Asta-i treaba lor. Să-i aleagă pe oameni, să-i cearnă, apoi să păstreze tărâţele şi să arunce făina. E *imposibil* ca tu să nu fi făcut vreun rău. De aia duc la „gherlă” pe cei care fac bine fără să aibă voie, ca să scape societatea, a spus-o doar şi procurorul. Important nu este dacă faci bine, ci dacă poţi să-l faci. Şi dacă ochiul lui de procuror îmi spune că „nu poţi”, gata, nu poţi. Fă ce vrei. Salvează un caiac de la înec, salvează o familie întreagă de la flăcări. Eşti vinovată, ierodula Fotini! Eşti vinovată. Ştiu eu cine trebuie să fie nevinovat…

— Dom procuror, recunosc că am greşit. Dacă aş fi ştiut că nu sunt în stare să fac bine nu l-aş fi făcut. Nu l-aş fi salvat pe om. L-aş fi lăsat să moară ca să mă scoateţi nevinovată. Altă dată nu mai fac. Iertare! Altă dată am să arunc toate zoaiele pe el ca să-l ajut să moară mai repede!

Da. Asta este apărarea ierodulei Fotini. Dar nu e potrivită pentru urechile celor care s-au jurat să nu asculte apărarea adevărată…

— Martori? Ierodula Fotini, cu tine vorbesc, n-ai martori?

— Cât nisipul.

— Pe cine?

— Pe Liţa, pe Tiţa, pe Kita, pe Piţa, pe…

— Ce-s astea?

— Fete.

— Ce… fete?

— Ierodule!

— Nu e valabilă mărturia lor.

— Şi pe cine vrei să aduc, dom’procuror? Pe mitropolit? Noi suntem ieftine, de un pol. Şi sfinţia-sa nu vine la noi.

— N-aduci vreunul din „clienţii” tăi?

Şi atunci, ce zici, păcătoasa Fotini a dat răspunsul istoric, care a trimis-o pentru trei ani în închisoare.

— Nu, dom’le procuror, am adus doar gunoiul. Pe cei care-l mănâncă nu i-am adus.

— La închisoare cu Fotini.

— Dar, spune-mi, pe tine te cheamă cu adevărat Fotini? o întrebase Melios când îi povestise toate astea.

— Nu. Niţa. De ce?

— Aşa… Ziceam şi eu.

— Nu „aşa”. Să nu zici nimic, pentru că îţi stă mai bine. Odată am să-ţi povestesc viaţa mea, ca să ai de ce urla. Dar mi-e milă de tine.

— De ce ţi-e milă, fă leşie? interveni Guşteras. De tine i-a fost cuiva milă? Nu.

— Întocmai. Pentru asta.

Ploaia, nu, n-avea de gând să se oprească. La fiecare colţ era atent să nu audă vreun pas.

Dar noaptea era atât de duşmănoasă, încât nici jandarmii nu-şi scoteau nasul din casă. Ce bine! Pentru că dacă l-ar prinde, ce le-ar spune? Ar trebui să le dovedească că e câine, ca să-l lase în pace. Dar – din păcate – aşa ceva nu-i posibil.

Singurul lucru pe care putea să-l dovedească era acela că a salvat nişte ţigani din mâinile jandarmilor. Şi că a salvat şi în seara asta o femeie – fapte fatale – care puteau să-l ducă direct la Eptapirghion.

Dar ce paşi sunt ăştia? Se aud rari, grei, ca paşii deznădăjduiţi ai puşcăriaşilor. S-a concentrat. Nu, nu erau ai lui. Dar dacă erau? Dar dacă erau ai lui, care se exersau

de pe acum? Exersaţi-vă, picioruşe! Oricum, tot acolo veţi ajunge. Crima stăpânului vostru e gravă. Nimeni n-o să te salveze, Melios. Nici măcar picioarele tale. O ştiu şi ele. Şi de aceea se exersează de pe acum. Unu-doi, unu-doi, doi… sticle… trei… cuie. Într-adevăr, la picioarele lui a apărut o sticlă goală. Distrat, i-a dat cu piciorul. Sticla s-a rostogolit cu gălăgie. Atunci, paşii, în urma lui, s-au îndesit. A cotit după primul colţ şi a luat-o la fugă. În urma lui s-au auzit fluierături isterice. Apoi din mai multe părţi.

Era pierdut. S-a uitat în jur după vreo poartă sau vreun gang unde să se ascundă. Nimic. Numai cu fuga nu se putea salva. Şi atunci a hotărât să se salveze cu mintea. S-a întors brusc şi a început să meargă calm în direcţia de unde se auzeau alergând jandarmii. Iată-i că apar după colţ.

— Nu cred să-l ajungi! îi zise jandarmului. Alerga foarte repede.

— Şi de ce nu l-ai prins?

— Am încercat. Cum am auzit fluierul am vrut să-l prind, dar a scos cuţitul.

— Încotro a luat-o?

— Încolo.

Jandarmul a luat-o din nou la fugă.

Melios a pornit şi el. A început să respire liniştit. Inima îi bătea repede, neregulat. A scăpat. Dar trebuie să se grăbească, să se îndepărteze de acolo. Jandarmii, dacă nu-l pot prinde pe hoţ, prind victima.

Alţi paşi nu s-au mai auzit. Dar zorile întârziau să sosească. Se pare că nopţile sunt două: una scurtă pentru somnoroşi şi una nesfârşită pentru cei fără casă.

A intrat pe strada Ţimiskis. De o parte şi de alta se aflau magazine bogate. Atrăgeau curiozitatea hoţilor. Periculoase locuri, pentru că îi atrăgeau şi pe jandarmi. Atracţie reciprocă.

Departe, du-te cât mai departe, pierde-te în străduţe, în cartierele sărace! Acolo eşti în siguranţă. Acolo te apără sărăcia.

Undeva ardea un felinar urduros. O umbră chircită a

trecut prin faţa lui. Când a ajuns lângă Melios şi-a ridicat ochii.

— Hm! făcu. Te duci *acolo*? Bine faci. Ai somnul cu tine? Altfel nu eşti primit. Dacă n-ai somn cu tine, pleacă.

— Dar ce-i asta?

— Nu ştii? Şi atunci de ce te duci?

— Nu mă duc acolo. Trec pe aici.

— Hm! Atunci să-ţi spun ce e! Este „cimitirul popular”.

— Vrei să zici „dormitorul popular”. Aşa cred că-i spune.

— Aşa? Cum se numeşte, o să vedem când o să murim. Nu e cimitir. La cimitir eşti lăsat să dormi în linişte. Nu dau târcoale vârcolacii. Vârcolaci erau înainte. Azi vârcolacii circulă prin lume, strică somnul celor vii. Nu-i cimitir, zici? Ia du-te să vezi! La cimitir este mai uşor. Coşciugele sunt mai comode decât paturile lor. Noroc!

— Unde te duci?

— Să mă culc în cimitir. Acolo măcar nu li-e ruşine să-i zică pe nume. Noroc!

Atunci a apărut încă o umbră în poarta cimitirului.

— Dascăle! strigă.

— Ce-i, elevule? întrebă omul.

— Ţi-ai uitat catrafusele, Evanghelia, şi celelalte. Să le ard, sau să ţi le dau să le arzi tu?

— Nu eşti în stare nici să citeşti, nici să arzi, cu toate că de meserie eşti incendiator. Dă-le încoa’! Barbari! Barbari! Noroc, tinere.

Melios s-a apropiat.

— Ce este? îl întrebă pe omul care stătea în poartă. Cine este?

— Sfânt… nebun, nu ştiu, cam aşa ceva. Scrie o nouă Evanghelie. Mare necaz are cu apostolii şi cu Cristos.

— De ce?

— Îi condamnă pentru că predică, cică, goliciunea şi sărăcia. Nu e de acord cu Cristos, că nu-i cumsecade. Face propagandă, cică, pentru desculţi, dar în biserică nu-i lasă să intre.

— Şi de ce a plecat de la „dormitor”?

— Pentru că eu sting, cică, lumina şi nu-l las să lucreze.

— Şi de ce nu-l lăsaţi?

— Aici, domnule, e dormitor, nu-i birou. Du-te afară şi consumă câtă cerneală vrei. Aici vii ca să dormi. Dormi, deci.

— Şi acum, unde a plecat?

— Nicăieri. O să se întoarcă. Unde să se ducă? În colţ pândeşte jandarmul. O să vadă că are buzunarele umflate şi o să-l ducă la secţie pentru „cercetări”. Iar eu nu mă amestec…

— Ai vreun pat?

— Toate sunt goale.

— Cum adică?

— Vagabonzii nu dorm. Hoinăresc toată noaptea ca nişte vârcolaci. Înăuntru nu intră. Dacă mai continuă aşa, or să-i închidă.

— Dar pentru cine este acest… dormitor?

— Pentru ei, adică pentru vagabonzi, dar nu apare niciunul noaptea. Ştii cum îl numesc? În loc să-i zică „dormitor”, îi zic „capcană”, unde, cică, vrem să-i înşelăm ca dimineaţa să vină sticletele şi să-i prindă pe toţi odată.

— Ei, şi e adevărat? Au prins pe vreunul?

— Cum să prindă dacă nu vine niciunul?

— Dar dacă vin, hai?

— Uf! mai întrebi? Dar eu… ce… sunt poliţie? Eu un lucru ştiu doar, că nişte doamne filantroape din cartier se pregătesc să închidă cimitirul. Şi altul nu mai există în Salonic… şi eu n-am să am unde să dorm.

— Deci pentru moment mata eşti singurul client?

— Ştii ce înseamnă asta? Şi dacă vrei să ştii, în Salonic oamenii fără acoperiş sunt mai mulţi decât câinii fără stăpâni.

— Nu mă primeşti şi pe mine, ca să faci safteaua?

— Ştii ce rău îmi pare? Ca unui măgar. Dar nu pot. Regulamentul e clar: „Sunt primiţi pentru dormit numai vagabonzii”. Regret! Du-te, fă-te vagabond, şi vino din nou.

Melios a plecat. Dar nu ca să se facă vagabond. Ghinion şi acolo. Ghinion. Peste tot. Jandarmul te priveşte din colţ ca turbat că n-ai intrat în cimitir, ca să te înşface. Acum o să-şi rupă picioarele urmărindu-te din cartier în cartier. Înainta atent, clătinându-se din când în când. Ştii unde poate să te aştepte? Atenţie, deci! Atenţie şi răbdare. Asta este cea mai mare noapte a anului. Dar noaptea nu e numai mare, ci şi oarbă, şi de aceea nu vede să meargă; o să se lumineze foarte târziu.

Paşi. Din nou paşi. Dar nu de jandarm. Sunt mai simpli, mai omeneşti. Se simte în ei nesiguranţa omului care se îndoieşte că lumea este a lui.

Paşii se aud mai aproape. Au ajuns la colţ, au cotit. Bombă! Era adversarul lui Iisus Cristos. Mergea, zdrobit, spre cimitir.

— Tu te dai drept Dumnezeu? l-a întrebat.

— Nu fi obraznic. Dumnezeii nu trăiesc atâţia ani. De aceea ne dă târcoale un Dumnezeu cu minte mai nouă. Cine este, nu ştiu. Pentru moment îl înlocuiesc eu! Domnule! Cristos a păţit-o pentru că a predicat ascetismul şi abstinenţa. L-au luat la ochi oamenii. De aceea se stinge încet-încet umbra lui din mintea oamenilor.

— Şi ce trebuia să propovăduiască?

— Lucruri mai uşoare. El a propovăduit cruzimea. Sisteme educative învechite. De aceea au şi fost părăsite. Nu vezi, profesorii, astăzi, au aruncat nuiaua. Cristos însă nu vrea să arunce biciul. Ce să-i fac?

— Nu te uita ce are în mână, zise Melios, cu ironie, ci ce propovăduieşte.

Omul l-a privit la rându-i, ironic.

— Da… mă rog… şi ce propovăduieşte, de nu ştiu şi eu?

— Pacea. Dragostea. Fraternitatea.

— Nu ştii bine lucrurile sfinte, fiule. Ştii ce limbă otrăvită avea Nazariteanul ăsta? Ce răzbunător şi pizmaş era? Ştii ce spunea undeva acest dulce Iisus? Ascultă, că n-o să mai ai ocazia să auzi: „Nu am venit să instaurez pacea, ci sabia”. Ei, ce zici?

— Dar în Evanghelia ta ce scrie?

— „Nu am venit să instaurez sabia. Sabie aveţi. Am venit să instaurez pacea, pentru că vă lipseşte”. Dar, domnule, aceasta a devenit condamnarea mea la moarte. Mi-am făcut singur duşmani. Pe Cristos l-au omorât ai lui cu şiretlicuri. „Acceptă – i-au spus la ureche – să mori. Mâine o să te înviem din nou”. Şi el a acceptat. Pe mine însă or să mă omoare cu adevărul. Fără să mă reînvieze însă. Rămâi cu bine.

A înaintat atent şi s-a strecurat în „cimitirul popular”. Precis că această clădire e numită în ziare, sau în actele de înfiinţare: „Azilul de noapte”. Dar acest cuvânt este foarte periculos. Nimeni nu vrea să-l pomenească.

Azilul a rămas în urmă, pustiu, mut. Îl lumina nehotărât becul anemic. Păcat, Melios, că nu te temi, nu ţi-e frig… Să fi legat o discuţie cu „profetul” acela. Era un fel de răsculat caustic, zdrobit şi el de lipsuri şi de aceea propovăduieşte belşugul. Oare ce părere avea despre hoţie? O fi spunând, de exemplu, că şi hoţul este un fel de adept al egalităţii, şi pentru că societatea întârzie să o pună în aplicare, o aplică el cu forţa? Că îi împuţinează pe bogătaşi?

Capitolul PAISPREZECE

Dar avântându-se în astfel de „predici sociale”, Melios a uitat să moară. Hoţul se crede şi el un… apostol social! Adică crede că şi el împarte dreptatea, egalitatea, indiferent dacă este individuală. „Crimă individuală, indiferent dacă pedeapsa este tot individuală. Însă Eptapirghionul acum este arhiplin, şi unde or să încapă atâţia apostoli?”

Dar n-o să se mai lumineze odată? Nu prea are de gând.

Ploaia măruntă, monotonă, curge fără milă. De la ea s-o fi molipsit şi noaptea, de se încăpăţânează. Să vezi, imediat ce se va lumina, va înceta. Numai să n-o apuce „urgia palidă”[15], cum se zice. Cealaltă furie, „furia roşie” adică, trece uşor. Cel puţin aşa cred unii.

15 Urgia paiidăr furia lentă, care se stinge foarte greu.

Numai „urgia palidă” nu trece, nu se linişteşte. Urgia palidă, viaţa palidă, soarta palidă, toate palide. Iată însă că se luminează puţin spre răsărit. Ziua se apropie, intră în lume singură, fără s-o ajute niciun cocoş. Acum, când se luminează puţin, Melios a observat că se afla undeva în spatele prefecturii. În semiobscuritate, s-a auzit un zgomot. Nişte jaluzele s-au ridicat ca ancora unui vas în noapte. Poate că era vreo cafenea! Şi chiar aşa şi era. O cafenea călduroasă, veche. A alergat, de parcă luase foc.

— Ai visat cafea azi-noapte? îl întrebă cafegiul îmbufnat. Apoi a văzut că era ud până la piele, şi că din haine îi picura apă. S-a înduioşat.

— Unde ai adunat atâta ploaie? îi zise.

Melios făcu un gest spre cer. Tremura.

— Ia soba în braţe! Numai ai grijă să nu te arzi. Este aprinsă.

Era un om în vârstă, cam închis.

— De ce vă pierdeţi nopţile, măi băieţi? îi zise. Nu pot să vă înţeleg.

Melios l-a privit prost dispus, dezaprobator.

— Ai întrebat vreodată un câine de ce umblă noaptea?

— De ce să-l întreb? N-o să-mi răspundă. N-are limbă.

— Ei, uite. Asta e singura diferenţă dintre noi.

— Vrei ceva cald? Vreun ceai? Vrei…

— Nu vreau nimic. Nu pot.

— Ai băut?

— Da.

— Vin, uzo…

— Ploaie.

— Bravo! Pişcă şi limba ta. De asta te-ai pricopsit. Sărmane, stai să-ţi dau ceva de băut. Să nu spui *nu*. Ai să-mi plăteşti când te îmbogăţeşti. Dar vezi să nu uiţi.

— N-am să pot.

— Chiar dacă tu n-o să poţi, eu trebuie să-mi fac datoria.

A plecat spunând printre dinţi: „Cu mintea pe care o am curând am să ajung la sapă de lemn”, că „în epoca în

care trăim mai bine să-şi pună omul ochi englezeşti. Cu asemenea ochi omul nu poate să vadă spatele, ca să se scârbească, aşa că îşi trăieşte viaţa mulţumit", şi aşa mai departe.

A adus un ceai fierbinte şi un pahar cu rom „dublu".

— Înghite-l repede, să-ţi revii, căci s-au dezlipit toate în tine şi eşti gata să te împrăştii. În afară doar…

— Ce?

— Adică dacă ai pornit spre lumea uitării veşnice, spre meleagurile înverzite. Tu nu te joci, după cum văd eu, nu faci lucrul pe jumătate. Când vrei să te uzi, te uzi, nu glumeşti. Nu înşeli ploaia.

— N-am avut unde să mă adăpostesc.

¿Iţ§3SB§ ES (B₃J₃DUI IB JBP ’3UIQ

— Nu.

— Vezi?

— N-aveam de ce!

— Ce ţi-am spus de la început? Şi acum, când ai să te usuci, unde te duci?

— Să mă ud din nou! Dar nu mai vin aici.

— Scopul tău, băiatule, este foarte bun. De aceea nu vreau să te împiedic. Ceaiurile nu-l salvează pe om de la înec. îl salvează doar de la răceală. Dar tu ce să faci doar cu o răceală? Tu cauţi să te îneci. Am mai zis. Ai pornit spre pieire. Ei, ce să-i faci? Decât nimic, e bine şi asta. Dar poţi să-mi spui odată, dacă ai de gând să te îneci, de ce te usuci?

Melios l-a privit tulbure.

— Nu m-am gândit la asta, spuse.

— M-am gândit eu. Nu e încă timpul. Poate că găseşti ceva mai bun decât înecul.

— Nu există.

— Ei, nu-mi spune. Există. Focul, otrava sau spânzurătoarea. Ţi-o spun eu.

— Ce ştii dumneata despre înec?

— Eu? De cincizeci de ani trăiesc înecat şi crezi că nu ştiu ce-i înecul? Nu te uita că am hainele uscate. În mine să priveşti. Sunt ud leoarcă. Mai bem câte unul? Primeşte!

Poate că mori subit de dambla şi ai să regreţi. Ştiu eu ce-ţi spun. Şi tata tot de dambla a murit.

— Adu…

— Ai să-mi plăteşti însă dublu, ne-am înţeles? Du-te acum lângă sobă şi aşteaptă-mă!

— Tare mai iubeşti focul.

— Ce să fac dacă sunt văduv? Ai să mă întrebi: „Cum… Nevastă-ta trăieşte?!” Da, dar s-a răcit de mine. Şi eu am îmbătrânit. Când îmbătrâneşti, parcă văduveşti. Restul e nimic.

A plecat murmurând: „Corpul – orice-ai spune – corpul rezistă, legat cu parâme. Dar sufletul, sărmanul, stă atârnat de o aţă”.

Când s-a întors lângă sobă cu romul l-a găsit pe Melios dormind. Scotea aburi, gemea dureros. „Ah, ce necăjit este! zise omul. Lasă-l! Poate să stea şi fără rom. Somnul e mai scump”. S-a îndreptat spre banca lui şi a căzut pe gânduri, amar, chinuit.

Dar Melios n-a apucat să guste somnul. În cafenea au sosit clienţi. Bătrânul l-a îmbrâncit atent cu cotul. „Nu se cuvine”, a zis.

Într-adevăr, parcă se cuvenea ca celălalt să-şi bea cafeaua şi tu să sforăi? Ce crezi că e aici, domnule? „Dormitor popular”? Să fi fost măcar poet sau zeu. Ai să-mi spui că-i totuna. Nu trăiesc amândoi în cer?

— Eşti lucrător de noapte? îl întrebă unul dintre clienţi.

— Da! spuse Melios plictisit.

— Unde lucrezi?

— În ploaie.

— Adică aduni apa de ploaie cu butoiul…

— Nu. Cu paltonul.

— Am înţeles.

— Întocmai. Hoinar.

Atunci a intervenit cafegiul:

— Nu-l supăra! Are necazuri.

— Necazuri? Are chef de glume.

— Păi tocmai de aia.

Clientul dădu din cap:
— Îţi seamănă, zise. Are aceeaşi limbă ca tine.
— Am cumpărat-o de la acelaşi măcelar.
— Ţi-e nepot?
— Da.
— Să-ţi trăiască.
— Mulţumesc.

Melios a găsit prilejul să plece. Nu voia să devină „subiect de discuţie”. Afară era deja uscat. Ploaia se oprise. Ciudat! După aşa o furie nu s-ar fi aşteptat să treacă atât de repede. Chiar şi soarele încerca să apară. Apărea dintr-un petic în altul al cerului. Era în stare să se înţepenească undeva şi să înceapă să dogorască. Dar nu-l lasă calendarul. „Ei, o să-i spună, ce-ai de gând? Este, doar, toamnă. Ia stai în cuibul tău!” Acum de unde să aibă soarele cuib? Ce-ţi pasă…

Pe străzi circulau oamenii. Unul încet, altul grăbit, altul absent. Dar niciunul nu era ud. Degeaba vărsase cerul atâta apă. Oamenii erau ca ieşiţi de la uscătorie. Se pare că în oraşul ăsta există şi uscătorii pentru oameni. Da, „curăţătorie uscată” zic tabelele. Se mai şi mândresc, în loc să le fie ruşine. Au desfiinţat apa şi mai sunt şi mândri pe deasupra. Aşa cum merg, curând se vor trezi chiar şi fără apă. Ce, pare ciudat? Se fac băi de aer. Da. E scris s-o vedem şi pe-asta. Să se vândă aer.

Cineva l-a călcat pe unghie şi i-a întrerupt filosofia. Dar de ce? Parcă mintea e în picior? Nu. Numai puterea se află în unghie. „După unghie îl cunoşti pe leu”, au zis înţelepţii cu atâţia ani în urmă! Aşa este. Omul trebuie cunoscut după altceva. Leul şi femeia după unghii, măgarul şi bancherul după dinţi, vaporul şi ministrul ciupă coşuri, ariciul şi trandafirul după spini, tenorul şi melcul după cântec, homarul[16] şi generalul după… vitejie, şi aşa mai departe.

E bună filosofia, că aşa uiţi în ce hal te afli. Dar ţi-o calcă în picioare cei neatenţi. Asta pentru că a decăzut, şi

16 Homar: rac de mare, aici cu sensul de simbol al laşităţii Homarul, în faţa duşmanului, se goleşte complet, rămînînd doar

ea, sărmana, s-a ieftenit. Anticii o îmbrăcau cu minte, o străjuiau. Cei de astăzi unde s-o găsească? Şi puţinii care o au o consumă ca să născocească cum să-ţi scoată ochii mai bine, aşa încât nici aproapele să nu te miroasă, şi isprava să-ţi reuşească…

Paşii l-au dus spre mare. Dar ce mare este asta? Ce faţă încruntată şi tulbure are? Ce vagabonzi şi-au spălat pantofii în ea? Sau cei sfinţi şi-au spălat păcatele? A zis „sfinţi" şi şi-a amintit de unul cu barbă roşie. Vindea „Vieţile sfinţilor", tămâie adusă chiar de la „Muntele

Sfânt Sinai", mătănii pentru rugăciunile păcătoşilor etc. Venise cu un vas chiar de la Atena. Era ipocrit, bănuitor, mincinos şi destrăbălat până în măduva oaselor.

— Bună ziua, moşule! îi spusese Melios.

— Nu-mi zice: „moşule". Zi-mi mai bine: „sfântule", deoarece, prietene, am fost ispitit de păcat.

— Te-au alungat de pe „Muntele Sfânt"?

— Vai, mie! Nicidecum.

— Atunci cine?

— Carnea mea.

Nu a înţeles. Cum adică „l-a alungat carnea lui"? L-a luat de guler şi l-a aruncat după „Muntele Sfânt"?

— Adică… cum te-a alungat „carnea" ta?

— Uite, nu se prinde grăsimea de mine. Eram nepotrivit, pentru că pe lumea cealaltă nu pot să mă mănânce viermii… aş rămâne întreg.

— Şi ce nevoie ai de viermi?

Moşul cu barba ca focul a holbat ochii.

— Ce-ai zis, păcătosule? Ca să mă mănânce! Să mă stoarcă! Nu ştii? Dacă nu-ţi chinui corpul aici, cu ce mutră te prezinţi „acolo"? Păcătosule!

Atunci a înţeles Melios ce ipocrit este şi i-a spus deschis:

— Eşti murdar! De asta spune-mi clar. Ce te-a făcut să părăseşti „Muntele"?

Călugărul a privit în jur ca un viezure. Apoi zise, lingându-şi buzele:

— Ierisos!

— Ce-i asta? Un oraş?

— Sodoma şi Gomora! N-ai auzit niciodată de el? Ierisos, blestemata, dar şi multbinecuvântata.

— Cum reuşeşte să aibă amândouă „calităţile” dintr-odată?

— Ah! oftă călugărul. Are. Are din amândouă. Este construită într-un golfuleţ în faţa „Muntelui”, numai o ispită. Dar graniţele sunt împrejmuite cu sârmă ghimpată. Ce poate face un păcătos? Se duce pe furiş cu bărcuţa. În loc să meargă pe jos, ia barca şi vâsleşte.

— Cu atât mai bine.

— Când te duci, da! Dar când te întorci? Iată de ce a rămas vorba aceea: „Unde te duci, călugăre?” Răspunsul: „La binecuvântatul Ierisos”. Iar la întoarcere: „De unde vii, călugăre?” Răspunsul: „Din blestematul Ierisos”. Cred că ai înţeles de ce!

— Nu.

— Nu ai stofă de călugăr, asta-i!

Bine că şi-a amintit de episodul acesta ca să se mai distreze puţin. Dar n-a reuşit. Tremura. Soarele nu strălucea într-atât încât să-i usuce hainele. Rău a făcut că a plecat din cafenea. Greşeală capitală. Din cele care nu mai pot fi reparate pentru că, între timp, bătălia a fost pierdută.

Marea e ca o băltoacă. Se vede că undeva mai sus s-au revărsat râurile Axios şi încă vreo câteva râuleţe pe care nici nu le bagi în seamă. La fel ca şi pe căţeii pe care nu dai doi bani, treci pe lângă ei nepăsător, dar te întorci seara acasă cu pantalonii sfâşiaţi.

Axios, Galicos, şi cine ştie ce alte râuleţe au mai murdărit marea. Şi acum e o tristeţe s-o priveşti. O tristeţe şi o scârbă. Dar pescarilor nu li-e scârbă. Iată unu cu şapcă de muşama care şi-a legat barca şi se chinuie cu plasele şi cu undiţele. Aceşti pescari nu pescuiesc cu plasă. Şi de ce, mă rog? Pentru năvod trebuie mâini multe ca să-l tragă. Şi el n-are decât două. Şi aşa se descurcă greu cu undiţa, cu un harpon şi cu un ochean, ca să vadă fundul mării. Dar cu apa asta tulbure ce să vezi? Ştiu ei. Se duc acolo, la

vărsarea râurilor în mare, şi pescuiesc chefaii.

Pescarul a terminat treaba şi a privit spre mal.

— Cumetre, zise, îmi tragi parâma?

— Cum s-o trag? 1

— N-ai tras, mă, niciodată vreo vacă? Ah, de unde ai venit? Ia „căpăstru" şi trage. Hai, că m-a apucat amiaza!

Melios a făcut aşa cum i-a spus pescarul şi peste puţin barca era pe mal. Omul a sărit cu două coşuri pline cu peşti argintii şi cu un cântar.

Nici n-a călcat bine pe uscat şi a început să strige:

— Vino, lume, vino, văduvo, vino, tinerică, grăbiţi-vă! Pentru că în curând va veni negustorul şi ia marfa şi rămân cucoanele fără peşte!

Se oprea puţin şi începea din nou:

— Haideţi! Grăbiţi-vă! Sare! Muşcă! Hai, lume, că mi-e milă de el. Hai, lume, că nu vreau să mi-l ia negustorul. Nu! Nu vreau!

Din căsuţele de pe malul mării au ieşit câteva gospodine cu coşuri.

— Iată-l! Iată lumea care-şi cunoaşte interesul. Vezi? Hai, că alunecă! Hai, că mă lasă! Se aruncă în mare. Ah, ce-am păţit eu azi!

— Ce-ai păţit, măi Mitrofane? îl întrebă un coleg de-al lui, care venea cu tava în mână.

— Marfa mea!

— Ce-i cu ea?

— Saltă. Fuge. S-a azvârlit în mare! Am pierdut-o! Cât doreşte doamna?

— Ce peşte ai?

— Chef ai. Ah!

— Bine, lasă acum văicăreala şi…

— Nu pot. O pierd. Ia uite! Ia uite ce marfă, şi să n-am o mie de burţi s-o mănânc eu…

— Hai, vinde! îi spuse o clientă.

— Cât?

— Trei.

— Auziţi? Trei chile vrea doamna. Mai vrea cineva trei chile? Acum, că m-am încălzit… Fosfor vând, nu peşte.

Fosfor vând. Unu a mâncat peşte din ăsta şi şi-a aruncat ochelarii. I-a spart. Cioburi i-a făcut!

— De ce?

— Fosforul întăreşte ochii. Îi curăţă. Îi lustruieşte. Luaţi cu toţi. Luaţi, ca să vă ascuţiţi vederea. Ca să ştiţi ce face şi ce nu face cucoana acasă când lipsiţi! Ah, marfa mea! Gata! Am pierdut-o! S-a dus! Mi-au luat-o. Mi-au golit coşurile şi acum ce-o să mai mănânc? Pe mine nu mă întreabă nimeni!

Şi-a trecut ultimii bani pe la bărbie, a intrat în barcă, a aruncat vâslele şi a ieşit cu un şirag de barbuni înşiraţi pe o sfoară.

— Mă mai tragi o dată, cumetre? îi zise din nou lui Meii os.

A sărit afară. A legat bine parâmele şi a lăsat barca în voia ei. Apoi a luat vâslele pe umăr.

— Ce te văicăreşti atâta? îi zise Melios. Ai să mănânci barbuni.

— Nu fi invidios pe mine. Plânge-mă! Sunt pentru iubită. Nevastă-mea n-o să-i vadă.

S-a îndepărtat şi a dispărut într-o fundătură. Probabil că pe acolo pe undeva stătea iubita lui.

Ce om fără griji! Fericit. Iată ce e fericirea pentru unii! Creşte lângă haznale, iar înţelepţii o caută în stele.

A scuipat şi a pornit şi el pe malul mării. Drumul ducea spre Areţu.

Capitolul CINCISPREZECE

A început din nou ploaia monotonă, posacă. Din cele care nu obosesc. Un doliu ud pătrundea în toate. Se strecura în sânul cerşetorilor, juca „domino” pe plăcuţele curţilor.

Multă apă a mai curs anul acesta. Apă tulbure, murdară, de parcă şterseseră podeaua cerului cu ea.

Melios s-a adăpostit sub o streşină, aşteptând să se oprească. Sufletul îi era înecat. Şi când te gândeşti că în clipa asta plugarii, grădinarii binecuvântează pe Dumnezeu, pe sfinţi, care, cică, au grijă de fructe şi pământ, şi „ascultă rugămintea săracului”. Ce să facă? Au

şi ei dreptate. Pe lumea asta doar golanii şi stafidele urăsc ploaia. Când se udă sunt pierduţi. Numai borfaşii de la Eptapirghion o duc bine. Pereţii sunt solizi, nu trece ploaia prin ei, nici vântul nu suflă. Sunt asiguraţi acolo. Două rânduri de ziduri şi de jandarmi îi păzesc, ca nu cumva să vină cineva să-şi ia înapoi lucrurile furate. Şi mai sunt unii care spun că jandarmii nu apără „siguranţa şi averea cetăţenilor”. Minciună!

Spre prânz, aşa cum ploaia cădea încet-încet, s-a gândit: „Nu-i mai bine să mă opresc?” Şi s-a oprit. Dar numai atât. I-a cedat locul soarelui. Manierele frumoase ne subjugă.

Melios a ieşit din nou la soare, să se usuce. Nisipul îi scârţâia sub picioare, mătăsos. Ieşeau aburi din el ca din bragă. Numai bragagiul lipsea. „Clocoteşte, iar muşteriul nu lipseşte. Hai, ia un pahar! E bun. Ţie-ţi spun. Ia, moşule, unu, să te întăreşti. Hai, dă-i şi babei, ca să caute de ginere”.

Dacă soarele continuă să ardă aşa, până la prânz se usucă. Şi atunci o să poată merge la Areţu, să ceară ca un domn o cafea şi o farfurie de maridiţe.[17] I-a mai rămas ceva mărunţiş după jaful de ieri.

Dar mai mult decât uscatul, îl deranja somnul. Ar fi dat o groază de bani pentru puţin somn. Ar fi dat şi mâncarea pe o săptămână ca să tragă un puişor de somn.

Dar unde să se culce? Peste tot era ud. Nisipul era rece ca fierul.

Atunci i-a venit o idee. Şi-a amintit că pe maidan erau nişte afişe mari lipite unul lângă altul şi formau un strat gros. Într-o zi a văzut un om care le dezlipea şi le făcea sul. Multe din ele se aflau sub streşini şi probabil că erau uscate. Grozav aşternut uscat şi uşor. Nu mai lipsea decât perna. Dar mâinile la ce folosesc săracilor? Deci, avem de toate. Şi somn şi aşternut. O mică cuvântare… dar le lipsea un necrolog, cum se zice, pentru cei „adormiţi”. De ce nu? Şi ca să fim drepţi, este singurul necrolog util. Cel adormit peste puţin o să se scoale, o să citească tot ce s-a scris

17 Maridiţe: peştişori foarte mici, foarte gustoşi, din Marea Egee.

despre el şi o să descopere ce grozav este. Pe când mortul nu aude nimic. Zi-i ce doreşti. Singurii care aud sunt rudele îndoliate şi prietenii care-şi spun: „Ia uite, măi, ce grozav a fost ăsta! Păcat că n-am ştiut-o când trăia!” îşi sting luminările, preotul îşi împătureşte patrafirul, şi toţi se întorc pe la casele lor repetând prosteşte: „Ia uite, măi, ce om, păcat că a murit!” Pe când înainte ziceau: „Degeaba face umbră pământului”. Lucruri cunoscute.

A părăsit aceste gânduri macabre şi a pornit pe străzile principale în căutarea afişelor pe care le visa atât. Dar, ghinion. Pereţii erau curaţi. S-a dus mai departe. A luat-o pe altă stradă. Catastrofa era generală. A întrebat şi a aflat. Şi aici îşi vârâse nasul poliţia. Amendaseră *Societatea* cu reclamele „deoarece murdăreşte, cică, oraşul dându-i un aspect inestetic”. Urma semnătura, ştampila, execuţia… etc… etc. Şi imaginea catastrofei era desăvârşită. Nu mai ştia unde să se ducă şi ce să facă. Dacă reuşea să doarmă puţin pe aşternut de hârtie şi cu soarele cârept plapumă, exista o mică speranţă să reziste la noapte. Ar fi umblat, ar fi găsit rime, ar fi exersat să fluiere dublu, ca renumitul Kleon Atic. Chiar reuşise într-un timp, şi încă primo secundo. Dar de nu i-ar fi somn, de nu i-ar fi somn… Să nu fie obligat să-şi petreacă noaptea treaz. Nu-l înspăimântă atât nici noaptea, nici ploaia. Doar jandarmii.

Gata. S-a hotărât. De poliţie n-o să scape niciodată. Aşa o să moară. Cu poliţia în spate. Poliţia nu înseamnă o mie sau două mii de jandarmi. E ceva impersonal, o putere care aduce la ordine mii de oameni. Un creier, un creier uriaş împărţit între mulţi jandarmi care lucrează cu creier străin. Şi de aceea lucrează perfect. Aici nu există caractere diferite, temperamente diferite. Jandarmul nu are nume. Poate să aibă pentru superiori sau pentru colegi. Pentru cetăţeni, însă, jandarmul este la fel.

A pornit greoi la drum spre Karaburnaki. Nu pentru că ar fi găsit un locşor ca să doarmă. La asemenea noroc nici măcar să se gândească nu îndrăznea. Spera, însă, să găsească un scaun să se aşeze, să ia totul de la capăt, să-şi

chinuiască mintea, şi aşa era destul de chinuită, să vadă dacă nu cumva găseşte vreo soluţie. Toate inovaţiile mari au fost făcute de oameni obosiţi. Cei odihniţi n-au dat nimic omenirii. Nici măcar odihna. Au ţinut-o toată pentru ei. În general s-a dovedit că cel mai odihnitor lucru pe lume este sau marea bogăţie, sau marea prostie.

Şi acum, înainte! Odată ce ai găsit filosofia asta, ia-o şi pleacă. Numai că picioarele, picioarele – şi pe bună dreptate – se împotrivesc. Au depăşit limita rezistenţei. Şi o dată ce abuzul de băutură îţi provoacă fericire, abuzul mersului pe jos te duce la prăbuşire. Ce rău este că omul nu se naşte cu roate! L-ar fi ajutat să devină un cinic perfect. Noroc însă că tot omul a corectat natura şi şi-a făcut singur roate. Ai să-mi spui că sunt artificiale. Mai bine. le poţi repara. Pe lumea asta se vede că există petic pentru orice. Numai buzunarele găurite rămân ani de zile nepeticite. Ai să-mi reproşezi că ceea ce spun acum este o inexactitate. Pentru că buzunarele săracului nu se găuresc. Cu ce să le găureşti? Cu aer? Iată o observaţie corectă. Numai că cel care a făcut-o nu e înţelept. Pentru că a uitat, probabil, că săracul se naşte cu buzunarele găurite. Adică cu o defecţiune naturală, „din naştere”, cum se zice. Şi defecţiunile „din naştere” nu se repară niciodată.

Tu însă, domnule, bine ai face să te aşezi puţin jos! Picioarele nu te duc mai departe. Eşti invalid. Ai picioarele tăiate. Bine că nu sunt tăiate cu ferăstrăul. Dar, practic, acum, asta nu-ţi foloseşte la nimic. Dacă ai găsi un măgar! Ar fi singurul mijloc de locomoţie pe care l-ai putea plăti. Dar, vezi, l-au desfiinţat, a trecut moda măgarului de vreo două mii de ani.

În sfârşit, tot mergând aşa a găsit o tablă. Probabil că cineva a uitat-o pe nisip. A ridicat-o şi – minune – sub ea nisipul era uscat. S-a lăsat în genunchi şi apoi s-a culcat. Va veni şi somnul. Dar chiar dacă nu vine…

Aici s-a găsit într-o dilemă. Să închidă ochii şi să aştepte somnul, sau să lase somnul să vină şi să-i închidă singur ochii? Dar până să rezolve această dilemă, s-a rezolvat ea singură. A adormit.

Dormea, într-adevăr. Dar cum poate să doarmă pe suprafaţa apei şi să nu se scufunde? Da. Nu se scufundă. Cu toate că lacul era adânc, el nu se scufunda. Dar de ce s-a gândit la asta? Cum şi-a amintit că lacul e adânc, a început să se scufunde. Noroc că în apropiere se afla o salcie. S-a apucat de ea şi a început să se ridice la suprafaţă. Ciudată salcie! Aşa cum se urca pe ea a simţit un ghiont în burtă.

— Încotro? îl întrebă salcia înfuriată.

— Tu vorbeşti? o întreabă.

— Nu.

— Lasă-mă, te rog! îi zise. Lasă-mă să dorm.

— Pe piciorul meu vrei să dormi? Bravo!

„Piciorul ei…” Salcia are picioare?

— Fă-mi o plăcere, zise salcia. Deschide puţin ochii.

— Deschişi îi am.

— Dacă-i aveai deschişi ai fi văzut că nu sunt salcie, ci brad. Deschide-i!

— Bine. Iată, îi deschid încă o dată.

— Şi acum lasă-ţi picioarele! Aşa. Poţi să-mi spui acum cine mi-a aruncat tabla?

— Tabla? A, da. Eu am aruncat-o.

— Bine. Stai, acum te iert. Mi-ai spus adevărul.

Melios se sculă, frecându-se la ochi. Putea să observe că până şi pietrişul era nenorocit.

— De ce ai aruncat-o? Spune!

— Voiam puţin nisip uscat.

— Ştii însă că mi-ai stricat cina?

— Nu. Cum adică ţi-am stricat-o?

— Mă întrebi, pentru că nu te-ai uitat. Tabla era unsă cu lipici. Grozavă metodă! Vin păsările să mănânce, se lipesc, şi de acolo drept la tigaie! Scoală acum! Pleacă mai repede, că nu vreau să te bat. De ce nu dormi noaptea, mă? Ei, nu răspunzi? Cauţi o minciună? Dar n-am să te las s-o găseşti. Pleacă.

Nu se poate spune că n-avea noroc. O palmă de nisip uscat găsise şi el pe plaja asta nemărginită şi i-au luat-o şi pe aceea.

— Eşti un hoţ! îi strigă Melios. Te duc la poliţie.

— Şi de ce mai stai? Du-te! Cine fură păsările? Eu? Lipiciul. Hai să râdem niţel, că de mult n-am mai râs. Pleacă, mă!

Nenorocire. Şi cerul începuse să se întunece. Sau nu cumva se înnopta? Să se înnopteze, de ce să nu se înnopteze? Parcă a încheiat vreun contract cu cerul ca să nu-şi schimbe culoarea? Ai să-mi spui că mama lui i l-a dat albastru. Albastru? Dar unde-i acum mama lui? Ah, numai ea ştia să facă asemenea minuni, numai ea.

Ei, dar ce sens mai aveau acum Areţu şi Karaburnaki sau Mudania? Acum era seară, întuneric ca smoala, şi această udăciune… Totul era înnegurat, prost dispus. Totul. Oare nu mai există nimic frumos pe lumea asta? Nimic? Cum nu? Hotelul „Frumoasa Ptolemea”, care duhneşte a ulei prăjit şi hoţie. Apoi… cum de-a uitat? Mai e şi „Frumosul Kuclugias”. Desigur, „Frumosul Kuclugias” al lui Fasuras. Prăvălia renumită unde i-au furat banii şi i-au plasat zdreanţa aia drept stofă englezească „adusă direct de la Birmingham”. Lecţiile astea istorice şi foarte ştiinţifice se uită? Niciodată. Lecţii dintr-astea doar o dată în viaţă le primeşte omul. Pentru că apoi ori îşi omoară dascălii şi intră la răcoare, ori se îneacă de disperare şi se prăbuşeşte de pe dig. Şi e o minune – una dintre minunile mari şi rare – cum nu s-a înfăptuit alta. Pentru că, uite-l, poftim, este gata-gata să mai ia încă o lecţie „instructivă”!

Totuşi moş Fasuras era un filosof acru, care l-ar lăsa să stea până la închiderea magazinului cu un pahar de băutură. Şi apoi… Dumnezeu e mare. Atât de mare, încât nu găseşti nici cap, nici coadă, dar nicio alinare.

Îşi amintea cam pe unde se afla cafeneaua „Frumosul Kuclugias”. Nu era prea departe de acolo. Dacă o luai pe malul mării, o găseai uşor. Aşa a şi făcut. Dar magazinul era liniştit. Luminile, somnoroase. Iar feţele de masă în carouri fluturau încet ca nişte mâini disperate. S-a aşezat la o masă. A auzit imediat nişte paşi. S-a întors.

— Bună seara! îi spuse cârciumarului. Mă recunoşti?

— La ce bun?

Şi-a pus mâinile în şold şi l-a privit mai atent.

— Vrei ceva? Şi dacă nu vrei, nu-i nimic. Stai şi aşa! Să stea şi muşteriii în picioare. Să se certe şi ei măcar o dată pentru locuri.

Vorbea necăjit, cu amărăciune, arătând spre mesele goale.

— Aveai, odată, fasole cu cimbru, presărată şi cu piper negru, îi zise.

— S-a terminat.

— Păcat!

— Dar voiai să-mi rămână de atunci? Am alta. Proaspătă.

— Cum merg treburile?

— Huzureală. Să aduc şi o cinzeacă…

— Stai! Să-mi număr mai întâi averea, să văd dacă-mi ajunge.

— Atunci stai tu. N-o număra. Nu-i nevoie. Dacă nu-ţi ajunge, nu face nimic. Numai şarlatanul, pungaşul şi hoţul nu-şi numără banii înainte de a comanda. Se ghiftuieşte şi la plată… „Aman! strigă. Chelnere, m-am ars. Ştii ce-am păţit? Sunt lefter. Poţi să mă notezi în catastif?” Ştim noi. Şi dacă-l scrii, rămâi cu scrisul numai.

— Nu-ţi plătesc?

— Spre norocul meu, nu!

— Am auzit oare bine? De ce „spre norocul tău”?

— Da… da… spre norocul meu, pentru că sunt unîi care-mi plătesc. Şi vin altă dată, îmi fac şi mai mare pagubă, apoi mai prinde-i dacă poţi. Nu mai calcă pe aici. Mă duc după fasole. A, nu ţi-am spus noutatea. Pe băieţii ăia „buni” i-au prins.

— Care băieţi… buni?

— Pe pungaşii ăia care te-au dezbrăcat. Se învăţaseră, blestemaţii, şi veneau mereu. Făcuseră afacere bună cu tine. Întindeau curse şi aşteptau. Ei, şi prada nu a întârziat prea mult.

— Au dezbrăcat şi pe altul?

— Au fost prinşi chiar asupra faptului. „Prada” era de la poliţie. Dar nu te necăji. O să-i mângâie puţin şi o să-i

trimită să-şi continue meseria. Poliţiei nu-i pasă dacă-l furi pe cetăţean. Statul să nu-l furi. Şi ştii cum numesc ei asta? „Abuz de bunuri publice”. Ai să râzi, dar se miră că nu furi de la tine, ca să-i dai statului. Desigur, ei asta nu numesc furt. Vezi câtă gălăgie pentru un simplu furt? Ce mai vrei şi tu? Valea! S-a sfârşit nunta!

De masa lor se apropiase gramofonistul.

— Nu am venit pentru tine, spuse acesta. Am venit pentru client.

— Nu există niciun client.

— Mă fac eu. Pot?

— În regulă. Înţelege-te mai întâi cu buzunarul şi apoi comandă ce doreşti.

— Maridă ai?

— S-a sfârşit.

— Anghinare?

— S-a sfârşit.

— Altceva decât „s-a sfârşit” n-ai? Sunt foarte necăjit în seara asta şi nu vreau să beau pe stomacul gol. Am să-i boţesc vreunuia „mutra” şi nu se face. Spune, ce ai?

— Fasole.

— Ai, mă „imnul naţional” şi nu vorbeşti? Adu! Dar presar-o şi cu cimbru, da? Sau nu ai?

— Am.

— Măsline ai?

— Am.

— Adu!

A pus pâlnia pe masă, a scos un disc şi şi-a luat bărbia în mâini. În gramofon o voce plângăreaţă a început să cânte ceva nedesluşit. S-a terminat. Gramofonistul a luat placa, a privit-o cu durere şi a pus-o din nou.

— Iar „Păpuşica”, mă? îi zise cârciumarul.

— Ei, uite, asta o să mă mănânce.

— Toate încurcăturile astea se termină cu cununie, o ştii bine.

— Se împotriveşte bătrâna…

— Şi pe cine vrea să-i dea? Pe fiul lui Rockefeller?

— Cine-i ăla?

— Un nebun care înfulecă aurul şi aruncă pâinea.

— Oh…

— Şi fata? Ce zice ea, cu mintea ei? întrebă cârciumarul.

— Parcă mai are minte? Oftează întruna. Să mai pun o dată „Păpuşica”?

— Ai să-mi alungi şi ultimul muşteriu. Dar pune-o.

— Mulţumesc.

A luat placa cu evlavie, a şters-o cu mâneca şi a pus-o de la început. Cârciumarul i-a adus mâncarea, vinul. Gramofonistul nici nu le-a privit.

— Ştii ce face din mine cântecul ăsta? a zis când s-a terminat. Uite, mă sfâşie.

— Unde lucrează fata? întrebă cârciumarul.

— Lenjereasă. Mâini curate, suflet curat. Toate ca un crin. Ah, am să mor! Nu-mi dai o idee?

— Fur-o!

— N-am casă.

— Fă vreo şmecherie.

„Artistul” l-a privit îngheţat.

— Domnule, suntem săraci, dar cinstiţi. De asta am şi rămas cu pantalonii găuriţi. M-ai înţeles?

— Iartă-mă! Am înţeles.

— Atunci de ce mi-ai propus aşa ceva?

— Ca să te încerc.

— Îţi mulţumesc. Vrei să-ţi pun vreo placă? Vrei să-ţi pun cântecul ăsta?

A căutat nervos în cutia cu plăci şi apoi a ridicat capul înfuriat.

— Nu-l găsesc, zise. Mi-au spart placa. Sau poate mi-au furat-o. În ultimul timp sunt cam împrăştiat. Asta pentru că… înţelegi?

— Da, îi zise Melios. Ultima dată erai mai… mai…

— Mai vioi. Zi, mă! Aş fi furat-o, dar nu pot. Ţi-am mai spus. N-am casă, ăsta e necazul meu cel mai mare.

— Şi unde stai?

— La un unchi.

— Şi până când ai s-o duci aşa?

— Nu ştiu. Până într-o dimineaţă, când mă vor găsi ca pe o placă spartă. O să-mi mănânce oftica plămânii, ca să-i facă pe plac babei. Să pun cântecul „Ilicul”?

— Îl ai?

— Da.

— Pune-l!

A căutat placa, a scos-o, a şters-o cu grijă şi a pus-o.

Plăcile erau chinuite, răguşite.

— Mofturoasă bătrână. Maică-sa, adică. Ştii ce a zis într-o zi? Ascultă! „Dacă vine să plângă în faţa mea i-o dau”. Auzi, mă, să plângă... Cine? În sfârşit. Eu, un om de nimic. Dar de plâns, nu plâng.

— Dă-o încolo. O idee este şi asta.

— Nu-i aşa cum zici. Dacă plâng, ce-i mai rămâne fetei să preţuiască la mine? Bani nu am. Altă meserie decât cea de „artist” nu am. Ce am, mă întrebi? Puţină bărbăţie. Ei, s-o calc în picioare şi pe asta? M-am gândit. t bine. Nu pot.

— Bravo! Te felicit, domnule...

— Colocotronis.[18]

— Nume e ăsta?

— Nu, cataplasmă. Numele istorice, mă, nu-ţi plac? Ei, şi totuşi bătrânei nu-i place. Ai înţeles? Nimic nu-i place blestematei de babă. Când aude numele meu parcă o apucă dracii.

Melios se gândea. A aşteptat să se sfârşească cântecul şi i-a zis:

— De mult timp eşti prieten cu fata?

— Ce vorbă e asta?

— În sfârşit, de când o iubeşti?

— De trei ani încheiaţi...

— Mulţi. Ia spune-mi, în tot timpul ăsta i-ai spus vreodată bătrânei” mamă”? I-ai dus vreodată flori? I-ai făcut vreun dar de ziua ei?

— Eu... ei? Ai înnebunit? Pardon! Aţi înnebunit.

— Nu! Dar dacă, prietene, nu faci niciuna din toate

---

18 Colocotronis: Teodoros Colocotronis. Erou grec din timpul revoluţiei naţionale (1821—1828).

astea, fii sigur, că şi pe fiul lui Rockefeller dacă i-l aduci, i-ar zice: „Du-te, măi omule, în ţara ta. Sunt şi pe la noi flăcăi”.

— Ce tot spui? Aşa? Ia uite. Ptiu! Am plecat. Domnule Kuclugias… Pardon… Domnule Frum… Adică domnule Fa… Fas…

— Ce-ai păţit, mă artistule? întrebă, ieşind din prăvălie, cârciumarul.

— Ţi… ţi… ţine-mi gramofonul. Ei… eu… am fugit.

— Încotro?

— Mă duc să-l iau de guler pe fiul lui Ţinetilis… a lui Refereli… Cum i-ai zis, măi, individului ăluia?

— Rockefeller.

— Mă duc să-l prind pe fiul lui Raufeler, să-i trag un perdaf, şi apoi… apoi mă duc la bătrâna cu trandafiri, pentru că „şi pe la noi sunt flăcăi”… grămadă… deoarece… Noroc!

Capitolul ŞAISPREZECE

Era aproape miezul nopţii. Luminile dormitau, erau gata să leşine. Cârciumarul spăla vasele în prăvălie. Apoi a venit şi s-a oprit lângă Melios.

— Pentru tine am întârziat, îi spuse. De ce hoinăreşti, măi băiete! De ce? Necazuri?

— Da.

L-a privit cu compătimire.

— Toţi cârciumarii au închis. O să treacă vreo patrulă „de noapte” şi o să mă amendeze.

— Am plecat.

— Stai, locuieşti departe?

— Parcă mai ştiu eu…

Nu i-a zis nimic. „Te-a ajuns”, a murmurat numai, referindu-se la vin şi s-a dus înăuntru. Atunci a înţeles că omul n-o să-l alunge nicidecum. De aceea a hotărât să plece singur. Plătise mâncarea. Nu-l mai reţinea nimic. S-a ridicat.

Parcă era în delir. Mergea nesigur. Paşii lui erau ca picturile copiate pe pereţi… L-a ajuns!” îşi aminti spusele cârciumarului. Glumă. L-a secerat. Acum nu găsea altă

soluţie decât să meargă de-a lungul malului. Altfel l-ar aresta primul jandarm care l-ar întâlni. De-a lungul malului, deci. Vai de capul lui!

Toată greutatea era să nu cadă. Dacă se prăbuşea, gata! Nicio macara nu-l mai poate ridica. L-ar găsi dimineaţa ca pe un peşte sărat. Văzuse asemenea peşti. Sunt presăraţi cu sare, sau aşa ceva. Dar încotro era marea? Ea, acum, era salvarea. Dacă ar fi fost soare ar fi găsit-o. Aşa rămânea doar cerul. Dar şi el era în seara asta de nerecunoscut. Cerul era parcă de nedescifrat. Auzi vorbe! Dacă l-ar auzi cineva l-ar lua drept beat – dacă-i posibil să se îmbete un om numai cu… două pahare de vin!

L-ar lua drept papă-lapte. Ai să-mi spui că până şi domnul Colocotronis s-a îmbătat, care era meşter la băutură. Dar mai bine să nu ne amintim de domnul Colocotronis. El avea multe motive, alt „mobil” – cum se zice – ca să se îmbete.

Dacă stelele astea de pe cer sunt „carul mic”, atunci e salvat. Nedumerirea lui este aceea că nu ştie la ce foloseşte acest „car mic”. La ce foloseşte şi de ce-i pomenit atâta? Probabil că e bun şi el la ceva. Altfel ar înnebuni oamenii tot pomenindu-l. În sfârşit, acum să vedem unde este „pleiada” aia… A lăsat capul pe spate şi a privit cerul. Minune! Toate stelele păreau un fel de „pleiadă”. Niciuna, niciuna măcar nu era singură. Ce supraproducţie de stele mai era şi asta? Ai să vezi – să ţii minte! – până dimineaţă o să se producă o asemenea aglomeraţie, încât se vor ciocni, se vor sparge, iar pământul se va umple de cioburi.

Tu, însă, vezi-ţi de drum! Direcţia… spre mare. Mereu spre mare… Numai într-acolo. Şi chiar dacă n-o găseşti, o să ai conştiinţa împăcată, împăcată că ai mers spre mare.

Bine, dar… Bine! Chiar dacă ajunge la mare, cum o să-şi dea seama că a ajuns la mare? Groaznică enigmă! Şi nu există nicio soluţie să se dumerească. Dar stai, mi se pare că este una. Uite, să încerce apa cu degetul, să-l ducă la gură, şi dacă e sărat, înseamnă că se află lângă mare. În sfârşit, iată că s-a aranjat şi asta. Mai rămânea un mic

amănunt. Unde să găsească marea, ca s-o încerce cu degetul?

Dar îşi sparge capul să afle cum de s-a îmbătat cu atât de puţin vin. Îşi aminteşte bine că a băut doar puţin vin… Acum totul e clar. Tot răul i l-a făcut cântecul „Ilicul”. Asta era.

„Ilicul ce-l porţi Eu ţi l-am brodat; Cu chinuri şi cu lacrimi Tot eu ţi l-am dublat”.

Deodată îşi duse mâna la piept şi ce văzu? Nu avea ilic. Şi s-a întristat. El… Colocotronis, adică, e salvat. Numai cu două sute de grame de vin, cu o „Păpuşă” în interpretare groaznică s-a întărit într-atâta, încât s-a dus să-l bată pe fiul lui Rockefeller. Pe când el nu poate găsi nici măcar marea. Aici unde a ajuns nu mai există altă scăpare. O să alerge, o să alerge până ce o să dea de mare. Cum să o găsească?

Nu era nicio greutate. Asta au spus-o şi înţelepţii. „Marea este udă”. Dar parcă ceva scârţâia sub picioarele lui. Nu cumva s-a solidificat? Or fi pantofii lui. Vor să iasă din picioare ca să nu i-i ude marea. Bine, dar de ce nu aşteaptă mai întâi să dea de mare? Ciudat se mai comportă şi picioarele lui în seara asta.

Marea… Marea… Şi nici nu poţi să te îneci. Trebuie să fii foarte încăpăţânat, ca să reuşeşti aşa ceva. „A fost găsit cadavrul unui bărbat tânăr”, or să urle ziarele. Acest „al unui bărbat tânăr” strică oarecum situaţia. Nu trebuie să moară oamenii tineri. Trebuie să rabde puţin până ajung la optzeci de ani. De aceea, dacă vine, de exemplu, un fulger poţi să-i spui: „Hei, n-ai auzit ce-a scris ziarul ăla? Du-te, deci, înapoi, şi vino peste şaizeci de ani!”

Dacă ăsta nu este nisip, este zăpadă. Imposibil să nu fie. Impo-şibil. Bine, dar nu e vremea zăpezii. Calendarul se împotriveşte sever. Ţi-o interzice categoric. Deci zăpadă nu poate să fie. Atunci e nisip. Dar ia stai o clipă! Bine, nu e vremea zăpezii. Dar parcă e vremea nisipului? Bine, dacă nu este nici a nisipului, atunci ce facem? Atunci pe ce calcă?

Iată, deci, de ce trebuie neapărat să apară şi marea.

Nu există altă metodă ca să te convingi că ăsta pe care ai călcat este nisip. Şi dacă nu găseşti nisip, cum ai să dai de mare? Cerc vicios.

Ca să descoperi încotro e marea, trebuie mai întâi să descoperi dincotro suflă vântul.

Atunci, ca un trăsnet, i-a venit o nouă idee. Şi-a amintit o metodă pe care i-a arătat-o cândva un cioban.

„Îţi uzi, zicea, degetul, îl ridici în sus şi pe care parte se usucă mai repede, dintr-acolo suflă şi vântul”. Da, dar metoda asta e bună numai pentru apă. Ei, şi? E imposibil să nu fie şi pentru vânt! Nu trebuie să părăsim ştiinţa aşa de repede. Deci, înainte! La lucru!

Totuşi lasă ştiinţa. N-o să te ajute. Acum nu ai vreme să aştepţi ajutor de nicăieri. Înaintează! Este bine ştiut că pământul se termină la mare. Deci mai-e există. Aşadar, nu-ţi pierde speranţa. Trebuie s-o găseşti. Dintr-o străduţă îngustă a început să sufle un vânt rece. Şi apoi s-a auzit ceva spumegând. „Thalatta! Thalatta.”[19]

Da. În sfârşit. Ea era. Marea. S-a oprit lângă ea fericit. Ea era. Pe ea a căutat-o toată noaptea. Da… ce să facă? Ah! Altă durere de cap! De ce a căutat marea? Să cauţi ceva toată noaptea, şi încă ca un nebun, iar când o găseşti să nu ştii de ce o căutai… Groaznic!

Acum aşază-te şi stoarce-ţi capul. Stai lângă marea netedă. Bine. Asta este ştiut. Marea este netedă. Nu insista. Bine, o dată ce a spus-o şi… geometria. Dar atunci – dacă este adevărat – atunci se petrec două lucruri: ori aceasta nu era marea, ori – dacă era – atunci greşeşte geometria! De ce? Iată, ce cocoaşă e asta? Dacă marea e netedă, de ce are cocoaşă? Ce verb neregulat este ăsta care se conjugă în faţa lui? Şi mai e legat şi cu o sfoară. Păcat că n-a ştiut atunci când era elev că verbele neregulate sunt legate cu sfoară. Le-ar fi apucat şi le-ar fi adus la ordine.

Dar mai bine tragem de „căpăstru” ca să vedem ce verb neregulat e ăsta! Însă verbul neregulat era… gol! Să intrăm mai bine înăuntru. Atenţie, însă, atenţie! Bravo.

19 Thalatta! Thalatta: Marea! Marea!

Aşa. Bine e aici, înăuntru. Dar ce e asta? Ce groaznic e să intri undeva şi să nu ştii unde. Să cercetăm mai bine ce este. Asta, deci, trebuie să fie o barcă. Adică o bar... Nu apucase să termine. A adormit.

Cineva striga. Ce era? Vai! Ce strigăt era ăsta!

Nu era însă nimic. Era un vapor greoi care striga. Îl asurzea. Dar ce căuta vaporul pe plajă? Aici lucruri neobişnuite se petreceau. Sau vapoarele au făcut picioare şi circulă pe plajă, sau plaja asta nu e plajă. Dar ca să te lămureşti care din două se întâmplă, trebuie să-ţi deschizi bine ochii. Şi apoi mai trebuie să-ţi judece bine capul. Dar acum capul lui era imposibil de aşa ceva. Un vas turtit, fără stăpân... Vas? Nu cumva era vasul acela care a venit ieri-seară? Încet-încet au început să iasă din ceaţă întâmplările de ieri-seară. Da, să ştii că vas era. O barcă. Bine, dar atunci ce caută vaporul? Ia să încercăm să deschidem puţin ochii! Da. Era un vapor. Iată-l! Pleacă. S-a aruncat cu uşurinţa unui gunoi în apă şi pleacă. Bine, dar apa de ce nu este totuşi apă? El se află culcat pe ceva tare.

Dar până să înţeleagă ce era în barcă, vaporul a plecat, s-a îndepărtat în zare, unde se afla un oraş. Ce oraş frumos! Dar de unde a apărut oraşul ăsta? Ieri-seară – dacă-şi aminteşte bine – el se afla la Salonic şi căuta marea. Se pare că a găsit-o. Da, a găsit marea, dar a pierdut Salonicul. Stai, nu cumva oraşul acesta care străluceşte în depărtare nu este Salonicul? Imposibil. Dacă era, cum de plecase vaporul singur? El a adormit la o palmă de oraş, aproape în oraş. Cum e posibil să vezi un oraş chiar din centrul lui? Ciudate lucruri! Şi el, atunci, unde se afla? A hotărât să arunce o privire de jur-împrejur. Şi atunci a îngheţat. Era departe, în larg, în mijlocul mării. Înconjurat de ape. A căutat vâslele. Nicăieri. Atunci şi-a amintit totul. În timp ce dormea, a auzit un dialog ca în vis.

„Nu-i a lui Mitrofan barca asta, mă?”

„Ba da”.

„Ce zici? îi tăiem sfoara?”

„De ce?”

„De ce – cică. Nu el, mă, ne vinde peşti stricaţi?”

„El este! Şi mereu mă întrebam: «De ce-mi miroase dimineaţa aşa gura?» Cu asemenea peşte, deci, ne hrăneşte Kir Mitrofan? Ei, iată că şi eu am să i-o fac!”

„Taie-i blestematului…!”

Da. Îşi amintea bine acum dialogul ăsta. Şi apoi şi-a amintit cum barca a început să plutească singură. Să-l legene dulce. Şi a căzut din nou într-un somn adânc.

Şi acum…

Dinspre Karaburnaki răsărea soarele. Era în mijlocul golfului Thermaikos. Naufragiat.

— Uitat de toţi. Condamnat să se usuce aici ca un peşte pe uscat.

S-a urcat la prora bărcii.

— Hei! strigă. Ei! Ajutor!

Nu i-a răspuns nici măcar ecoul vocii lui. Nimic. Nu i-au răspuns nici valurile. Amuţiseră şi ele, se uscaseră.

Îngrozitor! Moarte uscată în mijlocul elementului ud. O moarte pustie. Noroc însă că sfârşitul nu va întârzia mult. Tremura. Voia să-şi dea sufletul de pe acum. Era ud ca un peşte la saramură.

Apa se întindea în jurul lui mută, nemiloasă. S-a aplecat peste parapet, ţinându-se de arac. Adâncul mării era întunecat, fără fund. L-a apucat ameţeala. Îi era imposibil să ajungă până acolo, jos. Pentru că – nu ştiu de ce – avea impresia că trebuie să ajungă acolo, la fund, ca să moară. Că în altă parte nu putea muri. Era imposibil. Gânduri de om disperat, dezorientat. Nu se zărea niciun pescăruş, niciun albatros. Nimic… Nimic… Nu şi-ar fi închipuit niciodată că golful Thermaikos este atât de pustiu. Nu cumva era blestemat? Trebuie să te aştepţi la orice de la unii care se străduie să se strice singuri.

S-a ridicat din nou pe proră.

— Eei! strigă iarăşi. Eei!

Oare de ce striga? O să-şi strice coardele vocale. Dar nu-i pasă de nimic acum. Ce nevoie are de coardele vocale dacă n-are viaţă? Coarde are şi chitara. Dar poate cânta singură? Nu. Are nevoie de un om viu. Dar omul acesta viu este mort de pe acuma. De pe acuma.

De-ar fi avut măcar o singură vâslă… De-ar fi avut un baston, sau chiar o lingură. Ar fi împins-o puţin până ce-ar fi dat de vreun curent care să-l ducă pe lumea cealaltă. A încercat cu palmele. Tragedie. Barca se învârtea ca un titirez. Îşi bate şi ea joc de noi, înţelegi? Atunci şi-a amintit altceva. Asta era mai ştiinţific. Cândva un ţânc stătea desculţ la proră şi dădea din picioare ca pe bicicletă. Înţeleaptă metodă! Dar nefolositoare. Dacă se descălţa, îngheţa. Marea era rece, îngheţată. Dacă încerca încălţat… Ce bine-ar fi fost… Dar şi-a amintit că nu mai era… beat.

Deci, gata, nu mai există nicio metodă. Rămăsese doar strigătul de ajutor, dar acum şi el era mai nefolositor decât toate.

Pe cer apăruse o pasăre care zbura dinspre orizont. Era o barză. Ce ghinion că nu se putea traiisforma în prunc… L-ar fi luat acum barza în cioc şi l-ar lăsa pe coşul vreunei case.

Nu cumva mai este beat? Atunci trebuie să-şi revină neapărat. E nevoie! Dar tot mai bine e să fii beat. „Beţia face moartea mai uşoară”. Cu alte cuvinte, alungă frica morţii. Şi dacă dispare teama, moartea e o joacă.

Aşa se pare că se întâmplă. Este încă beat. Altfel nu i-ar fi venit în cap asemenea idei.

Buzele începură să-i crape. Asta pentru că voise să-şi potolească setea cu apă de mare. Îşi aminteşte că toată noaptea a delirat. Ei, dar este uşor lucru să-ţi petreci două nopţi flămând, fără apă, disperat în mijlocul mării?

Dimineaţa asta, a doua, era înnegurată. Începuse să sufle puţin şi vântul, să-i facă drum soarelui. Apoi vântul s-a răzgândit, a plecat, şi i-a luat locul ploaia. O ploaie turbată, plină de furie. A privit spre cer. Ah, călăule! Călăule!

Nu-i mai rămânea nimic de făcut. A hotărât să-şi grăbească moartea. Dar ce-s cu aceste cuie în mijlocul mării? îi bat în cuie coşciugul? De ce? Cine? Ce cruzime neomenească era asta? „Nu! strigă disperat. Ei! Tâmplarule! Pleacă! N-am nevoie de tine!”

Unde s-a mai auzit să fie înmormântaţi oamenii în

mare, cu coşciug? Unde? Şi bătutul în cuie nu se mai sfârşeşte. Şi-a astupat urechile. Imposibil. Bătutul cuielor se auzea mereu, mereu, mereu... Din ce în ce mai sălbatic, mai aproape, mai puternic.

— Încetează! încetează! încetează!

Bătutul se face acum cu tunete repetate, dese. Dar trăsnetul nu cade, nu cade ca să-l salveze, să-l salveze...

— Încetează ăă!!!

Atunci şi-a dat seama în ce parte se afla tâmplarul.

— Unde eşti? Eiii... Eiii! a auzit nişte voci. Unde eşti? Unde eşti? Unde?”

Bătutul se auzea mai tare. Acum îl simţea. A scos un urlet de animal însemnat cu fierul roşu. Dintr-odată bătutul s-a rărit, a slăbit, apoi a încetat.

— Hei! (Şi-a cercetat pieptul. Nu. Nu el strigase.)

Iată că şi marea vorbeşte. Nebun. Aşa era. Sau nebun, sau adormit. N-a răspuns. Nebunii au dreptul să nu răspundă. La fel şi oamenii beţi.

— Hei, tu, din barcă! N-auzi?

Tot n-a răspuns. S-a gândit să-l lase pe tâmplar să se apropie, să intre în barcă, şi acolo să râdă de el. Tăcu.

— Cârligul, auzi? Leagă-l. Sări! Trăieşti?

Cineva a sărit. Îi auzea doar picioarele goale. Apoi i-a simţit respiraţia lângă el.

— Trăieşte? auzi din nou undeva, pe aproape.

— A leşinat! mai auzi el. Altceva n-a mai auzit, decât mai târziu, apoi o palmă şi simţi-o durere...

— Lasă-mă! zise.

— Îşi revine! auzi ca prin vis.

Stătea pe spate. Îi împunseseră undeva, îi făceau ceva, îi dădeau ceva să bea, îl frecţionau.

— Strună! strigă careva. Unde duceai, meştere, barca asta? Ştii a cui e? Este „Arghrula” lui Mitrofan.

Le-a povestit totul tremurând şi tuşind.

— Sărmane! spuse unul. Băieţi, să nu-l ducem la Mitrofan. E arţăgos. Să-i ducem doar barca. Unde vrei să te lăsăm, flăcăule?

— La cimitir. Nu. La „Turnul alb”.

— Zi aşa, măi! Lefteraki, ia-o spre „Turn”.

Capitolul ŞAPTESPREZECE

Curios. Imediat ce barca a ajuns la mal, ploaia a încetat. Apoi a ieşit soarele. Picături argintii atârnau prin copaci şi pe streşini. Melios intră în prima cafenea. Bău… bău… şi apoi îşi duse mâna la buzunar ca să plătească. Acolo a pipăit chinuit, disperat, ultimele monede. Sfârşitul zilei de mâine va fi sfârşitul lui definitiv!

Pieptul îi tresălta din ce în ce mai mult, dar nu putea nici măcar plânge. S-a sfârşit. A predat armele. Nu putea lupta cu viaţa. Şi-a recunoscut înfrângerea. Şi toate acestea au început de la un nimic. De la două lovituri de bice aplicate pe spatele a doi jandarmi. Pe atunci era neştiutor. Nu ştia că în felul acesta şi-a stigmatizat şi distrus viaţa pentru totdeauna. Pentru că bicele acelea nu le primise spatele unui om, ci „proptelele” unei maşinării implacabile, care circulă şi sfărâmă tot ce se abate de la linia pe care a trasat-o ea. Groaznică greşeală, dacă cineva crede că jandarmul este o unitate de neglijat. Greşeală. El este idolul care domină întreaga viaţă. Un jandarm nu este un ostaş. Este chiar statul însuşi. Toate acestea sunt pentru cei care au căzut în groaznica eroare să citească corect tot ce au citit. Şi să interpreteze exact lucrurile. Aici, domnule, ori trebuie să citeşti strâmb, ori să mori. Aici nu ai venit să faci interpretări, ci să le primeşti gata făcute de alţii. Gata, deci, cu împotrivirile.

Înaintea lui mergea un preot. Era îmbrăcat curat, proaspăt. Înainta în rasa lui ca un stâlp negru sub soare, rănind bucuria oamenilor.

S-a oprit lângă o biserică, şi-a făcut cruce, a deschis uşa şi a dispărut în semiîntuneric, unde câteva luminări anemice tremurau gata să se stingă. Oare el credea în ce face? Ce idee mai era şi asta? Să vrei să afli dacă un slujbaş al lui Dumnezeu crede în Dumnezeu. Şi totuşi credinţa nu poate deveni meserie. Se rutinează. Doar şi obişnuinţa devine a doua natură.

Acum era gol, gol. Nimic nu-l mai încălzea, nu-l mai satisfăcea. Nimeni nu-i putea da înapoi aripile pe care i le

tăiase, i le udase oraşul acesta.

Soarele, astăzi, strălucea. Niciodată parcă nu mai strălucise aşa. Dar nici sufletul lui nu mai fusese niciodată atât de întunecat.

Din nou la „Turnul Alb”. Nu ca să-l salveze. Cine să-l salveze? Moş Gaitanis Anatreftos? El, desigur, voia. E singurul om care doreşte să-l ajute. Şi singurul totuşi care nu poate face nimic. Poate înecatul să salveze un spânzurat? Atunci de ce se ducea acolo? Ca să se încălzească la spuza sufletului lui bătrânesc, asta era.

Uşa „Turnului” însă era închisă. Melios a îngheţat deodată, de parcă a nimerit în faţa unui cavou închis.

„S-o fi îmbolnăvit, o fi murit, o fi plecat?” A privit la ceas. Era încă devreme. Nu trebuie să dispere. S-a aşezat pe cea mai apropiată bancă. A căutat o ţigară. Ţigară? Erau toate ude. Le-a întins la soare să se usuce.

Să se usuce doar tutunul, că le răsuceşte cu ziar. A închis ochii şi s-a întins şi el la soare. Din hainele lui ieşeau aburi ca dintr-o căpiţă, după ploaie.

Peste puţin a auzit nişte paşi şovăitori. A deschis ochii. Cineva se aşezase lângă el. I-a zâmbit.

— Papară s-au făcut ţigările, îi zise. Iei una uscată de la mine?

Iată că n-au dispărut oamenii buni!

— Cu plăcere! spuse.

Şi-a aprins fiecare ţigara. Omul, însă, părea neliniştit.

— Greutăţi? îi zise. Supărări? La fel şi eu. „Nu disper?” ai să mă întrebi. Ţie ce ţi-au făcut? Ştii ce înseamnă, măi frate, să trebuiască ca în următoarea jumătate de oră să te îmbarci pe vapor… îl vezi pe ăsta care scoate fum în radă? Da, ăsta este. Ştii ce înseamnă să te îmbarci peste o jumătate de oră şi să n-ai în buzunar o para chioră? Şi asta pentru că m-am încurcat ieri ru unii la o zeamă de struguri. Toţi banii mi-au zburat.

Şi de-ar fi fost ai mei. Nu, frate, erau ai mecanicului. „Aman, i-am zis. M-am ars, căpitan Spiros. M-am ars. Am băut banii pe care mi i-ai dat ca să-i cumpăr iubitei tale o blană”. „Ei bine, zise, o să ne certăm acum? I-ai cheltuit,

gata. Mi-i dai înapoi la leafă”. „Bine, dar până atunci cum o scot la capăt?” i-am zis. Şi atunci ce crezi că face? Se apleacă şi scoate de sub pat un pachet. „Ia-o şi omoar-o. Cât prinzi împărţim juma-juma”. Ştii ce era? Stofă adevărată, englezească, din Birmingham. Am luat-o. Dar mi-e greu să umblu. De aia, o dată ce ne-am întâlnit…

— Aa, de asta te necăjeşti? îi zise Melios. O cumpăr eu.

— Adevărat? Păi tu eşti grozav, frăţioare.

— Ţi-o plătesc cu cât ai cumpărat-o.

— Ba chiar cu mai puţin. Cu jumătate.

— A, imposibil. De ce să pierzi? N-ai luat-o cu un pol de la Stravaridas?

Omul gemea. Îi venea să plângă.

— Şi nu m-ai oprit! îi zise. De ce nu m-ai oprit de la început? Trebuia să mă laşi să-mi bat gura de pomană? Ptiu! Eşti de „meserie”?”

— Da.

— Ruşine!

— Mie să-mi fie ruşine? Ce-ai făcut cu uniforma de „marinar?”

— I-am dat-o bătrânii să mi-o calce.

— Hai, întinde-o acum, să nu strig poliţaiul. Mai repede!

— Bine, măi, nu mă lovi. Ce dracu’?! Am dat chix. Noroc.

A plecat privind pe furiş în jur ca nu cumva să apară de undeva vreun poliţist.

Poftiţi! Reprezentantul societăţii selecte îşi făcuse şi aici apariţia. Nu-l lăsa să respire. Îi ajunsese totul până la gât. De nicăieri nu se zărea nicio speranţă. De nicăieri. Degeaba deci încerca să se usuce. La ce folos? I s-ar fi uscat doar hainele. Parcă alaltăieri după baia din Vardaris nu i s-au uscat hainele?

— Nepoate! auzi o voce.

În loc să se întoarcă, i-a venit să izbucnească în plâns. Atât de duioasă, atât de caldă i s-a părut vocea aceea.

— Moş Anatreftos…

N-a mai zis nimic. Dar nici bătrânul. Nici el nu găsea cuvinte.

— Te-au aruncat în mare? îl întrebă.

— Din păcate nu ăsta e răul cel mai mare. Ghinionul meu e că m-am udat în altă parte. Nu acolo unde te uzi, ci acolo unde te îneci. Adică m-am înecat pe uscat. De asta nu m-am scufundat.

— Unde, măi? întrebă apoi bătrânul. Nu cumva te-ai rostogolit cu vreo păcătoasă? Ptiu!

— Cum de ţi-a venit o asemenea idee?

Melios şi-a amintit atunci:

— A, da, spuse, am cunoscut pe una…

— Ei, ce-am zis eu?

— Se numea Fotini.

— Şi dacă se numea altfel nu era totuna? Ruşine! Atât doar îţi spun. Ruşine! Nu te credeam atât de desfrânat. De acum ai început cu giamparalâcurile?

— Nu sunt vinovat, moş Anatreftos. Nu. De loc. Fotini asta, dacă vrei să ştii, este o femeie nefericită pe care am salvat-o din mâinile unui criminal.

— Dacă nu-mi povesteşti de la început, n-am să te iert. Unde i-ai întâlnit pe toţi ăştia?

— N-am avut unde să mă duc alaltăieri noapte şi m-am dus la cafenea. Altă dată nu mă mai duc. Mai bine mor.

— Vezi… Nu mi-ai ascultat sfatul. „Sfatul bătrânului nu l-ai ascultat, precum cei patruzeci de flăcăi din Levadia”, aşa cum zice şi cântecul.

— Unde să fi mers? Ploua, bani n-aveam. Nu mai am nimic. Pentru că, ştii, m-au prădat hoţii.

— La mine, mă, de ce n-ai venit la mine?

Atunci Melios i-a spus ceva ce i-a înnegurat ochii bătrânului:

— Tu de ce nu te duci la Psaltul din Ahiropiitos?

— Lasă asta! Poate că până la urmă am fi găsit două scaune. Le-aş fi împrumutat de la un vecin. Am fi aprins o luminare şi ne-am fi petrecut noaptea. Acum ce-ai făcut? Te-ai vârât în gura lupului. Pentru o femeie, zici… Ai

scăpat-o barem?

— Da.

— Ieri, da. Mâine cine o s-o mai scape? Pentru că ele, ştii, au nevoie să le salveze cineva în fiecare zi. Sunt deja înecate. Şi pe înecaţi nu-i mai salvezi. Ei îi trag la fund şi pe salvatorii lor. Ai avut noroc. Acum, hai, e timpul să deschid. Am şi ceva pentru tine. O scrisoare. Nu-ţi holba ochii. Oricât i-ai holba, tot nu mă sperii. Cea care mi-a dat scrisoarea este altfel. Nu este „lipitoare", o cunosc mai demult. Şi ea te cunoaşte de când mergeai la liceu… Şi toţi ziceau că ai să devii „mare". Cum s-au înşelat oare? Cum le-a venit ideea că poate să se pricopsească un om care se aruncă în foc ca să salveze o ierodulă? Te crezuseră, probabil, un fricos. Pentru că vitejii vor pieri cu toţii. N-au trecere. O cunoşti pe fată?

— Da. O fi cea cu care am venit mai alaltăieri aici.

— Ea este. Ţi-a găsit, cică, de lucru la o bibliotecă. Aşa a zis.

— Şi de unde ştie ea că n-am de lucru?

— I-am spus eu. La început te-am lăudat. Apoi i-am înşirat peripeţiile tale. A căzut pe gânduri. „Trebuie să-l salvăm, zise. Nu trebuie să se piardă un asemenea om".

— Aşa a zis?

— Da. Şi eu am fost de acord. Pe atunci nu-ţi cunoşteam isprăvile. Dacă aş fi ştiut, i-aş fi zis că degeaba se zbate. Asemenea oameni nu se lasă salvaţi. „Trebuie, zicea, să scrii nişte cărţi „Despre ce-o să fie vorba în cărţile astea? O să critici necinstea? O să lauzi vitejiile? O să-i înjuri pe hoţi? O să-i batjocoreşti pe mincinoşi?

— Da.

— Atunci eşti pierdut.

— Sunt şi alţii care au scris aşa şi nu-s pierduţi.

— Dar nici bine n-au văzut. „Scrii? te întreabă statul. Bine faci! Scrie! Numai că eu am să mă răzbun. Cum? Uite, ţin poporul în ignoranţă şi te aranjez eu! Cine o să te citească?" N-am dreptate? A scris şi domnul Gheorghakis al nostru. Ţi-am mai spus. Viziinos. Cine l-a citit? Nimeni. A lăsat meseria de doctor şi s-a făcut dascăl. Să-i

dăscălească pe oameni. A găsit, cică, „omenirea” bolnavă. „Dar boala asta nu trece cu chinină. Are nevoie de dăscăleală. Asta-i tratamentul ei”. Cum a spus vorba asta, l-au înşfăcat ca să-l crucifice. „E nebun!” au strigat. L-au închis la balamuc, unde l-au distrus de-a binelea. Deci ai grijă să găseşti bună societatea noastră. Altfel… ştii ce te aşteaptă…

— N-am să pot.

— Vai de tine!

— Aceste câteva zile pe care le-am petrecut în Salonic, de parcă le-aş fi petrecut în iad, am să mi le amintesc toată viaţa.

— Şi eu când am venit pentru prima dată aici aşa am crezut. Oraşul ăsta, m-am gândit, s-a prăbuşit. O mai avea vreo doi ani de trăit? Dar îl vezi? El se hrăneşte din putreziciunea lui. Se fortifică cu balega lui. Ia aruncă o privire în jur! Ce vezi? Dinţi şi gheare. Dar tu nici să muşti nu poţi şi nici să-i dezveţi pe ceilalţi să muşte. Ce să faci? Te cuibăreşti într-un colţ, închizi ochii, şi aştepţi să treacă viaţa ca să scapi. Gândeşte-te la scrisoarea asta. Este fată bună. Dar te-am luat de la soare şi ai să îngheţi. Du-te pe bancă să te usuci. Şi când vei fi gata, vino la mine! Te aştept.

Melios s-a dus pe bancă şi a deschis scrisoarea. Literele îi jucau în faţa ochilor, parcă erau atârnate cu aţă în aer. *„Domnule Kadras*, începea, *iertaţi-mă că am intrat neinvitată în viaţa dumneavoastră. N-am vrut. Întâmplător am aflat de necazurile dumneavoastră şi regret că nu mi-aţi acordat prietenia, ca să mi le încredinţaţi direct. Eu am crezut că v-aţi aranjai bine şi de aceea am vorbit cu Antula să vă introducem în cercul literar din*

Salonic. Şi acum am aflat de la prietenul dumneavoastră bătrân tristul adevăr. Am alergat imediat. Acum sunt fericită să vă pot anunţa ceva plăcut. Biblioteca despre care v-am vorbit a rămas fără funcţionar. Directorul ei s-ar bucura să aibă colaborator un om ca dumneavoastră. Acolo atmosfera este foarte potrivită pentru creaţia dumneavoastră. Lucrul nu este obositor.

Numai seara e mai multă mişcare. Biblioteca dă cărţi cu împrumut. Fiecare doritor se înscrie pentru o lună şi poate împrumuta câte cărţi doreşte, cu condiţia să le înapoieze la timp. Dar toate acestea le veţi afla ocolo. Eu voiam numai să vă împărtăşesc bucuria mea şi mica emoţie că am reuşit să fac ceva – chiar atât de puţin – pentru dumneavoastră. Cum primiţi scrisoarea, telefonaţi-mi să ne întâlnim şi să mergem împreună la domnul director. Este un om cam închis, dar să nu vă sperie lucrul acesta. Este om cult şi vă veţi înţelege. Deci… vă salut şi aştept telefonul dumneavoastră.

Cu sinceritate, a dumneavoastră prietenă Cleopatra".

Poftim! Salvarea a sosit de unde nici nu se aştepta. Iată deci că viaţa, cu toate că a uitat complet de basme, a mai putut salva câteva zdrenţe din vechea ei vrajă. Poftim! Te aşteptai la aşa ceva de la domnişoara Cleopatra?

Dar vai! Nu putea face nimic. Cum se putea prezenta în halul ăsta, să se angajeze? Aici şi ca servitor dacă vrei să te prezinţi undeva trebuie să fii bine îmbrăcat, scos ca din cutie. „Se caută tânăr prezentabil". Ghinion, domnişoară Cleopatra! Din păcate, v-aţi obosit degeaba. Tânărul nu se poate prezenta, tocmai pentru că nu este prezentabil. A, clacă avea stofa aceea din Birmingham… Se putea face ceva… Încet-încet s-a cuibărit în haine şi a închis ochii. A stat aşa până la prânz. Când s-a trezit, un tip ciudat stătea în faţa lui. Nu era chiar ramolit, dar părea pornit pe drumul ruinei.

— Hai, bre, dă-mi şi mie o ţigară.

Grozav cerşetor.

— Ţigară? Cred că dacă cineva se face cerşetor e mai bine să se facă pentru pâine.

— De fapt pâine vreau şi eu. Dar dacă cer pâine mă vor lua drept cerşetor. Cu ţigara e altceva. Nu sunt fumător. Vreau să strâng vreo zece, să mă duc la brutar şi să-i zic: „Uite, ia zece ţigări şi dă-mi o bucată de pâine". El, cu sau fără ţigări, tot o să-mi dea o bucată de pâine.

— Şi până când ai de gând să faci aşa?

— Până când o să-mi curgă hainele de pe mine, să mă

ajungă oftica şi să scap.

— N-am ţigări, nici pâine. Am însă o drahmă.

— Bine. Dar asta nu seamănă a cerşeală?

— Nu. Te asigur eu, ca un coleg, că nu e cerşeală.

— Atunci hai, dă-mi-o. Dar pe furiş. Şi-ţi urez să nu ajungi în halul meu.

N-a mai stat să-şi usuce hainele. S-a ridicat şi s-a dus la bătrân.

— Ce-ţi scrie? îl întrebă. Am avut dreptate în legătură cu biblioteca ce-ţi spuneam?

— Ai avut, şi ea are, şi eu am. Dar ne-am adunat prea mulţi care avem dreptate şi de aceea mă tem că n-o să se aleagă nimeni cu nimic.

— Cum asta? De ce să nu iasă nimic?

— Acolo, moş Anatreftos, după cum am înţeles eu, din alte situaţii, nu se caută oameni, ci haine frumoase. Ei, eu n-am aşa ceva.

— Da, ai dreptate. Parcă te-au scos de la dezinfectare.

— Cum o să mă vadă directorul în halul ăsta o să spună că am venit prea târziu. Şi că regretă mult, chiar foarte mult, dar chiar cu zece minute înainte a angajat pe altcineva. De asta am zis şi eu… de ce să ne mai pierdem timpul degeaba? Ne salvăm şi mândria totodată.

— Şi burta? Pe ea cum o salvezi? Dacă nu poţi găsi de lucru acuma – când oricum nu ai început să te prăpădeşti – cum ai să găseşti de lucru poimâine, când vor curge hainele de pe tine?

— Vorbele astea mi le-a spus acum două minute un om cunoscut întâmplător.

— Să-i dea Dumnezeu bine. Dar noi suntem încăpăţânaţi. Şi nu dăm înapoi uşor. Suflă vântul dinspre nord? O pornim spre sud. Din ce direcţie suflă vântul mai tare?

— Dinspre nord.

— Da. Dar care vânt e mai nebun? Cel din sud. De asta încălecăm pe vântul de sud şi plecăm.

— Unde?

— La luptă. Dar deocamdată să mergem acasă. Să te dezbrăcăm, să te vârâm sub aşternut. Apoi să-ţi spălăm schimburile. Nu avem albie, dar o să împrumutăm una. Apoi o să călcăm frumos hainele…

— Aveţi fier?

— O să împrumutăm. Apoi nu mai rămâne nimic. Ai să-i zici fetei: „Sunt gata pentru postul de ministru, dar tu insişti să mă faci bibliotecar. Să fii sănătoasă! Mă fac”. Ce mai trebuie? A, lustruitul pantofilor. Nu avem perie. O s-o împrumutăm şi pe asta. Altceva?

— Curaj f

— O să împr… Nu! Ăsta nu se împrumută. N-o să-l împrumutăm. Pe ăsta ori îl avem şi venim să luptăm, ori nu-l avem şi întâlnim o broască ţestoasă şi-i zicem: „Cumătră, îmi împrumuţi puţin carapacea ta să mă ascund?” Hai să mergem! Hai acum, cât sunt supărat!

Capitolul OPTSPREZECE

E ora trei. Toate sunt gata. Moş Anatreftos a descoperit într-o ladă veche o batistă roşie şi i-a pus-o în buzunarul de la piept să se vadă departe.

— Ca să arătăm că nu ne temem de nimic. Ai înţeles? Lui Melios i s-au împânzit ochii. Şi-a amintit de moş Todos. Moş Anatreftos îi amintea mereu de el. Avea sufletul lui, se purta la fel ca el. Singura deosebire era că moş Anatreftos era mai necăjit. Şi filosof mai crud. Trăise în oraş mare. A văzut şi a auzit mai multe. Dar la cinste, la inimă erau fraţi gemeni.

Înainte de-a coborî spre „Turnul Alb”, Melios a intrat într-o cofetărie şi a telefonat. Fata s-a bucurat. „Am crezut că aţi plecat – a spus – şi că nu vă voi mai vedea niciodată. Vin imediat. Unde sunteţi?”

— Aici, la „Turnul Alb”.

— Bine!

S-a întors la moş Anatreftos.

— Vine? întrebă bătrânul.

— Vine!

— Vezi cum s-au aranjat toate? Aş vrea să ştiu, măi băiete, de unde ţi-ai cumpărat mândria asta? Nu „de unde

ai cumpărat-o”, am greşit, mândria nu se cumpără. Unde ai studiat? am vrut să spun.

— Am avut un cal. Dacă întâlnea în drumul lui murdărie, nu o călca. O ocolea.

— Ce spui? se holbă bătrânul. Şi ce-ai făcut cu calul acela?

— L-am dăruit.

— Mi-a fost teamă să nu zici: „l-am vândut”. Dar de ce-ai făcut asta? Asemenea lucruri sfinte nu se dăruiesc! De ce? Nu mai aveai nevoie de altă mândrie?

— Ba da, dar alţii aveau nevoie de pâine.

— Asta este pâinea ta. Te-am înţeles eu bine. Ai să te ofileşti fără cal. Dar… Dar mai bine să mori ofilit, decât călcat în picioare. Nu-i aşa?

— Da.

— Hai, acum! Ne-o aştepta fata. Şi nu face să laşi fetele să te aştepte. Le supără grosolăniile. Ai necăjit vreodată o fată? Nu mă privi aşa! O dată eu am necăjit una. La fântână. „Dacă am să beau apă din clondirul tău – i-am zis – n-am să mor niciodată”. Ştii ce mi-a răspuns? „De ce să bei numai o dată? Poţi să bei în fiecare zi”. M-a cuprins ameţeala. „Cum se poate? am întrebat-o. Unde să te caut în fiecare zi?” „La mama mea”, mi-a zis.

— Şi ce s-a întâmplat cu fata, moş Anatreftos?

— Ia uite-l. Ţi-a călcat pantalonii şi mai întrebi ce s-a întâmplat… Vezi cum minte omul în tinereţe? Dar vrei să-ţi spun ceva? Dacă continuam să beau din apa aceea… apa patriei… cred că n-aş fi murit niciodată. Mă crezi?

— Te cred.

— „Te compătimesc”, vrei să zici.

— Nu… nu… Şi noi aveam la şcoală o fântână. Acolo îmi potoleam setea în fiecare zi. „Dacă am să beau din altă parte am să mă otrăvesc”, mă gândeam.

— Ei, şi?

— Acum parcă sunt un otrăvit.

Înaintau pe strada Sf. Dumitru, discutând. Cum au ajuns lângă biserică, bătrânul îi spuse:

— Se renovează lăcaşul sfânt. L-au dărâmat

necredincioşii în timpul războiului. Şi acum îl refac. Ştii ce vechi este?

— Cât de vechi?

— Nici eu nu ştiu. Este din timpul când oamenii se făceau sfinţi. Dimitrios era ofiţer. A apărat oraşul cu scutul. Şi de atunci oamenii îi cinstesc memoria. Ce biserică! încă puţin şi ar fi ajuns-o pe Sf. Sofia. Dar nu se compară. Ai văzut biserica Sf. Sofia?

— Da".

— Dar „Regele înmărmurit" l-ai văzut? Pe Constantin Paleologu, vreau să spun.

— Nu.

— Eu l-am văzut. E în spatele amvonului sfânt. Parcă aşteaptă să mergem să-i spunem: „Scoală, Constantine! Au cucerit Constantinopolul!"

— Acum de ce plângi?

— Ce să fac? Soartă e asta? Ştii ce a făcut Constantin Paleologul în ziua când trebuia să fie cucerit Constantinopolul? A strigat pe toţi flăcăii din cetate şi le-a spus: „Băieţi! Elinii mei! Ascultaţi! Chiar dacă oraşul va fi cucerit, câţi mai rămâneţi în viaţă nu lăsaţi să vi se ia şi speranţa. Amintiţi-vă de confraţii voştri de la Maraton!" Auzi colo! Vezi, aici e misterul! Măi băiete, de la bătălia de la Maraton trecuseră mii de ani. Cum puteau ei să-şi amintească? Ai fost la Maraton? L-ai văzut? Ah! Eu, sărmanul, am să mor fără să-l văd. Nici Maratonul, nici Salamina, nici Atena, nici Acropole... Tu, care-ai fost la Maraton, spune-mi cum este?

— Ei, uite... aşa... un câmp.

— Ce ruşine! auzi? N-am să ţi-o iert niciodată! Niciodată. L-a văzut şi Gheorghakis-efendis.

— Ei, şi ce ţi-a spus? Că e altceva?

— El? Ei, nu-ţi spun. Află, însă, un lucru. Că a stat acolo o zi întreagă şi a umblat cu capul descoperit. Aşa a zis: „cu capul descoperit". Adică cu pălăria în mână, ca în biserică. Şi vii tu acum şi-i spui „câmp". Ai mai văzut, măi, vreun om să stea pe un câmp „descoperit?"

— Nu! Ai dreptate, moş Anatreftos. Iartă-mă!

— Noi aveam mai multă stimă pentru locurile noastre renumite. Odată, în Alaţata, am cunoscut un turc. Se târguia, să-mi vândă un cal. Până la urmă ne-am înţeles. Dar când ne-am dat mâna şi a văzut că nu-mi frec bărbia s-a înfuriat: „Eşti necredincios, bre!” mi-a zis. „Ba credincios, i-am răspuns eu. Dar în Dumnezeul meu”. S-a oprit turcul, m-a privit din nou din cap până-n picioare. „De ce neam eşti tu, bre?” mă întrebă. „Elin”, i-am zis. S-a înfuriat din nou turcu. A crezut că-mi bat ioc de el. „Îţi baţi joc de mine, bre ghiaurule? îmi zise. Ce crezi, bre? Că eu nu ştiu cum sunt elinii?” „Ei, cum sunt?” îl întreb. „Albi, mi-a zis. Albi ca marmura. Chiar eu am găsit unul în pământ. Era alb ca un miel”. M-am înfuriat. „Nu, bre, aga! i-am zis. Nu suntem din marmură. Din carne suntem şi noi ca şi voi”. Parcă m-a crezut turcul? „Şi atunci – îmi zice – şi atunci de ce, bre pezevenghilor, aveţi rege de marmură? Şi de ce l-aţi băgat în geamia noastră? E? Să-l luaţi repede de-acolo!” Aveau dreptate oamenii. Hai, spune-i tu hoţului că ceea ce a furat nu e al lui. O să te omoare! Unde am rămas? Nicăieri! Nu mai continui. Mă înfurii şi mi se umflă fierea. Dar iată că am ajuns la „Turn”. Ia uite ce lume!

— Unde o vezi? Numai fata e acolo şi ne aşteaptă.

— Şi ea nu este pentru tine „lumea întreagă”? Atunci, cu atât mai bine. Iată-ne, fata mea, am sosit. Ne aştepţi de mult?

— Acum am sosit şi eu.

Şi-au dat mâna. Fata însă s-a întristat deodată, fără motiv. De ce oare?

— Mergem? o întrebă Melios.

— A, da.

„S-o fi răzgândit?!” se gândi Melios.

— Dacă nu vreţi… să nu mergem… îi zise.

— Dar de ce? Nu! Să mergem.

„Precis că s-a răzgândit şi nu ştie cum să iasă din încurcătură”.

— Ei… Eu mă duc să-mi deschid „prăvălia”, zise bătrânul. La întoarcere treceţi pe aici să-mi spuneţi şi mie ce-aţi făcut.

S-au despărţit. Bătrânul a plecat spre „Turn”. Ei, spre strada Timişki. Dar cu cât se apropiau mai mult, cu atât fata părea mai stingherită. Paşii ei deveneau din ce în ce mai şovăitori. Şi privirea ei se îndrepta din ce în ce mai des spre buzunarul de la piept unde bătrânul îi înfipsese batista aceea roşie. „S-a răzgândit”, îşi spuse Melios şi şi-a ridicat privirea spre cer.

— Nu mergem? o auzi spunând cu vocea schimbată.

„Ce toane mai erau şi astea? Fata asta se schimbă de la o clipă la alta”.

— A, da! spuse, şi grăbi pasul.

Tocurile ei se auzeau vesele, optimiste. A urmat-o şi el, mărind paşii. Aceste fete emancipate sunt nişte fiinţe pe care n-ai să le înţelegi niciodată.

Cum au păşit pe trotuar, Melios a observat că-i lipsea batista.

— O clipă! îi zise.

— Ce s-a întâmplat?

— Aşteptaţi puţin! o rugă.

S-a întors şi s-a îndreptat spre parc. Fata a scos din buzunar batista, a mototolit-o şi a aruncat-o într-un coş de gunoi. Cum putea să-l prezinte cu batista aia îngrozitoare? Acesta era motivul tristeţei ce-o cuprinsese şi care aproape că ar fi obligat-o să amâne prezentarea „protejatului” ei la bibliotecă.

Peste puţin, Melios se întoarse transpirat şi disperat.

— Pentru o batistă… caraghioasă… atâta caz?

— E amintire de la bătrân.

— Nu-i nimic. Veţi cumpăra alta, spuse ea, stăpânindu-şi bucuria. (Desigur, că va fi foarte greu să găsiţi alta tot atât de urâtă în tot Salonicul.)

În sfârşit, au ajuns la bibliotecă. Pe dinafară semăna cu o librărie simplă. Deosebirea era că aici nu se vindeau, ci se împrumutau cărţi. Directorul era un om rece, laconic, foarte mic de statură. Se vede că ştia multe lucruri. Râsul însă era clar, nu-l mai cunoscuse niciodată.

— Luaţi loc! spuse. Prietena dumneavoastră mi-a vorbit despre dumneavoastră cu mult entuziasm. Vă

admiră. Dar aceasta nu este un element hotărâtor pentru funcţia de bibliotecar. Sunt necesare câteva calităţi de importanţă capitală, şi dacă lipseşte măcar una se anulează celelalte. Politeţe, zel, cinste şi mai ales… atenţie la doamne. În birou veţi găsi un divan. îl puteţi folosi. Dar numai… pentru somn!

Mejos s-a ridicat în picioare.

— Mulţumesc! se adresă hotărât domnişoarei. Vă mulţumesc pentru grija dumneavoastră. Dar nu pot să-mi iau obligaţia să mă comport cum doreşte domnul. Pentru că domnia-sa nici mai mult, nici mai puţin mă consideră un fel de canalie, comportare pe care n-o poate accepta niciunul din oamenii cinstiţi. Bună ziua!

Omul l-a privit uimit. Fata s-a ridicat şi ea. Era încurcată. Gata să izbucnească în lacrimi.

— E vorba… e vorba de o neînţelegere, zise, şi eu n-am înţeles. Dar pe mine nu mă luaţi în consideraţie? Nu înţelegeţi? îmi faceţi foarte rău, domnule Kadras. Vă rog, acceptaţi… pentru mine.

— Dumneavoastră sunteţi şeful meu, domnişoară? Nu pot să stau la dispoziţia unui domn care mă consideră de pe acum răufăcător dovedit.

— Exageraţi! spuse domnul. Totuşi n-aş vrea să plecaţi înainte de a vă spune ceva. Vă invidiez pentru independenţa caracterului dumneavoastră. Şi vă felicit pentru modul categoric cu care vă apăraţi mândria. Aş prefera să rămâneţi totuşi. Vă mulţumesc că mi-aţi amintit că noi, cei mari, nu avem întotdeauna dreptate. Vreţi să începeţi lucrul chiar astăzi?

— Vrea! spuse cu patos fata. Da, chiar din seara asta!

Omul scoase cheia din buzunar şi o puse oficial pe masă.

— Poftiţi! spuse. Puteţi s-o conduceţi pe domnişoara şi apoi să veniţi să vă culcaţi.

Melios luă cheia. Nu voia să insiste mai mult. N-ar fi dovedit decât o încăpăţânare prostească şi fără rost.

— Dacă doriţi, iniţiaţi-mă puţin! spuse.

Omul părea mulţumit.

— Greşeam dacă nu insistam să vă opresc. Sistemul este simplu. Toate cărţile sunt numerotate. Aici aveţi două cataloage. Unul cu cifre, celălalt cu nume.

— După titlurile de cărţi, sau doar numele scriitorilor?

— Titluri de cărţi… Ai dreptate, ar fi fost mai bine după numele scriitorilor. Dar, în sfârşit, mai târziu dacă doriţi, puteţi crea dumneavoastră un sistem mai simplu. Sunt foarte bucuros. Deci… pe mâine… A… deschidem la ora nouă.

S-a ridicat şi i-a întins mâna.

Cum au ieşit, fata l-a luat de braţ.

— Sunt fericită! îi spuse. Ştiţi?

Într-adevăr, era veselă, nu se prefăcea.

— M-am speriat, îi spuse ceva mai târziu. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că bărbaţii se poartă atât de crud între ei.

Şi Melios era stăpânit de o fericire difuză. Va avea, în sfârşit, unde să doarmă. Numai că nu avea ce mânca. Era problematic dacă mai avea în buzunar măcar două drahme. Dar, în sfârşit, ar putea mânca doi covrigi. Mâine, însă?

Nu fi nerecunoscător! Aminteşte-ţi numai unde ai petrecut noaptea trecută. Abia ai ieşit din apă şi stăteai pe malul iadului ca să te usuci. Fii atent numai, ţine-te bine, să nu fi aruncat din nou înăuntru.

— Vă grăbiţi? întrebă fata. De ce alergaţi aşa?

— Vreau să-l mai prind pe bătrân, ca să-i spun bucuria. O fi aşteptând. Haideţi!

— O clipă. Ştiţi… am aici un plic cu un mic avans pentru dumneavoastră. Două sute de drahme. A preferat să vi-i dau eu, ca să nu-l refuzaţi pe el. Se vede că-i e teamă de dumneavoastră.

Melios îi luă. Oare el i-a dat? Nu. Nu credea. De altfel n-a observat nicio mişcare.

— Bine! îi spuse. Vă mulţumesc. Vi-i înapoiez cum primesc avansul.

S-a înroşit. Nu ştia ce să facă de ruşine.

— Sunteţi extraordinar! îi spuse fata într-un târziu. Ce fel de om sunteţi dumneavoastră? Nu poate nimeni să vă spună o minciună cât de mică, o minciună bine intenţionată, că gata… Fiţi sigur că „el” vi i-a dat. Dar l-aţi luat prin surprindere. Nu se aştepta să ne ducem şi nu avea bani la el. Dar, să ştiţi, m-aţi făcut să-mi fie ruşine. Nu ştiu ce să fac ca să mă iertaţi.

— Dar de ce? Mi-aţi făcut vreun rău? Trebuie să aflaţi că mă salvaţi tocmai în clipa când aveam mare nevoie. Din cauza credinţei în oameni sau a neglijenţei am fost victima unor hoţi. Nu vă spun mai multe. împrumutul dumneavoastră a venit într-o clipă aproape tragică. Sunteţi mulţumită acum?

Erau amândoi veseli. Dar bucuria lor nu însemna nimic pe lângă cea a bătrânului.

— Din ziua nunţii mele nu m-am mai bucurat aşa. Ai văzut batista? Ţi-am zis eu că o să-ţi aducă noroc. Dar… unde este?

— Am pierdut-o. Mi-a luat-o vântul.

— Ah, dar lasă, am să caut alta în ladă.

— Nu! strigă fata îngrozită. Adică… mă lăsaţi, domnule Anatreftos, să-i dăruiesc eu una?

— Ei, dacă mi-ai spus „domnule”, fie pe voia ta. Da, da, facă-se voia ta. Şi acum, să închid şi eu. E timpul să mă duc să-i spun şi bătrânei, să se bucure şi ea. Să căutăm prin vecini, să împrumutăm un scaun.

— De ce?

— Ce? Ai găsit şi de dormit? Unde?

— La bibliotecă. În fund e o cămăruţă.

— Slavă ţie, Doamne! Am ieşit din mare încurcătură. Pentru că – ce să vă spun? – greu lucru să găseşti pe la vecini un scaun. Foarte greu. Sărăcie, fata mea, mizerie, boală. Cu alte cuvinte, lasă-le în plata Domnului.

— Să-mi iau şi valiza, moş Anatreftos?

— Să o iei, fiule. Am păzit-o ca pe lumina ochilor. A ajutat şi ruga mea. Vezi ce bine am făcut că am trecut mai întâi pe la biserica Sf. Dumitru? Ne-a blagoslovit. Hai!

Melios voia să-i spună ceva, dar nu îndrăznea.

Bătrânul l-a înţeles.

— Cu ce-ţi chinui mintea… sau greşesc?

— Aş vrea, moş Anatreftos, ca bucuria mea să n-o păstrez toată pentru mine.

— Nu eşti egoist. Deci, ce vrei să faci? Zi! /

— O conduc acum pe domnişoara, şi apoi vin /să mergem la o cârciumioară.

— Mulţumesc. Merg şi singură! zise fata.

— Aici e o greşeală, spuse bătrânul. De ce n-o inviţi şi pe fată? Chiar pe omul care te-a ajutat îl laşi pe dinafară?

— Nu-i nimic, moş Anatreftos, zise fata. Dacă aşa-i place, mie nu-mi pare rău. Credeţi-mă, nu-mi pare rău de loc.

— Da, aşa o fi, dar ochii nu-s de acord cu ce spune gura ta. De loc…

— Greşeala e a mea, zise Melios. Am crezut că n-o să accepte să coboare printre oamenii noştri… în cârciumile ieftine…

— Eu?! spuse ea mirată. („Eu aş coborî cu el şi în iad, iar el…”)

— Bine, gata! Ai crezut… n-ai crezut, acum ne-am lămurit. Haideţi! Ah… de ani de zile nu mi-am mai udat buzele. Ia uite! Parcă aş fi pe altă lume. Numai că lucrurile sunt mai plăcute pe lumea asta. Pentru că în loc de apă chioară, ţi se dă vin. Haideţi!

Capitolul NOUĂSPREZECE

Oraşul începuse să-şi schimbe înfăţişarea. Să-şi piardă puţin câte puţin din răutate. La început îl considerase o arcă în care se adunaseră toate fiarele şi-l lăsaseră pe om pe dinafară, unde erau excluse animalele erbivore şi admise numai cele carnivore.

Dar, deodată, Melios s-a trezit într-o a treia categorie: printre fiinţele mâncătoare de hârtie. Şi atunci a avut un sentiment de euforie. A avut o senzaţie nouă. Biblioteca aceea l-a ajutat nu numai să descopere lumea cărţilor, dar să pătrundă şi în lumea oamenilor. Acolo, pentru prima dată, a văzut şi s-a mirat – şi a fost de-a dreptul uimit – că există o altă categorie de oameni, care

sufereau de o sete nouă. Până atunci credea că numai setea de bogăţie şi de glorie mistuie sufletul omului, că setea de cunoştinţe era doar pasiunea lui. În ce ignoranţă ai trăit până acum, sărmane Melios?

Dar să ne întoarcem la bibliotecă, pentru că de acolo am pornit.

La început, clientela l-a privit cu indiferenţa celor care pretind să fie serviţi o dată ce plătesc, fără să le pese cine-i serveşte. Vai de ei dacă ar sta să cunoască psihologia celui de la băcănie sau a fiecărui vânzător de la tutungerie sau aprozar.

Da, familiarizaţi cu ideea că angajaţii acestor magazine sunt puţin înapoiaţi din punct de vedere spiritual l-au privit şi pe el cu indiferenţă, şi asta îl întărâtă. După ce îi dădeau toate amănuntele – că volumul se numeşte astfel, că e al cutărui scriitor – mai completau pe deasupra cu indicaţii mărunte, că este vorba de o carte groasă sau subţire etc., etc.

— Am înţeles! îi întrerupea el.

„Nu cred”, părea a spune expresia lor. Şi o luau de la capăt cu explicaţiile. Într-o dimineaţă Melios stătea la birou şi mânca pâine cu brânză.

Deodată camera s-a luminat. Un plop de femeie – un plop cu frunze argintii – a năvălit fâşâind şi umplând camera de răcoare.

Şi-a învelit repede sandvişul şi s-a ridicat ruşinat.

— Nu este aici… domnul? întrebă ea.

— Am toată plăcerea să vă servesc eu, domnişoară, se repezi Melios spre ea.

— Este ceva… spuse ea. Dar… lăsaţi. Revin.

— Dacă e vorba despre vreo carte…

— Întocmai, despre o carte e vorba, dar…

— Atunci de ce să vă mai deranjaţi încă o dată, domnişoară? Pot să vă servesc eu.

„Hm, nu cred”, spuneau ochii ei.

— În sfârşit, cum doriţi, au spus buzele ei.

„Ia să vedem de ce-i în stare ciobanul ăsta lustruit”, părea că-şi spune domnişoara.

Melios s-a încăpăţânat. I-a venit până în vârful limbii să-i zică ceva, să-i taie aerul acela de superioritate, dar şi-a amintit de sfatul directorului: „Atenţie… mai ales la doamne!” „Bine, spuse în sinea lui. N-ai decât!”

— Îmi permiteţi? o întrebă.

Domnişoara scoase o mănuşă albă, şi o ţinu în aer. Apoi scoase un creion. Toate miroseau frumos. Toate. Nu a parfum, ci a praf de flori.

— O hârtie! ceru ea.

— La dispoziţia dumneavoastră! răspunse Melios.

Îi întinse o foaie de hârtie. Domnişoara a luat-o şi a scris pe franţuzeşte un nume, un titlu… cu litere mici. Apoi s-a întors şi l-a privit. „Va putea prostănacul ăsta să citească?” Hm, nu prea-i venea să creadă. De aceea întoarse foaia de hârtie şi scrise din nou cu majuscule. Dar tot nu era satisfăcută. L-a privit din nou: „Asta n-o să reuşească nici aşa”, şi-a zis în sinea ei.

A mototolit hârtia şi a aruncat-o în coş. Melios o urmărea cu dispreţ. Semăna cu un fluture căzut într-un pahar şi care se zbătea să iasă afară.

— Aveţi un catalog cu cărţi? îl întrebă ea apoi.

— E cel pe care aţi pus hârtia, domnişoară! Ea şi-a lăsat geanta şi mănuşile pe masă şi a luat catalogul. A căutat… a căutat, şi deodată s-a oprit.

— Doresc cartea cu numărul o sută şaptezeci şi şase!

— Cu plăcere! spuse Melios şi se îndreptă spre un dulap, scoase cartea, o înveli şi i-o întinse.

— Sunt oricând la dispoziţia dumneavoastră, se oferi el generos. Dar ce domnişoară frumoasă ne-a făcut cinstea?

— Mă numesc Doxa Harilau. Şi întinse mâna să ia cartea. O luă, o dezveli şi făcu un gest care putea să însemne şi „mulţumesc” şi „slăbeşte-mă”. Apoi ieşi.

Aici se întâmplă ceva, Melios! Dar ce? Căută în coş, scoase hârtia şi-i privi scrisul. „Trufaşă”. Prostii. Asta se vedea după felul ei de a se purta, ce nevoie mai avea şi de scrisul ei?

Domnişoara Harilau… Totuşi vom avea-o în vedere.

Instituţia permite abonaţilor ei tot felul de capricii, tot felul de toane. Înjosiri, însă, nu permite. Şi mai ales nu permite să fie înjosit funcţionarul acestei instituţii. „La revedere!” „A, aţi plecat? Nu-i nimic. Data viitoare. Sunteţi frumoasă. Dar jos trompetele! Lăsaţi s-o strige ceilalţi. Nişte gogoşi de mătase care-şi înşiră pe hârtie strigătele lor viscoa & e, „patosul care-i arde”, după cum spune şi poetul. Frumuseţea, însă – dacă vrei să ştii – este o regină din cele care nu se cuvine să ordone. A ordonat? Şi-a pierdut coroana. O să mai discutăm noi. Acum avem mult de lucru. Au venit clienţi aleşi”. Un domn slab, uscăţiv, un sfert de om. A intrat mai întâi „bună ziua” lui şi apoi el.

I-a răspuns:

— De astăzi, domnule, am ieşit din domeniul oamenilor vii, îi spuse. Am ieşit la pensie. De aceea m-am gândit să descopăr ceva ca să-mi petrec timpul. Până acum aveam ţigara. Doctorul. Însă, mi-a interzis-o categoric. Am vrut să-mi cumpăr un comboloi[20], dar n-am găsit pe placul meu. Ce să fac? M-am gândit, de disperare, să mă apuc de citit.

„De disperare?” Cum să i-o plăteşti acum?

— Director de bancă? îl întrebă Melios.

— Contabil. Adică… calculator. Vreau ceva…

— Vesel?

— Nu, sentimental.

Ia uite la el, spanacul. Sentimental! Dragoste, suferinţă, disperare, pierzanie.

— Am să vă dau cea mai bună carte. Numele?

— Eftihidis[21] sau Pahis[22]. Ce vreţi să-mi daţi?

— Vom vedea imediat. S-a dus la un dulap şi a scos o carte. Poftiţi! îi spuse. „Doamna cu camelii”.

Omul s-a speriat.

— Cum? Aşa arată? („Cum s-o fi aşteptat să arate? Vreun coş cu camelii?”) Am auzit multe despre cartea

20 Comboloi: mătănii pe care le joacă în mîini mai ales bă- trînii din Grecia.

21 Eftihidis: fericitul.

22 Pahis: grasul.

aceasta. Dar nu-mi închipuiam… Ia uite… Alexandru Dumas-fiul. Întocmai, fiul. Asta este.

— Nu cumva aţi văzut piesa la teatru?

— Eu? La teatru? Mă întorceam acasă cu capul plin de cifre şi toată seara mă chinuiam să mi-l golesc. Dar despre „Doamna” aceasta s-a făcut multă vâlvă. Şi acum se mai face. Alexandru Dumas… întocmai. Este vorba despre un Armand şi, dacă nu greşesc, despre o doamnă foarte frumoasă, dar tuberculoasă.

— Întocmai.

— Vedeţi? Am auzit eu. În sfârşit. Deci, pe curând. A… am uitat. Dar unde plec? Cum mă lăsaţi? N-am plătit cotizaţia.

— Sunt sigur că vă veţi întoarce. Nu m-am neliniştit.

Domnul Pahis s-a oprit şi l-a privit cu simpatie.

— Sunteţi perspicace, tinere, îi spuse. Vă mulţumesc. Cât vă datorez?

— Cincisprezece drahme.

— Cincisprezece? Nu e mult. Mulţumesc. Pe curând, da?

A plecat strângând sub braţ cartea, gingaş, cu grijă, ca nu cumva să o mototolească, să o chinuiască.

Ce chilipir era asta! Melios începuse să se distreze. Multe ocazii avea acum să studieze psihologia oamenilor.

Spre prânz a năvălit cea mai „lacomă” clientă dintre toate: domnişoara Cleopatra. Nu aştepta ajutorul „funcţionarului”. Se ducea singură la dulapuri, punea la loc cele cinci cărţi aduse şi lua alte cinci. Devora toate cărţile la rând. Lua orice, le lua pe toate la rând. Necunoscute să fi fost, încolo nu-i păsa. Citea cu toptanul. Era problemă de cantitate. Hrană spirituală. Aşa părea.

Într-o zi însă, Melios n-a mai rezistat. I-a spus:

— Domnişoară Cleopatra, dar de ce aşa…

— Ce vreţi să spuneţi? Că trebuie… să le aleg? Dar parcă pentru ele vin?

— Nu le citiţi?

— Le ţin acasă atâtea zile cât mi-ar trebui ca să le citesc şi le aduc înapoi.

— Aşa faceţi mereu? întotdeauna? Chiar şi înainte?

— De ce mă întrebaţi? Nu, înainte nu.

Avea o figură tragică. Disperată. Când râdea, când se încrunta. Altă dată părea atât de indiferentă, că-ţi provoca milă. Parcă-ţi spunea: „Până aici am putut să ajung. Şi cred că n-are niciun rost. Restul n-ai decât să-l ghiceşti, cu toate că nici asta n-are niciun rost”.

Ghinionul acestei fete era că „eroul” ei a găsit-o îndrăgostită de el, încurcată în mrejele visului ei din copilărie.

Chiar de la discuţia aceea de la „Turnul Alb” Cleopatra înţelesese că toate erau zadarnice. Melios o iubea încă pe necredincioasa aceea de Agrambeli şi credea că din cauza ei nu va găsi niciodată alinare.

— A fost aici un domn, îi zise Melios, care n-a citit în viaţa lui o carte, dar a plecat acum strângând sub braţ „Dama cu camelii”. O vreţi şi dumneavoastră? Mai am un exemplar…

— Ca să sufăr? încă? Dar mai bine… daţi-mi-o. Daţi-mi-o chiar acum.

Parcă cerea otravă. Şi se grăbea s-o bea.

— Aţi citit-o?

— Ce importanţă are? Parcă… în sfârşit… Vru să-i zică: „Din păcate nu vă pot ajuta cu nimic”, dar ar fi poate prea crud. N-avea acest drept. Nu pentru că datorită ei avea ce munci şi unde dormi… Nu. Dar nu avea, în general, dreptul… ca om. Dar parcă inima are timonă ca s-o conduci acolo unde trebuie? Există doar o soluţie. Să se arate mic în faţa ei. Dar îi era imposibil. Pentru nimic în lume nu putea. Voinţă avea, dar nu putea… Dar acum nu avea nici voinţă.

— E timpul să închideţi? îl întrebă.

— Da… Dar mai stau, dacă doriţi.

— Aici… mă sufoc. Dar parcă unde nu mă sufoc?

Lucrurile luau o întorsătură tragică… Opreşte-o!” auzi vocea interioară. De la ce? De la dragoste? De la pericol? De la disperare? Toate erau atât de strâns legate între ele… De la dragoste numai într-un fel putea s-o

salveze. Să-i întoarcă dragostea. Dar aşa ceva nu se putea întâmpla nici în romane. Pentru că majoritatea romanelor sunt scrise de oameni care habar n-au ce-i dragostea.

— Spuneţi-mi un lucru, îi zise, un singur lucru. Dar sincer. Vă face rău că vin aici? Vreau să ştiu neapărat acest lucru. Dacă vă face foarte rău să nu mai…

— Dar ce tot spuneţi, domnişoară Cleopatra? Cum v-a venit o asemenea idee?

— De fiecare dată când plec, zic: „Asta trebuie să fie ultima oară”. Trebuie! Şi totuşi revin.

— Ascultaţi! Vreau să fiu sincer cu dumneavoastră.

— Vai, cum aţi rezistat până acum cu atâta sinceritate în dumneavoastră?

— Aşa că… domnişoară Cleopatra, credeţi-mă, dacă aţi reuşi să vă purtaţi cu mine puţin mai simplu…

— Ei, da, şi?

— Atunci… dacă n-aţi veni dumneavoastră, jur că v-aş căuta eu.

— Adevărat?

— Credeţi-mă! Dumneavoastră şi moş Anatreftos îmi sunteţi cei mai apropiaţi oameni în oraşul acesta străin.

— Dar… cum să mă port?

— Asta trebuie să ştiţi dumneavoastră.

— Nu pot să-mi dau seama. Cum adică… „mai simplu”?

— Nu ştiu. Adică e vorba de o problemă pe care n-o poate rezolva un al treilea. E ceva personal, ceva… cum să vă spun, numai al dumneavoastră. Dacă aş fi găsit eu o soluţie, cred că aş fi încurcat şi mai mult lucrurile. Dar… să închidem. Vreţi să ne plimbăm puţin împreună?

— Vedeţi cum vă purtaţi cu mine? îi spuse ea tristă.

— Cum?

— De ce mă mai întrebaţi? Aţi presupus vreodată că nu vreau?

— Deci, vreţi? Atunci cu atât mai bine. Să mergem! Şi dacă doriţi, luăm şi masa împreună.

— Eu am mâncat. Dar vă acompaniez. Ce bun a fost vinul acela! N-am băut niciodată vin mai bun.

— Un bibliotecar nu trebuie niciodată să miroasă a băutură în timpul serviciului.

— Aţi devenit un funcţionar ideal. Ce părere are directorul de dumneavoastră?

— Parcă-l văd? Trece pe la bibliotecă ca un client, întreabă: „Cum merge?” Îi zic: „Bine!”, se uită primprejur şi pleacă. A, ştiţi? Cum am uitat? Era cât p-aci să plec din nou. Exact. E un om deştept. Dar face nişte şiretlicuri care mă enervează.

— Dar ce v-a făcut?

— Ascultaţi! Există un obicei vechi, care nu mai are trecere astăzi, stăpânul întinde capcane ca să-şi dea seama dacă funcţionarul lui fură.

— Adevărat… şi cum?

— Lasă să-i cadă nişte bani. Dar e o metodă atât de veche, că o cunosc nu numai ucenicii magazinelor, dar chiar şi pisicile. Ei, domnul m-a crezut mai prost decât o pisică. Şi a făcut la fel şi cu mine. În timp ce măturam, văd o hârtie de o sută de drahme mototolită. „Domnule, îi zic, altă dată să nu mai aruncaţi gunoaie pe jos. ist-am timp să mătur de două ori pe zi”. S-a supărat. S-a încruntat. S-a aplecat, a ridicat-o şi a plecat supărat.

Fata, până atunci tristă, a început să râdă cu hohote.

— Dobitocul! în loc să fie bucuros, să fie entuziasmat, s-a încruntat. Păcat de el! L-am crezut un om cu mai mult bun-simţ. Ştiţi, am mai scris poezii.

— Vi le-aţi amintit?

— Nu pe acelea. Altele.

— O să mi le aduceţi să le citesc?

— Sunt la mine. Dar n-am să vi le dau niciodată. Nu insistaţi. Prefer să mor, decât să…

Iată. Lucrurile luau din nou o întorsătură proastă.

— Bine! îi spuse. Cum doriţi. Sunt ale dumneavoastră.

Începu din nou să râdă.

— Ale mele… ha… ha… ha! Parcă am eu ceva al meu? Ha… ha… ha!

Melios s-a oprit.

— Iată, îi zise, m-aţi întrebat adineauri ce înseamnă „simplu”. Poftim, ceea ce faceţi acum, de exemplu, nu e „simplu”.

— Iertaţi-mă! îi spuse.

— Gata. Să mergem!

S-au îndreptat spre strada Aristoteles. Cartierul era alb, ca de marmură.

— Un profesor de-al nostru…

— De ce v-aţi oprit?

— Ne spunea că aceasta este cea mai veche stradă din Salonic. Aproape antică.

— Uitase probabil de strada Egnatia.

— E adevărat că era atât de mare cum se spune?

— Pornea din Bizanţ şi ajungea până la Coasta Daimată. Astăzi pare o joacă. Dar ia gândiţi-vă la timpurile acelea! Olimpiada, mama lui Alexandru, credea că fiul ei ajunsese atât de departe, încât nu va mai avea zile să se mai întoarcă acasă. Şi aşa s-a şi întâmplat.

— Dar cum, Alexandru cel Mare a murit tânăr? I-ar fi ajuns viaţa să se ducă şi să se întoarcă de multe ori.

— Cred că greşim cu toţii. Alexandru a murit bătrân. Îşi storsese şi ultima picătură de vlagă a corpului. O să-mi spuneţi: „A murit din cauza temperaturii”. Şi am să vă răspund: „A murit de bătrâneţe”. Dar doctorii nu recunosc această boală. Spun, de exemplu: „A murit din cauza gripei”. Se uită că oamenii au suferit în viaţa lor de zeci de gripe, dar numai gripa bătrâneţii îi omoară.

— Acum înţeleg de ce nu vă tolerau profesorii dumneavoastră. Sărmanii. N-aş fi vrut niciodată să am un asemenea elev. Dar răul este că – din păcate – toate acestea se pierd. Prietene, spuneţi-mi, de ce nu scrieţi? De ce? În fiecare zi vin hotărâtă să v-o spun, să vă rog… aproape să vă implor. De ce nu scrieţi? Dar dumneavoastră mă priviţi, enigmatic şi eu ezit. Amân. Ce aşteptaţi? Aveţi cele mai ideale condiţii.

— Aveţi dreptate. În fiecare zi îmi spun să încep. Ştiţi, noaptea, somnul întârzie. De ce? îmi fac planuri. Am deja în capul meu un roman. Multe fraze le ştiu pe

dinafară. Dar mi-e teamă. Mă tem că o să mă smulgă vieţii. Am să mă pierd în basme şi n-am să mai ştiu cum să ies. Mă tem să nu păţesc ca Alexandru.

— De ce nu scrieţi, atunci, poezii? Povestiri! Sunt scurte şi vă veţi putea desprinde mai uşor. Ei?

Melios a râs.

— Vreţi să vă spun ceva? E caraghios. Nici nu m-am gândit la asta. Şi totuşi e o soluţie. Da. O soluţie rezolvabilă. Romanul e un munte înalt, ai nevoie de experienţă. Ştiţi ce fac eu acum? Semăn cu alpinistul amator care n-a urcat nici dealul Hortiatis şi încearcă să urce pe Himalaya. Pieirea îi e, desigur, asigurată.

— Deci…

— Domnişoară Cleopatra, mi-aţi rezolvat o problemă foarte grea… Cât fac unu şi cu unu. Într-adevăr. Era atât de uşor, încât nici nu m-am gândit. Iată ce se întâmplă când dispreţuieşti lucrurile mărunte. Deci, unu şi cu unu fac doi. Mâine scriu o povestire. Vă mulţumesc, domnişoară Cleopatra. Sugestia dumneavoastră este minunată. De aceea zic să-i permitem bibliotecarului să facă o mică încălcare. Să mergem să stropim descoperirea cu puţin vin. Şi dacă mă miroase directorul, am să-i spun că… am să-i spun… să nu lase în magazinul lui asemenea gunoaie, că mâine… şi apoi îmi iau pălăria şi plec.

— Am să intervin eu.

— Ca să-i spuneţi că nu sunt „gunoi”? O să vă creadă. Dar şi mai mult o să-şi creadă nasul. Dar ne neliniştim degeaba. N-o să mă alunge. Nu mi-a plătit încă nici salariul, dar nici nu m-a prins mirosind a vin.

Capitolul DOUĂZECI

Acum, că a început să sufle vântul, eu zic să umflăm şi noi pânzele. Înainte! Şi unde ne-o duce. A doua zi a cumpărat o veioză pe care a pus-o lângă pat. O stingea… Dar prindea un vers, o aprindea iar şi-l scria. Stingea din nou lumina şi pregătea plasa pentru alt vers.

Dimineaţa „prada” era bogată. O poezie întreagă, cu rime îndrăzneţe, aproape uimitoare, de un lirism care-i ardea degetele.

Da, se aşează la birou şi începu să le transcrie, şi zbură până în cer de bucurie… până când s-a deschis uşa şi a intrat un om nedormit, cu ochii roşii şi umflaţi. Era cât p-aci să răstoarne un scaun.

— Nu mă recunoaşteţi? Vai, cum să mă recunoaşteţi? Eftihidis sau Pahis…

— A, bună ziua! Ce noutăţi? îl întrebă.

— Urâte. Proaste, prietene, şi foarte dureroase. Lumea, domnule, nu face doi bani, e josnică, ticăloasă. Aş fi vrut să-l găsesc pe domnul acela, baronul, pe tatăl lui Armand. L-aş fi sfâşiat. Sfâşiat! I-aş fi… dar mai bine să tac. Ce comori, domnule, se ascund în spatele acestor geamuri! Ce patos! Să trăieşti!

„Să trăieşti”, îi spunea mereu lui Melios, de parcă el era Dumas.

— Şi ce s-a întâmplat cu el, tinere? Cum a murit omul acesta? Dumas, adică? A murit de moarte naturală?

— Dacă nu mă înşel, da.

— Extraordinar! L-au lăsat să moară în patul lui? Pe acest… acest… în sfârşit. Vreau puţină apă! îmi pun comprese la ochi. Acesta, domnule, nu e scriitor. Acesta este… uite, te orbeşte. Să trăieşti!”

Melios aduna într-una urări, de parcă toate aceste lacrimi, adevăruri, erau opera lui.

Omul era zguduit, orbit. Descoperise abia acum – atât de târziu – o lume care se mişca în afara razei lui optice. De aceea l-a şi cuprins o bucurie copilărească, dar totodată şi o tristeţe adâncă. Cât de târziu descoperise lumea aceasta! Melios înţelese şi de ce nu a descoperit-o până acum. Pentru că trăise în afara vieţii lui, în filele unor cărţi care au rămas ani de zile în bibliotecă, fără să bănuiască cât foc cuprindeau în ele, cât patos rar întâlnit au inimile oamenilor vii.

— Ce-mi mai dai, domnul meu? Eu îmi ridic mâinile. Mă predau fără condiţii. Nu mă amestec.

— Să vă dau „Mizerabilii” lui Hugo.

— Te cutremură… şi asta?

— Şi mai mult.

— Împachetează-mi-o! Repede. Să n-o ia alţii.

— Nu vă fie teamă, domnule Eftihidis. Cei cărora vreau să le plasez asemenea cărţi le-au citit până acum de două, trei ori.

— Ei, nu mai spune!

— Ceilalţi n-or să le citească niciodată. Le urăsc.

— Ei, nu mai spune!

— Deci, fiţi liniştit! Mă duc să vă aduc „Mizerabilii”.

— Mizerabilii, hai? Ce titlu! Şi sunt cu adevărat mizerabili?

— De şapte ori mizerabili, domnule Eftihidis.

— Ia spuneţi-mi – dar să rămână între noi – sunt mai mizerabili decât cei din zilele noastre?

— După cât se pare, domnule Eftihidis, toate epocile îşi au mizerabilii lor.

— Şi s-au răzbunat pe acest domn, pe Hugo, mizerabilii, contemporanii lui?

— Mult, domnule Eftihidis. Se răzbună pe el şi mizerabilii de astăzi. Şi la fel vor face şi cei de mâine.

— Ia uită-te! Te apucă disperarea, nu alta. Ei gata. Lumea poate se mai corectează…

— Mi-e teamă să nu se strice şi mai mult.

— Nu cred. Numai că eu o să mor şi n-o să văd unde ajunge… Dă-mi acum cartea, tinere, să mă duc să mă cufund în studiu. Din păcate sunt mulţi care n-au descoperit încă literatura. La revedere. Şi încă o dată să trăieşti.

Iată că biblioteca mai cucerise un client înfocat. Fără îndoială că în curând vor apărea şi alţii atraşi de el. Precis. Domnul Eftihidis va deveni apostolul cărţilor lui. Dar părăsise copiatul poeziei la jumătate. Poezia ieşise foarte frumoasă. Aşa îi spuse puţina, lui experienţă. A intrat în camera din fund şi a început s-o citească cu glas tare. Să nu cumva să fi greşit la „picioare”, cum se spune.

Atunci, deodată, s-a ridicat un vârtej şi un steag roşu a fluturat în faţa lui.

— Ieşiţi afară! îi strigă lui Melios. Pentru Dumnezeu, ieşiţi!

— Pretenţia dumneavoastră este foarte îndrăzneaţă, domnişoară. În felul cum îmi ordonaţi n-aş ieşi afară nici din casa dumneavoastră, cu atât mai mult din a mea.

L-a privit rugător în ochi. Era cuprinsă de panică, îşi ţinea cu amândouă mâinile mijlocul. „Ceva i s-a rupt", s-a gândit Melios şi a ieşit. A închis chiar şi uşa cămăruţei după el.

Era ceva de neînchipuit. Nici femeile din insula Hios, când le-au fugărit turcii ca să le spintece, cred că nu au fost atât de înspăimântate. „Ocuparea" camerei lui a durat puţin. Peste cinci minute domnişoara a ieşit. Era liniştită, calmă. Abia atunci Melios a observat că era şi frumoasă.

— Vă mulţumesc mult! îi spuse. Ce magazin e acesta? Ce vindeţi?

— Vorbărie, domnişoară. Vorbărie legată în aur. Dar nu o vindem. O împrumutăm. Cu cincisprezece drahme pe lună poate să împrumute oricine porţia spirituală pentru o săptămână.

— Norocos sunteţi, domnule! Citiţi cât vă doreşte

— Am păţit ca măgarul lui Buridan, domnişoară, care a murit de foame pentru că n-a ştiut cu ce să înceapă. Vă invidiez pe dumneavoastră care puteţi citi toate cărţile una câte una.

— Atunci luaţi-le şi dumneavoastră la rând, una câte una, şi gata.

— E uşor de spus. Cei mai nefericiţi bărbaţi sunt paşalele. Pentru că nu ştiu pe care femeie din harem s-o aleagă.

— Şi toate acestea când le-aţi învăţat?

— Când nu aveam atâtea cărţi. Doriţi o cafea?

— Doresc o carte.

— Cum să vă trec în catalog?

— E.L. Puteţi?

— Nu notăm anonimi.

— Soarta e de vină, domnule.

A privit-o nedumerit.

— Nu vreau să aflaţi cine este doamna căreia i s-a întâmplat un incident în biblioteca dumneavoastră. Asta-i

tot.

— Îmi aţâţaţi curiozitatea.

— N-am de gând să dau înapoi.

— Atunci dau eu. Şi vă dau un nume după iniţialele dumneavoastră. Poftiţi. Euterpe Likudis. Vă place?

— Domnule, sunteţi… sunteţi… vrăjitor, hipnotist, ghicitor?

— Ce se întâmplă?

— Cum… cum îmi cunoaşteţi numele? Dar este… fantastic!

— Studiaţi limba franceză?

— Şi pe asta o ştiţi?

— Am înţeles asta după cuvântul „fantastic”. Dar liniştiţi-vă! Nu vă cunosc. A fost o simplă coincidenţă.

A notat-o în catalog, a încasat cotizaţia şi a poftit-o să-şi aleagă o carte. Ea s-a dus spre dulapuri şi cu degetul pe buze a început să caute.

Se pare însă că n-a găsit ceva care să-i placă. („Să ştii că o fi ori vreo cititoare foarte pretenţioasă, ori vreo… conopidă.”)

— N-aveţi vreo carte despre cochetăria feminină? îl întrebă într-un târziu.

— Aţi găsit un om cam nepotrivit pentru asemenea lucruri, domnişoară.

— Dar atunci ce-mi recomandaţi?

— Ca funcţionar al bibliotecii sunt obligat să vi le recomand pe toate.

— Iar ca cititor?

— Eu n-am citit niciuna. Sunt nou venit aici. Există însă unele cărţi care plac tuturor.

— N-aş vrea să iau în mâini o carte care să placă tuturor. Ce banalitate! („Ăsta are de gând să mă fiarbă mult?”)

— Mai există cărţi pe care le laudă toţi, dar le citesc foarte puţini, şi nici măcar până la capăt.

— Care?

— Poeziile.

— Nu citesc niciodată poezii. Nu-mi plac poeţii. Sunt

toţi murdari şi niciunul n-are gusturi fine. („Ce să fac acum cu ea?”)

— Şi… nuveliştii?

— Toţi sunt nişte leneşi. Scriu bucăţi mici din cauza lenei. („Nu puteai, fetiţo, să păţeşti ce-ai păţit în dreptul altui magazin?”)

— Şi romancierii?

— Nişte palavragii.

Deodată i-a venit să-i spună: „Atunci să-ţi dau un manual de algebră, să pleci şi să mă laşi în pace”.

Un bărbat şmecher a intrat pe uşă. A cercetat încăperea, a adulmecat în stânga şi în dreapta, apoi a întrebat puţin răguşit şi cam cu neîncredere:

— *Sherlock Holmes* există?

— De cumpărat?

— Păi…

— Nu vindem.

— Atunci de ce le expuneţi?

— Le împrumutăm.

— Cărţile? Domnule, femeile şi cărţile nu se împrumută niciodată. Toţi le „mănâncă” fără să le mai înapoieze.

— Asta se ştie de când au apărut cărţile. Dar avem metodele noastre ca să-i facem pe cititori să le înapoieze. Reţinem contravaloarea cărţii.

— Eu nu vreau să împrumut. Asta pentru că nu vreau să pierd contravaloarea.

— Cum doriţi.

— Eu cred că e bine aşa. *Rocambole* aveţi?

— Tot cu împrumut.

— Eu vreau să fie a mea, s-o bag în sân, să mi-o pun în loc de pernă şi să fac ce vreau cu ea.

— N-aveţi noroc.

— Plătesc de două ori preţul.

— Sunteţi ghinionist de două ori.

— Nu găsesc nicăieri, înţelegeţi?

— Nu înţeleg, şi mai ales nu înţeleg de ce nu vreţi să ne înţelegem.

— Atunci să trec altă dată?

Şi-a băgat mâinile în buzunar, a ieşit, a vrut s-o ia la stânga, apoi s-a întors spre dreapta şi a plecat.

— Aţi înţeles cine era? o întrebă pe domnişoara E. L.

— Nu tocmai.

— Răufăcător… ucenic. Are viitor omul.

— Dificil client.

— Există şi mai dificili, spuse, şi o privi cu subînţeles.

Apoi a deschis catalogul ca s-o facă să înţeleagă că este ocupat şi că poate să plece. Zadarnică speranţă. Ea s-a îndreptat din nou spre dulapurile cu cărţi şi a început să le răsfoiască una câte una.

— Ia spuneţi-mi ce trebuie să aibă cineva ca să devină scriitor?

— Linişte.

— Au avut-o toţi cei care au umplut foile acestea?

— E imposibil să-i găsim, ca să-i întrebăm. Au murit mulţi dintre ei.

— Aţi vrea să deveniţi scriitor?

— Foarte mult. Dar n-am să am niciodată linişte.

— De ce nu v-o procuraţi?

A privit-o rugător, aproape implorând-o.

— Dumneavoastră mă întrebaţi, domnişoară?

— Dar cine nu vă lasă liniştit?

— Oamenii. Clienţii…

— Aveţi dreptate.

— Unii sunt foarte agasanţi. („Ia uită-te la ea! Dacă înţelege, de ce nu pleacă?”)

— Deci… o să-mi daţi o carte? Dar una bună.

— Imediat.

S-a ridicat, s-a dus la un dulap şi cu ochii închişi a luat prima carte pe care a pus mâna. Nici măcar nu s-a uitat la titlu.

— Poftiţi! i-a spus, şi i-a dat-o.

— E bună?

— Cea mai bună. („Atenţie. Fiţi atent cum vă purtaţi mai ales cu doamnele!”) Cum o terminaţi, veniţi să vă dau alta. Vă voi da tot una bună.

— Mulţumesc!

Când a văzut-o plecând, a crezut că visează. Nu mai rezista. Era convins că nu va mai pleca niciodată, că va rămâne şi după închidere.

Şi-a scos batista şi s-a şters de sudoare. A simţit aproape aceeaşi eliberare ca în seara când a plecat de la cafeneaua Vardaris. S-a repezit, a încuiat uşa şi s-a dus în cămăruţa lui. Dar ce făcea? Ea era în stare să spargă geamurile.

A deschis. Chiar în clipa aceea dădea să intre o pereche. Au intrat amândoi cu grijă. Precis că vor cere o carte de dragoste. Presupunerile l-au dus prea departe. Au cerut o istorie. Şi s-au înscris chiar pentru zece luni, plătind o sută cincizeci de drahme.

Chiar în clipa când perechea îl saluta, a intrat patronul.

A privit cărţile, încasările, a fost mulţumit. Apoi l-a privit pe Melios.

— Aveţi temperatură? l-a întrebat.

— Am avut o clientă foarte dificilă, spuse.

— Ţi-am spus de la început: „Atenţie mai ales la doamne!” Sunt unele care, ca să nu plătească, încearcă să smulgă cunoştinţele pe degeaba de la bibliotecar. Mai sunt unele vorbăreţe; poţi paria că sunt angajate ale spitalelor de neurologie cărora vor să le procure clientelă. Răbdare. Alt leac nu există. Poftim acum salariul dumneavoastră. Eu voi lipsi o săptămână. Da, mă duc la „Centru”, adică în capitală.

A plecat simplu, distant, gânditor. Mica predică ce i-a ţinut-o l-a deznădăjduit. Dacă lucrurile stau aşa cum a spus, atunci asta a fost doar o jucărie. Atunci domnişoara E.L. era un înger. Trebuia deci să se pregătească să primească şi pe angajaţii balamucurilor.

Nu se putea plânge. Locul acesta era tocmai bun pentru inspiraţia unui scriitor. Ideal, chiar. Cărţi, linişte, atmosferă… Toate potrivite pentru capodopere. Până la prânz n-a mai venit niciun client.

În loc să ia masa în oraş şi-a cumpărat ceva, şi-a

legat capul strâns cu o batistă şi s-a culcat. Trebuia să se concentreze, să se calmeze. Dar n-a reuşit. Şi-a scos batista şi a început să se plimbe prin cameră. Caraghiosul! Trebuia să i-o fi spus de la început. „Nu eşti funcţionar, domnule, eşti o marionetă. Bagă de seamă. Ia o hotărâre”. Hotărâre? Ia-o tu dacă poţi. El, Melios Kadras, va dovedi pentru prima oară în lume că un funcţionar este o persoană demnă de respect, şi că nu lucrează aici ca să distreze pe nimeni, ci ca să-şi facă datoria demn.

Şi-a scuturat hainele, s-a pieptănat şi a ieşit. Avea la dispoziţie trei ore. În timp ce încuia uşa, un domn cu o valiză în mână l-a salutat, scoţându-şi pălăria.

— Ştiţi pe aici vreun hotel, domnule? Ce oraş! Nu e nimeni în stare să te informeze.

— Aveţi dreptate, domnule. Pe localnici nu-i interesează hotelurile, pentru că au oase. Străinii nu le cunosc… pentru că sunt străini.

— Mi-au spus despre unu „Mediteranée”. Ce înseamnă asta? E vreo geamie turcească?

— Este un hotel cu numele Mării Mediterane, dar cel care l-a botezat nu cunoştea limba tatălui său şi a împrumutat cuvântul de la francezi.

— Mi-au spus că e aproape de port. Dar eu vreau linişte. Nu ştiţi dumneavoastră altul?

— Cum nu! „Majestique”.

— Tot franţuzesc? Dar unde ne aflăm?

— Într-un oraş provincial al Franţei. Şi pentru că este foarte provincial, îi e ruşine să folosească numele locului şi încearcă să ne impresioneze cu altele străine şi pompoase. Ştiţi care rege se îmbrăca cel mai extravagant dintre toţi? Regii din junglă.

— Ruşine! Şi nu pot, domnule, să găsesc un hotel care să fie şi curat, şi cu nume grecesc?

— Nicio speranţă. Ne aflăm într-un oraş de negustori, domnule. Şi ştiţi ce e negustorul? Un fel de rege al junglei. Pentru că şi el vorbeşte altă limbă. Străină. Aţi văzut vreun film despre junglă?

— Desigur.

— Şi ce limbă vorbesc oamenii acolo?

— Englezeşte, sau franţuzeşte…

— Vedeţi? Nu ne mai rămâne decât o speranţă. Poate că vreun hangiu, în zăpăceală, a dat hanului lui vreun nume grecesc. Nu prea cred, dar cine ştie?

— Şi credeţi că acolo o să fie linişte? Pentru că eu am nevoie de linişte, domnule. Linişte! Multă!

— Şi atunci de ce nu vă faceţi bibliotecar?

— Ce… aţi spus?

— Nimic… nimic.

— Vreau să mă duc la nepotul unei verişoare. Mi-a scris că locuieşte la „Depo”. Nu cumva ştiţi unde se află cartierul acesta franţuzesc?

— Cred că lângă Alatini, cartierul italian.

— Şi cel italian?

— Lângă cel turcesc, Karaburnu.

— Înotăm, adică, în culori patriotice!

— Din fericire, domnule!

— Atunci plec şi eu. Ce să-i faci? Fiecare cu treaba lui. Şi… o dată ce ne aflăm în Europa, să tragem un pui de somn „european” şi vai nouă!

Şi-a scos batista şi a plecat. Melios a încuiat uşa.

— Închizi, bă? auzi o voce ca lătratul unui dulău.

— După cum vedeţi. Ce doriţi?

— Caiete, tăbliţe şi din astea pentru ilevi.

— În satul vostru nu sunt?

— Sunt. Dar la oraş sunt mai zdravene. Hai, dă-mi!

— Nu am.

— Librar eşti, bă, sau belea?

— Ei, uite că nu sunt.

— Ei, şi ce eşti?

— Cum să-ţi spun? Uite, sunt paznic de cărţi.

— Dar ce… cărţile fug?

— Oho… fac aripi!

— Nu-mi pasă, poate să facă şi picioare. Ai să-mi dai acum condeie?

— Nu.

— Cu bănişori, bre!

— Şi crezi că poţi să faci ce vrei cu bănişorii tăi? Poţi, de exemplu, cu banii tăi să cumperi de la cârciumă cuie?

— Cum să nu? Caralias are de toate în magazinul lui. Sardele, pantofi, pânză, unt…

— Aici toate se vând separat.

— Aţi înnebunit?

— Nu. Dar dacă mai vin din satul tău încă zece ca tine o să înnebunim de-a binelea.

— Nu pricep ce zici.

— Nu-i nimic. Înţeleg eu! Mergi sănătos!

— Să te aştept, hai?

— Da… da… neapărat.

Capitolul DOUĂZECI ŞI UNU

Sublim! În sfârşit, a descoperit că era un leneş. Pentru că – uite! – s-a pus pe scris povestiri. Nu aşa a zis domnişoara „L”? Producţia, însă, e bună. Cu toate că n-are linişte ziua, are însă noaptea. Şi-a cumpărat un ibric pentru cafea. Şi-a cumpărat şi un kilogram de tutun. Toate merg bine, atât de bine încât cariera lui de scriitor se află în pericol. Creatorul, domnule, e plantă de pus la uscat. Scriitorul este un cal care trage din greu, nu este iepure. Crează, nu naşte. Într-o zi poţi să te îneci în supraproducţie şi ai să fii pierdut. Au păţit-o şi alţii. Deci… puţin, dar bine scris. „Capodoperele sunt roadele surmenajului”. Cine a spus vorbele astea? Ah, ce bine ar fi dacă nu le-ar fi spus nimeni! Ar fi un prilej ca s-o facă el pe grozavul. Cu de-alde astea unii au reuşit să devină mari. „Ce e mult nu-i bun”, au spus asta oamenii cu mii de ani în urmă. Dar n-au convins pe nimeni. Să ne întoarcem, însă, la subiectul nostru mai aprig.

O dată ce au scris atât de mult cei care nu aveau nici cerneală, nici hârtie, credeţi că cei de astăzi, care înoată în cerneală, n-or să scrie? Toţi, astăzi (şi scriitorii, şi pescarii, şi băcanii), au tone de hârtie. A auzit cineva că înainte se împachetau sardelele în papirus sau în pergament? Nu! Acum însă totul se împachetează în hârtie. S-a ieftenit hârtia, s-au ieftinit şi scriitorii. De aceea s-au scumpit cititorii. Tu, însă, să scrii! Scrie până o să-ţi amorţească

mâna. Ceva tot o să rămână, până la urmă. Dacă n-or să te admire pe tine, or să-ţi admire mâna amorţită. Şi efortul. „Ce efort uriaş! vor spune. Bravo lui!”

În zadar. Nedreptate. Cum o să se mulţumească Nemurirea numai cu un „bravo”? Ea înghite vagoane de lauri şi tot nu se satură.

Aşa este. Aşadar, totul se termină în noroi, ai să-mi spui. Fidias a lucrat cu un fel de noroi, adică lut. El însă a găsit metoda de-a transforma lutul în marmură. Iar marmura în om. Şi apoi să-l facă pe om… zeu. Tocmai atunci a şi murit. Nu-i faceţi pe oameni zei. Le apropiaţi moartea. Şi – ceea ce-i şi mai rău – muriţi şi dumneavoastră mai repede. Asta cine a mai spus-o? Nimeni. Adună-le, Melios, pe toate chiar dacă sunt fleacuri, încă vreo două şi devii şi tu „mare”. „Ce e multnu-i bun”.

Dimineaţa era ca un peşte leşinat. Noroc că lipsea directorul. Altfel…

Într-o zi, în timpul unui asemenea „leşin” a intrat în bibliotecă „Primăvara”. Afară era toamnă, cerul întunecat, frig. Dar ea a sfâşiat ploaia şi a intrat înflorită.

Melios, cu toată starea lui, a recunoscut-o. Şi chiar dacă nu o vedea… parfumul acela… „învinge-o cu armele ei! Prefă-te că nu o cunoşti. Că nu ţi-a produs nici cea mai mică impresie!”

— Domnişoara? întrebă.

— Nu mă cunoaşteţi?

— Trece atâta lume pe aici, domnişoară. Dar – a, da! – sunteţi domnişoara căreia îi plac cărţile bune. Nu dumneavoastră mi-aţi cerut *Rocambole*?

— Eu! Şi ce-i cu asta?”

— A, da, nu dumneavoastră, deci…

— Domnişoara Harilau…

— A, da… domnişoara Harilau. Niki[23] Harilau, dacă nu mă înşel.

— Doxa.[24]

23 Niki: Victorie.

24 Doxa: Glorie.

— Merg mână în mână. Sunteţi… abonata noastră?

Domnişoara l-a privit atât de încruntată, încât în aer plutea o explozie. Se pare, însă, că şi ea a hotărât să lase mânia la o parte.

— Sunt o veche abonată, spuse. Am venit să înapoiez cartea şi să iau alta. „Vieilles maisons”, adică numărul 176.

Iată că am ajuns din nou la numere.

— A, da, 176. Acum mi-am amintit. Poftiţi, domnişoară! Vă ofer scaunul meu. Luaţi loc la biroul meu. Şi alegeţi câte cărţi doriţi. Eu mă duc să vă aduc o cafea.

— Dar… ce înseamnă toate acestea?

— Repararea unei greşeli.

A ieşit grăbit, ca să nu-i dea răgaz să-l refuze. Peste puţin chelnerul de la cafeneaua vecină intra cu o cafea aburindă, pe tavă, şi cu un pahar cu apă rece.

— Pune-o acolo! spuse Melios, şi-i făcu loc lângă geantă.

Ea a ridicat capul din catalog şi l-a cercetat cu severitate. dispreţuitoare.

— O clipă! spuse ea şi scoase din portofel două drahme. Poftim banii! Atâta face?

— E chiar prea mult, spuse băiatul, care dădu să plece.

— O clipă, spuse Melios. Banii domnişoarei sunt bacşişul tău. Cafeaua e plătită. Te faci că ai uitat?

— Scuze…

— Vă rog! spuse domnişoara.

— Este regulamentul bibliotecii, domnişoară.

— Şi eu ce să fac? spuse încurcat băiatul.

— Să faci ce ţi-am spus eu. Ne ştii pe noi, cei din Caragiova[25], nu?

La cuvintele acestea, domnişoara s-a luminat. În sfârşit, acum înţelegea totul. Numai un ţăran din Caragiova putea să se poarte atât de grosolan. Şi totuşi cum de sunt angajaţi asemenea domni neciopliţi – unde? – la biblioteci! De necrezut. Noroc că sunt numerotate cărţile.

---

25 Caragiova: o regiune îndepărtată a Greciei.

Continuă să caute în catalog. Într-un târziu s-a oprit. A luat un creion şi a scris: „À la recherche du temps perdu”, volumul II. El încercă să citească. Noroc că era şi ea acolo. Luă din nou creionul şi scrise: 817.

— Imediat! spuse el şi alergă la un dulap.

A găsit cartea, a învelit-o frumos şi i-a dat-o.

Ea a dezvelit-o din nou.

— Aţi greşit! îi spuse.

— Cred că nu, domnişoară.

— Cum nu? Poftiţi! Sper să cunoaşteţi cifrele.

— Sper.

— Poftiţi! Eu v-am cerut numărul 817 şi mi-aţi dat 117.

— Sunt gata să-mi recunosc greşeala, domnişoară, dacă o recunoaşteţi şi dumneavoastră. Eu, domnişoară, nu v-am rugat să-mi repetaţi nici titlul, nici numărul cărţii. V-am acordat încredere totală. Dumneavoastră de ce nu mi-o acordaţi? De ce mă jigniţi întotdeauna despachetând cartea?

— Mi-a fost teamă să nu fi greşit. Şi iată că aţi greşit!

— Greşeala a fost intenţionată. Un gest de protest.

— Şi dacă nu desfăceam pachetul?

— Imposibil! Eraţi atât de sigură de ignoranţa mea, încât şi eu eram sigur că o să despachetaţi cartea, după cum aţi făcut şi data trecută. Toţi oamenii, domnişoară, au dreptul să protesteze, chiar şi cei mai neînsemnaţi, când sunt jigniţi. Acum daţi-mi cartea s-o pun la loc şi să v-o dau pe cea care mi-aţi cerut-o.

A pus la loc numărul 117, a luat cartea lui Proust, a împachetat-o şi i-a dat-o. Dar a rămas să vadă. O va desface? Nu, de data asta n-a desfăcut-o. A luat-o cu grijă şi a pus-o în geantă.

— Mulţumesc! îi spuse Melios.

L-a privit din nou cu curiozitate, dar fără ironie.

— De ce origine este acest scriitor? o întrebă.

— Francez. Mă întrebaţi ca să vedeţi dacă citesc cărţile pe care le împrumut? Ei bine, le citesc.

— Eu n-am timp. Scrie lucruri interesante domnul

acesta?

— Foarte interesante şi foarte plictisitoare în acelaşi timp. Nu-i pasă dacă plac cuiva. Vrea doar să spună ceea ce vrea. Iată că am trecut la examen. O să-mi daţi o notă bună?

— Aveţi, într-adevăr, destule cunoştinţe, domnişoară, dar le expuneţi atât de provocator, încât daţi impresia că le acumulaţi numai ca să-i jigniţi pe ceilalţi.

— Aş fi vrut să ştiu, spuse, cu toate clientele dumneavoastră vă purtaţi la fel?

— Cred că aţi vrut să întrebaţi dacă toate clientele mele mă obligă să mă port aşa. Nu, domnişoară. Şi acum vreţi să auziţi şi părerea unui… ţăran?

— În sfârşit, cum doriţi.

— Dragostea… domnişoară:

— Ce legătură are cu toate…

— Aşteptaţi. Dragostea, deşi e posibil să nu fie reciprocă, trebuie să fie dragoste. Dar stima, ca să fie stimă, trebuie să fie reciprocă.

— Puteţi să-mi spuneţi unde aţi citit toate acestea?

— În *Nastratin Hogea*.

Şi-a muşcat buzele până la durere. De ce făcuse asta? De ce a deschis discuţia cu un asemenea om? Regreta amar. Nu ştia ce să facă. Să plece? Era o soluţie. Dar era soluţia celor înfrânţi. Să-l combată? A, da, ar fi preferabil. Dar parcă poţi să ştii ce surpriză poţi avea de la un asemenea sălbatic? Totuşi, putea să încerce. Era rândul ei. Nu, n-o să-i ierte ultimele vorbe. Nici gând!

— Ascultaţi, domnule, spuneţi-mi de cât timp aţi descoperit că sunteţi… deştept?

Lovitura era crudă.

— Ce să vă spun, domnişoară? îmi puneţi asemenea întrebări, încât e imposibil să vă răspund fără să nu vă provoc mânia. Totuşi, cu toate că ar trebui, nu vă voi răspunde. Vă zic doar că din nou greşiţi. Numiţi mândria „deşteptăciune”. Domnişoară, m-am născut cu un defect care încet-încet s-a transformat într-o calitate. Încăpăţânarea a devenit mândrie. Asta voiaţi să ştiţi? Da,

sunt mândru. La vârsta de şapte ani a trebuit să-mi aleg un tutore. Dar nu am găsit pe nimeni. Şi am fost nevoit să mă aleg pe mine însumi. Toţi copiii mici se cred mari.

Eu am fost nevoit *să fiu* mare. Astfel m-am maturizat înainte de vreme. Şi deoarece a trebuit să mă cultiv singur, am fost sever cu mine. Astfel că mândria a devenit o trăsătură a caracterului meu. Iată de ce nu plac multor oameni. Şi nu este o excepţie că nu plac nici domniei-voastre.

— Dar… atât de cochet sunteţi? vorbiţi mereu despre… „a place”.

— Ştiţi dumneavoastră vreo fiinţă care nu vrea să placă?

— Toate vor. Dar n-o arată.

— E o crimă atât de mare că o arăt? Nu vă plac oamenii sinceri? Şi totuşi sunt mai accesibili. Spun tot ce gândesc, şi astfel nu dau bătaie de cap celorlalţi.

L-a privit. N-a răspuns. A căzut pe gânduri. Era frumoasă. Rea, dar neînchipuit de frumoasă. Noroc că în tot timpul „duelului” n-a privit-o, altfel ar fi depus armele. Asta nu mai era frumuseţe. Era pierzanie. Sărmane, Melios. Pregăteşte-te să fii ars. Dar de o ardere nemiloasă. Şi cum ai să scapi din flăcările acestea, dacă nu ţi-au dispărut încă arsurile cele vechi? Există femei ce ţi se par cetăţi de necucerit, şi altele care năvălesc ca nişte amazoane şi calcă în picioare tot ce întâlnesc în cale. Dar există salvare de la amândouă categoriile. La cetate nu te duci. De amazoane te fereşti din calea lor. Melios era dintre cei care nu se feresc. Ei, atunci ce-i de făcut? Va sta să fie călcat în picioare? Nici din categoria asta nu făcea parte. El era din cei care se avântă şi prind caii din zbor de zăbală. Sărmane! O vedea acolo. Şi nu i-ar fi ţinut numai zăbala, ci ar fi vrut să fie şi scăriţa pe care să urce.

A început să se gândească la fugă. Prin multe pericole trecuse. Din clipa când a păşit în Salonic se luptă numai cu pericolele. Şi încă va mai avea de luptat. Numai cu fiara de frumuseţe nu va putea lupta. Cu ea, nu, nu va putea lupta. O privea. Da, era îmbrăcată în cenuşiu, ca o

viperă. Ca o viperă după care alergi rugând-o să te muşte.

Oare citise toate cărţile pe care le împrumutase? Să citească? Ea... Mai degrabă cred că le lua aşa, ca să le poarte cu sine, ca rujul de buze. Arme. Ea, parcă înţelegându-i gândurile, i-a întors întrebarea:

— Citiţi mult? făcu un gest spre dulapurile cu cărţi.

— Mor de sete în mijlocul oceanului.

— Nu aveţi timp?

— Nu am timp de prea multă lenevie. Apoi... am impresia că cititul îl sustrage pe om din viaţă.

— Ei, atunci, cum v-aţi cultivat?

— Iată de ce nu m-am cultivat...

— Modestia nu este trăsătura dumneavoastră de caracter, după cum observ.

— Am citit drumurile, oamenii... M-am cultivat după sistemul vechi. Toate lecţiile pe care le-am luat de la învăţătoarea mea le-am luat prin pedepse.

— Cine a fost învăţătoarea dumneavoastră?

— Sărăcia.

Domnişoara s-a ridicat. Ţăran ciudat şi enigmatic. Dacă nu era atât de frumoasă...

— E adevărat ceea ce i-aţi spus chelnerului... că sunteţi din Caragiova?

— Aţi fost acolo? Astăzi nu se mai numeşte aşa. Se numeşte ca pe timpul lui Alexandru Macedon: Almopia. Şi capitala ei nu este Sumbuţeu, după cum au botezat-o turcii, ci Ardea, cum o numeau elinii antici. E o regiune sălbatică, dar roditoare, frumoasă. Să mergeţi s-o vedeţi.

— Nu mă duc niciodată în locuri unde nu circulă maşini.

— Din păcate, circulă şi acolo civilizaţia, dacă asta numiţi dumneavoastră civilizaţie.

— Dar dumneavoastră ce înţelegeţi prin civilizaţie?

— Să-i consideri pe toţi inferiorii tăi egali ţie. Nu mă întrebaţi unde am citit asta, pentru că pot să vă spun că am citit-o în „Vieţile Sfinţilor”.

— Într-adevăr, dar cum vă numiţi?

— Mănăilăs. Ghiorghis Mănăilăs. La început am vrut

să mă fac croitor. Dar m-au scârbit înţepăturile… pentru că erau mici. Şi am plecat. M-am făcut bibliotecar, unde înţepăturile sunt mai mari.

(„Pentru mine zice toate astea ţărănoiul ăsta care nu pare chiar ţărănoi”).

— În sfârşit, domnule Mănăilăs, sunteţi foarte sensibil, vă feriţi şi de muşte.

— Nu sunteţi muscă, domnişoară. Dar vreţi să vă spun ceva? N-am crezut niciodată că şi fluturii înţeapă.

— Mă credeţi o insectă atât de uşoară?

— Da, un fluture care vizitează florile nu ca să le soarbă nectarul, ci ca să le ofilească.

— Nu cumva… dumneavoastră sunteţi floarea?

— Sunt spin.

— Atunci să plec, ca să nu mă înţepaţi.

— Vă temeţi de durere?

— Dumneavoastră?

— Eu… Eu împart durerile în două categorii. Dureri pe care trebuie să le evit şi dureri pe care le caut.

— Şi care sunt, de exemplu, durerile pe care le căutaţi?

— Uite, cam ca aceea pe care am simţit-o astăzi. Să veniţi mai des, domnişoară.

— Nu mă tem, îi spuse din prag.

— Ştiu. Mă tem eu. De aceea vă invit.

— Atunci nu mă invitaţi.

— Îmi plac primejdiile. La revedere, domnişoară.

A plecat ca un nor cenuşiu, ameţitor.

Ce ai făcut astăzi, domnule? Eu… nu mă amestec. Te văd de pe acum înecat. Şi nimeni, de data asta, nimeni nu va alerga să te salveze. Te duci spre râpă singur, cu voinţa ta. Să fii sănătos!

S-a dus la oglindă. Voia să vadă ce urme a lăsat „incendiul” acesta scurt, dacă l-a ars, şi în ce măsură. „Doamne ajută!” îi spuse cel din oglindă. Nu înţelegi? Eşti părăsit pentru că ţi-a fugit cealaltă. Lupta pentru uitare, lupta pentru salvare. Agrambeli. Nu! N-am să pot. Focul nu se stinge tot cu foc. Dar dragostea aduce parcă răcoare?”

„Dragoste copilărească!” Şi nimeni nu consideră că dragostea bărbătească, de fapt, nu există. Ceea ce numesc oamenii „dragostea matură” nu este dragoste. Dragostea adevărată este cea copilărească, care s-a maturizat odată cu tine, care s-a maturizat, s-a mărit, care s-a dezvoltat odată cu tine. Agrambeli, nu! Toate gloriile, toate victoriile lumii nu vor reuşi să ne întunece dragostea noastră însoritã. Tot ce va apărea în calea ei va pieri.

— E cineva aici? auzi din uşă.

A ieşit din cameră. În prag l-au întâmpinat nişte strigăte furioase.

— Mizerabilii! Nemernicii!

— Domnule Eftihidis, ce vi s-a întâmplat? Bună ziua!

Bătrânul s-a aşezat pe un scaun.

— Nu voi mai avea niciodată zi bună. Vai de mine! M-a distrus Hugo ăsta. Unde a stat ascuns tezaurul ăsta? Ei, spune-mi tu! Unde? Tâmpiţii... Tâmpiţii! îi căutăm în străfundurile pământului, în timp ce ei strălucesc la suprafaţă, într-o mobilă ieftină. Fii sănătos, am să te numesc Arhimede, am să te numesc Columb. Am să te numesc mină de aur. Fii sănătos! Dă-mi, acum, continuarea. Dă-mi acum volumul următor, să-l înghit. Ce personaj acest Jean Valjean! Cosette! Dar Javer! Ce să mai zic de minunatul Gavroche? Cum i-a plămădit, cum i-a plăsmuit acest om... Hugo! Să nu-mi spui că n-a fost prigonit omul acesta. O să ne certăm. Hei?

— Dacă a fost prigonit? Douăzeci de ani şi i-a petrecut pe o insulă de piatră. Insulă englezească încolţită de furtuni.

— Douăzeci de ani? De ce? Dar de ce?

— Ca să-l oblige să-l proslăvească pe rege.

— Ei, şi l-a proslăvit?

— Dimpotrivă. A provocat ura şi a altui rege. Adică a reginei Angliei.

— Şi ce i-a făcut incorigibilul?

— S-a dus femeia să-l viziteze. Şi el, în loc să-i spună „maiestate”, i-a spus „doamnă”. Atâta i-a trebuit. De atunci a fost scos în afara legii. Iar purtarea lui s-a considerat ca

cea mai mare grosolănie a secolului.

— Şi de unde te informezi tu de ştii toate astea? Ei, ce legături secrete ai? Fii atent! Or să te miroasă „Javerii”. Mi-ai adus volumul? Mulţumesc! Nimic altceva. Nu mai vreau nimic altceva. Să fii binecuvântat. Mulţumesc! Ura!

Capitolul DOUĂZECI ŞI DOI

Biblioteca asta devenise un fel de plasă în care ca la nimereală fel de fel de peşti, insecte, gândaci şi – din când în când – şi vreun fluture.

Într-o zi a venit şi o doamnă în vârstă, solidă. În mână avea o plasă cu cumpărături, pâine, praz, sfeclă şi o carte, A dus mâna la plasă şi a scos cartea.

— Schimbaţi-o! a spus.

(într-adevăr, era atât de murdară, încât chiar că trebuia schimbată.) A privit în catalog, la dată.

— Aţi întârziat mult, îi zise.

— Asta să i-o spuneţi bărbatului meu.

— Şi apoi aţi adus cartea… într-o stare deplorabilă.

— Şi asta tot bărbatului meu să i-o spuneţi. A plâns peste ea o săptămână.

Cine ştie câte lacrimi o fi vărsat omul ăsta ca s-o aducă în halul în care se afla…

— Sunt obligat să vă previn, doamnă, că a doua oară nu mai primesc înapoi cărţile în starea aceasta.

— Este sensibil, domnule, ce să-i fac?

— Nu cumva sunt sensibile pâinea şi prazul din plasa dumneavoastră? Doamnă, zarzavatul nu este bun tovarăş pentru cărţi, asta v-o spun eu.

— Mă rog, acum ce să vă fac”?

— Să-mi plătiţi cartea, sau să-mi aduceţi alta curată.

— Bine. Vă plătesc dublu abonamentul. Se poate? Şi iau eu banii de la bărbatul meu. El provoacă necazurile. Este, ştiţi, foarte romantic.

— Şi dumneavoastră la fel, cred.

— Cum aţi dedus asta?

(„După romantica împreunare a hranei şi a cărţilor în acelaşi sac”.)

— Din experienţă, doamnă. Acum vreţi să luaţi alta?

— Desigur.

— Poftiţi catalogul. Alegeţi!

— Nu, alegeţi dumneavoastră mai bine. Ştiţi, cea pe care ne-aţi dat-o dată trecută a fost minunată.

— Ce doriţi? Ce carte preferaţi?

— De dragoste… cu multă dragoste.

(„Ca să mi-o distrugă cu cascadele lui de lacrimi soţul tău?”)

Dar, în sfârşit, s-a dus, a căutat, a luat una dintre cele mai sfâşietoare, a învelit-o într-o coală albă şi i-a întins-o.

— Are multă dragoste?

— Potop!

— Mulţumesc, domnule! Vă mulţumesc foarte mult. Ne faceţi cinste.

A dat să bage din nou cartea în plasă, dar şi-a amintit de „chelfăneală” şi a pus-o sub braţ.

Aşa mai zic şi eu. Pentru asemenea cititori nu numai că n-ajung scriitorii de până acum, dar ar trebui să se mai nască şi alţii.

Ca să se liniştească puţin, s-a dus în cămăruţa lui şi a început să scrie. Bine, dar dacă nimereau şi cărţile lui pe mâna vreunei perechi „umede” ca aceasta, care distruge cărţile, sau în mâinile vreunei domnişoare „L”, ce-o să se facă? Dar de ce s-a gândit acum la domnişoara „L”? De ce şi-a amintit de ea? Afară s-a auzit zgomotul unor tocuri. Apoi a intrat…

— Nu vă bucuraţi? i-a zis în loc de „bună ziua”.

Melios a privit la ceas. Degeaba. Era încă devreme.

Nu putea pleca. Şi acum, nimic nu-l mai putea salva. Numai dacă… i se întâmpla ceva. Dar norocul ăsta e rar. A privit cartea. Nici măcar n-o despachetase.

— V-a plăcut? o întrebă.

— Capodoperă!

Atunci s-a convins că doamna n-o citise. („N-avea grijă, că ţi-o fac eu!”)

— Cum v-a plăcut, de exemplu, Carolina?

— Extraordinar. Da. Acesta e tipul adevărat de femeie.

— Şi Robert?
— Ah! Fermecător!
(„Ai citit-o cum am citit-o şi eu, doamna mea.”)
— Amândoi sunt o pereche romantică extraordinară, continuă. („Nu cumva existau vreun Robert şi o Carolină în cartea asta blestemată?”) A despachetat-o pe furiş. Era „Cerşetorul” lui Carcavitas. („Stai acum, că-ţi arăt eu!”)
— Îmi daţi alta? întrebă ea senină.
— Desigur.
— Tot la fel de frumoasă?
— Desigur.
Şi-a amintit că undeva văzuse o carte despre silvicultură. A împachetat-o frumos.
— Poftiţi! i-a spus.
— Mulţumesc!
A aruncat-o în geantă şi s-a aşezat într-un fotoliu.
— Deci?
— Deci, domnişoară Licudis…
— Li… Licudis? A, da…
— Ziua se anunţă de nesuportat, îi spuse Melios.
— Vine iarna.
— Există anotimp, şi mai rău…
— Vă e frig?
— Mă sufoc.
În uşă nu apărea nimeni.
— Sunteţi dintr-o regiune rece? îl întrebă.
— Dimpotrivă. Dintr-o regiune călduroasă.
Atunci s-a înfăptuit minunea. Afară s-au auzit paşi. Salvarea a intrat. Era un bărbat acru, întunecat, dar plin de o politeţe exagerată. Un mic Tartuffe local.
— Îmi permiteţi? întrebă.
— Cu toată plăcerea, domnule.
— Nu deranjez întâlnirea… particulară?
— Dimpotrivă.
(„De ce a zis măgarul de el» dimpotrivă «?”)
— Perfect. Deci nu vă stric compania?
— Nici vorbă.
(„Ei, nu merită o geantă în cap?”)

— Domnule, începu clientul, cazul meu este deosebit. Nu am venit să împrumut cărţi. Am venit să ofer.

Melios îl privea cam nedumerit.

— Să vă explic. Vreau să-mi debitez biblioteca şi de aceea accept oferte. Preţuri foarte convenabile. V-aş recomanda, domnule, să nu scăpaţi un asemenea prilej.

— Vă mulţumesc, dar, ştiţi, eu sunt un simplu funcţionar aici.

Celălalt l-a privit încruntat.

— Pe mine nu mă interesează asta, spuse vizitatorul care încet-încet îşi pierduse politeţea.

— Vreau să spun…

— Să nu spuneţi nimic. Aşteptaţi mai întâi să vorbesc eu. Sunt nepotul episcopului Stagon Dionisios. Trebuie să-l cunoaşteţi.

— La ce folos?

— Dumneavoastră tăceţi. Acum vorbesc eu. Deci, să mă explic. Am spus că sunt nepotul lui Stagon Dionisios a cărui bibliotecă bisericească am moştenit-o. Nu mă întrerupeţi, vă rog. Biblioteca aceasta cuprinde lucrările evangheliştilor, cărţile sfinte, epistolele sfinţilor Paul, Petru, Matei, Ioan etc., toate frumos legate.

— Domnule…

— Domnule! Există fel de fel de eretici şi falsificatori. Mişună în oraş plastografii. Şi sunteţi obligat, domnule, să stigmatizaţi acest fapt. Este o crimă pe care nimeni n-are voie să o ierte. Nu vă atingeţi de Sfânta Scriptură! Cum să-i numesc eu acum pe cei care nu numai că au atins-o, ci au şi spurcat-o? Ei, cum să-i numesc?

— Sunt de acord cu dumneavoastră, dar v-am mai spus, eu nu sunt nici judecător, nici patriarh.

— Şi trebuie, adică, să fiţi judecător sau patriarh ca să vă revoltaţi de asemenea fapte infame? Nu este, oare, obligat fiecare om cinstit să stigmatizeze această crimă?

Dar staţi o clipă, cărţile unchiului meu sunt curate şi nepătate, aur curat. Mina pângărită a plastografilor şi a spurcaţilor n-a ajuns încă până la lăcaşul acela, care este biblioteca lui. Unde vreau să alung?

— Ştiu eu? Dar, vă rog, spuneţi mai repede, pentru că trebuie să închid.

Omul şi-a scos ceasul.

— Nu este încă timpul. Cunosc eu orarul bibliotecilor. Dar ce voiam? A, întocmai, să vă spun că toate cărţile Sfântului Stagon sunt garantate şi de aici decurge datoria unui adevărat creştin: să le apere.

— Sunt de acord. Dar cu ce pot să vă ajut eu?

— Veţi afla îndată. După cum am observat, aici aveţi numai cărţi ale pierzaniei. Nu mă contraziceţi. Am mai fost pe aici, şi pe atunci bibliotecar era un ateu, după cum am constatat. Dar văd că-mi jucaţi o farsă mizerabilă. Tot funcţionar sunteţi şi dumneavoastră aici? Deci toate cărţile de aici sunt josnice, dăunătoare şi alunecătoare. Distrugătoare de moravuri. Iată de ce totul se duce de râpă. Unde sunt, domnule, cărţile lui Cristos? Unde sunt propovăduitoarele moravurilor sfinte?

— Avem destule.

— Eroare. Singurele cărţi morale sunt cele bisericeşti. Unde este cuvântul Domnului? Unde? Am fost nevoit, domnule, la vârsta de patruzeci de ani, am fost nevoit eu, Agapios, după numele pământean Haralamb, să îmbrac hainele acestea lumeşti ca să pot pătrunde în mulţime, să văd cum trăiesc creştinii. Şi ce mi-au văzut – vai mie! ochii? Destrăbălare şi dezmăţ. Adevărata Sodoma şi Gomora. Şi vin, în sfârşit, într-o bibliotecă a cărei misiune este cultivarea şi formarea bunelor moravuri. Bibliotecă, zic, care are datoria să ofere hrană spirituală. Şi în fond ce oferă? Tărâţe. Da, tărâţe. Vin acum la tine, domnule. Întocmai. Pentru că funcţionarul celălalt, acel mizerabil ateu, mi-a scăpat. Aveţi datoria, domnule, aveţi ordin să readuceţi turma pe calea Domnului.

— Ce… ce să fac?

— Să cumpăraţi biblioteca unchiului meu. Să aruncaţi din bibliotecă toate cărţile acestea, adevărată otravă pentru suflet, şi să instauraţi aici cuvântul Domnului… care ne conduce şi ne îndreaptă spre largul adevărului.

Figura lui calmă de la început era acum ucigătoare. Oare cum va scăpa de acest călugăr răspopit? Domnişoara „L” era pasăre din Paradis.

— Vă cer să-mi răspundeţi imediat! continuă omul.

— Domnule, mai întâi…

— Fără condiţii!

— Sunt funcţionar.

Călugărul a râs sarcastic:

— Troparul acesta s-a învechit. La fel proceda şi celălalt funcţionar, şarlatanul dinaintea dumitale.

— Dar… şi funcţionar dacă nu eram, tot nu cumpăram biblioteca „Sfântului dumitale unchi”. Gata!

— Deci sunteţi de aceeaşi teapă!

— N-aş cumpăra-o, asta am vrut să spun, continuă calm Melios. Cărţile pe care mi le oferiţi dumneavoastră, domnule, nu au căutare aici.

— Canalie! îndrăzneşti să înjuri cărţile sfinte? Am să te sugrum! Am să vă trag în ţeapă pe toţi. Zarurile au fost aruncate! Ori voi instaura credinţa, ori voi preda flăcărilor stabilimentul acesta al corupţiei. Mâine fii atent, mâine dimineaţă, la orele nouă, o maşină va aduce cărţile. Dacă nu păşiţi de bunăvoie pe calea Domnului, am să vă oblig eu cu forţa! Unde nu prinde vorba, prinde ciomagul!

A spus şi a ieşit afară ca o nălucă.

— Unde mă aflu? se întrebă Melios. Ce lăcuste sar pe aici?

— Dar ce-aţi păţit? îl întrebă domnişoara, distrată. Ştiţi, şi eu mi-am închipuit că biblioteca asta nu se află chiar pe drumul cel bun. Noroc că a venit egumenul ăsta şi s-au clarificat lucrurile.

Dar de omida asta cum o să scape? Ştie el cum, dar există ordinul directorului: „Atenţie, mai ales la doamne!” Totuşi trebuia să facă ceva, şi cel mai bun lucru era să intre în cămăruţa lui şi să-şi aranjeze hârtiile. Aşa a şi făcut.

Dinăuntru, la început, nu s-a auzit nimic. Semn bun. Peste puţin, însă, scaunul a început să scârţâie, prevenindu-i că cea care stătea pe el îşi va pierde în

curând răbdarea. Şi într-adevăr, peste puţin aşa s-a şi întâmplat.

— Dar… unde sunteţi? îl întrebă ea.

— Aici! spuse Melios de parcă-i anunţa o veste ciudată.

— Dar… ce faceţi?

— Ce doriţi să fac? Ce fac funcţionarii?

— Ce fac?

— Nu cred că fac lucruri deosebite. Lucrează.

— Chiar când au vizitatori? Şi mai ales doamne?

— Vizitatorii îi primim acasă. Dacă, de exemplu, eram taxator veneaţi cu mine în cursă? Sau credeţi că doamnele sunt scutite de orice obligaţii!

— Obligaţii au gazdele, nu vizitatorii.

— Deci vizitatorul este o persoană care nu trebuie să ţină seama de nicio regulă?

— Se subînţelege.

Şi-a părăsit hârtiile.

— Domnişoară, îi spuse, aici se împrumută cărţi, nu bibliotecari.

— Ascultaţi! Cum de vă purtaţi aşa cu mine? Spuneţi-mi, nu cumva sunteţi misogin?

— Mă priveşte! Şi acum ce mai doriţi de la mine?

— Vreau să mă conving că greşesc.

— Spuneţi-mi, dumneavoastră nu lucraţi? N-aţi lucrat niciodată, nicăieri?

— Nu!

— Şi nu ştiţi că pe lumea asta există oameni care lucrează?

— Mi-e indiferent.

Melios văzu că nu are altă soluţie decât s-o apuce de mână, s-o arunce în stradă şi să-şi dea demisia.

Noroc însă că şi de data asta l-a salvat îngerul lui păzitor. A intrat domnişoara Cleopatra.

— Bine-aţi venit! îi spuse. Aţi întârziat.

Îl privea nedumerită.

— Da, de data asta am întârziat o zi. V-au solicitat mulţi clienţi?

— Întocmai.

— Păcat că nu m-am gândit la asta.

— Ei, n-o să ne certăm acum! Lasă să aştepte şi alţii. Daţi-mi-le.

— Le pun eu la loc.

— Atunci daţi-mi pardesiul.

Scaunul scârţâia acum ca o pisică turbată.

— Domnule! (Era domnişoara „L”. Dar o domnişoară „L” de nerecunoscut.) Nu sunteţi un funcţionar bun. Un funcţionar corect se poartă faţă de toţi clienţii cu aceeaşi fineţe.

— Încerc, domnişoară. Îmi dau toată silinţa. Dar anumiţi clienţi nu mă ajută de loc.

— Nu vă înţeleg. În sfârşit, când doriţi să vă înapoiez cartea?

— Când aveţi timp.

— Am... acum. Deci... luaţi-o înapoi. De altfel, filosofia dumitale dulceagă îmi produce scâfbă. Prefer viaţa! Dar cu persoane interesante!

— Vă certaţi cu mine şi în fond ar fi trebuit să vă certaţi cu altcineva. Ce sunt eu vinovat?

— Aveţi dreptate. Eu sunt vinovată.

— Vă rog, domnişoară, să... mai fiţi „vinovată”. Vă rog foarte mult.

— Am să mă mai gândesc. Dar... ce înţelegeţi prin asta?

— Vreţi să vă explic?

— Nu, mulţumesc.

Cleopatra a desfăcut cartea pe care o adusese domnişoara „L”. „Manual practic în ajutorul silvicultorilor”.

— Domnişoara era silvicultor?

— Are o oarecare legătură cu copacii. Este omidă. Noroc că aţi venit dumneavoastră. Era gata să calc ordinul directorului, care mi-a spus să fiu atent „mai ales cu doamnele”. În general, domnişoară, biblioteca aceasta este o arcă ciudată. Acum înţeleg de ce m-a angajat directorul. În primul şi al doilea rând ca el să nu calce pe aici. Cred că

Atena, „Centrul” unde se duce atât de des, este vreun cartier din Salonic. Dar mi-am amintit acum că nu am mai fost de mult pe la moş Anatreftos. O să creadă că l-am uitat.

— Luaţi-mă şi pe mine!

— Bună propunere. Numai că va trebui să mai aşteptaţi puţin, să sosească ora închiderii.

Fata căuta ceva în geantă. Deodată s-a oprit şi şi-a ridicat capul.

— Vreţi să citiţi o poezie? îi spuse. I-a întins un fragment dintr-un ziar.

— Antula Statopolu! citi el. Sunt curios.

— Iar eu şi mai mult. Sunt curioasă dacă o să vă placă.

A citit-o şi într-adevăr i-a plăcut. Chiar foarte mult.

— Are sensibilitate şi patos. Adică… talent.

— Acesta este, după dumneavoastră, talentul? Şi sinceritatea?

— Sincer poate fi şi un tâmpit.

Fata s-a întunecat dintr-odată.

— Sunt o tâmpită, deci.

— Domnişoară Cleopatra!

— Am fost sinceră cu dumneavoastră, foarte sinceră.

— Vedeţi? Aveţi calitatea rară de a găsi motive ca să vă întristaţi. N-am spus că orice om sincer e tâmpit. Am spus că sinceri pot fi şi tâmpiţii. Vă rog, să nu începem iar. A început atât de simplu şi frumos discuţia noastră…

— Simplu? Da? Cu toate că am spus că-mi dau toată silinţa să nu uit, tot am uitat. Dar am să-ncerc să-mi amintesc de acum încolo. Ascultaţi! Aici, pe strada de lângă casa mea, în fiecare duminică au loc seri literare. Ştiaţi? Nu. Am o invitaţie pentru dumneavoastră. Vreţi să veniţi?

— Nu. Or să mă pună să recit.

— Tocmai de aceea. Vreau să le arătaţi tuturor ce înseamnă poezie.

— Eu? După câte înţeleg, vreţi să mă prezentaţi ca pe un număr provincial.

— Pe dumneavoastră?! O să-i puneţi pe toţi la locurile lor. Auzi acolo atâtea versuri proaste şi chiar de la oameni ce se consideră poeţi…

— Când şi unde doriţi să ne întâlnim?

— Duminică, la ora patru, la moş Anatreftos.

— Bine! Atunci chiar de astăzi trebuie să mă apuc de lucru.

— Da.

— Ei, atunci să închidem. Mai sunt cinci minute, dar nu-i nimic. Cultura omenirii poate rămâne cu cinci minute în urmă.

Capitolul DOUĂZECI ŞI TREI

A doua zi dimineaţă, înainte să deschidă, a dat un pic jaluzelele la o parte să vadă dacă nu era afară camionul cu cărţile bisericeşti. Te joci cu flacăra unui călugăr care de prea multă turbare religioasă şi-a aruncat rasa?

A aşteptat încă zece minute după ora deschiderii, apoi, neauzind zgomote de maşină, a hotărât să deschidă. Cineva, îmbrăcat în palton negru, aştepta în colţ. A dat să închidă din nou. N-a apucat. Paltonul negru a intrat cu o expresie îngerească.

— A… domnul Eftihidis? Mă bucur.

— Dacă-mi spui că Hugo n-a mai scris alt volum nu ştiu ce-am să mă fac.

— Din păcate…

— Nu cumva s-au sfârşit mizerabilii?

— Existau prea mulţi. Atât de mulţi, încât i s-a făcut scârbă şi a lăsat cartea.

— Ghinion… Şi să ştii, toată noaptea am aşteptat să se lumineze, ca să vin să-mi dai continuarea. Şi acum îmi dai o lovitură… Poţi să mă consolezi cu altceva, tinere?

— Oamenii buni nu se pierd, domnule Eftihidis.

— Din păcate, tocmai ei se pierd.

— O să găsim noi ceva. Noroc că a avut grijă de dumneavoastră Hugo. Am aici… „Muncitorii Mării”.

— Ce să fac cu ei? Lasă-i să lucreze pe marea lor.

— „Notres dames de Paris”.

— E carte bisericească? Nu?

— Nu. De dragoste.

— Împacheteaz-o!

A început să se plimbe prin cameră.

— Sunt aproape gata să divorţez…

— Pentru Dumnezeu! De ce, domnule Eftihidis?

— Soţia zice că mi-am lăsat datoriile casei şi m-am apucat de cărţi. Vai de noi! Se pare că am dat faliment. Nu există linişte pe lumea asta. Există puţină pe lumea cealaltă. Există. Dar cine o s-o simtă? Liniştea e ceva pe care cei vii le-o dăruie celor morţi. Dar morţii habar n-au. E gata cartea? Noroc că are titlul acesta. Soţia n-o să bănuiască că e vorba despre dragoste. Ah, prietene, ce scene am avut din cauza Cosettei! Gelozia femeilor… Oh, Dumnezeule, apără-mă!

— E tare?

— Ca acidul vinurilor vechi. La revedere!

A plecat cu pieptul plin de norii tragediei familiale. Ce păcat! Era cel mai politicos, cel mai credincios şi nobil dintre toţi abonaţii. Singurul care trăia cu sinceritate şi pasiune entuziasmul şi disperarea cărţilor.

Melios s-a aşezat la birou cu o cafea tare, amăruie, în faţă. În mintea lui se schiţa ceva. O poezie, un poem, sau mai degrabă o maximă (din cele care-i fac mari pe unii). Dar orice-ar fi, să vină bine.

Abonaţii vin, pleacă, nu-i creează probleme. Călugărul se pare că nu va mai da pe aici. Şi nici domnişoara „L”. Numai un pericol îi mai ameninţă: Doxa.

De ea… de la ultima lor întâlnire, începuse să se teamă. Dar nu aşa cum ne temem de mare, de inundaţii, de foc. Nu. Se temea de ea aşa cum ne temem de visurile înşelătoare. Visuri pe care le vezi. iar când te trezeşti nefericirea ta e şi mai mare. Afară s-a auzit zgomotul unui baston. Un baston fin, ca bagheta unui maestru.

Şi-a ridicat privirea. O femeie invalidă încerca să urce cele două trepte din faţa uşii. S-a repezit să o ajute. În mâna stângă avea câteva pachete. I le luă. „Mulţumesc”, i-a spus ea. A ajutat-o să se aşeze în fotoliu. „Mulţumesc”, spuse din nou.

— Sunt la dispoziţia dumneavoastră! spuse Melios şi se înclină.

— Care sunt condiţiile împrumutului? întrebă.

— Cu cincisprezece drahme pe lună citiţi câte cărţi doriţi. Nu însă pe toate dintr-odată. Una câte una.

— Dacă plătesc treizeci de drahme pot lua câte două?

— Desigur.

— Mă interesează doi poeţi. Poliduri şi Kariotakis.

— Să vă aduc cărţile lor. Doriţi, cred, „Sunet în haos" şi „Elegii şi Satire".

— Întocmai. Dar cum aţi ghicit? Vă mulţumesc.

Le-a împachetat şi s-a dus la birou să scrie în registru.

— Numele?

— Antula Statopolu.

A lăsat tocul. Şi-a ridicat iute privirea. O fiinţă brunetă… firavă… o fiinţă bolnavă.

— E o mare cinste pentru biblioteca noastră, domnişoară Statopolu, îi spuse.

Ea a râs stingherită:

— De mult am citit reclama înfiinţării bibliotecii dumneavoastră, dar n-am avut prilejul să trec pe aici.

— Chiar ieri am citit ultima dumneavoastră poezie.

— Adevărat? Mi-au stricat-o…

— Numai din punct de vedere metric. Cei care se pricep la poezie or să-şi dea seama.

— Sunteţi un domn foarte cumsecade.

— Vă plac mult cei doi poeţi pe care mi i-aţi cerut?

— Foarte mult.

— Da. Amândoi sunt îndrăzneţi, sinceri, loviţi de soartă. Prima, tragică şi disperată. A doua, tragică şi rea.

— Credeţi, într-adevăr, credeţi că răutatea poate deveni poezie?

— Cred că orice poate deveni poezie dacă cel ce-o scrie este poet.

— Sunteţi de mult timp în oraşul nostru?

— Nu de prea mult.

— Scrieţi?

— Cred că cel ce nu „publică” abuzează când spune că „scrie”. Nu-i aşa? Totuşi citesc.

S-a ridicat.

— Mi-a părut bine şi de compania şi de cunoştinţa dumneavoastră, îi spuse, întinzându-i mâna.

Era palidă, fină. Ardea.

— Pentru mine bucuria a fost şi mai mare, aleasă domnişoară. Vă urez ca drumul să vă aducă mai des pe aici.

— Am să mă străduiesc.

În uşă s-a întâlnit cu o doamnă zveltă, înaltă, căreia Antula i-a făcut loc. Apoi necunoscuta a intrat înăuntru.

Şi atunci…

Trecuseră ani de zile. O bucată de lume se rupsese, plecase. Viaţa lui chinuită, tiranizată de visuri zadarnice, s-a străduit să reziste. S-a străduit. Şi acum…

— Nu! spuse, ridicându-şi mâna spre păr. Nu se poate. Nu… nu se poate!

Da. Trecuseră atâţia ani… Veniseră timpuri când viaţa încetase să mai semene cu basmele. S-o aştepte? Nu mai spera. Încetase. Îşi pierduse orice speranţă. S-o caute? Nu putea. Dar nici nu voia. N-ar fi putut. Dar nici n-ar fi avut vreun sens.

Şi acum? Ea îl privea îngrozită. În clipa aceasta Melios se gândea la un singur lucru. Se temea de un singur lucru. Să nu vină cineva şi să spargă vraja. Sau nu cumva, ea – neavând, neştiind ce să facă – s-o ia la fugă.

A alergat şi a încuiat uşa. Apoi a prins-o de mână. Ea a înţeles. Trebuiau să se ascundă de ochii lumii… mai ales pentru ea era absolut necesar…

Acolo, înăuntru, şi-a acoperit din nou faţa.

— Dumnezeule, spuse ea, cum pot să fiu acum aici?

El nici nu deschise măcar gura.

— Spune-mi, de ce? De ce să se întâmple toate astea?

— Cum? o întrebă el în sfârşit, nu cumva eu sunt vinovat cu ceva? Eu, care… Bine. N-o să mă supăr acum. N-am să plâng. Nu te speria. M-a pedepsit destul viaţa, aruncându-mi-te din nou în cale. Acum este deja târziu. N-

am să mai pot lua nimic, nimic. Să mă întorc… la început? E imposibil. M-ai făcut să-mi pierd puritatea.

— Nu…

— N-am să strig. Dar poate că dac-aş striga m-aş uşura. Dar nu vreau. Plătim amândoi o greşeală pentru un cuvânt. Tu ai numit dragoste cochetăria. Eu am numit dragoste, dragostea. Mi-am primit pedeapsa, dar nu m-am liniştit.

— Melios… Melios.

— Hai, acum, linişteşte-te!

— Mă laşi să-mi las în voie lacrimile? Tu găseşti cuvinte şi vorbeşti. Eu nu pot. Ce să fac? Spune-mi! Să plâng?

— De ce mă laşi să hotărăsc eu pentru lucrurile mici, când pentru cele mari ai hotărât singură?

— Nu ştiu ce să mai fac. Tu eşti puternic. Din nimic ţi-ai făcut o lume întreagă. Eu am reuşit doar s-o stric.

— Eşti, măcar, fericită?

— Dacă eram aş fi alergat pe la biblioteci? Mi-am distrus viaţa şi acum încerc să mi-o refac din cărţi. Ai văzut? O lume de hârtie mi-am făcut şi eu… ca şi tine. Şi acum?

— Ce?

— Nu mă întrebi de ce-am făcut-o?

— Nu.

— Nici măcar mângâierea asta nu mi-o dai? Dar mai bine să tac.

Au tăcut amândoi. Şi acum, abia acum pentru prima dată şi-au ridicat ochii şi s-au privit. Nu mai era „mierla” de altă dată. Era ca o floare pe care timpul n-a ofilit-o încă. Era altceva, ceva brutal, ca lovitura grindinei, în mijlocul verii. Numai părul îi rămăsese acelaşi. Dar şi el îşi pierduse gingăşia copilărească.

Deodată a avut impresia – şi s-a înspăimântat – că poate era mama ei.

— De ce mă priveşti aşa? s-a speriat ea. Să nu-mi spui că nu mai sunt aceeaşi. Nu-mi spune, chiar dacă este adevărat. Ştiu că nu mai semăn cu Agrambeli de atunci.

Dar nu mi-o spune şi tu. Tu nu… nu vreau. Nu vreau să-ţi ucid ultima primăvară. Dar tu… Nu. Tu ai rămas acelaşi. Ura faţă de mine nu te-a schimbat.

— Ura? Dacă era ură totul ar fi fost uşor. Poate că ura îl urâţeşte puţin pe om, dar nu-l îmbătrâneşte. Pe când…

— Nu, te rog, te implor, Meii os! Tu eşti Melios, nu trebuie. Tu nu trebuie să fii crud. Lasă-mi mie toată urâţenia. Lasă-mă să mă urâţesc şi mai mult. Dar numai eu. Dacă te urâţeşti şi tu, gata, suntem pierduţi.

Melios simţea că se sufocă.

— De ce-am venit în oraşul ăsta? strigă. Mai bine mă duceam în munţi! Să nu te fi reîntâlnit. Nu te mai iubesc!

— Ştiu. Şi nici nu trebuia să mă fi iubit vreodată. Am fost o proastă, fără minte.

Deodată Melios s-a revoltat şi a izbucnit în cuvinte crude, ca nişte lovituri de cuţit:

— Nu-ţi permit! îi strigă. Auzi? Nu-ţi, permit s-o înjuri pe cea pe care am iubit-o. Pe ea – nu pe cea care a fugit cu filfizonul – dar pe fetiţa aceea, de la umbra plopilor, de lângă râuleţul de lângă şcoală, pe ea n-am să-i permit nimănui s-o ponegrească. Pentru că eu, dacă nu mi-am pierdut pentru totdeauna sufletul, ei i-o datorez.

— Unde este?

— Tu nu ştii. Şi nici nu te interesează. Tu ai uitat-o, ai călcat-o în picioare, ai aruncat-o ca pe nişte zdrenţe în curtea şcolii. Eu, însă, am purtat-o cu mine. Ea m-a însoţit în orele de singurătate. Şi când toate drumurile s-au închis în faţa mea şi în jurul meu era numai beznă, tot ea m-a călăuzit de mână.

— Melios, am fos copii. Am fost copil. Singura mea greşeală a fost că n-am înţeles că tu nu erai copil. Că cu iubeai ca un bărbat, că tu nu ştiai să te joci… Eu atunci mă prefăceam că sunt mare. Apoi am crescut şi am devenit, ca orice altă fată de vârsta mea, fiinţă care aleargă după o „partidă”. Şi te-am lăsat singur cu inima ta părăsit. Tu, tu, Melios, ai fost minunat! Nimic n-ai lăsat să-ţi fie pătat. Tu, fără să fii copil, ai rămas credincios lumii aceleia copilăreşti, care te-a vrăjit şi te-a rănit, Ai rămas

credincios băncii tale, prieteniilor tale de atunci. Te-ai dus şi i-ai căutat până şi pe golanii aceia din clasa ta. Da, te-ai întors până şi la „Persani”[26]. Eu n-am fost în stare să mă întorc nici la îngeri. Pe mine nu m-a cuprins dorul să mă plimb pe malul râului, să îmbrăţişez trunchiul plopilor care m-au sprijinit în clipele de disperare. Tu te-ai dus până şi la sărmanul „automobil” şi l-ai ajutat în rătăcirea lui. Tu ai respectat totul, Melios! Totul. Până şi visul de a deveni călăreţ. Şi dorinţa de-a străbate oraşul călare fluturându-ţi părul. Dragul meu, visătorul meu, Melios. Când am aflat că ai venit cu calul „nostru”, am crezut că mor. M-a salvat „automobilul”. Mă mir şi astăzi şi mă întreb: De ce-am făcut ce-am făcut? Mă întorceam în micuţul nostru oraş ca o nebună. Tresăream la fiecare tropot. Pentru că speram mereu să apari de undeva cu calul şi eu să mă arunc la picioarele lui, să mă striveşti. Îţi mulţumesc, totuşi, că m-ai lăsat să-ţi vorbesc. Dac-ai şti cât de mult înseamnă asta pentru mine, cât de mult voiam să-ţi vorbesc… Şi să ştii, nici nu mai speram nimic.

— Cu ce-o să ne ajute asta acum, Agr…

— Nu-mi spune Agrambeli! Nu merit. Ştii că mi-am schimbat numele? într-o zi, aşa deodată, mi s-a părut caraghios şi romantic. Dar acum am înţeles… Nu de asta l-am schimbat. Ci pentru că nu mai aveam dreptul să-l păstrez. îl pătasem. Ţi l-am lăsat ţie. Cum mă numesc acum? Mai bine să nu-ţi spun. Şi doresc să nu-l afli niciodată. Pentru că – ştii? – de azi înainte mă consider pierdută pentru totdeauna.

— Parcă şi viaţa mea nu este o pierzanie? Iată-mă un biet funcţionăraş. Cum te-aş fi întreţinut? Cum te-aş fi împodobit? Pentru că tu te-ai născut ca să fii împodobită. Să treci prin lumea asta împodobită. Lângă mine de multe ori ţi-ar fi lipsit şi pâinea.

— Acum… dar ce să-ţi spun? De ce să-ţi mai vorbesc o dată ce e prea târziu? De ce să-ţi spun că bucata uscată de pâine atinsă de dragostea noastră ar fi fost… Vezi cât de

---

26 Persani:. O ceată de copii neastîmpăraţi. Din volumul anterior: („Un copil numără stelele").

târziu îţi vorbesc despre dragoste? Abia acum, când sunt nebună de dragoste, dar nu de cea copilărească, acum, că sunt inundată de dragostea unei femei adevărate, acum n-am dreptul nici să pronunţ, nici să mă gândesc la cuvântul acesta.

Afară, toate zgomotele încetaseră. Aşa credea Melios. Pentru că n-avea urechi pentru nimic din ceea ce venea de-afară.

— Rămâi! îi spuse el tremurând, mirat de puterea ce-o avea de a-i spune.

— Nu m-am aşteptat. N-am sperat. Asta, asta e mai presus decât toate speranţele mele. Dar nu pot să rămân. Într-o zi ai să mi-oi ceri pe Agrambeli. Şi eu nu voi putea să ţi-o ofer. Şi atunci ai să mă sugrumi. Dar nu mă tem pentru mine. Mă gândesc la tine. Cum ai să trăieşti după aceea? Cum vei mai putea scrie cu mâinile unui ucigaş?

— Nu! spuse el.

— Te cred. Acum nu. Dar într-o zi ai să mă întrebi ce-am făcut cu anii aceia pe care i-am furat dragostei noastre. Şi ştiu. Ţi-i datorez. Dar nu voi putea să ţi-i înapoiez. Aş vrea să nu apuc ziua aceea. Vezi, Melios, nu se mai poate face nimic. Şi tocmai acum, când s-ar fi putut realiza toate… Ah, cât de curat, cât de nevinovat, de pur ai rămas! Dacă te-ai fi schimbat pu în… eu aş fi rămas aici. Şi ţi-aş fi dedicat ţie viaţa mea, ţi-aş fi dăruit toată căldura pe care o meriţi. Dar, vai, atunci n-ai mai avea nevoie. Plec. Nu putem face nimic. Nu mă obliga să-ţi vorbesc. Acum am ajuns şi eu în situaţia să-ţi vorbesc despre dragostea mea. Cum? Vai! Să renunţ la fericirea dragostei mele. Vezi ce satisfacţie mică mi-a mai rămas? Acum ce-o să facem?

— Am spus…

— Dar de ce te întreb? Parcă există altă soluţie? Despărţirea… Vezi ce ne-a rămas după atâta timp? Cine ar fi crezut… După atâta căutare, după atâta despărţire, să nu ne rămână decât despărţirea…

— Agrambeli…

— De ce, spuse cu ochii plini de lacrimi, de ce mă mai numeşti aşa? Dacă nu mai poţi să…

— Agrambeli…

— De ce mă strigi cu numele unei moarte?

Şi s-a lăsat asupra capului lui şi a plâns… a plâns… dar bocetul acesta era chiar deasupra cadavrului ei.

I-a vorbit duios, ca să n-o facă să izbucnească din nou în plâns. Cât de gingaş putea fi! Ce se întâmpla cu ea? A rugat-o să-i spună ce i se întâmplase… Ce rău i s-a făcut? Cine? Dar ea în loc să-i răspundă a izbucnit şi mai sfâşietor în plâns.

— Ce-ai făcut cu viaţa ta? i-a strigat deodată Melios sălbatic.

Ea a ridicat capul şi l-a privit. Faţa îi era învăluită în negrul şi mult iubitul ei păr.

— Vezi, îi spuse disperată, de asta mă temeam. Şi mă aşteptam – e adevărat – nu atât de devreme. Mâinile tale în jurul gâtului meu: „Unde este Agrambeli? Ce-ai făcut cu ea?” Nu ţi-am spus? Am omorât-o. Da. Am omorât-o ca să nu o pătez. Pentru că pe ea nu aveam dreptul s-o pătez. Pentru că ea îţi aparţinea ţie.

— Acum unde te duci? Ce-ai să faci?

— Ceea ce fac cei care nu mai au nimic de făcut.

— Dar spune-mi odată, unde-ţi petreci viaţa?

— Lasă sărmana mea viaţă. Acum multe lucruri le numim „viaţă”, multe lucruri care n-au nicio legătură cu viaţa. Să nu mai spunem şi alte minciuni. Am trecut pe aici întâmplător. Nu ştiam c-am să te găsesc. Eram neliniştită că n-am să te mai văd niciodată. Melios, văd că puritatea ta m-a cuprins şi pe mine, dar prea târziu. Am devenit şi eu pură… când totul este zadarnic. Nu voiam să te mai găsesc. Nu. Niciodată. Pentru că nu voiam ca tocmai eu să-ţi anunţ moartea lui Agrambeli.

A tăcut un timp. Apoi…

— Acum lasă-mă să mă aranjez puţin. Nu vreau să ies aşa pe stradă. Îţi mulţumesc.

Melios a trecut alături. A crezut că nu va fi în stare să ajungă până la uşă şi să-i deschidă. A aşteptat. Nici el nu ştie cât. Într-un târziu a ieşit. Ochii ei erau ascunşi după nişte ochelari negri.

— Adio, copilaşul meu, îi spuse.

— Tocmai acum, când am crescut, îmi spui aşa?

— O bătrână are dreptul să-ţi spună aşa. Am vrut să-ţi spun ceva gingaş înainte de-a pleca pentru totdeauna. N-am găsit altceva.

— Ai să mai vii… Nu se poate.

— Va fi nevoie de prea mult eroism pentru un lucru care nu mai are sens. Ţi-o las pe Agrambeli. De ce să interpun în dragostea voastră o femeie pierdută? Adio, Melios, adio, copilaşul meu de aur.

A pornit spre uşă.

— Agrambeli!!!

Nu s-a întors să-l privească. Dar cum n-a înţeles? strigase în urma unei necunoscute. Agrambeli n-a mai apărut de ani de zile prin locurile acestea.

Capul i se învârtea. S-a dus, împleticindu-se, înăuntru, să se culce. Încă îl mai obseda parfumul ei. Era ca tămâia care mai persistă într-o încăpere de unde abia s-a ridicat un mort.

Lângă comodă a găsit o hârtie pe care erau câteva fraze. „*Nu spune şi nu te gândi la nimic care ar putea să-ţi facă rău. Să fii atent cu sufletul tău minunat. Tu nu vei putea… Tu, Melios, Melios, tu chiar dacă ai să înjuri va răsări lumină. Adio, unicul meu vis. Nimic nu va mai exista. Nimeni nu mă va mai iubi atâta*”. Scrisese şi data. Dar… data era veche… Era data când i-a spus pentru prima dată că-l iubeşte acolo, sub plopi. Oh, Agrambeli!

partea a doua

Capitolul DOUĂZECI ŞI PATRU

Oraşul a început din nou să se tulbure, străzile şi pieţele să se întunece. Copacii se ghemuiau. Oamenii… şi totul era un vârtej, o tristeţe. Faci ce vrei cu un oraş, îl denumeşti „urât”, „încruntat”… suficient doar să ai fantezie din belşug. Şi totuşi dacă ai opri pe cineva pe stradă şi l-ai întreba cum vede astăzi lucrurile, ţi-ar răspunde foarte normal: „La fel”. Auzi colo! Lumea este bătută de grindină, se află pe sfârşite şi el găseşte lucrurile „la fel!”

Totuşi, Melios, trebuie, băiatul meu, să fii astăzi foarte atent. Pentru că multe greşeli te aşteaptă, gafe groaznice şi de nereparat. Cu asemenea minte, astăzi nu trebuia să-ţi deschizi biblioteca. Bine că nu vinzi alte lucruri. Pentru că – altfel – te vedeam eu ce făceai dacă în loc să vinzi cărţi ai fi vândut brânză. Fii atent, mai ales, la clienţii ciudaţi, la cei care în loc de vânzător vor un infirmier. Dă-ţi toată osteneala să-i serveşti bine, pentru că sunt aprigi. Dacă apare azi din nou călugărul, gata cu biblioteca! De asemenea, vezi să-ţi stăpâneşti limba, s-ar putea să vină domnişoara Doxa. Şi precis că va veni. Cu domnul Eftihidis ai să te descurci mai uşor. Atâta timp cât vei avea cărţi sentimentale şi înflăcărate, relaţiile voastre vor fi bune. Dar, domnule, aici trebuie să-ţi facem o recomandare generală. Înghite-ţi ironiile. Lasă la o parte „lecţiile”. Eşti doar un biet funcţionar şi nu pedagogul omenirii. Oamenii nu se schimbă uşor. „Nu vă atingeţi de lucrurile strâmbe”. Bine a spus omul acela. L-ai văzut? Cu două maxime din astea de-a-ndoaselea şi-a petrecut viaţa foarte mulţumit. Mulţumit... Trebuie să-ţi dai şi tu osteneala să pari, astăzi, mai ales astăzi, puţin mulţumit. Nu ţi-e ruşine să circuli printre oameni cu mutra asta acră? Aici, după cum arată lucrurile, toate sunt perfecte şi armonice. Altfel cum ar fi existat atâţia oameni mulţumiţi? Şi dacă eşti, în sfârşit, atât de prăpădit încât nu ştii ce-nseamnă „om fericit”, să ţi-o spun eu. Deci... şi mai întâi de toate există mai multe categorii de oameni mulţumiţi. Unul, de exemplu, e mulţumit pentru că, trezindu-se, a văzut că are călcâiele peticite. Altul pentru că a descoperit cea mai bună „piedică” ca să-l trântească pe asociatul lui. Altul pentru că a primit un telefon care-i anunţa moartea tatălui său şi astfel poate începe afacerea plănuită cu moştenirea. Altul pentru că, astăzi, soţia nu i-a cerut bani pentru pantofi. Altul pentru că oul era „moale” şi cafeaua cu „caimac”... Altul – în sfârşit – pentru că astăzi „a ieşit” uşor... O mie de motive grozave poate avea cineva ca să fie mulţumit. Şi numai tu, nerecunoscătorule, lacomule, numai tu nu ştii să culegi din viaţă florile ei divine. Du-te acum să

te bărbiereşti. Nu-ţi stă bine doliul. Apoi la înmormântarea dragostei nu sunt potrivite doliurile exagerate.

Iată-l pe domnul Eftihidis care intra acum… Uite ce fericit este. Dar nu, nu, sărmanul domn Eftihidis nu pare nici el de loc mulţumit. Dimpotrivă, este trist, cu inima grea.

— Ce s-a întâmplat, domnule Eftihidis?

— Gata, domnule, vin pentru ultima oară. Să nu vă-nsuraţi! auziţi? Am terminat. Sau dacă vă căsătoriţi, să vă despărţiţi înainte de a vă despărţi bătrâneţea, înainte de a vă îngheţa respiraţia rece ce-o aduce cu ea bătrâneţea. Dar cel mai simplu lucru este să nu vă însuraţi. Aţi auzit?

— Bine. Dar ce s-a întâmplat?

— Mi-a propus două divorţuri. Auziţi? Două divorţuri. Şi m-a pus să aleg unul din două. Sau cu ea, sau cu filologia. (Parcă soţia lui nu era… filoloagă, adică flecară, voia să spună Melios, pe care ironia nu-l părăsise încă.) Mă despart definitiv, da, din păcate. Asta am venit să vă anunţ cu inima grea. Trebuie să declar că sunt un laş. M-am plecat în faţa cuiva pe care nu-l iubesc. Am renunţat la dragostea mea înflăcărată pentru literatură de dragul liniştii mele sufleteşti. Vedeţi? Fu de acasă devreme ca să termin. Dar e frig în parcuri. Dar şi aşa să nu fi fost… ea m-ar fi urmărit. M-ar fi descoperit. Şi atunci cearta n-ar fi durat numai ziua, ci şi noaptea.

— Dar, domnule Eftihidis, mă mir. Nu vă puteţi impune?

— Ah, sunteţi tânăr! Liniştea mea s-a făcut bucăţele. Am depus armele.

— Ei, eu n-am să le depun. Voi lupta.

— Cu ce?

— Dar… mi se pare că strămoşii noştri vorbeau despre un oarecare „lemn al raţiunii”.

Domnul Eftihidis dădu trist din cap.

— Ei, ei! făcu. Ştiţi ce şopteşte lumea în urma noastră când ieşim la plimbare duminică după-amiază? „Uite, spun oamenii, ce minune! S-a căsătorit Foca cu un Pinguin”.

— Ei şi?

— Hm! Sunteţi liniştit pentru că nu ştiţi cine-i Pinguinul. Ei, domnule, am necinstea ca Pinguinul să fiu eu. Da. Acum ce aveţi de spus?

— Nu ştiu. Sunt uimit, domnule Eftihidis.

— Nu-mi mai spuneţi „Eftihidis”. Vedeţi câte nenorociri pe capul unui singur om? Dar aţi spus ceva. Sunteţi uimit, aţi zis, de ce?

— De ce v-aţi căsătorit cu ea?

— Ia uită-te, întrebaţi un om care-şi pune aceeaşi întrebare de patruzeci de ani. Domnule, sunt victima unei înscenări. M-au obligat să vâslesc. Fără să vreau am stropit o domnişoară masivă. Am alergat s-o şterg cu batista. Dar barca s-a clătinat. S-a clătinat ea, au clătinat-o alţii, nu ştiu. Totuşi m-am trezit în braţele domnişoarei. Dar, prietene, domnişoara nu era singură. O grămadă de cerberi m-au obligat să restabilesc imediat cinstea fecioarei.

— Şi?

— Nu mă vedeţi? Am restabilit-o.

— Domnule Eftihidis, credeţi-mă, vă compătimesc. Dar spuneţi-mi, acum, ce pot face eu? Vreţi să veniţi să citiţi aici?

— Din păcate, n-am să pot. O să mă urmărească, o să vadă unde studiez şi o să vină să întoarcă totul pe dos. Va sparge până şi vitrina. Pentru că asta nu e femeie, domnule. E o leoaică turbată – care, din păcate, au lăsat-o liberă înainte de-a o îmblânzi. Vai, acum, când cunosc izvorul culturii, sunt smuls de lângă el fără să pot să-mi potolesc setea.

— Nu găsiţi vreun domn… masiv s-o scoată din minţi?

— Imposibil. E îndrăgostită nebuneşte de mine. Vedeţi ce ghinion?

— Dar cum, cum s-au întâmplat toate astea?

— Asta mă întreb şi eu şi protestez: „Dacă mă iubeai, te purtai altfel cu mine”, îi zic. Ştii ce-mi răspunde, scoţând scântei şi spumă? „Cine iubeşte, chinuie”. Şi astfel trăiesc mereu în imperiul groazei. La revedere, tinere!

Pe birou rămăsese cartea pe care o adusese, trista „Notre dames de Paris”. Vai! Gata, pierduse cel mai simpatic, cel mai bun abonat din toată clientela asta chinuitoare. Mai ales în ultimul timp avea numai pierderi. Clientela nobilă se rărise. Unii plecau singuri, pe alţii îi alunga el… încasările, însă, creşteau. Asta e important în comerţ. „În comerţ, domnule, important e câştigul. Nimic altceva”, îi spuse directorul lui.

A sosit ora închiderii. Când s-a apropiat însă de uşă, în faţa lui a apărut călugărul.

— Încă nu a sosit camionul cu cărţi? îi zise.

= – La o parte, domnule, e închis.

— Aduc poliţia. Diavol ateu!

— De ce să te oboseşti? Mă duc s-o chem chiar eu. De altfel, te-am reclamat. Mai întâi pentru şantaj şi deranj. Al doilea pentru părăsirea rasei fără aprobarea egumenului. Aşteaptă o clipă! Uite, aici, în colţ, e poliţia!

— Te aştept! Du-te, ticălosule! Du-te imediat!

— Fii atent. Îţi îngreunezi situaţia şi cu altceva. Injurii…

— Am zis să te duci, ticălosule. O aştept aici!

Şi-a încordat picioarele şi aştepta. Melios a ieşit şi s-a îndreptat spre colţ. Deodată s-a întors. Şi l-a văzut pe călugăr fugind de parcă-i luase rasa foc.

Cum nu s-a gândit la asta mai de mult? Iată că funcţionarul dinaintea lui nu se gândise la asta, ca să scape de el. Şi de asta a adunat înjurături cu coşul.

Acum era liber. Putea să se ducă la prietenul lui. Avea nevoie de bătrân. În starea de sufocare, de tulburare produse de întâlnirea cu *ea* numai tovărăşia bătrânului putea să-l liniştească. Să stea singur? Singurătatea l-ar duce prea departe. Se temea mai ales de nebunii. De vreo nouă expediţie în goana după căutări.

Pentru că încă nu înţelegea – sau înţelegea foarte vag – de ce n-a urmat-o. Cum a lăsat-o să plece? Ce lucru atât de groaznic a făcut fata asta, s-o coboare într-atâta, încât nu mai poate ridica privirea asupra lui? De ce n-a insistat să afle? Tot nu i-ar fi spus. De asta era sigur. Dar nici el n-a

insistat. Iată, aici a făcut cea mai de neiertat greşeală „inadmisibilă pentru un Kadras.

L-a găsit pe bătrân gata să închidă.

— De trei zile, îi spuse, de trei zilişoare n-ai mai venit. Ţi-au luat ielele mintea? Cele de azi au să ţi-o ia de-a binelea. Îţi iau şi portofelul. Nicio teamă. Dacă luau numai cuvintele mă temeam pentru tine. Vrei să te duc la Pringos?

— Ce să fac acolo?

— Să te faci psalt-isocrat.[27]

— N-am voce.

— Nici nu trebuie. Ai să faci… „îi… „Aa”! şi gata. E om bun.

— N-ai zis că nu te mai duci pe la el?

— Nu m-am dus. M-am întâlnit cu el din întâmplare. I-a părut rău că n-am mai trecut pe la Ahiropiitos.

— I-ai spus de ce?

— Vezi? Nu i-am spus. I-am vorbit despre una, despre alta… O serie de prostii. Adevărul… l-am ascuns. Dar, în sfârşit, ia să vedem ce faci tu.

— Eu… bine.

— Văd. Ochii parcă i-ai ţinut la saramură. Ai împrumutat cuiva şi somnul? Bine. N-ai să-mi spui. Cum o duci cu directorul?

— Nici nu-l văd. Aşa că n-o duc nici bine, nici prost. Cu clienţii m-am încurcat, dar puţin.

— Ei sunt belele vechi. Clientul dă banii, ia ceva, dar ochii îi stau lipiţi de bani. Nu se obişnuieşte uşor cu ideea că ţi i-a dat. Ochiul omului e flămând. Asta seamănă tot răul. Ochiul nesătul. Şi cel mai mare rău este că nu se satură. N-o să se sature niciodată. Cât costă biletul aici? O drahmă! Ei? Şi până să se dezlipească de ea, ai impresia că se dezlipeşte de carnea lui. Ştii ce mi-a făcut unu odată? S-a urcat în „Turn”, a admirat oraşul şi apoi a coborât şi a încercat să-mi ia înapoi drahma, pentru că, cică, nu se vedea casa lui de acolo. „Dar ce nevoie ai, măi patriotule, de drahmă? i-am zis. Şi un milion de drahme dacă-ţi dau,

27 Isocrat: cel care ţine „isonul" cu gura închisă.

minte tot n-ai să găseşti. Magazinele care vând minte s-au desfiinţat”.

— E unu care vrea să-mi vândă Evanghelii şi apostoli.

— Tot e bine. Am cunoscut odată unu care culegea de pe maidane oasele cailor sau ale măgarilor morţi şi le vindea, blestematul, drept moaşte sfinte. Ce-ai făcut până la urmă cu călugărul?

— A trebuit să-l sperii puţin ca să plece. E un altul pe care nevastă-sa nu-l lasă să citească. Un om mic, necăjit, ca un martir.

— Vezi ce ticăloasă? Dacă vrei să ştii, femeia la început era pasăre. Adică pasăre urâtă şi fără minte. Mai târziu a făcut schimb cu bărbatul. Dar numai la frumuseţe. Minte n-are nici acum. Care-i cea mai frumoasă pasăre din lume? Păunul. Şi cel mai urât? Nici nu-ţi trece prin minte.

— Ei, care?

— Tot păunul. Dar femela, păuniţa. Ei, această păuniţă urâtă ştii ce încăpăţânată şi nemiloasă este? Nici nu poţi să-ţi închipui, măi băiete. Odată, când eram flăcău, am făcut o operaţie la un spital din Constantinopol. M-a operat chiar doctorul Zgurideos. Ei, în curtea spitalului erau vreo nouă păuni şi numai o păuniţă. Ce-am văzut acolo nu poţi să-ţi închipui. Nouă masculi, ditamai bărbaţii, nu-i lăsa, neruşinata, să se umfle în pene, să-şi rotească coada ca soarele sau constelaţiile. Nouă gineri. Şi ea nu-şi alegea niciunul. Acum să-ţi spun ce s-a întâmplat până la urmă. Într-o dimineaţă aud gălăgie, ies la fereastră. Ea – obraznic – stătea la mijloc, iar păunii se învârteau în jurul ei. Ei, ce crezi că era asta? încercare. I-a lăsat să se învârtească în jurul ei toată ziua. Spre prânz a căzut primul; a ieşit din joc. Ceilalţi au continuat. Spre amiază a căzut şi al doilea. Ea la fel. Peste puţin a căzut şi altul. Până seara au rămas doar doi. Când s-a înnoptat a rămas doar unul singur. Şi atunci l-a luat blestemata, şi l-a dus în cuibul ei. Ah, puţini sunt fericiţi, fiule. Cei mai mulţi se ard.

— Şi a ta, moş Anatreftos?

— A mea… nu este păuniţă. E porumbiţă. Am reuşit.

Tu?

Melios îl privi şovăitor.

— Nu ai venit ca să-mi spui? îi zise bătrânul. Hai, vorbeşte! Ştiu. Nu e fata aia, prietena noastră. Ea are suflet de zahăr. În altă parte ţi-e gândul. Nu-ţi place nici ţie apa liniştită, calmă. Alergi spre furtuni. Spune!

— Povestea este foarte veche, moş Anatreftos, şi foarte lungă. Am pierdut oraşul în care trăiam, şcoala, m-am dezrădăcinat. Trăiam ca blestemat. Îmi pierdusem viaţa. Ne pierdusem. N-am uitat-o însă. Credeam că aşa va fi. Începusem chiar să mă obişnuiesc. Şi ieri…

— Ai întâlnit-o pe stradă?

— A intrat în bibliotecă singură… aşa cum cade singură pasărea în laţ.

— Este căsătorită?

— Nimic nu este. Se zbătea… zicea că „a alunecat”, că „a murit”. N-am înţeles nimic.

— N-ai întrebat-o? Nu cumva când „a alunecat” a căzut în baltă?

— De ce s-o facă? Era frumoasă, bogată…

— Dacă femeia are în ea „microbul”, nimic n-o opreşte. Crezi că toate astea care se află în „case” sunt urâte sau sărace? Dacă era aşa, „casele” s-ar fi închis.

— Nu. Nu e aşa. Nu se poate.

— Când pune dracu’ stăpânire pe femeie, n-o opreşte nici dacă apare în faţa ei Cristos să-i închidă drumul cu crucea în mână. Ai alergat măcar s-o opreşti?

— Iată care a fost greşeala mea!

— Bine ai făcut. Ele nu vin niciodată înapoi; chiar dacă se ridică puţin, cad din nou, şi atunci cad şi mai jos. Ascultă-mă pe mine! Femeia căzută se scoală mai uşor din coşciug decât din patul ei pângărit. Ce farmec are, măi băiete, păcatul? Nu ştiu. Şi partea proastă este că n-o ştiu nici ele. Da, blestematele, nici măcar ele.

— Moş Anatreftos, să ştii că gândeşti despre ea greşit. Nu aşa stau lucrurile. Altceva se întâmplă. Nu ştiu ce. Am rugat-o să mai vină s-o mai văd… Mă iubeşte încă. Am înţeles. Poate chiar mai mult acum. Dar a zis că nu

trebuie să ne mai vedem.

— Nu ţi-a lăsat vreo urmă, s-o poţi găsi?

— Nu. Mi-a zis că nu vrea. Şi că eu singur n-am s-o pot găsi. Pentru că, mi-a zis, şi-a schimbat şi numele.

— Aşa ţi-a spus? Atunci gata, asta este, să n-o mai cauţi. Aşa fac femeile. Când decad îşi schimbă numele.

— Nu. Ea nu… nu se poate.

— Nu crezi, dar iată că decad. Şi ştii care decad mai repede? Cele care „nu pot”. Hai, taci, acum ştiu. E greu de suportat. Dar eşti tânăr. Ai să uiţi.

— Doar atâta îmi spui?

— Ce să fac? Alt medicament n-am. Caută alta. Trec atâtea fete pe acolo… Găseşte una. Şi ai să vezi. Ai să uiţi. Hai, acum. Te las. Dar să nu uiţi ce ţi-am mai spus. Fereşte-te de pahar. Nu te ajută să uiţi. Minciuni. Te ajută să-ţi aminteşti şi mai mult. Şi încă ceva! Nu sta singur. Pierde-te în lume. Umblă, vorbeşte, cântă. Asta este singurul leac care o să-ţi aline durerea.

Capitolul DOUĂZECI ŞI CINCI

Cu reţeta lui moş Anatreftos s-a întors la bibliotecă. „Caută alta!” Unde? Există una frumoasă, liberă, tocmai bună pentru catastrofă. Domnişoara Doxa îi asigura dinainte înfrângerea. Şi era atât de nemiloasă, încât chiar dacă ardeai, nu te-ar fi stins nici măcar scuipând pe tine.

Normal ar fi trebuit să vină de ieri ca să vadă cum merge incendiul pe care i-l pregătise. „Şi-a dat foc hainelor”, scriau ziarele, sau „şi-a dat foc locuinţei”.

Dar niciun ziar nu scria „şi-a dat foc inimii”.

„Caută”, cică. Da, da, aşa l-a sfătuit moş Anatreftos.

— Domnule Mănăilăs! („Pe cine l-or fi strigând aşa? Ce nume groaznic! Cine o fi caraghiosul ce poartă un asemenea nume?”) Domnule Mănăilăs! Melios s-a întors. Un taxi era oprit în faţa bibliotecii („Ce-ar fi să fie maşina călugărului cu cărţile.”) o mână înmănuşată, însă, îi făcea semne.

— Vă rog…

— Aveţi să-mi schimbaţi o sută? Trebuie să-i dau şoferului douăzeci de drahme.

— Nu-i mai simplu, domnişoară Doxa, să-i dau eu şoferului douăzeci de drahme ca să nu aştepte omul, apoi ne socotim noi…

Acest „ne socotim” domnişoara l-a întâmpinat cu o grimasă de compătimire jalnică, dar banii i-a primit. „Domnule cavaler, nu-ţi da aere de suveranitate în faţa dresorului tău. îl întăriţi. Doar apleacă-te, apleacă-te şi fă numai ce-ţi-ordonă”.

A luat cartea pe care i-a înapoiat-o. A răsfoit-o.

— Dar… toată cartea e o singură frază? o întrebă.

— Cum v-a venit o asemenea idee… prostească?

— Dar.nu văd niciun loc liber. Niciun „luminiş”, cum se zice. Pagina este plină de la un capăt la celălalt.

(„Incultul, se vede că n-a răsfoit niciodată vreo carte a lui Proust!”) Şi cu toate acestea, bravo, domnişoară, aţi citit-o foarte repede. Într-o săptămână.

— În trei zile, mai exact. („Atât de puţin îl interesează pe caraghiosul ăsta cât întârzii cu o carte?”)

— Nu am numărat zilele, domnişoară. Şi apoi, ce importanţă are? (Bădărănia lui era iar în floare!) Ceea ce mă înspăimântă sunt paginile acestea sufocante.

— Nu cumva preferaţi foile albe?

— Să vă spun drept… e cea mai odihnitoare literatură

— Şi cum aţi acumulat tot ce ştiţi?

— Oral. Cultură practică. Puţină, dar sigură. Ce carte luaţi acum?

— Ceva… Dar lăsaţi. Puteţi să-mi daţi catalogul?

— Şi biroul chiar. Şi cafea… Mă gândesc doar ce-o să faceţi când veţi termina toate cărţile!

— Ei, veţi scrie dumneavoastră una din cele „orale”. Nu?

— Da, nu este rea ideea. Numai să nu-mi mai spuneţi aşa încă o dată. Mă veţi încuraja şi mă veţi avea pe conştiinţă.

— N-o să păţiţi nimic, n-aveţi grijă!

— Păcat. Văd că nu preţuiţi destul osteneala spirituală, domnişoară. Mă duc acum după cafea.

(Tânărul – era clar – avea o inteligenţă nativă. Dar o

inteligenţă… provincială. Pe ea însă n-o distra. Dimpotrivă, o stânjenea, o deranja. Totuşi, ceva o împingea să-şi încrucişeze spada cu el. Înfumurarea, cochetăria, altceva… Poate nimic din toate acestea. De ce ne ascuţim spada? Ca s-o ţinem în teacă ascuţită? Nu avea o mentalitate chiar modestă domnişoara.)

Peste puţin a venit chelnerul. A spus că tot consumul era plătit anticipat. Domnişoara s-a supărat:

— Domnule Mănăilăs, mă puneţi într-o situaţie dificilă.

— Nu sărăceşte mănăstirea de ulei. N-aveţi nicio grijă. („Adevărat ţăran şi după glume şi după comportare.”)

Totuşi de data asta n-a insistat să plătească. Se corecta? Vom vedea. Nu-i pui uşor zăbală mânzului. Într-o zi ai să te trezeşti legat de mâini şi de picioare. Să ţii minte!

— Domnule Mănăilăs! („De numele ăsta tâmpit, poţi să-mi spui, cum ai să scapi?”)

— Domnişoară… la ordinele dumneavoastră.

— Am obosit să tot caut. În felul ăsta e imposibil să găsească omul ce vrea. Nu puteţi să-mi alegeţi dumneavoastră una?

— Dacă pot, domnişoară? Eu nu ştiu cum să aleg cărţile bune. Animalele, de exemplu, le cunoşti după dinţi. Cărţile bune după ce poţi să le cunoşti? După miros? Bine ar fi. Dar cum miroase o carte bună? Şi mai ales cum miros cărţile care plac unor domnişoare, ca domnişoara Harilau? Grele probleme mă puneţi să rezolv, domnişoară.

— Dar dumneavoastră nu deschideţi niciodată o carte? Niciodată? Extraordinar!

— De ce? Ce rău îmi fac sărmanele cărţi?”

— Nici din curiozitate măcar?

— Din curiozitate, da. Dar nu le citesc. Le răsfoiesc. Poate cad ceva din ele.

— Ce, de exemplu?

— Vreo sută de drahme, vreo reţetă de prăjituri, vreun răvaş…

— Şi… le înapoiaţi?

— Toate? Nu. Răvaşele, de exemplu, le păstrez, nu le înapoiez. De ce? Ca să afle domnişoarele că le cunosc secretele? Nu fac bine?

— Şi dacă scrisorile vă sunt adresate dumneavoastră?

— Glumiţi, domnişoară. Cine o să-mi scrie mie? Eu sunt, iată, ca un sertar. îl deschizi, iei cartea pe care o doreşti, şi pleci.

— Vorbiţi fără să gândiţi, văd.

— Vorbesc, ce să fac? Nu cred în lucruri irealizabile. Dumneavoastră ştiţi, sunt un om practic.

— Dumneavoastră n-aţi pus niciodată o scrisoare în vreo carte?

— Vedeţi? Aţi uitat. Eu sunt oral.

— Deci recunoaşteţi că declaraţiile le faceţi oral.

— Da, dar nicio fată nu acceptă oral… o declaraţie. Ce să facă cu ea? Nu poate arăta prietenelor ei nimic ca să le spună: „Vedeţi ce mi-a scris individul ăsta? Este – ştiţi – foarte îndrăgostit de mine”.

— Sunteţi cinic, domnule Mănăilăs.

— Vedeţi? Cum încerc şi eu să spun un adevăr, imediat săriţi cu replica: „Sunteţi cinic, domnule Mănăilăs”. Bine fac eu că nu discut serios cu nimeni.

— Adică… luaţi întotdeauna viaţa… aşa… în glumă?

— Ce să fac? De câte ori am luat-o în serios am păţit-o. A ieşit cu glumă. Mă credeţi? Niciodată n-am vorbit serios fără să spună lumea: „Ce caraghios!” Dar cum încep să vorbesc în glumă, toţi încep să se întrebe: „Nu cumva eu nu sunt serios?”

— Şi… cu mine cum aţi vorbit? Serios sau în glumă?

— Domnişoară, ce n-aţi înţeles dumneavoastră, trebuie să vă spun eu?

— Nu-mi dau seama. Sunteţi un om enigmatic.

— Nu există oameni enigmatici, domnişoară. Există doar roluri „enigmatice”, pe care le joacă oameni obişnuiţi.

— Nu-i adevărat! strigă ea înfuriată.

— Ce „nu-i adevărat”?

— Nu cred că toate acestea sunt produsul unei culturi orale.

— Ce să vă fac? Fiecare arată aşa cum îl văd ceilalţi.

— Adică… ce vreţi să spuneţi? Că eu vă văd un incult?

— Mai degrabă… un om care abia reuşeşte să recunoască literele. Ei, şi atunci, ce mai doriţi de la mine? Ştiu atât cât credeţi dumneavoastră că trebuie să ştiu.

— De ce vă prefaceţi incult?

— Am jucat rolul pe care mi l-aţi atribuit, domnişoară.

— Nu v-am atribuit niciun rol.

— Nu mai continui. Discuţia a devenit adevărată ceartă! Şi n-are rost să mai continuăm. V-a plăcut cafeaua?

— Nu.

— Asta cel puţin nu era a mea. Aşa că degeaba v-aţi supărat.

— Nu sunt supărată.

— Ştiu. Spune vreodată cel supărat: „Sunt supărat?” Dimpotrivă, zice: „Nu sunt supărat”, şi începe să înjure.

— Nu v-am înjurat. Am educaţie…

— N-am spus aşa ceva. După ce se cunoaşte omul bine educat?

— După ce?

— După faptul că înjură în sinea lui.

— Dacă nu mai calc niciodată pe aici n-o să vă întrebe directorul *de ce*?

— N-o să mă mai găsească. Îmi voi da demisia. Nu-s bun de bibliotecar. Am vrut să copiez eroii cărţilor. Dar fiind prea mulţi, i-am încurcat.

— Şi de ce să copiaţi purtarea eroilor?

— Să vă povestesc o mică întâmplare! A fost odată un ţăran care s-a trezit deodată printre multe cărţi. Şi pentru că i-a fost ruşine să se comporte ca un ţăran, s-a comportat, ca o carte. Rezultatul? E în pericol să-şi piardă postul pentru că o domnişoară nu-l poate accepta drept carte. îl preferă ţăran.

— Bine, dar eu de altfel n-am făcut decât o aluzie.

— Aluziile sunt hotărâri care au fost luate, dar n-au fost pronunţate.

— Nu exageraţi! Apoi… ce-i atâta tragedie dacă vă pierdeţi postul? Sunteţi destul de tânăr şi destul de obraznic ca să nu vă pierdeţi dumneavoastră.

— Nu pot să nu vă admir educaţia.

— Admiraţi-o! Admiraţi, în sfârşit, ceva dacă nu sunteţi în stare să admiraţi ceea ce e demn de admirat!

În sfârşit! Asta era! S-a trădat doamna. Acum toate erau clare. Frumoasa noastră s-a trezit pentru prima oară (pentru prima, prima dată) în faţa unei mici rezistenţe. În faţa unuia pe care nu l-a îndobitocit frumuseţea ei. Dar nu a înţeles, proasta, că asta era imposibil? Că victima abia a reuşit să nu-şi arate nebunia… Să nu o arate. Pentru că în rest situaţia era demnă de plâns. Nu, asta nu era dragoste. Era neputinţa, era înjosirea, disperarea, şi, pe deasupra, şi nebunia. Numai că victima avea talent de actor. Adică reuşea să râdă când nu trebuia. „Caută-ţi alta!” Bună reţetă, moş Anatreftos! Dar asta nu-i căutare. Asta-i atârnare. Frumuseţea – se spune – este o binecuvântare. Darul divin al vieţii. Minciună. Este cea mai groaznică otravă. Pentru că nu te omoară, te chinuie… Plăcută poveste. Dacă te omora, nu-ţi vedeai cu ochii tăi chinurile.

Îngerul răufăcător, după ce s-a săturat de răutatea lui, s-a aplecat din nou asupra catalogului.

— Domnişoară, îi spuse Melios calm, degeaba v-aţi supărat. Eu ştiu ce-i admiraţia. O accept. Dar nu ştiu să mi-o exprim. Nu sunt maestru la descriere. Şi apoi… ce-i admiraţia? Să-i spui unei fete c-o admiri? Asta este linguşire, şi încă de cea mai proastă calitate.

— Şi ea cum va afla, de exemplu, că este admirată?

— Dacă, domnişoară, dacă nu înţelege singură şi aşteaptă să i se spună, atunci fata nu este demnă de niciun fel de admiraţie.

— Şi dacă nu află tocmai pentru că nu există admiraţie?

— Atunci lucrurile sunt şi mai simple. Nu există şi gata. Şi atunci de ce supărările, izbucnirile? Nu zic, există

fiinţe pe care natura le-a plăsmuit atât de minunat, încât trebuie să provoace admiraţia tuturor. Trebuie. Dar nimic nu este obligatoriu. Apoi… nu există lege fără excepţie. Îndrăgostiţii, de pildă, admiră persoana iubită indiferent dacă este sau nu frumoasă!

— Şi atunci ce iubesc la ea?

— Dumneavoastră faceţi greşeala să credeţi că numai persoanele frumoase, şi numai ele, au dreptul să fie iubite. Ce să vă fac? Dacă era aşa, domnişoară, atunci balamucurile, fântânile şi râurile lumii ar fi fost pline de cadavrele fetelor cu care natura a fost zgârcită, pe care a avut cruzimea să nu le înzestreze cu calităţile dumneavoastră.

— Nu m-am referit la mine.

— Ba la dumneavoastră.

— De altfel eu nu sunt frumoasă.

— Aţi fi fost foarte frumoasă dacă… n-aţi fi ştiut-o.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Nu repet. Eu mă opresc. Nu-mi place să-mi termin gândurile. Îi las pe cei pe care-i interesează să le termine. Ce carte să vă dau?

Îl privi provocator:

— Alta? Ascult de atâta timp… cartea dumneavoastră orală.

— Spre binele dumneavoastră, domnişoară, v-aş recomanda să vă alegeţi altă armă decât ironia. Eu nu vreau să jignesc pe nimeni. Nu vreau. Şi trebuie să vă spun că m-am lăsat influenţat. A fost fără voia mea. Sunt foarte nenorocit. Poate de aceea am fost neatent.

— Nenorocit, aţi spus? Dumneavoastră nenorocit?

— Da, însă eu nenorocirea nu mi-o expun în vitrină, aşa cum îşi expun alţii frumuseţea.

— Şi mai spuneţi că sunteţi nenorocit. Cei nefericiţi nu-i rănesc pe ceilalţi. Îi compătimesc.

— Să vă compătimesc pentru frumuseţea dumneavoastră? Dumneavoastră, domnişoară, aţi spus că deşi sunteţi demnă de admirat, eu n-am reuşit să vă admir. Facem parte din două lumi care-şi arată una alteia dinţii.

Noi însă ne străduim să părem buni unul faţă de celălalt. Eu sunt un simplu bibliotecar. Şi un funcţionar de bibliotecă nu este numai funcţionarul şefului său, este mai ales funcţionarul abonaţilor bibliotecii. Cu alte cuvinte, servitorul tuturor. Deci… în această calitate vă întreb: Cu ce vă pot fi de folos? Ce carte să vă ofer? Ce număr? Cinci sute? O mie…

— N-au titluri cărţile dumneavoastră?

— Domnişoară, eu sunt slujitor. Adică primesc ordinele aşa cum mi le dau abonaţii mei, şi nu aşa cum le doresc eu.

— Şi ce ordin aţi dori dumneavoastră să daţi?

— În general nu vreau să primesc ordine.

— Înţeleg. Vreţi să daţi.

— Aş vrea să am dreptul, domnişoară, să dau ordine, nu de altceva, dar numai ca să *nu dau*. Aş vrea să arăt tuturor că lumea ar fi mai bună fără ordine. Mai ales celor care pot să dea ordine.

— Nu vreţi prea puţin?

— Cel care cere puţine lucruri, bine ar fi să nu ceară nimic.

— Domnule Mănăilăs, ascultaţi! Deoarece toată discuţia noastră n-a fost decât să ne dăm lecţii unul celuilalt…

— Să punem capăt acestei instructive reţete. De acord. Să închidem şi să plecăm acasă. Dar eu n-am unde să mă duc. Aici este casa mea. După cum vedeţi…

N-a mai apucat să termine. Un bolid a năvălit pe uşă, drept spre cămăruţa din fund.

— Staţi acolo! strigă dinăuntru. Să nu intre nimeni aici! Nimeni.

— Ieşiţi imediat afară! îi strigă Melios înfuriat. Comediile acestea, când se repetă, devin scârboase.

— Domnule! strigă vocea dinăuntru. Sunteţi un monstru!

— Să vă puneţi la punct lenjeria. Mofturile astea de a vi se întâmpla „ceva” întotdeauna în faţa uşii mele sunt prea de tot. Ieşiţi afară! Ştiu bine că nu vi s-a întâmplat

nimic.

— Aşa? Atunci poftim! (S-a auzit un sfâşiat.) Acum mi s-a întâmplat. Goniţi-mă dacă puteţi. Dacă sunteţi un laş, hai! Faceţi-o!

— E nebună? întrebă domnişoara Doxa.

— Nu mai ştiu nimic. Cred că suferă de nimfomanie. Vedeţi în ce mod plăcut îmi petrec ziua aici?

— Unde aveţi un ac? se auzi dinăuntru.

— Îmi promiteţi că dacă vi-l dau plecaţi imediat?

— Nici n-aş fi intrat astfel, dar am crezut că sunteţi singur.

— E o cutie, lângă veioză. Acolo veţi găsi tot ce vă trebuie.

— Mulţumesc! Nu mai calc niciodată pe aici!

— Nu sunteţi dumneavoastră în stare să-mi faceţi un asemenea bine.

— Întotdeauna vă găsesc cu cineva.

— N-am să închid biblioteca de dragul dumneavoastră.

— Vreţi să vă spun ceva? Habar n-aveţi cum să vă purtaţi cu femeile.

— Ce să vă fac? Sunt de vină cele din categoria dumneavoastră care ne-au făcut să ne scârbim. Dar mai bine terminaţi…

— Am terminat.

Peste puţin s-a auzit cum s-a ridicat de pe scaun şi a deschis uşa.

— La revedere. Nu mă conduceţi?

— Nu conduc niciodată doamne care au asemenea „incidente” periculoase şi atât de dese.

— Nu mi s-a mai întâmplat nicăieri în altă parte.

— Ce bine era dacă nu vi se întâmpla nici aici…

— Am să mă mai gândesc.

— Da, da, gândiţi-vă, şi eu am să vă fiu recunoscător.

În uşă s-a întors şi şi-a privit vizitatoarea. A găsit-o atât de frumoasă, încât nefericirea i se citea în ochi. Cine ştie… Poate, într-adevăr, se hotărâse să nu mai treacă pe acolo. Cealaltă stătea tăcută. Scena fusese penibilă.

— Aveţi multe „cazuri” asemănătoare? îi întrebă Doxa.

— Asemănătoare, nu. Dar am destule de alt gen. În general mi-e asigurată excelent liniştea sufletească.

— Nu ştiu. S-ar putea să fiţi şi dumneavoastră puţin vinovat.

— Că nu accept toate capriciile? Aş fi vrut să fiţi în locul meu şi atunci să vă fi văzut.

— Schimbaţi-vă serviciul!

— Cât de departe de viaţă trăiţi, domnişoară! Ştiţi câţi tineri se sinucid pe zi pentru faptul că nu găsesc de lucru?

— Îmi daţi o carte, acum?

— Desigur. Dar… atenţie!

— Ce vreţi să spuneţi?

— Veţi vedea.

— Atunci daţi-mi…

— Atenţie!

— Bine. Atunci daţi-mi „A l’ouest rien de nouveau”, de Remarc.

Melios a scos-o din raft, a împachetat-o şi i-a întins-o.

— Mereu la dispoziţia dumneavoastră, domnişoară! îi spuse politicos, conducând-o spre uşă.

Ea, în timp ce ieşea, s-a întors şi l-a privit. În ochii lui se reflecta frumuseţea ei. Ea s-a bucurat. Dar el era pierită»-Capitolul DOUĂZECI ŞI ŞASE

Ciudată mai era duminica asta. Când ploaie, şi încă ploaie torenţială, când vânt, apoi, dintr-odată, soare. Numai zăpadă mai lipsea ca programul să fie complet.

Cleopatra îl aştepta lângă „Turnul Alb” sub o umbrelă frumos colorată. S-a adăpostit şi el sub umbrelă până s-au refugiat sub tenda unei cafenele.

Era normal ca moş Anatreftos să nu vină la slujbă pe o vreme atât de rea. Nu era chiar atât de nebună lumea să urce în „Turn” pe aşa timp. De ce, ca să culeagă ploaia?

— Ce serviţi? o întrebă când s-au aşezat la masă.

— Dumneavoastră, ce? (Era veselă.)

— Dacă aici servesc ceai, aş bea unul.

— Văd că ăştia preferă să facă toamna ceai.

— Le convine, de aceea. Nu plecăm, mai bine?

— Avem destul timp. Să aşteptăm să se oprească ploaia.

— Fie şi aşa. Ştiţi că am cunoscut-o pe Antula Statopolu?

— Serios? Unde?

— La bibliotecă. A trecut să ia nişte cărţi.

— Era frumoasă?

— Nu ăsta e principalul. Mi-a părut o fiinţă tristă, bună, bolnavă… de-o frumuseţe ireală. Nu ştiu. Mi-a lăsat impresia că se stinge încet-încet împreună cu frumuseţea ei. Dar, ciudat, mi s-a părut – poate că mă înşel – mi s-a părut că nu se împotriveşte de loc, nu face nimic ca să oprească: – sau măcar să întârzie – moartea. Dar… de ce boală suferă?

— Poate că de niciuna. Sau poate că nu ştie nici ea. Dar faptul că nu se împotriveşte e adevărat. Şi de parcă n-ar fi suficient asta, citeşte şi foarte mult, şi numai poeţi melancolici şi pesimişti.

— Mi l-a cerut pe Kariotakis. Ce vrea să ia fata asta de la Kariotakis? După cum mi-am dat seama, satira îi este străină. Atunci? Elementul funebru? Şi se pare că numai asta ia.

— Este romantică.

— Mi-am dat seama. Dar epoca în care trăim este atât de antiromantică, încât are s-o distrugă. Poftim! Toate în jurul nostru sunt crude, iar noi ne batem în jurul unei egoiste…

— A cui?

— A dragostei. Ştiţi? Şi eu tot un monolog de dragoste am pregătit pentru astăzi.

— O dată ce totul este disperare…

— Nu. Dumneavoastră n-aveţi motive.

— Dar dumneavoastră ce motive aveţi?

Melios a râs amarnic:

— Ştiţi? M-am întâlnit…

— Cu Agrambeli? Dumnezeule!

— Anul ăsta s-au hotărât toate nenorocirile să dea peste mine. Se pare că m-au găsit foarte sănătos.

— Şi ce-a zis? Se întoarce definitiv la dumneavoastră?

— Nu se întoarce nicăieri. Face parte din categoria celor ce nu se întorc. Unde se duce? De unde vine? Nu mi-a spus. A făcut şi mai crudă o despărţire oare nu avea sens să se repete.

— Nu cumva… nu v-a iubit?

— Dragostea ei a fost o iluzie. A descoperit asta şi ea. Dar ciudat este că şi acum continuă să trăiască cu aceeaşi iluzie.

— Dar cum s-au întâmplat toate acestea? Povestiţi-mi! Cum s-a întâmplat?

— Foarte simplu. A venit şi mi-a anunţat chiar ea moartea ei. Şi încă ceva: că nu trebuie să reînvie nimic. Ei, iată, asta încurcă şi mai mult lucrurile şi aşa destul de încurcate. Dar… nu e mai bine să mergem?

— De ce sunteţi atât de grăbit?

— Nu ştiu. Sărbătoarea aceasta mi se pare un hop… pe care nu trebuie să-l evităm. Mă grăbesc să ajung cât mai repede. Seamănă cu parastasele sau înmormântările la care oamenii se duc fără plăcere. Dar se duc. Şi acolo se duc chiar mai punctuali decât la nuntă. Văd că s-a oprit şi ploaia.

— Nu v-am văzut niciodată aşa…

— Să lăsăm mai bine faptele să ne conducă. Oriunde ne vor duce, va fi mai bine decât acolo unde ne aflăm.

— Încă nu pot să mă obişnuiesc cu ideea că aţi lăsat-o să plece.

— Lăsaţi! Ajunsesem pe câmpul de luptă înfrânt. Ştiam că mă duc la un duel unde numai o persoană era înarmată.

— Bine. Să mergem. Ştiţi… am întârziat.

— Da?! De unde?

— Secret. Vreau… să fie simţită apariţia noastră.

— Ei, sigur, o personalitate atât de orbitoare. Precis că toţi or să întrebe: „Cine este Ghiorghis ăsta şi cum a

nimerit aici?”

Şi totuşi… era aşteptat. Ce-i pregătise Cleopatra? Antula a alergat chiar la uşă în întâmpinarea lui. Apoi l-a invitat la măsuţa ei, şi i-a oferit un fotoliu de puf.

Câteva lornioane s-au îndreptat spre el, şi câteva nasuri – ca nişte ciocuri – au început să-l adulmece.

Lângă el stătea un bărbat tânăr. De înălţime mijlocie, plinuţ, cu fruntea luminoasă, gura puţin amară.

— Domnul Vafopulos Iorgos! spuse Antula. Faceţi cunoştinţă!

— Îl cunosc.

— Dar unde trăim de nu ştim că ne cunosc şi alţii în afară de noi?

— Iorgos este modest şi plângăreţ, spuse Antula.

Cleopatra s-a aplecat spre urechea lui Melios:

— Veţi vedea de ce omul acesta este plângăreţ. Şi pe bună dreptate, să ştiţi asta.

— Aştept s-o aflu.

Atmosfera, totuşi, era greoaie. Oricum, prima cunoştinţă… Deodată o doamnă a făcut semn cu lornionul spre uşă. Imediat au apărut două tăvi uriaşe duse de mâinile unor domnişoare bine hrănite. În cercul doamnelor vârstnice, un domn gălăgios ca un faun în mijlocul unui stol de lebede bătrâne făcea efortul de-a ieşi în evidenţă.

La un moment dat, după dulceţuri, aceeaşi doamnă, care – după aparenţe – era amfitrioana, s-a ridicat.

— Dragi prieteni şi stimaţi invitaţi! începu. Avem astăzi prilejul să ne bucurăm, deoarece noi creatori şi noi prieteni ai literaturii ne-au îmbogăţit cercul. Încă puţin şi ne vom atinge ţinta să tipărim o revistă a noastră, a cercului, unde ne vom putea expune nu numai vocea, dar şi „poziţia” noastră faţă de problemele artei. Este timpul ca oraşul nostru să-şi impună prezenţa spirituală în cadrul întregii Elade. Dar mă grăbesc să termin acest prolog, ca să dau prilejul auditoriului ales să se bucure de noile creaţii ale poeţilor noştri. Are cuvântul domnul Giuros.

Domnul care purta acest nume… poetic era chiar faunul. Da, într-adevăr, numele lui era foarte cunoscut.

Revistele literare erau inundate de creaţiile lui. Puteai să-l întâlneşti până şi în cele mai neînsemnate foi provinciale. Acesta era deci fabricantul, care a umplut lumea cu producţia abundentă şi ieftină!

Melios a observat că faunul nu-şi lua privirile de pe Antula. Nu, nu o privea ca un Iketes[28] ci ca un Endymion[29].

— Îi acord prioritate poetei, spuse cu condescendenţă, şi o arătă pe Antula.

Ea s-a înroşit. Se simţea prost. Aşa părea. Lumea însă o invita insistent. Aşa că nu putea, nu avea dreptul s-o refuze. S-a ridicat. A început. Mai întâi timid şi încet-încet mai îndrăzneţ. Astfel că peste puţin s-a impus definitiv şi a entuziasmat auditoriul.

Melios a observat că pe când Antula recita, ochii poetului de lângă el străluceau ciudat.

I-au cerut să mai recite ceva. Semăna cu o păpuşă spartă. Cleopatra a tras-o uşurel de fustă. Ea, în picioare, îşi epuiza ultimele puteri. Avea pe undeva o batistă, dar n-o găsea de loc. Atunci, amfitrioanei i s-a făcut milă şi a anunţat alt nume. Oamenii şi-au luat pentru puţin timp ochii de pe ea şi astfel a putut să se aşeze.

A izbucnit, ca un compresor, domnul Giuros. Cu o voce ca o trompetă din timpul războaielor vechi lansa, revărsa, cuvinte… cuvinte… rime ieftine… chinuite de generaţii întregi de poeţi.

Dar publicul venise acolo hotărât să se entuziasmeze şi nimic nu-l mai putea opri. Poetul îşi trâmbiţa în gura mare versurile de tinichea. Rimele nu pot fi vopsite. Şi astfel a fost lăsată la o parte poezia adevărată, fiind ucisă chiar cu armele ei. Nimeni n-o putea salva. Amfitrioana era vrăjită, răpusă de dozele uriaşe de lirism. Poezia, totuşi, este o zeitate pe care cu toate că s-a născut pentru a suferi, se găseşte până la urmă cineva s-o salveze.

O figură de macedonean a intrat în sală. Statură fină,

---

28 Jketes: rugător.

29 Endymion: tînăr din mitologie de o rară frumuseţe, care, ca să nu-şi piardă tinereţea, a rugat pe Zeus să-l lase adormit. Era singurul tînăr muritor de care s-a îndrăgostit zeiţa purităţii, Artemis.

politicoasă, păr frumos, papillon. Melios a împietrit. Era „dascălul de dascăli”, pe care-l aduseseră din satul Axiocomi, unde fusese învăţător, ca să-l înjosească. „O, domnul Cunduras!” au exclamat nişte voci. Doamnele au alergat în întâmpinarea lui. Giuros s-a aşezat. Poezia era salvată.

— Cum vi s-a părut? întrebă cu interes Cleopatra.

— Ceva mai mic decât universul. Dar să-l vedem pe cel care a intrat.

Omul care abia intrase era pe pragul de-a părăsi lumea. Strălucea ca o hârtie, de străveziu ce era.

Puţinul pe care i-l lăsase lăcomia vieţii i-l rodea încet-încet poezia. A început şi el să recite. Versurile erau fine, disperate, anunţau apusul ce sosea. Deodată un corp minunat a apărut în tocul uşii. Melios a fost zguduit. Era Doxa. Ce căuta leoaica aici? Ce voia să sfâşie? Poeţii şi-au pierdut siguranţa de sine. Muza, zeiţa invizibilă… pe care aceştia o invită numai în singurătatea lor, şi-a părăsit norul de aur şi intrase în mediul lor. L-o fi văzut? Dar ce să vadă? Parcă văd vreodată cei care sunt născuţi numai ca să fie văzuţi? Sunt orbi.

— Dar ce aveţi? întrebă Cleopatra.

— Ce… am?

— Nu cumva e ea?

— Cine?

— Agrambeli… După cât îmi amintesc eu nu era aşa.

A primit încă o doză de cutremur.

— Mă băgaţi la bănuială, îi spunea el. Poate, da, poate că este ea, dar s-a transformat aşa ca să mă prindă în vraja ei de la început. Se poate. Dar chiar dacă nu este *ea*, şi fata asta face parte din categoria adusă pe lume ca să pedepsească naivitatea nevinovaţilor.

— O cunoaşteţi?

— Da. Dar… ştiţi, e ciudat. Până acum eram sigur că vine în biblioteca mea. Acum am început să cred că venea numai în visurile mele.

— Deci aceasta este cea care m-a alungat pe mine, spuse Cleopatra cu amărăciune.

— De… unde? o întrebă el distrat, dar destul de sever.

— Aveţi dreptate. Cum găsiţi versurile domnului Cunduras?

— Sensibile, sincere, suferinde… ca şi el.

— Aceasta este expresia cea mai potrivită, spuse Antula, participând la conversaţie. Ştiţi… toate elevele lui sunt îndrăgostite de el.

— Şi el vrea să moară…

— Vrea?

— Cred că da. De ce s-o fi purtând atât de dur cu el însuşi?

— Este şi el grăbit. Numai că a trecut prin viaţă semeţ, cu fruntea sus. Nu cumva îl cunoaşteţi?

— Puţin. El însă nu mă cunoaşte. De loc, chiar. L-au pus cândva să mă înjosească. Ar fi putut s-o facă. Nu l-ar fi costat nimic. Era uşor, fără niciun risc.

— A făcut-o?

— Nu. I-a înjosit pe cei care l-au chemat să mă înjosească.

— Nici nu se putea altfel.

— Acum, când l-am revăzut, când l-am auzit din nou, sunt convins şi eu că nu putea face altfel. Dar… ce faceţi?

Amfitrioana s-a ridicat.

— Dragi invitaţi, Antula noastră – care a devenit în ultimul timp descoperitoare de „stele” – ne-a anunţat că a descoperit-o pe cea mai luminoasă stea din toată cariera ei şi a adus-o în seara aceasta aici. Este vorba de domnul… Dar să ni-l prezinte mai bine chiar ea.

Antula s-a ridicat, cu faţa îmbujorată.

— Nu-i chiar aşa. Domnul pe care am să vi-l prezint suferă de o modestie exagerată. Nici nu recită, nici nu publică. Poate pentru că socoteşte că este prea devreme; şi acum am să vă destăinuiesc şi eu un păcat. Ca să fiu sinceră, vă mărturisesc că nici eu n-am citit nimic scris de dânsul. M-am lăsat convinsă de o prietenă care nu ştie să mintă. Şi încă ceva. L-am cunoscut… ca om. Şi cred că este imposibil să fie altfel ca poet. Vi-l prezint. Este domnul

Meii os Kadras.

Doxa părea zguduită. Domnul Mănăilăs deci se numeşte Kadras? Ce şarlatan ordinar! Ia să vedem ce grosolănii o să ne recite.

Dar şi-a întrerupt brusc monologul interior, pentru că „şarlatanul" începuse să recite.

LEGENDA UNEI DRAGOSTE SPARTA

A fost odată ca niciodată.

(*Niciodată n-a fost nimic*).

A fost odată un gramofon.

Un gramofon singuratic…

Sau poate chiar să nu fi fost un gramofon.

Ci doar un cântec singuratic

Care căuta un gramofon.

Că să-i cânte oful.

A fost odată ca niciodată, (*Niciodată n-a fost nimic*), *A fost odată o dragoste, O singuratică dragoste, Care hoinărea ca o placă,* ia să *găsească un gramofon, la să-i spună oful ei. Dragoste, oare l-au ameţit Farmecul altor ochi… Şi printre chiparoşi Umbla cu capu-n nari*?

A fost odată ca niciodată.

(*Niciodată n-a fost nimic*).

N-a fost nicio dragoste

Şi nicio durere.

A fost numai jumătate de dragoste.

Jumătate de durere

Şi o placă spartă

Care-şi cânta cântecul

Şi el pe jumătate:

Dragoste, oare l-au ameţit Dra… dra… drago… drago…"

Dumnezeule! *Nu se găseşte o mină, O miloasă mină să împingă acul, ia să auzim din nou întreaga dragoste, întreaga durere, întregul cântec*?

— E strălucitor! strigă domnul Cunduras şi alergă spre el. Prietene, dumneavoastră sunteţi? Dumneavoastră?! spunea mereu şi-l strângea la pieptul lui. Nu am ştiut. Aşteptam. Păcat că nu-i aici şi Delmuzos.

Doamnelor şi domnilor, vă anunţ sosirea unui poet. Dar nu, poetul a sosit. Deci bucuraţi-vă de el!

Acest „bucuraţi-vă de el” i-a rămas în minte pentru toată viaţa. Ceva mai târziu după *incidentul* acela, în vacanţa şcolară, şi-a luat clasa de fete şi s-a dus într-un oraş provincial. Pe fete le-a lăsat în compania unor băieţi de la o şcoală. Acolo, se zice, la ţară, în timp ce colegii lui priveau încruntaţi această întâlnire „nepotrivită”, el a urcat pe un dâmb şi a început să strige cu toată puterea: „Copii! Copiii mei! Am să vă spun un secret. Tinereţea… Tinereţea este a voastră. Bucuraţi-vă, deci, de ea!” 6

Acest strigăt plin de adevăr, de durere, acest strigăt minunat a rămas şi îl repetau mereu elevii lui chiar după moartea lui, care n-a întârziat prea mult. Dar niciunul dintre colegii lui nu l-a repetat. Şi acum…

— Alta! striga auditoriul exaltat. Citiţi-ne încă una!?

Oare strigau toţi? Hm! Nu tocmai. Erau câţiva care îl priveau dezaprobatori. „Banalităţi”, spuse o voce groasă, pe care Melios n-a întârziat s-o recunoască. E adevărat că versurile libere au răsunat ca un blestem.

— Zice că nu are alta, le explică Antula în tot vacarmul acela.

— Atunci s-o mai recite o dată pe asta. De o sută de ori să ne-o recite!

„Poetul” s-a pregătit – ce să facă? – s-o repete! Avea, desigur, încă una la el, dar cum a văzut-o pe Doxa şi-a schimbat hotărârea. Pentru că ea nu era femeie, era un altar unde fumul tămâii nu se potolea.

Când s-a ridicat pentru a doua oară şi-a aruncat privirea spre locul ei. Stătea cufundată într-un fotoliu şi-l privea neînduplecată. Semăna cu un şarpe cenuşiu care se încălzea la soare. Neînduplecată! „Aşa, deci, domnule Mănăilas, hai?” „Da, întocmai, doamnă!” Şi a început să recite.

MOARTE CENUŞIE

Am crezut până acum, prieteni dragi.
Am crezut până acum
Că toate lucrurile umblă prin lumea

Cu culorile lor adevărate…
Bucuria albă.
Tristeţea palidă.
Dragostea roz.
Moartea neagră…
Aşa am crezut.
Şi de aceea
Îmi petreceam zilele
Cu culorile stabilite.
Cu visurile mele frumos aranjate.
Cu versurile bine orânduite.
Pentru că aşa vedeam.
Aşa credeam
Dar într-o zi.
Prieteni dragi, într-o zi
Un nor cenuşiu
Şi-a părăsit cerul
Şi a năvălit în odaia mea.
Şi atunci…
Toate şi-au schimbat culorile. Tristeţea a devenit cenuşie, Cenuşie şi bucuria, Cenuşie şi dragostea şi cenuşie – vai! – şi moartea.
O, tu, vrăjitoare, Tu, care ai vopsit totul, Tu, cere ai schimbat totul, De ce n-ai lăsat moartea, (Cel puţin moartea) Să mă ia
Cu culoarea ei adevărată?

Un nou torent de aplauze s-a revărsat. Toţi acum – chiar şi cei rezervaţi – au văzut că poezia, la el, nu este o întâmplare. Pentru că, uite, încă una. Creaţia lui era scoasă dintr-un cuptor bun.

Toţi l-au felicitat. Numai *ea* a părăsit sala tăcută. A plecat uitată. Parcă ceva îi lipsea, parcă ceva găsise. Şi pasul ei se grăbea din ce în ce mai mult. Şi se grăbea ca nu cumva să-l piardă sau să-l găsească din nou. Era clar. Ceva violent apăruse în viaţa ei. De aceea alerga, se grăbea, ca să rămână cât mai repede singură.

Capitolul
DOUĂZECI ŞI ŞAPTE

Într-o zi, pe la prânz, era gata să închidă. Luase chiar cheia şi înainta spre uşă. Atunci ceva palid a apărut în uşă. Un om îmbrăcat în negru, cu ochi umbriţi, a păşit atent peste prag.

— Bună ziua! spuse. Vocea îi era întunecată, ca de fapt toată făptura lui, de la costum până la pielea feţii, închideţi? întrebă. Melios l-a asigurat că aceasta nu înseamnă nimic şi că e dispus să întârzie, ca să-l servească.

— Vreţi o carte? îl întrebă.

Râse. Voia, desigur.

— Cu plăcere! Ce carte?

— Ce-i de făcut…

— Cine?! întrebă Melios mirat, pregătindu-se să ia poziţia de apărare. S-a temut că se află în faţa unui nebun, cu toate că e greu să-ţi închipui un nebun cu un aer atât de serios.

Omul râse trist şi simpatic:

— Este titlul cărţii, spuse. „Ce-i de făcut?” a lui Vladimir Lenin.

— Regret. N-am auzit niciodată despre această carte. Şi nici despre scriitor.

— Este regretabil. Dar nu trebuie să disperi. Necunoaşterea unor lucruri nu este o greşeală gravă. Singurele lucruri nevindecabile sunt grosolănia şi ignoranţa încăpăţânată.

Vorbea sincer.

— Lucrurile mărunte, triviale şi cotidiene ne sufocă. Am pierdut cerul şi am descoperit tavanul. Scrieţi?

— Da, ceva mărunt şi trivial, îi răspunse Melios.

— N-aveţi dreptate. Scrisul, prin el însuşi, nu este trivial. Este chiar o evadare, o înălţare, cu alte cuvinte o rupere de trivial.

Frumos, foarte frumos vorbea omul funebru. Melios stătea şi-l asculta cu cheia în mână.

— Închideţi? întrebă din nou omul.

— Nu mă obligă nimeni.

— Orarul…

— E la discreţia mea. Cereţi-mi altă carte.

— Literatură? M-am săturat. Pentru mine nu mai are importanţă. Cărţile astea vorbesc sau despre dragoste, sau despre moarte. Eu dragostea am pierdut-o, moartea mi-am asigurat-o. Dacă vreţi să ştiţi, toate romanele care sunt scrise de atunci, de când s-a descoperit romanul, toate sunt un singur roman care se repetă mereu. Singura diferenţă este că îl scriu diferiţi scriitori. Scriu despre dragoste şi moarte. Şi între timp lasă viaţa să le scape. Exemplele bune sunt foarte puţine: Balzac, Dostoievski, Tolstoi…

— Mă iertaţi. Ce profesie aveţi?

— Tâmplar. Siguranţa m-a denumit „coşmar”.

Dar ce om era ăsta? Melios stătea şi-l studia. Era din ce în ce mai mirat. „Tâmplar?” se întreba el. Dar probabil că a întrebat cu glas tare, pentru că celălalt i-a răspuns:

— Da. Mai exact, tâmplar de coşciuge. Coşciuge pentru o societate care de mult trebuia îngropată. Vă vorbesc aşa ca să mă înţelegeţi mai clar. Dumneavoastră vă place societatea aşa cum este acum?

— De loc. Dar ce să-i facem? Nu cade.

— Singură n-o să cadă niciodată. Trebuie dărâmată.

— De cine?

— De cei care dărâmă şi construiesc.

— De muncitori?

— Da, de ei.

A spus-o cu credinţă. Dar privirea lui era mereu tristă. Ce se petrecea în străfundurile conştiinţei lui?

— Aţi citit vreodată literatură revoluţionară? întrerupse omul tăcerea.

— Nu.

— Aveţi dreptate! Nu o găsiţi. O ard. Dar asta nu e cel mai îngrozitor lucru.

— Nu?

— Altă dată ardeau oameni. Pe cei care spuneau adevărul. Astăzi ard chiar adevărul.

— Dar… adevărul se arde?

— Cum să nu? însă răsare şi mai viguros. Scriitorii revoluţionari, domnule, ei sunt singurii apostoli care şi-au

făcut datoria faţă de istorie. Sunt adevăraţi semănători. A spus-o şi Fereos[30] înainte de-a muri: „Eu am semănat destul. Naţiunea mea va culege roadele”. El a căzut, dar ideile lui au prins fruct. Naţiunea s-a eliberat! Dar oare s-a eliberat?

— Dumneavoastră ce spuneţi?

— Prietene, în timpurile de acum, în urma fiecărei libertăţi care se naşte, vine şi lanţul care s-o lege. Naţiunea s-a eliberat, dar naţiunea nu este liberă. Ai să-mi spui: „Nu turcii au chinuit şi au umilit poporul nostru”? Ba da, dar a trebuit să plece turcii ca să descoperim un mare adevăr: că turcii ne înlănţuiau ca greci, dar ca oameni ne încătuşau alţii.

— Cine?

— Citiţi „Capitalul” lui Marx şi veţi afla. L-aţi citit?

— Nu!”

— Păcat! Dacă-l citeaţi nu m-aţi fi întrebat. E greu să faci pe dascălul când ai avut un dascăl atât de mare. Aţi privit în jurul dumneavoastră? Ce v-a sărit în ochi? Nedreptatea. Apoi inegalitatea. Cum au apărut aceste două lucruri în viaţa noastră? Au răsărit singure ca anghinarea? Aici e vorba de o cursă sălbatică. Cine învinge nu este încoronat. Este mâncat de cel învins. Lăcomia cu L mare este credinţa unora. Şi dacă n-o acceptăm cu plăcere, există securitatea ca să ne convingă. Sunteţi membru al sindicatului?

— Nu!

— Ciudat! spuse omul. Nu aţi auzit până astăzi despre structura sistemului exploatator al societăţii de astăzi? Nimic despre suprapreţ?

Aici era cea mai mare încurcătură. Atunci Melios, a hotărât să oprească jocul „de-a v-aţi ascunselea”.

— Vă rog, îi spuse, iertaţi-mă, n-am înţeles nimic din câte mi-aţi spus.

— Asta este, spuse omul, întristându-se. Drumul unui

30 Rigas Fereos, cel mai mare revoluţionar al elenilor, care a visat răscoala unită a ţărilor balcanice. A fost prins şi ucis înaintea Revoluţiei din 1821.

om este minat cu fel de fel de iluzii. Vechea societate nu-şi predă garda uşor.

— Şi ce-o să facem cu ea?

— O s-o topim pe picioare, până se va preda. Dacă nu, o vom răsturna. Nu mă întreba, însă, „cu ce", pentru că iar mă vei pune într-o situaţie dificilă. Sunt unii care spun: „Cu pumnul nostru". Sunt alţii care spun: „Cu numărul nostru". Asemenea reţete, în epoca armelor moderne, sunt caraghioase. Domnule, trăim într-un regim care, desigur, e învechit, se stinge şi moare, dar într-un ritm prea lent. Generaţiile viitoare n-au decât două drumuri de ales: sau să-l lase să moară normal – pe când în acest răstimp vor muri continuu chiar ei – sau să-l omoare. Dar… am mai spus şi înainte. Arme nu avem. Şi pumnii nu ucid. Atunci ce să facem? Să-l lăsăm să trăiască? Putem s-o facem şi pe asta. Dar omenirea va continua să trăiască mai departe în lipsuri, în nedreptate şi exploatare. Însă un om adevărat, cu conştiinţa trează, poate să suporte acest lucru? Ei, nu. Şi de aceea devine revoluţionar. Care este datoria lui? Să trezească şi conştiinţa celorlalţi. Şi atunci să înceapă sabotajul, adică să arunce nisip în maşinăria societăţii, să-i pună beţe-n roate, până ce-o va bloca, apoi s-o ocupe cu asalt. Ai să mă întrebi: „Dar societatea va înceta automat să se înarmeze?" Dimpotrivă. Însă cei care au misiunea să ordone „foc" vor intra în panică, şi până să-şi revină, regimul lor va fi la pământ.

Melios îl asculta orbit. Până atunci crezuse că nimeni nu era dispus să se împotrivească societăţii. Că supăraţi erau, desigur, mulţi, dar erau izolaţi în supărarea lor, şi fiecare se chinuia singur în sinea lui. Şi acum… A venit acest apostol palid cu predicile lui… şi ce-i spunea? Că nedreptatea nu este lege de piatră şi că nu este datorie sfântă să respectăm lucrurile aşa cum le-am găsit. Şi că – şi ăsta era cel mai grozav lucru – cei nedreptăţiţi aveau misiunea să învingă nedreptatea.

— Vreţi să luaţi loc? îi spuse. Poftiţi! Eu mă duc să vă comand o cafea. Sau poate doriţi un pahar cu uzo!

Omul l-a privit trist.

— Nu pot să beau nimic. Am sănătatea şubredă. Trăiesc numai cu lapte şi paste făinoase.

„Şi atunci de ce luptaţi?” i-a venit să-l întrebe. „Ce ai tu de câştigat? Tu, personal, ce ai tu de luat de la societate o dată ce ai să mori?”

Omul parcă i-a ghicit gândul.

— Vedeţi, îi spuse râzând amar, am şi socoteli personale cu societatea. Mi-a distrus sănătatea cu închisorile ei.

— Aţi făcut închisoare?! îl întrebă Meii os uimit. Unde? La… Eptapirghion?

— Departe… ca să nu mă viziteze mama şi să-mi aducă puţină mâncare. Astfel au reuşit să-mi distrugă stomacul cu fasolea lor mucegăită.

— Unde este închisoarea aceasta? întrebă Melios mereu uimit. Cum se numeşte?

— Departe… dincolo de mare, în insula Creta. Într-o cetate veche, umedă. Se numeşte „Idzedin”.

Lui Melios îi venea să-l întrebe: „De ce?”

— Credeţi că am aruncat cu pietre în ferestrele societăţii? Dimpotrivă. Pe societate, personal, n-am deranjat-o de loc.

— Şi atunci de ce v-au pedepsit?

— Hm… Pentru că i-am creat „duşmani”. M-au pedepsit pe mine ca să-i sperie duşmanii… să vadă că societatea nu este ceva pe care s-o poţi urî fără să-ţi iei pedeapsa.

— Şi… s-au speriat?

— Au devenit şi mai fanatici. Dar au eşuat…

Părea obosit şi buzele îi erau uscate. L-a privit puţin rugător.

— V-aţi oferit adineauri să-mi comandaţi o cafea, spuse. Nu se poate, mai bine, un pahar cu apă?

— Apă? Dar dumneavoastră nu puteţi bea decât lucruri care nu costă nimic?

— Apa la „Idzedin” era foarte scumpă. Şi aveau grijă să nu fie niciodată curată.

— Am impresia că mă trezesc pe altă lume. Nu

cumva vă face bine un ceai de muşeţel?

— A, da, asta, desigur, dacă se poate…

— Cum să nu? Imediat!

Melios a ieşit şi s-a dus la cafenea. Chelnerul îşi lustruia tava, fluierând fals „Ramona”. De necrezut! Pentru prima dată auzea un om fluierând fals!

— Un ceai de muşeţel poţi să-mi faci?

— Ia, măi vecine, mai bine un coniac, să scap de osteneală. Ştiu că are stăpânul meu muşeţel într-un ciorap, dar nu-mi amintesc unde. îl păzeşte ca pe aur. Să-ţi dau un rom? încălzeşte chiar.

— Nu se poate. E pentru un bolnav.

— Hm, atunci trebuie să caut ciorapul. Blestematul, ce-l mai ascunde. A! Ia uite! Eşti norocos. L-am găsit. Să pun şi puţin rom?

— Nu. E pentru un bolnav, ţi-am mai spus-o, nu înţelegi?

— Bine, bine. Blestematul, l-a ascuns!

Melios s-a întors la bibliotecă, frecându-şi palmele. Omul stătea cu ochii închişi şi se gândea la ceva, în timp ce în mână ţinea, o carte a lui Tolstoi.

— Vine imediat ceaiul dumneavoastră, îi spuse. L-aţi citit pe Tolstoi?

— Mulţumesc. Ştiţi care este cel mai important roman al lui Tolstoi?

— „Război şi pace”.

— Nu vorbesc despre „torente”. Pe astea nici nu le poţi cuprinde prea bine. Şi dacă vrei să fiu sincer, dacă-i cauţi sufletul acestei opere n-ai să-l găseşti la eroii mari, la Nataşa Rostova, la Bezuhov, la Andrei Bolkoński. Nu acesta este tezaurul cărţii. Diamantul sufletului pur popular este un personaj din a opta categorie, cu totul episodic. Şi se pare că scriitorul a fost foarte atent la valoarea lui, de aceea ni l-a prezentat în doze mici, ca să nu-l distrugă. Bănuiţi despre cine vorbesc? Este vorba de un om sărac, de o floare deosebită, tăiat chiar din sânul poporului. Platon Karataiev…

— Da… da… L-am descoperit. Dar, păcat, nu m-am

gândit niciodată să-l laud.

— Ne-am îndepărtat, însă, de la subiectul nostru. La drept vorbind n-am vrut să vă vorbesc despre opera lui Tolstoi, ci despre o nuvelă neînsemnată, unde lăcomia omenească este prezentată în cea mai clasică şi originală formă. Se numeşte „De cât pământ are omul nevoie”. V-o amintiţi?

— Regret, dar n-am citit-o.

— E vorba de un om sărac, însetat după pământ. Însetat până la nebunie. Odată un latifundiar îi promite să-i dea cât pământ străbate alergând de la răsăritul până la apusul soarelui. Omul acceptă. Dar ca să străbată cât mai mult pământ aleargă ca un nebun până ce cade mort, acoperind doar două palme de pământ. Aceasta este suprafaţa de „care are nevoie”, în realitate, omul. Latifundiarul nu o ştia. O descoperă la cimitir şi el. Dar ce câştigă din toate astea cei care n-au pământ?

— Şi când – îndrăzni Melios – va veni vremea când oamenii vor avea pământ nu cât le este necesar ca să moară, ci să trăiască cultivându-l?

— Sper că va veni… Dar nu asta este problema. Principalul nu este să capete omul pământ pentru el, ci momentul când *va înceta* să râvnească la pământul aproapelui. Vedeţi, nu-i suficient să schimbi numai societateatrebuie să-l schimbi şi pe om, să-l adaptezi şi pe el unei astfel de societăţi. Greu lucru. Foarte greu. Nu?

— N-o să disperaţi?

— Mă străduiesc să uit că pe lume există şi disperarea. Dar iată că a sosit ceaiul de muşeţel.

A luat ceaşca şi a început să amestece ceaiul cu linguriţa încet şi gânditor.

— Domnule, dacă aţi şti ce bine mi-aţi făcut! îi spuse Melios. Un bine foarte mare. Spuneţi-mi… unde pot să vă găsesc?

Omul a râs trist.

— Mă întreb şi eu unde pot să mă regăsesc. Fac parte din categoria acelora care-şi cunosc locuinţa mai puţin decât le-o cunoaşte poliţia. Lăsaţi! mai bine voi veni eu la

dumneavoastră.

— Când? întrebă nerăbdător Melios.

— Asta este şi mai greu de spus. Uite… Dacă nu vin luna aceasta, atunci înseamnă că nu mai am dreptul să circul.

— Veţi… fi din nou la închisoare?

— Sau ascuns. E totuna.

Capitolul
DOUĂZECI ŞI OPT

Între timp, iarna năvălise în mod barbar. Cruzimea i-o cunosc numai cei care au trăit în acest oraş. Niciodată, aici, fulgii de zăpadă nu cad uşor ca nişte „confeti”. Vin vâjâind, ca un taifun alb. Şi biciuieşte lumea, şi-i alungă pe oameni în casele lor.

Directorul dacă trece pe la bibliotecă o dată pe lună.

— Ţi-ai luat salariul? întreabă.

— Nu.

— Ia-l, şi dă-mi restul. Merge bine? La revedere!

Melios s-a convins că cei mai buni superiori sunt cei laconici.

Într-o dimineaţă, pe la ora 6, s-au auzit nişte bătăi în uşă. (Gata cu totul. Au venit să-l aresteze. Păi, era şi timpul. Întârziaseră chiar.) N-a răspuns.

— Băiete! striga cineva. Şi apoi: Bibliotecarule… deschide că ţi-am adus…

— Ce? întrebă Melios.

— Na… combustebulul… aşa mi-a spus stăpânul meu. „Ia-l, mi-a zis, bate la uşă şi spune-i funcţionarului meu să-şi ia cumbustebulul”. Aşa numesc ei lemnele. Combustebul.

— Combustibil, îl corectă Melios.

— Te-a şi anunţat?

— Nu.

— Şi atunci de unde ştii cum zice el la lemne? Pentru că aşa mi-a spus şi mie, nu mi-a plăcut, şi l-am corectat. Hai acum să descărcăm, că îngheaţă „caporalul”.

— Care caporal?

— Mârţoaga, bre. Nu vezi că are două fâşii albe la

picioare? A fost şi în război. Dar a îmbătrânit, sărmana. De asta mă grăbesc să descarc, s-o duc în grajd. Îmi dai o mână de ajutor?

— Auzi vorbă! Câte mâini vrei!

— Şi să vrei, mai mult de două n-ai.

— De unde ştii?

Melios a scos din fund o ladă cu patru minere, un fel de cărucior fără roţi. A scos-o şi a sprijinit-o de căruţă.

— Vezi? îi spuse.

— Ai dreptate. Dar tot funcţionar eşti. Ce faci cu atâtea cărţi? Le vinzi?

— Le împrumut. Vrei să-ţi dau câteva?

— Ce să fac cu ele? Munte de hârtie. Cu ce ajută omul?

— Îl ajută să se supere.

— Lasă! Eu mă supăr şi fără hârtie. Adică… cum te fac să te superi? Pe cine?

— Pe nedreptatea lumii.

— Sst! Las-o acolo, că stă bine. Dacă o atingi, se înfurie. Eu mi-am găsit leacul. Mă supăr pe caporal şi pe femeia mea. Unu dă cu copita, alta muşcă. Merge strună. Răul se opreşte acolo.

— Vrei un ceai? îl întrebă Melios când au terminat treaba.

— Nu pot. Mă aşteaptă caporalul. Eşti, însă, om bun.

— Iar tu eşti şi mai bun.

— Nu spune tare. O să treacă vreun jandarm, o să audă că sunt bun, şi s-a zis cu noi. Ziua bună!

— Mergi sănătos.

— Fă focul. Înfundă bine soba şi lasă crivăţul să-şi sfâşie carnea. Acum, iarna, omul are nevoie de căldură. Osul vrea căldură, carnea rachiu, sufletul dragoste… Toate ard. Am să mai trec…

— Cu bine. Te aştept!

— N-avea grijă.

A aprins soba cu surcele şi apoi a băgat lemne. Peste puţin timp focul a început să geamă, ca o fiară în cuşcă. Acum o să se facă tăciuni şi o să dogorească. Dacă ar veni

ea acum, bine ar fi să-l găsească şi pe el roşu. Paliditatea este culoarea ce li se potriveşte celor înfrânţi.

Dar va veni? Sau îşi amână răzbunarea? De necrezut. Dacă s-ar fi grăbit, ar fi dovedit slăbiciune. Sânge rece. Acesta este cel mai sălbatic atac. Sfărâmă până şi oasele. Acum a înţeles, îl avea în mână, când dorea putea să-l distrugă; trebuie să fie atent la orice gest al ei. Dacă, de exemplu, venea astăzi, comitea o greşeală tactică, de neiertat pentru o femeie ca ea. Însemna că şi-a pierdut controlul, calmul sufletesc. Cu cât trecea timpul şi ea nu apărea, cu atât mai mult creştea nerăbdarea lui. Dacă nu vine înseamnă că este un jucător crud, neînduplecat. Că avea o putere care înfrânge cea mai mare armă a femeii – răbdarea. S-a făcut ora unsprezece. Un fulgarin galben a strălucit la uşă. Dar n-a apucat să se bucure. Era alta. A alergat, totuşi, să-i deschidă. Din prag încă – cu toate că o ningea – s-a oprit şi a înesput să-l cerceteze cu o curiozitate atât de provocatoare, încât Melios s-a enervat. Nu cumva era „trimisul ei special”?

Politeţe, atenţie şi graţie – da, graţie – şi dacă poţi să-i faci o bucurie, fă-i-o, dar fără grabă.

— Modesta noastră bibliotecă încearcă o mare bucurie, domnişoară, de a avea îiică o abonată frumoasă.

— Va avea? Cum anticipaţi? îl întrebă ea batjocoritor. Şi dacă nu va avea?

— Ne va rămâne bucuria vizitei. Este ceva şi asta.

— Sunteţi întotdeauna mulţumit, chiar când n-aveţi motive?

— N-avem motive? Dumneavoastră nu sunteţi un motiv, domnişoară?

— Sunteţi din provincie?

— Exact.

— Atunci se explică…

— Ce se explică, domnişoară?

— Faptul că nu ştiţi că funcţionarii care flertează cu clientele sunt concediaţi.

— Aceasta cred că este părerea domnişoarelor care doresc să fie flertate, pentru că părerea directorului meu

este că ceea ce fac eu acum nu este fiert, ci politeţe profesională.

S-a înfăşurat mai bine în fulgarinul ei galben. „Misiunea” ei era în pericol să eşueze. Desigur, s-a enervat pe prietena ei care a pus-o să joace un rol atât de greu.

— Mă miră însă cum de sunteţi în stare de atâta sânge rece?

— De ce să mi-l pierd? Acum nu mă ameninţă nici viscolul, nici dragostea, nimic.

— Nimic?

— În ultimele douăzeci şi patru de ore nu mi s-a întâmplat nimic deosebit. A, ba nu. Am uitat. Mi s-a întâmplat ceva foarte serios.

— Adevărat? Ce?

— Un călugăr m-a ameninţat că-mi dă foc bibliotecii.

— A!

— Dar până la urmă pericolul a fost înlăturat. Şi acum… totul merge strună.

— A… în sfârşit, mă treceţi şi pe mine în catalog?

— Asta aştept şi eu.

— Atunci, hai, daţi-mi o carte!

— Ce carte?

— Oricare. N-are importanţă.

— Desigur, ce importanţă poate avea?

— Ce-aţi spus?

— O carte sentimentală?

— Aveţi şi altceva?

— Desigur. Filosofie, tehnică, agronomie…

— Bine. Daţi-mi una de… filosofie.

— Cu plăcere. În limba franceză, engleză, sau…

— În… franceză.

— Cu plăcere. Am să vă dau una, de-o să mă ţineţi minte.

S-a dus la un raft şi a scos o carte.

— Cum se numeşte? întrebă domnişoara.

— „Mânuit – Place Pigale…” Pe dumneavoastră?

— Agni Filaretu.

— Mă. bucur, domnişoară Filaretu. Cincisprezece

drahme pe lună. Mulţumesc. Urările mele de bine!

Ultimele cuvinte le-a auzit de afară, când era prea târziu. A vrut să se întoarcă, să întrebe, apoi şi-a amintit, s-a răzgândit şi a pornit spre mare. Acolo, se pare că o aştepta „doamna”. Acum venirea ei era sigură. Sută la sută. Auzi, nesimţitul, după ce i-a scris o poezie atât de ucigătoare, să rămână insensibil? Să nu o aştepte, să nu se topească în agonie? Şi ca şi cum toate acestea n-ar fi suficiente, se mai poartă şi atât de grosolan cu prietena ei!

Dar a trecut o jumătate de oră şi ea n-a apărut. Nerăbdarea lui creştea. Dacă nu vine... atunci este o cutezanţă şi o foarte periculoasă amazoană, chiar dacă a greşit la prima mişcare.

I-au mai rămas multe rezerve, nu numai ca să cadă, ci chiar să şi învingă. Poftim. Şi timpul trece. Dar fără panică, te rog! Lupta amânată nu este pierdută.

Douăsprezece şi un sfert. În faţa uşii apăru un fulgarin negru peste taiorul cenuşiu. Duşmanul începea acum un război psihologic. A alergat în întâmpinare. Nu cu bucurie falsă. Cei înfrânţi au nevoie de mărinimie, iar învingătorii – săracii – să nu se bucure şi ei puţin de victoria lor?

— Ce timp! zise ea de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic.

— Într-adevăr, este grozav...

— Glumiţi, desigur.

— Eu, domnişoară? Eu nu glumesc niciodată.

— Nici n-aţi minţit vreodată?

— Niciodată.

— Bine, domnule Mănăilăs. Sau nu vă mai numiţi Mănăilăs?

— Cum să nu? La fel.

— La fel? Ştiţi... semănaţi extraordinar cu un poet. Un poet tânăr. Foarte înzestrat, dar şi mare ipocrit.

— Haideţi, domnişoară, nu vă grăbiţi să-l calomniaţi pe poet. Ca oricare locuitor al acestei ţări fericite, a scris şi el câteva versuri ca să „imortalizeze” un sentiment trecător. Trebuie, de aceea, să urce pe rug?

Cuvântul „trecător” l-a primit ca pe un bulgăr de zăpadă pe gât.

— Domnule, iată ce voiam să vă spun: Dacă nu sunteţi un hoţ mare, atunci sunteţi un poet mare. Cine este victima?

— Nu vă înţeleg.

— Pe care poet l-aţi furat? Pentru că este imposibil să fi scris dumneavoastră poeziile acelea. Nu vă cred nici dacă v-aş vedea scriindu-le în faţa mea. Sau nu cumva n-aţi fost dumneavoastră poetul de ieri? Se poate aştepta la orice omul din partea dumneavoastră.

— Poetul – după cum aţi auzit – era un oarecare Melios Kadras. Eu i-am recitat pur şi simplu poeziile. Această „victimă” vă interesează? Dar dumneavoastră, domnişoară, puteţi să-mi spuneţi de ce sunteţi atât de supărată? Nu cred că v-am jignit cu ceva.

— Eu, jignită?

— Păreţi chiar revoltată.

— Da. Am să v-o spun. Spuneţi-mi, v-ar fi plăcut să recite cineva poezii…

— „Despre mine?” vreţi să spuneţi…

— Nu asta am vrut să spun. Dar de fapt asta este concluzia. Credeţi că este plăcut pentru o fată să fie expusă în faţa lumii?

— Şi aţi venit să mă invitaţi la duel? N-am expus pe nimeni. Am elogiat… o doamnă anonimă şi frumoasă pe care o aştept să mă acopere cu lacrimi şi sărutări.

— Eu?

— Ce legătură aveţi dumneavoastră cu ea? Eu vorbesc despre o sirenă crudă, care mi-a mâncat viaţa. Dumneavoastră aveţi atâţia alţii pe care să-i distrugeţi… Aţi fi mulţumită să distrugeţi un neînsemnat funcţionar de bibliotecă?

— De ce să-l distrug?

— Nu rolul acesta l-aţi încredinţat frumuseţii dumneavoastră? Ce faceţi toată ziua? Dumneavoastră spuneţi că vă „dichisiţi”, iar eu zic că „vă înarmaţi”. Şi apoi ieşiţi pe stradă şi Dumnezeu cu mila!

— Şi vreţi să mă pedepsiţi pentru asta?

— N-am să vă pedepsesc. Nu pentru că nu ar trebui, ci pentru că nu pot. Frumuseţea, domnişoară, este o binecuvântare, un spirit nobil care-i îmblânzeşte pe oameni. Care tinde să-i facă supraoameni, nu porci. Aceasta a dorit o altă doamnă – Circe. Dumneavoastră vreţi să ne sălbăticiţi. Pentru o asemenea frumuseţe eu n-aş fi scris niciodată poezii. Şi nici n-am scris.

— Şi nici nu veţi scrie?

— Asta va depinde de frumuseţe. Dacă apucă să mă ardă, sunt pierdut. Ce poezii poate să scrie un om carbonizat? Domnişoară, vreţi să vă scoateţi fulgarinul şi să luaţi loc?

— Nu.

— Au fost proşti unii care au spus: „Cum este înfăţişarea, aşa e şi sufletul”. Este valabil acest dicton în zilele noastre? Fiinţele angelice au omorât toţi îngerii. Veţi iubi mult, domnişoară. Dar dragostea dumneavoastră va fi mai mult răzbunare decât dragoste. Cald, calm, omeneşte nu veţi iubi niciodată. Asta pentru că vă lipseşte bunătatea. Umblaţi să găsiţi pe cineva care se opune farmecului dumneavoastră, ca să-l sfărâmaţi. Mulţumesc!

— Pentru ce?

— De ce vă scoateţi fulgarinul?

— Nu mă faceţi să-l îmbrac din nou…

— Nu e greu. Dar vă veţi arăta din nou caracterul insuportabil şi asta nu va fi în detrimentul meu. Aşa… Luaţi loc acum!

— Nu-mi ordonaţi!

— Păcat… Aţi pierdut o poezie.

— N-am nevoie de poeziile dumneavoastră!

— Atunci de ce aţi venit?

— Ca să vă cer explicaţii. De ce m-aţi expus?

— Nimeni din sală nu v-a observat. Toţi visau o femeie îmbrăcată în cenuşiu.

— Şi dacă se întâmpla ca ieri să fiu îmbrăcată ca de obicei… în cenuşiu?

— Pur şi simplu, n-aş fi recitat poezia.

— Mulţumesc!

— Bine. Dar eu nu „mulţumesc”. Pentru că puteţi să-mi explicaţi în ce mod v-am expus? Mă consideraţi un specimen atât de neînsemnat, încât până şi poeziile mele vă jignesc?

— N-am spus aşa ceva.

— Aţi spus altceva mai rău. Aţi spus că v-am „expus”. Asemenea cuvinte numai doamnele foarte egocentriste le pronunţă şi numai nişte bărbaţi foarte neînsemnaţi le acceptă. Foarte neînsemnaţi şi prosteşte îndrăgostiţi. Eu, până acum, am mai iubit. Dar nu m-am înjosit. Şi dacă vreţi să ştiţi, în timpurile paşnice, dragostea este singurul teren în care bărbatul poate să-şi demonstreze bărbăţia.

Nu spunea nimic. îl privea nemişcată, înmărmurită, fără răutate, fără bunătate, ca statuile adevărate.

— N-am dreptate? o întrebă, ca să-i întrerupă tăcerea de piatră.

— Nu. Aţi fi avut numai dacă lucrurile erau aşa cum spuneţi.

— Şi nu-s aşa?

— Nu.

— Atunci cum sunt?

Melios s-a ridicat.

— N-am să vă spun.

Şi-a luat fulgarinul.

— La revedere! şi a dispărut pe uşă.

De ce? De ce făcuse asta? Ca să alerge după ea… în urma ei? Tare ar fi vrut să alerge după o vedenie. Ai văzut? Ele au şi fuga de partea lor. Noi… noi unde să mergem? Noi n-avem unde merge. N-o să fugim. Vom rămâne drepţi şi vom aştepta lovitura următoare. Ne vom descoperi şi pieptul ca s-o primim. „Loveşte. Nu acolo. Aici. Mulţumesc!” Numai că atunci când va veni, în loc să ne descoperim pieptul, vom trage sabia din teacă. Pentru că dacă în dragoste cazi la prima lovitură, nu aştepta milă. Inima femeii îndrăgostite este ca un stup ciudat care conţine de toate, şi miere, şi spini, şi dragoste, şi ură. Milă, însă, nu conţine. Milă din belşug, câtă doreşti, conţine

numai inima care nu iubeşte. Dragostea când devine milă mai bine să-i găsim alt nume, sau mai bine să-i găsim un mormânt, pentru că va începe să putrezească.

S-a dus la sobă. Dogorea, ca o fiinţă vie care se răzbună şi ea. Ce noroc că nu se numeşte „Doxa”, ci „sobă”. Dar dacă ar fi trebuit să aleagă, ca să fie ars, tot n-ar fi ales focul.

S-a dus şi s-a sprijinit de perete. A stat acolo câtva timp ca un crucificat. Încă puţină slăbiciune dacă ar mai fi arătat era pierdut. Trebuia să-şi păzească sufletul. Pentru că era gata-gata să-i spună: „Fă cu mine tot ce doreşti, te iubesc”. Dacă i-ar fi spus-o, probabil că ar fi auzit un râs sarcastic, apoi o fugă şi apoi sfârşitul.

Dar mai bine să nv ne mai gândim la ce ar fi putut să se întâmple, pentru că, iată, nu s-a întâmplat. Desigur, a trebuit să lupte. A trebuit să treacă printr-un fluviu clocotitor căruia chiar el i-a dărâmat podul. Dacă ar fi trecut pe pod, la mijlocul lui, l-ar fi aşteptat ea. Nu i-ar fi făcut nimic, nu i-ar fi spus nimic. L-ar fi lăsat să înainteze, să înainteze, până ce-ar fi ajuns lângă ea şi acolo: „Îngenunchează!” i-ar fi spus. Şi el, în loc să plece – unde să plece? – „mulţumesc”, i-ar fi spus, şi ar fi îngenuncheat. Atunci ea ar fi trecut peste el, şi ar fi dispărut pentru totdeauna.

Micul meu naufragiat, stai jos şi bea ceva! mai bine închide uşa. Şi apoi bea. Mănâncă. După călătoriile lungi, oamenilor, întotdeauna, le e foame. Hrăneşte-te mai întâi, şi apoi hrăneşte şi poezia. Ce ciudat! Toţi poeţii cred că o hrănesc cu cuvinte. Nimeni n-a descoperit însă că poezia se hrăneşte cu carnea gingaşă şi cu sângele clocotitor al tinereţii până ce le transformă pe amândouă în piele şi apă. Atunci se linişteşte.

Dacă ai îi putut să dormi măcar puţin… Dar am uitat.

Poezia nu se mulţumeşte numai cu atât. Devorează şi somnul. Dar, atunci, ce lasă?

— Vrei să afli?

— Da.

— Nimic.

Capitolul
DOUĂZECI ŞI NOUĂ

„Domnului Ghiorghis Mănăilăs! *Personal*! Urgentbravo! Cine s-ar fi aşteptat să-l găsească în ascunzătoarea lui asemenea scrisoare? Şi mai ales în plic cenuşiu. Dar toate sunt cenuşii la fiinţa asta? Nu există nimic, în viaţa ei, nimic mai vesel?

Dar când i l-au adus? Cine i-a vârât plicul sub uşă? În: sfârşit, oricum a venit, „bun venit". Să căutăm mai bine să ne stăpânim tremurul degetelor ca să-l deschidem şi să-l citim.

„Am plecat – începea brusc, fără titlul obişnuit – *pentru că nu voiam să vă dau un răspuns grăbit la ultima dumneavoastră întrebare. Apoi există* – şi *răspunsuri care nu pot fi date, şi acesta este singurul mod de a evita întrebările care nu trebuie puse. Domnule, foarte simplu. Toată povestea mi s-a tras de acolo că am vrut să aflu dacă aţi scris poezia aceea pentru mine. Atât de puţină cochetărie cred că le este permisă femeilor. Dacă este adevărat, dacă într-adevăr aţi scris-o pentru mine, ar fi trebuit să vă jur ca să mă credeţi că m-aţi făcut fericită? Bărbaţi mulţi, fără experienţă, se jură că ne iubesc*. Nu-i *credem. Jurămintele orale nu sunt de crezut, chiar dacă dumneavoastră credeţi că există cărţi orale. Dacă vă veţi gândi la dialogul nostru şi-l veţi cerceta de la început frază cu frază, veţi vedea că tot timpul n-am făcut altceva decât să doresc să aflu acest mic amănunt. Sunt femeie, am o frumuseţe care se pierde, dispare. Nu vă e milă? Şi ce va rămâne – spuneţi-mi – peste câţiva ani? Ce va rămâne din tinereţea mea? Amara amintire că odată am plăcut? Fetele tinere vor asculta şi se vor prăpădi de râs. «Cum e posibil să fi fost iubit acest băţ numai oase şi piele?» Pentru că tinerii cred că bătrânu' n-au fost niciodată tineri, că au venit pe lume bătrâni.*

De unde am luat toate astea? Am citit undeva vorbele astea? Cred că sunt ale dumneavoastră, că le-am furat dintr-una din cărţile dumneavoastră nescrise. Şi acum, vedeţi ce-am vrut? O mică imortalizare a frumuseţii mele.

Aceasta e singura consolare pentru toate femeile ce-au venit frumoase pe lume. Două versuri, câteva rime, o exclamaţie! *Unica firimitură ce mai rămâne din noi. Atât. de multe lucruri v-am cerut*? *Şi merita să mă biciuiţi pentru asta*? *Fie… Trăiţi cu poezia dumneavoastră, ardeţi-o dacă doriţi, o dată ce nu vreţi să* mi-o *daţi. Dar vă rog un singur lucru. Să nu i-o dăruiţi alteia. Asta m-ar îmbătrâni. Asta e tot ce voiam să vă spun. Şi acum, după ce aţi aflat totul, vă rog să uitaţi felul cum m-am comportat şi răutatea mea, şi, dacă puteţi, fiţi puţin mai bun cu mine… mâine când voi veni. Cea pe care… o cunoaşteţi*".

Ce să facă acum? Să o creadă? Să creadă tot ce i-a scris? Să nu creadă nimic? A mai citit o dată scrisoarea şi apoi încă de două ori. După aceea a comandat un pahar cu uzo.

A mai aruncat câteva lemne în foc. Şi-a luat apoi hârtiile. Era prea devreme ca să deschidă biblioteca. „Ceva în mine vorbeşte, parcă-i un cântec". Orice-ar fi, salvarea o va găsi în hârtii. Alt refugiu nu există.

Afară soarele străluceşte, luminează zăpada, ferestrele, marea. Un triumf care îngheaţă şi luminează.

Peste puţin, când ceasul arăta orele nouă, s-a dus să deschidă. Adio, poezie, adio, creaţie spirituală! Până la prânz nu va avea timp nici să respire. Unde stătea ascunsă atâta clientelă? Se vede că zăpada este foarte filologică şi împinge lumea la citit.

Numai spre prânz, când aproape să închidă, clienţii s-au rărit şi a putut să-şi revină puţin. Numai atunci s-au liniştit valurile iubitorilor de literatură. Ciudat! Altă dată asemenea aglomeraţie se producea numai lunea… Marţea era zi de huzur şi reculegere.

Genul literar „leneş" – povestirea – făcea ravagii zilele acestea. Totuşi citise într-o zi interviul unui „coleg" şi-a fost decepţionat. De şapte ori îşi scria omul povestirile. De şapte ori, cică, în cele mai fericite cazuri. Pentru că erau unele pe care le scria de douăsprezece ori. Să fie sănătos! Dar lui Melios îi era greu… De aceea a şi ales povestirea, genul cel mai uşor. Dar tot „colegul" lui –

blestemată fie clipa când l-a citit – insista că este cel mai greu gen şi cel mai pretenţios dintre toate. Păi, dacă aşa era, atunci el, Melios Kadras, cum a reuşit să scrie acest „gen greu” atât de uşor? Să fie vinovat oare „colegul” căruia din greşeală i s-a părut greu genul, sau e vinovat. Melios, care – neştiind cât de greu este genul acesta – a umplut două sertare? în sfârşit, răul era comis. N-o să stea să scrie de douăsprezece ori aceeaşi bucată. O să se plictisească şi-o s-o strice. Ştia sigur că de prea mult „Doamne ajută” se satură şi preotul. Nu degeaba au spus toate astea oameni învăţaţi. Le-au trăit şi le-au învăţat. „Greul îl învaţă pe om”, iată şi o altă vorbă înţeleaptă care a rămas de la ei.

După ce a închis şi a mâncat, s-a apucat din nou de genul cel uşor. Era al doilea volum pe care-l scria. Pe primul l-a sfâşiat de entuziasm. Asta pentru că a nenorocit un editor. „Cu adâncă tristeţe vă comunicăm, domnule Kadras, că nu vom putea edita lucrarea dumneavoastră minunată din motive care nu depind de voinţa noastră. Cu deosebită stimă, editorul…”

Melios… Melios… încă un „anunţ de deces” ca ăsta şi eşti mort. Apucă-te mai bine de genul cel greu. Acolo ţi se va vedea valoarea. Ceva ştiau „colegii” lui din generaţia trecută, şi de aceea s-au stins cu toţii.

A hotărât, aşadar, să treacă la roman. Ba a luat chiar foarte în serios lucrul. A cumpărat două pachete de hârtie şi două sticle cu cerneală. Dar romanul nu începea. Îi lipsea titlul. Ce, puţin lucru este? Odată un predicator şi-a întrerupt predica deoarece biserica nu avea amvon. Lucrurile astea au nevoie de ordine, de regulament. Nu se poate oricum. Titlu. Fără titlu ai să încărunţeşti şi n-ai să scrii niciun rând. Ai să rămâi numai cu opera ta „orală”. Şi asta doar ca să te ajute să devii academician;

la nimic altceva nu te va ajuta, ţi-o spun eu! Toată amiaza s-a chinuit. Îşi storcea creierii, şi titlu nu găsea. Deodată l-a străfulgerat o idee. Dacă fura unul? Frumoasă soluţie! S-ar fi înfuriat autorul, l-ar fi numit „plastograf”, el i-ar fi răspuns că e calomniator şi fără minte, s-ar fi făcut

vâlvă, şi ar fi devenit celebru. Poate că ar fi avut norocul să-i intenteze şi un proces, şi astfel ar deveni şi mai celebru. Puţine exemple avem? Prietene, dacă vrei să vezi bine, fă cuiva rău. Dacă aştepţi să devii renumit datorită operei tale, te plâng de pe acum. Mută-ţi gândul!

Dar în afară de asta mai sunt şi alte greutăţi. Ca să scrii o capodoperă nu-i suficient să ai hârtie, cerneală: şi inspiraţie. Ai nevoie şi de o muză care să te pună pe jăratic. Numai atunci ai speranţa să devii poet. Tu, desigur, ai de toate. Dar îţi lipseşte hărnicia. Ai atât de puţină, încât abia îţi ajunge ca să scrii ceva sporadic, sau vreo strofă sfâşietoare, sau tetrastihe didactice pentru calendarele de masă ale ţăranilor. Nimic altceva. Altfel ai să rămâi cu opera ta orală şi te va pândi pericolul să nu realizezi nimic.

În sfârşit, eu sunt de părere că astăzi o dată ce ai chef" de lene şi n-ai de loc inspiraţie, mai bună ar fi o trândăveală zdravănă, sau o hoinăreală prin parc. Prieteni n-ai. Cleopatra n-a mai venit de două zile. Poate că-i bolnavă de malarie sau de dragoste. Mai rău ar fi să fie bolnavă de disperare. Grea boală. Medicii îi vor recomanda mişcare. Da, dar când o femeie începe să se mişte prea mult, decade repede. Deci, du-te la moş Anatreftos. Mai aşteaptă însă puţin să se întunece, apoi închide şi du-te la bătrân. Azi ai muncit mult. Sertarul e plin cu bani, Când o veni directorul să i-i predai? Ciudat, însă, cum ştie întotdeauna când s-a umplut sertarul?

— Înaintezi bine, zicea fără pic de entuziasm, rece, şi înfunda banii în buzunar.

Apoi arunca o privire în catalog.

— Inundaţie de abonaţi, zicea. Ce faci cu ei? îi linguşeşti? Nu mă interesează…

Era alb, sătul, laconic. Dacă nu-şi pierdea nopţile la cărţi, precis că şi le petrecea în desfrâu. „A încercat totul şi s-a scârbit", îi spusese domnişoara Cleopatra, care, după cum a înţeles, fusese cândva îndrăgostită de el.

— Un fel de călugăr nu vine pe aici? îl întrebă ca pe neaşteptate.

— Nu mai vine.

Şi-a ridicat ochii şi l-a privit.

— L-ai speriat cu poliţia? Cu ce? Cu mitropolia?

— Cu mănăstirea. S-a speriat de închisoare. Cu toate că am impresia că a stat la Eptapirghion.

— Lată o variantă care…

În sfârşit, directorul lui a sosit astăzi tocmai când Melios încuia sertarul.

— Lasă! îi spuse în loc de „bună ziua”. S-a aşezat în fotoliu şi şi-a scos cheile. A deschis. Faţa îi era inexpresivă, ca de obicei.

Ochii lui, însă, vedeau. Sau poate nu era în stare de asemenea gesturi. A rămas, deci, nemişcat, dar mai nemişcat ca alte dăţi. Şi asta era de ajuns.

— Perioada de iarnă, spuse.

Aşa? Dacă nu aveai un asemenea funcţionar te vedeam eu, energicule. Şi nu te mai fuduli atâta cu costumul ăsta, că ţi l-ai făcut tot de când ţi-a venit funcţionarul.

A strâns banii plictisit, indiferent şi i-a înfundat în buzunar. Toate mişcările lui erau calculate, molatice. Te puteai întreba: „De ce omul acesta continuă să mai aibă legături cu acest lucru idiot şi greoi, care se numeşte viaţă?” Dacă l-ai fi întrebat, ar fi dat din umeri. „Ştiu eu! ar fi spus. Odată ce-am găsit-o!”

— O doamnă căreia i se rupe mereu elasticul portjartierului continuă să mai vină pe aici?

— Nu mai vine.

Ochii lui morţi s-au mişcat ca nişte periscoape.

— Cum ai vindecat-o? Dar lasă.

— Venea şi înainte?

— De două ori pe lună. În sfârşit, vrei bani pentru lemne?

— Nu.

— Bine.

S-a ridicat. S-a plimbat puţin de parcă s-ar fi rătăcit într-un parc şi nu ştia încotro s-o ia. La sfârşit a găsit uşa. A ieşit, şi-a amintit că n-a salutat, a vrut să se întoarcă, dar şi-a amintit din nou că funcţionarul lui făcea parte dintre

persoanele pe care nu-i neapărat nevoie să le saluţi, şi a plecat.

„Mortăciune!” i-a venit să-i strige din uşă. „Domnule. Ei, domnule. V-aţi uitat coşciugul”.

Dar ar fi trebuit să-şi caute imediat de lucru chiar în după-amiaza aceea. Şi de lucru se găsea rar, din ce în ce mai rar. În ultimul timp mai rar chiar decât diamantele. Cine este nebun astăzi să-ţi dăruiască diamantul lui?

Dar ce purtare de maharajah era asta? Ce răceală de şarpe putred? Un „bună ziua, domnule”, poţi spune! Un „noapte bună”! Un „du-te la dracu’”! În sfârşit, ce-ţi plimbi giulgiul pe străzi? Dacă ştii că ai murit, de ce mai hoinăreşti? Ei? închide! închide şi tu, Melios, şi pleacă. Ieşi afară. Găseşte oameni. Omul ăsta te-a îngheţat. Melios a închis. Afară, seara aluneca ca de plumb. Frig. Drumul era pustiu şi de câini. De oameni se golise mai devreme. Încotro? Oraşul ăsta era plin de gospodari. Dacă ar fi venit aici vreun boem l-ar fi alungat cu pietre.

„Înainte să ţi se stingă luminarea vieţii, Arunc-o ca pe un ţigaret”.

Timp de patruzeci de ani rapsodul nopţii, domnul Arturas, recita. Patruzeci de ani i-au ascultat locuitorii. Atenei această mică poezie. Cum s-a mutat la Salonic, a fost gata să moară. De aceea şi-a strâns lucrurile şi a plecat.

„Otrava vieţii tale. Înainte de a se sfârşi măreţ Arunc-o ca pe un ţigaret”.

L-au aruncat pe el. Nimfa mării Thermaikul nu are nevoie de viaţă de noapte. Acolo, sus, spre biserica Sf. Dumitru, se zice, sunt câteva centre de noapte (asta este deja decădere morală) deschise chiar până la zece.

Frigul însă ciupeşte şi trebuie să te adăposteşti într-un colţ călduros, să sorbi o cafea, să sufli un norişor şi să te ascunzi în spatele lui. Condiţiile de astăzi vor „sacrificii lirice”. Urcă, urcă! Dar nu prea sus. Urcuşul prea îndrăzneţ duce la Eptapirghion. Ciudat! Zenitul acestui oraş este închisoarea.

Clădirea prefecturii se înalţă întunecată, uriaşă şi

anostă. Singura salvare ar fi fost dărâmarea. Dar de unde asemenea noroc?! Păsările care trăiesc cel mai mult sunt cele urâte şi cu cioc mare. Şi femeile cele mai rezistente şi lacome sunt cele cu nas lung.

Totuşi în spatele prefecturii se afla o cafenea deschisă. Îşi amintea bine. A ancorat odată acolo, ud până la oase, din cauza ploii. Tremurând, a ajuns din nou aici.

— Nu închizi? îl întrebă pe cafegiu.

— Ei? A, da, am uitat. Închid.

— Noapte bună!

— Stai! Intră. Şi acasă ce-am să fac? Când nevastă-mea era tânără abia aşteptam să închid. Acum, că a îmbătrânit, abia aştept să deschid. M-am ramolit, tinere, ne-am plictisit. Vrei o cafea?

— Se poate?

— Sigur că da.

— Mă ţii minte?

— Hm… Dacă vreau te ţin minte. Dar… da, da, îmi amintesc. După cum vezi, aici am şi căldură. Acasă toate focurile sunt stinse. De asta mă fac că uit să închid. A, cu cât se măreşte omul, cu atât se măresc şi nopţile. Acolo, în Arabia, se zice că există un pustiu. Sahara. Se zice că e groaznic. Nu cred. Din ce e făcut? Din nisip? Ei, te întreb acum, din ce e făcută noaptea omului pustiu? Şi care e mai groaznică? Gogoşi! Vrei şi un coniac?

— Dar… ai?

— Într-un magazin, unde nu ţi se cere nimic, există de toate. Numai lucruri care satură să nu-mi ceri.

S-a dus lângă foc. Melios şi-a scos hârtiile.

— Şi apă? auzi de la tejghea.

— Da, da.

Inspiraţia însă nu venea. Nu se apleca, Doamne, ca să intre în cafeneaua asta scundă. Are dreptate. Este îngâmfată, cu fruntea sus, cum o să intre în bordeie?

— Scrii veresiile? întrebă bătrânul, apropiindu-se cu tava.

— Da.

— Vai de omul care s-a agăţat de veresii. E pierdut.

— Ai dreptate. Mă laşi să mai rămân puţin? Nu întârzii?

— Nu mă înjura, chiar eu te rog să rămâi. Mi-e ruşine să stau singur în prăvălia goală. Acum am client. Nu poate nimeni să râdă de mine. Oamenii caută prilej ca să-l şteargă din viaţă, dar în mod respectabil. Apoi mai sunt şi preoţii. Nu te îngroapă la cimitir, cică, dacă-ţi curmi singur zilele. „E păcat”, zic. Dacă te omoară alţii, da. Se schimbă lucrurile. Şi zob dacă te fac, tot te duc la preot... Strângeţi-i bucăţile – va spune – uniţi-le şi să mergem să-l înmormântăm cu binecuvântarea bisericii”. Dar ce să-ţi facă după toate astea un creştin bun, cu frica lui Dumnezeu? îşi pune în funcţiune viclenia şi se sinucide puţin câte puţin, cu „artă”. Ca să nu afle biserica şi să-i refuze puţinul pământ. Dar mai bine să lăsăm moartea şi să ne ocupăm de dragoste. Pentru că ea este singurul flăcău care se luptă cu moartea, indiferent dacă până la urmă dragostea este învinsă.

Inspiraţia. Nu vrea să vină. Dar ce este inspiraţia? Nimic. Începi cu o frază furată. O aşterni pe hârtie. Apoi urmează versurile celelalte ca nişte mieluşei.

Dinspre tejghea a gemut ceva.

— Angelică era înainte viaţa! spuse bătrânul oftând.

— Ssst!

„Angelică era înainte viaţa. Curcubeu ce-apare dimineaţa...”

Nu. Nu merge. Trebuie ceva mai liric. De exemplu: *„Vedenie ce însoţeşte visurile”*. Dar care vedenie? Care visuri? Nu. Nu merge şi gata.

— Ce, ai uitat să treci vreo veresie?

— Da.

— Ce prost platnici sunt azi oamenii!

— Vai de noi!

Capitolul TREIZECI

În timp ce-şi strângea hârtiile să plece, o umbră a năvălit înăuntru şi s-a îndreptat spre tejghea.

Bătrânul o privea uimit.

— Moşule! Nu te mişca! îi spuse.

— Nici n-am încotro, spuse el. Ce vrei?

— În două vorbe: banii sau viaţa.

— Bine. Nu striga. Ia-le! Dar pe amândouă. Numai una nu dau.

Melios amuţise. „Hoţul” era chiar Sfiriktras. Privea fără să vorbească. Voia să vadă până unde o să ajungă. Ştia că viaţa bătrânului n-o va curma.

— Am şi pistol... Auzi? a spus, şi şi-a dus mâna la spate.

— Nu-mi pasă. Astea spune-i-le unui fricos. Mie nu mi-e frică.

— Eşti, adică, erou?

— Sunt bătrân.

— Ptiu! Prima dată văd un bătrân să nu se teamă de moarte. Dar ce-mi pasă mie? Hai, scoate banii!

— Care?

— Care i-ai încasat astăzi.

— Păi, nu ţi-am spus? Ai să-mi iei şi banii şi viaţa!

— Eu vreau numai banii.

— Ei, nu ţi-i dau! Ţi-am mai spus. Sau amândouă, sau niciuna.

— Măi, am să te omor, măi! începu să se plângă el. Nu înţelegi?

— Uf, ce hoţ neputincios eşti, măi băiete. Mă enervezi, înţelegi? Am şi eu pistol. Dar nu-l scot. Tocmai pentru că nici tu n-ai. Scoate-ţi mâna din buzunar! N-ai nici măcar batistă. Vrei acum un rom ca să te încălzeşti?

Sfiriktras şi-a boţit faţa.

— Na, mutro! Toarnă unu dublu, moşule.

S-a întors să se aşeze la o masă. Atunci l-a văzut pe Melios.

— Petridis! strigă. Ah, javra! Tot tu mi-ai stricat treaba. Ia uite ce domn bine îmbrăcat! Ca de Paşte. Ziceam eu... Petridis ăsta sau „s-a făcut om” şi am să-l întâlnesc la Eptapirghion, sau a răposat şi am să-l întâlnesc pe lumea cealaltă.

— Lasă-mă pe mine! Tu cum o duci?

— Ei, n-ai văzut? Ghinion şi Doamne ajută! Tu, însă...

după cum văd… ai dat de bine. Unde mucegăieşti?

— Aici, în Salonic.

— Şi cu economiseala?

— Muncesc.

— Cu alte vorbe, te-a luat valul. Mulţumesc, moşule. E tare coniacul tău?

— Mulţumeşte-te acum cu ăsta slab şi apoi o să găsim şi unu mai tare.

Sfiriktras se întoarse spre Melios:

— Vezi ce ţâfnos este? Crezi că o să anunţe poliţia?

— Ba… nu cred.

— Aşa se pare. Dar ai văzut ce curaj! Uite, unii ca ăştia or să ne ducă la sapă de lemn.

— Nu ţi-ai schimbat „meseria”?

— Nu mă lasă poliţia. Iarna, desigur, e mai greu. Mănânc şi eu de-a gata. Din când în când împuşc câte un pol. Vara, însă, e grozav. Timpul ajută. Se deschid parcurile, pădurile… sunt înghesuieli, sărbători naţionale, aglomeraţie, sau cum se mai zice, „lipeală”… Faci economiseală zdravănă. Dacă aştepţi să trăieşti numai din leafă mută-ţi gândul. Viaţa, frate, este economiseală. Dacă aştepţi numai de la muncă, salută-mă din mers. Unchiule, ne mai torni două?

— Ce?

— Tot din ăla. Plătesc.

— Ce-ai zis?

— Adică… domnul Petridis plăteşte.

— A, dacă-i aşa… bine.

Bătrânul a luat paharele goale.

— Vezi ce încredere au în tine cârciumarii dacă te miros că eşti fraier?

— Eu sunt fraier?

— Păi cine, eu? Prietene, mi-e greu să-mi împart ziua cu linia. Omul nu este ceas. Să-ţi spun. Dacă n-ar fi existat ceasuri, aş fi lucrat şi eu. Tu ce lucrezi?

— Cu cărţile mă ocup.

— Cartofor, adică…

— Nu.

— Ei, atunci despre ce cărţi e vorba? Alte cărţi nu există. Eu m-aş fi făcut contabel. Dar acolo banii sunt numai numere, adică scrise, ce să faci cu ei? Eu mă dau în vânt după bani gheaţă. Să-i mângâi, Petrisis. Ce spui? Eu zic că nu există lucru mai bun decât asta. Tu ce crezi?

— Ai dreptate. Dar ca să-i mângâi, trebuie să-i strângi bănuţ cu bănuţ. Şi asta este foarte greu.

— Ei, uite, aici se despart drumurile noastre. De ce să-i strângi? Ia-i.

— De la cine?

— De la cel care-i are.

— Bine, dar el i-a strâns…

— Ce-mi pasă mie? Eu nu sunt sfânt. Altfel acum aş fi stat plin de praf în rama mea în vreo biserică în aşteptarea vreunei baborniţe care să-mi aducă puţin ulei. Să mai comand două?

— Vrei să mă arunci în aer?

— O să vedem. Bătrânule! Adu încă două. Pune şi două bucăţi de zahăr.

— Nu te temi că te îmbeţi?

— Asta şi vreau. Vreau să mă îmbăt. Dar criţă! Ca să mă arunci cu lopata.

Melios îl privea uimit.

— Ce ai, măi Sfiriktras?

— Ce vrei să am? Nimic.

— Te văd schimbat.

— Ba… ţi se pare.

— Nu, nu. Nu mă înşală ochii.

— Ei, ce să fac eu ochilor tăi! Să ţi-i scot? Pune-le comprese.

Bătrânul a venit cu paharele pline.

— Am adus şi zahărul pe care mi l-a cerut domnul. Adică ce „domn”…

— Vezi? făcu Sfiriktras, necăjit.

— Ce să-ţi fac, beiule? Singur ţi-ai dat cărţile pe faţă.

— Le întorc.

— Atunci îmi întorc şi eu vorbele.

— Ce să fac eu cu vorbele tale? Sertarul care mă

interesează pe mine nu-l întorci.

— Vezi ce om nerecunoscător eşti? Tu aştepţi să-ţi cadă din cer ca să mănânci. Vii să furi şi-ţi uiţi pistolul acasă. Fii mai serios! Sau îţi cumperi un pistol, sau gata cu „meseria”.

Sfiriktras se întoarse spre Melios:

— Vezi cum ne mototolesc? Vezi ce înseamnă să fii milos?

— Meseria asta n-are nevoie de…

— Vorba asta mi-a mai spus-o unu care acum mucegăieşte în Eptapirghion. Domnule, nimic din toate astea. Sunt ghinionist, asta-i.

— Hoţ ghinionist nu există. Există doar hoţ neîndemânatic. Vreţi să vă aduc uzo în loc de coniac? Să aduc şi câteva alune?

— M-ai supărat! Adu!

Bătrânul a plecat. Sfiriktras a oftat adânc, a tras apoi aer în piept, l-a suflat afară gemând „Oh”, apoi dădu şi un pumn în masă.

— Ce ai, mă Sfiriktras? îl întrebă din nou Melios.

Hoţul îşi ridică ochii vinovaţi, chinuiţi.

— Stai să vină „bătrâna” aia să ne aducă alunele şi am să-ţi spun.

Bătrânul veni. Sfiriktras luă o alună, o muşcă şi apoi o scuipă.

— Toate îmi rămân aici, spuse, arătând spre gât. Nu alunecă mai departe.

— Spune!

— Ai puţină răbdare!

— Bine! Iertare.

— Petridis, sunt dărâmat, frăţioare.

— În meserie? Păi nu tu o lăudai adineauri?

— Lasă meseria, să nu-i zic şi ei ceva acum!

— Ei, atunci, ce-ai păţit?

— Petridis, apleacă-te puţin! Am făcut pe mine. Ştii ce-am păţit? Mi-a căzut una cu tronc. Da. Şi încă tare. De necrezut! Şi acum… cine o să mă schimbe?

— Taci! Vrei să zici că dragostea e o ruşine?

— Da. Pentru un Sfiriktras este. Pentru un flăcău… ca mine este.

— Şi… ia spune-mi, ea îţi răspunde?

— Nu înţeleg.

— Ea, vreau să zic, te iubeşte?

— Da’ de unde? „Vrei să te iubesc? zice. Fă-te om!” Atunci îl apuc pe Sfiriktras de guler. „A, lepădătură! îi zic. De ce, mă, nu te faci om?”

— Şi ce-ţi răspunde?

— Zero. Răspuns zero. Ia spune-mi tu, Petridis, ca un vechi prieten, sunt eu om sau nu? îmi vine să înnebunesc.

— Tu ce zici? Eşti?

— Sunt.

— Şi atunci de ce mă întrebi pe mine? în asemenea lucruri trebuie să te întrebi numai pe tine.

— În regulă. Atunci ce mai vrei? Linişteşte-te, şi gata.

— Bine, dar ea zice că nu sunt. Pe cine să cred?

— Pe tine.

— Eu mă cred, dar trebuie să mă creadă şi ea. Cum se fac oamenii? Ia spune-mi tu… Adică ce fac ei?

— Mai bine să lămurim ce nu fac, măi Sfiriktras.

— Ei, ce nu fac?

— De exemplu… nu fac ceea ce ai vrut să faci tu în seara asta. Nu fac nici ceea ce ai vrut să faci tu în pădure cu pantofii mei, nu fac nici ce ai făcut tu atunci cu perechea aceea…

— Şi ce fac, atunci?

— Să nu furi!

— A, şi să-i las pe ceilalţi să facă treaba asta? Bravo, măi Petridis! Să tragă alţii foloasele, hai? Să se pricopsească alţii şi Sfiriktras să prindă muşte. Să mă slăbeşti, zic eu, cu sfaturile tale.

— Ce să-ţi fac? Atunci termină cu fata şi gata.

— Nu pot. Nu pot. Fie-ţi milă, măi, de mine. Nu mă înţelegi?

Îl apucase de haină şi-l trăgea. Suferea.

— Ce să-ţi fac? Tu nu vrei să te corectezi.

— Cum să mă corectez?

— Să nu mai fi hoţ.

Sfiriktras a luat un aer serios. L-a privit întunecat.

— Prietene, să înceteze hoţiile, şi încetez şi eu să mai fiu hoţ. Atâta timp cât va exista hoţie, am să fiu şi eu hoţ. Să mai comand câte un păhărel?

— Nu.

— Plătesc eu.

— De unde?

— Asta te interesează acum?

— Da, asta.

— Fain. Atunci nu fac cinste. A… ştii ce propunere mi-a mai făcut? Că dacă încetez cu „lucrul”, o să mă întreţină ea. Bani de buzunar, costum, pantofi, casă… tot. O să mă hrănească ca pe un pui şi o să mă împodobească ca pe o păpuşă.

— Şi mai zici că nu te iubeşte…

— Păi… dragoste e asta?

— În sfârşit, şi tu ce i-ai răspuns? Ai acceptat?

— Tu ce zici? Să accept?

— Nu.

— Vezi ce specimen ciudat eşti! Să fur mă împiedici, să iau de-a gata îmi interzici. Atunci ce să fac?

— Ceea ce fac ceilalţi oameni. Să munceşti.

— Uuf! Iar ai pus placa. Nu mă lasă poliţia, mă. De câte ori să ţi-o spun?

— Sfiriktras, poţi să-mi explici, măi, cum, adică, nu te lasă poliţia?

— Nu mă lasă, asta-i! Uite, cum mă duc undeva să mă angajez, de exemplu, pe un şantier, a doua zi se apropie copoiul. „Cine-i şef aici, măi băieţi?” îi întreabă pe muncitori. „Omul ăsta cu costum gri, domnul Vuţakopulos”. Copoiul se duce la domnul Vuţakopulos. „Domnule Vuţakopulos, o să-i zică, stima noastră. Ala de acolo cu pulover maro, da… da… haimanaua aia. Sunt obligat să vă previn. E vorba de un hoţ dovedit. V-o spun din datorie, ca să-l aveţi în vedere. Bună ziua”. Seara, domnul Vuţakopulos descoperă că eşti în plus… „Domnule Sfiriktras, o să-ţi spună, regret. Sunteţi în plus, luaţi-vă

banii şi… drum bun”. Vezi? Iar „drum bun”. Ne-am bucurat prea mult. Iată de ce ne-a cuprins tristeţea.

— Îmi pare rău, măi Sfiriktras.

— Bine că nu te bucuri. Mă rog. Eu m-am gândit odată să primesc propunerea fetei, să mă retrag puţin, să văd ce brânză o să iasă. Păpuşica are bani destui. Are CEC la bancă. Păi, ce credeai!?

— Bravo.

— Păi ce?

— Şi cum i-a strâns, măi, Sfiriktras?

— Din munca ei… Păi ce credeai?

— Şi unde munceşte?

— La „o casă”. Dar de prima clasă.

— Servitoare?

— Ei, nu chiar aşa, domnule Petridis. Ce dracu’?! Chiar aşa ne jigneşti?

— Ei, atunci ce este?

— Ierodulă… Auzi colo! Nu-ţi freca mutra. Când îţi vorbesc despre iubita mea, nu vreau să-ţi acreşti mutra. Auzi? Aşa, ca să fim înţeleşi. Ai să-mi spui: „Din mlaştină te-ai dus să-ţi alegi o fată, măi Sfiriktras?” Ei, da, domnule! Mlaştina e a ei. Din mlaştina ei a scos averea, bănuţ cu bănuţ. Îţi plac mai mult cei care scot banul cu sânge străin, sau cu sudoare străină? Păcat de tine! Regret, domnule Petridis, şi mi-e ruşine că am băut împreună cu tine.

— Bine. Taci acum. Iartă-mă!

— Cum? Adică eşti de acord cu mine?

— Nu. Dar iartă-mă, nu vreau să te necăjesc mai mult.

— Vezi… sunt topit. Ce e aia dragoste, mă? Ei? Ce e? „Raiul”, se zice. Atunci eu cum am ajuns în iad? Mă vezi? Spune, mă!

— Te văd. De asta lasă-mă să găsesc o soluţie.

— Sus, mă!

— Mi se pare că am şi găsit-o.

— Hai!

— Ce părere ai avea să te duci la poliţie şi să le zici: „Domnilor poliţişti, lăsaţi-mă să trăiesc cinstit. Mâine mă

angajez pe şantierul cutare. Vă rog să nu veniţi. Vă promit că de acum încolo o să-mi schimb modul de viaţă…”

— Ah, Petridis…

— Ce „Ah, Petridis?”

— Ah, şi iar ah. Încă mai sugi ţâţă, sărmane, da’ ai şi tu dreptate. N-ai aflat încă ce înseamnă poliţie. Ei, hai, să zicem că mă duc. Adică, intru, calc cu pantofii într-o viaţă cinstită. Ei, ce crezi c-o să se întâmple?

— Ce?

— În aceeaşi seară, când Sfiriktras o să calce într-o viaţă cinstită, într-unul din cartierele Salonicului se va întâmpla să fure careva dintele… vreunui câine. Jandarmii sunt băieţi de huzur. „Unde să alergăm acum, după hoţ ca să-i luăm dintele? Nu-l arestăm mai bine pe Sfiriktras, pe care-l avem la îndemână?” Petridis, iartă-mă, frăţioare, dar de multe tu n-ai habar.

— Şi-atunci ce să facem?

— Nu ştiu. Găseşte tu. Când încă nu apăruse la orizont „junghiul”, nu-mi păsa. „N-au decât să mă prindă, ziceam. Ce o să-mi facă? O să-mi sfâşie feregeaua?! O să mă închidă puţin în «păduchelniţă», ca să schimb aerul, şi am să ies mai proaspăt”. Nu-i aşa? Acum însă… Dar ciudat lucru, măi frate, poţi să-mi explici tu misterul ăsta?

— Care mister?

— Ascultă, de exemplu ce e o ierodulă? O cârpă, hai? Nu aşa se spune?

— Să zicem.

— Nu „să zicem”! Până acum vorbeai clar. Aşa că nu vreau ocolişuri. Am zis cârpă. Aşa? Aşa. Dar poţi să-mi spui, măi băiete, de ce această „cârpă” vrea un bărbat curat? Ei? De ce nu caută unul de teapa ei? Al doilea. O dată ce vrea un bărbat curat, de ce nu se duce să caute unul cu adevărat curat, ci vrea să-l cureţe pe Sfiriktras? Lasă! Nu-ţi stoarce creierii, am să găsesc tot eu răspunsul. Curat, ai zis? De ce să-l ia pe ăsta curat, măi? Ca să-i scoată ochii toată ziulica c-a „scos-o din mocirlă?” Şi aşa mai departe? Ia mai slăbeşte-mă! Dar nu ăsta e misterul cel mare. Misterul cel mare, domnule Petridis, este

următorul: de ce domnişoara asta, dintre toate lepădăturile, l-a ales tocmai pe Sfiriktras? Ei, de ce? Deoarece i-a plăcut frumuseţea lui? Sau că n-a văzut mutră mai dulce ca a lui? Acum, Petridis, trebuie să-ţi storci dovleacul, pentru că eu nu reuşesc să găsesc răspuns. Mă retrag!

— Bine, dar cred că e simplu, domnule Sfiriktras.

— Nu-i de loc simplu. Dacă era atât de simplu îl găseam şi eu. Aşa că… spune.

— Cred că… Ascultă! Dar să nu te împăunezi.

— Vorbeşte! Vorbeşte…

— Cred, domnule Sfiriktras, că din toate mutrele de „criminali” ai panteonului, cea mai puţin murdară este a ta.

— Mă domnule Petridis, aşa om de nimic mă crezi?

— Eu, nu. Ţi-am spus. Panteonul hoţilor.

— Ei, şi ce am eu de-a face cu panteonul cinstiţilor?

Ia slăbeşte-mă. Mie mi se potriveşte panteonul hoţilor. Sau mata ai altă părere?? – j-Noroc că eu am altă părere.

— Atunci pregăteşte-mi parastasul. Sfiriktras sau Dumanaros a murit.

— Sfiriktras… răufăcătorul… Ştii de ce se numeşte răufăcător? Pentru că nu dă înapoi. Răufăcătorul nu ştie ce-i mila, nu se gândeşte, merge înainte ca orbul. De câte ori până acum ai dat tu înapoi?

— N-am avut noroc. Am ghinion.

— Ba nu din cauza ghinionului, ci pentru că ceva înăuntru te împingea, îţi spunea „Nu”.

— Te referi la bătrânul din seara asta? Să fi avut pistolul şi vedeai tu…

— N-o să ai niciodată pistol, Sfiriktras. Mută-ţi gândul.

— Şi dacă aveam „ajutor”?

— Nu ştiu ce să zic.

— Ştiu eu. Unul l-ar fi ţinut de beregată şi altul i-ar fi golit sertarul. Dar vezi, m-am obişnuit să lucrez singur.

— Şi de ce nu-ţi iei un „colaborator”?

— Te înşală la împărţeală, blestematul. În sfârşit, mai comandăm unul? Ascultă, Petridis, frăţeşte însă. Hai? Spune-mi, te-ai uitat vreodată în sertarul bătrânului ăstuia? Ştii ce are înăuntru? Te-apucă ameţeala. Câţi ani are să trăiască, mă, ăsta? Oricât ar trăi, îi ajung încasările zilnice. Ce o să facă cu restul? Dacă aveam noi însă banii ăştia! Adică ce… noi? Eu, Sfiriktras, pentru că tu la bani eşti fraier.

— Tu ce-ai face cu ei?

Sfiriktras a tăcut. Ochii lui priveau undeva departe.

— Petridis, îmi vine să plâng. De ce, măi, noi… în sfârşit comandă rachiu… Vreau să zic… Până când o să ne înghiţim noi scuipatul? Ai fost la Peloponez? Sunt acolo nişte vii unde se fac stafide. Ah… şi nişte livezi de portocale… Cumperi un petic de pământ. îl sapi, îl ari, îl dădăceşti… Îţi construieşti un bordei… apoi cumperi două găinuşe… îmi ajunge şi un ou pe zi, să fie doar al meu, de la găinuşa mea. Ah! Ei, dar tu ce faci? Nu-mi zici: „Gura!” Spune, mă, că poate fac vreo nebunie. Ţine-mă!

— Ei, nu te ţin!

— Atunci ajută-mă!

— La ce?

— Să fac nebunia. Să-l strângem de gât pe bătrân. Dar nu. Să nu-l omorâm. M-am grăbit. Or să ne prindă şi n-o să apucăm să cumpărăm livada. Un peticei de pământ în Peloponez. Ah!

— Eu vreau pe insula Creta.

— Creta? Creta! Nu-ţi stric hatârul. Unde vrei tu. Dar mă tem să nu ne strice treaba bătrânul şi să strige. Ştii, sunt unii ai dracului, care strigă de parcă i-ai…

— Fura… hai?

— Sunt unii care nu ştiu să stea să-i furi frumos. Dar… dacă strigă i-o facem de petrecanie?

— Mai întrebi?!

— Bravo. Văd, Petridis, că ai început să te dai pe brazdă.

— Dar ia zi-mi, măi Sfiriktras, dacă se întâmplă şi află fata, ce-i spui?

— Dar… ce, sunt prost? Nu-i spun nimic.

— Şi hoţ, şi mincinos…

— Am să-i spun că am banii puşi deoparte, de când eram lepădătură.

— Bine… hai, scoală, acum!

— Nu… te scoli mai bine tu primul?

— Ia uită-te, măi, ce hoţ!

— Petridis, ascultă, pentru petrecanie nu sunt de acord. Eu nu sunt ucigaş. Eu sunt hoţ, adică bucador. Înşel… sperii, şantajez… Asta, da. Dar pe pistol şi cuţit nu pun mâna. Mi-e scârbă de sânge. Dacă vrei, îi astupăm numai gura…

— În regulă, scoală-te!

— Nu te răzgândeşti, însă, în ultima clipă, hai? Lucru cinstit.

— Eu?

— Bine. Scoală-te!

— Scoală-te tu primul.

— Ne jucăm acum?

— Ascultă, Sfiriktras. Scoală, să plecăm. Nu faci nici cât o ceapă degerată. N-ai habar de nimic.

— Şi unde mergem?

— Mergem la fată, să-i spunem că eşti un om curat. Hai!

— Ei, ai dat chix. Nu sunt. De unde ai scos tu asta, că sunt curat?

— Din multe. Răufăcătorul adevărat ucide fără ceremonie. Şi banii îi aruncă în stânga şi-n dreapta ca un nebun pe târfe, pe băutură, la cărţi. Nu visează livezi şi găini ouătoare. Scoală! O clipă… Notează-ţi mai întâi adresa mea.

— Oh, gata cu tine. Nu crezi, ai zis, că am furat? Nu crezi că sunt hoţ, şantajist, şarlatan?

— Cum să nu? Doar ai vrut să mă furi şi pe mine. Dar răul este mic, se îndreaptă.

— Răul poate să se îndrepte, dar eu nu mă mai îndrept.

— Te îndrepţi şi tu. E de ajuns să vrei numai.

— Eu vreau. Poliţia nu vrea.

— Să vedem ce putem face şi cu poliţia.

— Şi crezi… că există vreo speranţă?

— O să găsim noi ceva. Numai vezi să nu-mi pierzi adresa. Hai acum.

Au plătit băutura, au spus „mulţumesc” cârciumarului şi s-au pregătit să iasă.

— Şi eu mulţumesc, spuse cârciumarul. Şi ascultă aici. Cu tine vorbesc. Da, da, cu tine, care faci pe hoţul.

— Nu fac, domnule, sunt.

— Bine. Dar ascultă. Când ţi-o fi sete sau frig să vii aici. Ai auzit?

Sfiriktras s-a întors şi l-a privit viclean.

— Îţi bagi foc în prăvălie, îi spuse.

— Am apă din belşug. O să-l sting. Şi de altfel, la doi paşi de aici e poliţia.

— Ah! făcu Sfiriktras. Dar nu-i nimic. Nu eşti tu de vină. Dar… să fii sănătos.

— Mulţumesc.

Au plecat. Afară vântul sufla sălbatic, secera.

Sfiriktras era disperat.

— Poţi să-mi spui, măi Petridis, de ce nu mă iau oamenii în serios? îmi vine să crăp de ciudă.

— Nu te teme. Hai!

Mergeau orbeşte. Ninsoarea se oprise.

— Încotro mergi tu? întrebă Sfiriktras.

— În jos…

— Drumul meu e în sus. Dar te conduc puţin, că alunecă.

Înaintau cu greu. Oraşul era tăcut. Parcă se golise sau parcă-l secerase epidemia sau cutremurul. Deodată o maşină s-a opritle câţiva paşi de ei în faţa unei porţi. O pereche stătea în dreptul ei şi-şi lua la revedere. Farurile maşinii i-a luminat. Un bărbat scund, palid şi o doamnă îmbrăcată în gri. Perechea se sărută. Dar nu perechea. Bărbatul stătea drept ca o scândură. Ea se lipise de el ca o ventuză, şi nu se mai desprindea.

— Ia uite ce sărut! spuse Sfiriktras. Un metru

întreg… Ha! Ha! Ha! Nu râzi? a zis şi s-a întors spre Meii os. Mă! strigă la el, care era gata să cadă. Ţine-te tare!

Maşina a luat femeia şi a plecat. Bărbatul a intrat şi a încuiat poarta.

— Cine era, mă, ăla de-ai făcut aşa o figură? întrebă Sfiriktras.

— Şeful meu.

— Şi femeia?

— Sfiriktras, spuse Melios cu vocea schimbată. Sfiriktras… îşi dădea toată silinţa să nu se înece. Iartă-mă că i-am spus fetei tale „cârpă”. Iertare. N-am ştiut. Adevăratele cârpe poartă rochii de mătase…

Capitolul

TREIZECI ŞI UNU

Totul acum era groaznic, disperat. Toate o scârbă şi un prăpăd. O lume descentrată, într-un oraş care se dizolva încet, încet. S-a despărţit de Sfiriktras puţin mai încolo.

— Hai, i-a zis, să te conduc acasă.

— Mă duc singur.

— Cum te simţi?

— Minunat!

— Atunci, mergi sănătos.

S-au despărţit. Important, acum, era să rămână singur. Şi când va rămâne singur, de ce se va sprijini? Pereţii erau reci. Totuşi avea de ce să se sprijine. Exista acolo o coloană. Şi-a frecat obrajii cu zăpadă ca să şi-i răcorească. A făcut un bulgăr şi l-a frecat, l-a frecat… de obrajii lui nici nu ştie cât timp… şi-a dat seama numai când zăpada s-a făcut roşie. Atunci a înţeles că bulgărele era o piatră învelită în zăpadă. Mănăilăs… Mănăilăs… Kadras… ploaie de aplauze. Moarte cenuşie, ruşine cenuşie… Principalul însă este să-i băgăm ceva sub nas amantului. O poezioară, puţină tămâie ca să-i iritäm nările, să-l facem să strănute de dragoste şi gelozie. Cerşetori putem fi. Putem săruta şi pantofii găuriţi ai unui ţăran doar pentru o strofă, ca să-i „producem” puţină gelozie. Trebuie să aprindem în inima îngheţată a amantului puţină gelozie, altfel suntem

pierduţi. „Să-mi arătaţi doar puţină bunătate mâine când voi veni”. Fii liniştită. Şi mâine, şi poimâine voi fi mai rău cu tine. Dar ţie, ţie, îngerule, ţie, monstrule, ţie ce să-ţi fac? Cu tine cum trebuie să mă port, cu tine, ultimul gândac de pe pământ? Tu, poate, l-ai învăţat pe Melios să urască cu adevărat. Dar trebuie să ştii că l-ai învăţat să şi pedepsească. Şi încă foarte crud. De aceea aşteaptă. Aşteaptă. Mâine, poimâine? La anul? Aşteaptă! Milă nu vei găsi. Pentru că te-ai jucat cu ce nu trebuie să te joci, cu ce nu trebuie nici măcar să încerce să se joace oamenii.

Lasă, Melios, acum coloana de care te-ai sprijinit şi pleacă, oriunde. Aici vei arăta, flăcăule, ce călăreţ ai fost. Acum ai să dovedeşti dacă ai fost *demn* de Vardaris. Dacă n-ai trecut degeaba prin şcoala „dascălilor” tăi. Acum ai s-o demonstrezi.

Dar cum ai să trăieşti, sărmane, fără răzbunare?: Şi după răzbunare, cum ai să trăieşti? Amândouă pedepsele vor cădea pe capul tău. La bibliotecă… nu. Acolo… nu, acela era singurul loc unde nu se putea duce. Acolo există atâţia martori… Cărţile care o cunoşteau pe ea îi vor aduce aminte de toate, de toate. Când atingea vreuna, parcă o atingea pe ea. Şi atunci l-ar cuprinde nebunia.

Unde să se ducă totuşi? Unde? Oraşul şi-a închis porţile, şi-a ridicat podurile. Parcă umblă prin albia râurilor, a râurilor secate care nu te duc nicăieri. Vardaris. Singura cale ca să nu te pierzi este să te duci la locul pierzaniei. Devenise ciudat. Avea pat cald, asigurat de poliţie, apărat de frig. Şi el hoinărea prin oraş noaptea ca o haimana.

Vardaris! Singurul ochi „luminos” al unui oraş orb. Poate că-l găseşte acolo pe nemângâiatul Guşteras, sau pe ierodula Fotini, sau pe chelnerul care circulă printre mese cu tava ca să-i pocnească pe clienţii adormiţi. Poate că apare şi lăptarul ăla ce fugăreşte femeile bolnave care nu „lucrează din motive de sănătate”.

În seara asta drumul era ca de cristal. Şi el umbla singur, ca proprietarul unui oraş de basm pe care l-a dezlipit de pe o ilustrată, l-a aşternut jos, şi umblă prin el

stăpân absolut şi dezinteresat.

Dacă-şi amintea bine, cafeneaua Vardaris era departe. De unde să-şi facă picioare să ajungă? I le tăiase scena aceea ucigătoare. Sunt unii oameni care se târâie pe burtă. Dar un asemenea mers n-a folosit niciodată. El chiar dacă va cădea, va cădea în picioare. „Pe tine viaţa te-a făcut călăreţ, Melios. Du-te, deci, bagă-te până în genunchi în mlaştină. Degeaba îţi păstrezi atâta fecioria. Eşti bărbat la urma urmelor! Când ai să ţi-o dăruieşti? Tu ţi-ai păstrat-o mai mult decât o fecioară”.

Dar este potrivită seara asta? Şi acolo, acolo, sărmane, ai ales locul? Unde-i mocirla şi putreziciunea lumii? Moş Anatreftos! Ajutor! Cine o să-l salveze?

Totuşi de ce tocmai în seara asta? De ce astă-seară? Dar, omule, pentru că astă-seară te-au dărâmat, astă-seară te-au prăvălit prea brutal. Şi ce-ai să găseşti acolo, jos? Ce poţi găsi acolo?

A luat-o pe o stradă principală şi merge… îl orientează zgomotele trenurilor. Nu lângă gară se afla Vardaris? Desigur, acolo. Dar… n-o să întâlnească vreun jandarm să-l aresteze? Să-l ducă la secţie pentru cercetări şi să scape de primejdia alunecării? Niciodată nu şi-a închipuit că primul botez al dragostei va mirosi a putregai. Înainte! Altă salvare nu există. Acolo unde mergi nici legea nu poate să te împiedice, pentru că ea te conduce. Nici clădirea închisorii nu-ţi taie calea. Te lasă să treci liber, să te îndrepţi spre altă clădire, acolo unde oamenii putrezesc mai repede.

„Puf… puf!” trenurile îşi aruncă nebuneşte fumul, nu le pasă dacă oraşul doarme. Să se trezească şi el!

Aşa cum mergea, a părăsit strada principală şi a luat-o prin nişte străduţe înguste. Cum să se orienteze acum? Va trebui să mai aştepte să se audă vreun tren. Dar nu-i mai bine să întrebe la farmacia aceea? Precis că e farmacie. Altfel de ce e aprinsă lumina la uşă? însă mai există şi alte case care au lumini la uşă. Dar alea nu au aceeaşi culoare. Sunt roşii.

…Nu era niciuna, nici alta. Era – ce coincidenţă! –

„dormitorul popular”. Da, da, cunoscutul „cimitir popular”. Uite că doamnele filantroape din cartier nu l-au închis încă. Se vede că au prins curaj haimanalele şi au început încet-încet să meargă să mai tragă şi câte un pui de somn.

— Cristos e sus? l-a întrebat pe portar, care, după cât se pare, nu l-a recunoscut.

— Care Cristos?

— Iisus, măi, Nazariteanul…

— Aa! Dascălul? E sus-Mi-e milă să-l alung. E atât de frig afară…

— De ce să-l alungi?

— Iar s-o mai spun? Nu doarme. Scrie… scrie întruna…

— Şi ce-ţi pasă ţie?

— Cum „ce-mi pasă”? N-ai citit tabela? „Dormitor”. De ce-au pus-o acolo? De fandoseală?

— Închide şi dumneata ochii.

— Aici trebuie să închidă ochii ceilalţi, nu eu. Eu trebuie să-i ţin deschişi. Pat vrei? Nu avem. Adică paturi sunt berechet. Dar nu sunt pentru tine. „Azilul” ăsta este pentru naufragiaţi.

— Ştii ce naufragiu am suferit eu?

— Hm, hainele îţi sunt uscate.

— Putem, măcar să-l vedem pe… sfânt?

— Hm, să cercetăm. E om cu toane. Vrea să i te adresezi cu „cuvioase dascăle”. O clipă…

S-a dus sus şi s-a întors cu o luminare.

— Înviere?

— Nu. Economie. Sting lumina ca să doarmă. Nimic. Şi-a făcut rost de luminări şi crează ca un sfânt. Ia-o, să-ţi luminezi drumul. Camera numărul şapte.

— Doamnele n-au închis încă „azilul”.

— L-ar fi închis, dar s-au gândit că n-or să mai scrie ziarele despre ele şi l-au lăsat. Fii atent să nu se stingă luminarea.

— Nu există. Spune-mi, ai fost jandarm înainte?

— Mi-am depus actele. Dar au redeschis „azilul” şi le-am retras. E bine, nimic de zis, şi la jandarmerie, dar aici e

şi mai bine. Dormi cât vrei. Somn cât doreşti. Fii atent la ultima treaptă. Şi pentru Dumnezeu! Nu uita: „cuvioase dascăle”.

Melios a urcat, a găsit „numărul şapte” şi a bătut.

— Poftiţi! s-a auzit dinăuntru.

— Bună seara.

— La subiect! La subiect! striga dascălul. N-am timp. Mă grăbesc să salvez omenirea!

— Cuvioase dascăle, pe oameni vrei să-i salvezi, sau omenirea?

— Omenirea. Pe oameni nu apuc, sunt prea mulţi.

— Atunci plec.

— Pleacă sănătos. Dar… o clipă. De ce ai nevoie de salvare? Te-ai înfundat la cărţi?

— M-am înfundat foarte tare.

— Te-ai înecat în mocirlă?

— Hm…

— Nu eşti primit. Eu caut oameni puri, ca să-i împing în mocirlă. Tu te-ai rostogolit singur. Eşti salvat. N-ai nevoie de ajutor. Du-te!

— Eşti nebun?

— Caut un om zdravăn! Dar n-am găsit niciunul. Sunt toţi nebuni.

— Într-o seară, când n-aveam unde dormi…

— Nebuni!! Oameni fără minte! De ce vă grăbiţi să dormiţi, măi? Plină de somn e lumea cealaltă. De ce vă grăbiţi să-l aduceţi şi aici? Pe unde umbli la ora asta, vicleanule? Ce cauţi în miez de noapte?

— Noroi, ca să mă afund.

— Şi încă n-ai găsit?

— Nu…

— Atunci ia loc! Am treabă cu tine. Am să-mi întrerup educaţia lumii ca să mă ocup de tine. Am să văd ce pot să fac ca să te arunc în braţele vieţii. Eşti în pericol, sărmane, eşti în pericol să rămâi fără păcat, cu alte cuvinte om de fin, de prisos. Trăieşte! Salvează-te! Acestea sunt vorbele mele. Ultimul meu testament. Unii au devenit putrezi, deoarece sunt lipsiţi de păcat. Dezvăluiţii-l! Arătaţi-i-l.

Dezvăluiţi-i păcatul! E singura cale ca oamenii să devină virtuoşi. Jos cu graniţele. Nu separaţi păcatele. Lăsaţi-le să se lupte şi să se confrunte, târfele! M-am plictisit să propovăduiesc adevărul. Colegul meu răposat din Bethleem a comis o eroare fatală. A ascuns, a înălţat ziduri în jurul păcatului. L-a făcut idol... şi sărmanii oameni aleargă spre el ca o turmă însetată. Greşeală! Greşeală! Şi acum eu sunt nevoit să repar totul în loc să mă bucur de viaţă. O, mizerabilii! Ne-au îndopat cu virtute. Virtute în vorbe şi fapte, dar mai ales în vorbe. De ce nu-i lasă pe oameni să se sature de păcat? Lăsaţi-i! Numai atunci vor înţelege ce este virtutea! Şi numai atunci se vor grăbi să se arunce însetaţi la sânul virtuţii... Setea pentru o viaţă curată. Acum ce ştiu? Că păcatul e ceva interzis. Dar, domnule, lucrul interzis n-are nicio valoare în el însuşi. Valoarea o câştigă când începe să fie interzis. Observă feţele respingătoare ale celor care-l interzic şi ai să înţelegi. Ai să urăşti această interzicere chiar dacă este corectă. N-am dreptate?

— Ai dreptate, sfinte dascăle, însă eu mă grăbesc să mă rostogolesc în noroi.

— Unde?

— Pe aici, pe aproape, sunt nişte case cu „felinare roşii”.

— În casele rău famate vrei să te duci? O, sărmane, acolo îţi pierzi numai faima. Virtutea ţi-o salvezi. Alege mai bine o casă publică.

— Acolo nu-ţi pierzi virtutea?

— Întocmai. Pe acolo treci, îi dai obolul păcătoasei, şi te duci acasă. Păcătos pur. Crimă e asta? Pentru că ai stat cu o femeie pierdută asta înseamnă pierzanie? Eşti nebun!

— Nu. Sunt sărac, cuvioase dascăle. N-am bani ca să urc sus şi să mă rostogolesc în noroi de lux.

— Ce să-ţi fac? Nu pot să te ajut. La nevoie ai să te rezumi la un păcat ieftin. Ştii drumul?

— Păcatul se zice că te atrage singur. Am să-l găsesc.

— Caută acolo pe una Riţa. Riţa, cândva Panaiota.

— Cum, cuvioase dascăle, mergi şi tu la case de

toleranţă?

— Gura! Fostul meu coleg avea o amantă permanentă. Întocmai. „Întreţinută” N-ai auzit niciodată de sfânta ierodulă Magdalena? Totuşi, prietene, eu n-am să fac ca el. Nu. Niciodată.

— Atunci ce cauţi, dascăle, la târfe?

— Ca să le asigur că nu sunt târfe. Dar du-te acum, că-mi produci scârbă. Blestematule! Pleacă!

— Ştii… scriu şi eu…

— Întoarce-te. Ia loc. Regret că n-am o ţigară. Ascultă. Să te duci acasă şi să arzi totul. Auzi? Nu-ţi permit! Rupe totul! Acum. Sărmanul Nazaritean… din nebăgare de seamă a spus o vorbă care i-a devenit fatală. „La început – a zis – a fost cuvântul”. Greşeală, greşeală şi eroare groaznică. Pentru că oamenii şi-au ţinut cuvântul la început, dar l-au călcat la sfârşit. Nu aşa. Nu „cuvântul este la început”, ci „cuvântul este începutul şi sfârşitul”. Of! Groaznic lucru să vii după două mii de ani şi să corectezi rătăcirile înaintaşilor tăi. Deci, ai să rupi hârtiile?

— Cuvioase dascăle, le-am rupt înainte de a veni aici. Pentru că sunt unii care le dispreţuiesc ca pe nişte bani falşi.

— Aşa este! Aşa fac… cârpacii.

— Plec…

— Du-te, fiule! Şi… fii atent. Sfaturile le-ai primit. Acum păstrează-le. Umblă, dar fii atent cum umbli prin noroi. Nu pe uscat. Există pericolul să-ţi vadă oamenii pantofii curaţi, or să te ia drept mort şi or să te îngroape. Există nişte sărmani săpători zilieri, care-i îngroapă pe morţi. Şi noi, proştii, numai pe ei îi numim „gropari”. Eroare! Toţi! Toţi, fără excepţie, suntem groparii noştri sau ai altora. Întocmai. „Cioclii”, cum îi numeşte poporul. Du-te! Ah, când cobori ai să întâlneşti un presupus portar, un amestec de trântor şi jandarm. Să-i spui… sau îmi aprinde lumina electrică… sau îi… mama… Du-te. Dumnezeu să fie cu tine.

Melios a coborât scara atent, pentru că scândurile scârţâiau.

— A zis să-i aprinzi lumina! îi spuse portarului.
— Nu-i aprind nici măcar candela la mormânt. Auzi?
— Are însă o părere foarte bună despre tine.
— Şi-a terminat Evangheliile?
— Nu încă.
— Dar ce scrie, poţi să-mi spui?
— Ceva despre morţi.
— A, aşa? Atunci n-avem de ce ne teme.
— Dimpotrivă.
— Ce-ai zis?
— Nimic… nimic!

Capitolul TREIZECI ŞI DOI

Drumul de acolo era scurt, uşor. Aluneca, te ducea singur. Nici teamă, nici reţineri. Dacă te conduci după o fărâmă de minte, restul e uşor. Te duc picioarele singure. Te duce singur nasul tău care miroase că pe acolo, pe undeva, este mlaştină. Apoi mai sunt şi „felinarele roşii” care-ţi arată drumul. Vardaris este un râu şi un cartier pe care l-a luat râul. Ca să te arunci în el, ai timp oricând. Nu seacă de la o zi la alta. Vardaris se numeşte şi un vânt se suflă dinspre nord, care-ţi sfâşie şi-ţi îngheaţă carnea. Vardaris se numeşte şi o plagă socială de noapte, căreia îi fac reclama cu numele de „cafenea”. Dar parcă minciunile se termină aici?

A ajuns la cafenea. Era luminată. O lumină albă, bogată, jucăuşă. Şi sub ea – ca nişte copaci putrezi – stăteau oamenii. S-a uitat după ierodula Fotini. Nimic. Erau însă altele două. Erau dărâmate de nesomn şi priveau cu jind spre uşă, poate apare vreun muşteriu. Una era ciupită de vărsat, iar cealaltă saşie, cu un ochi căprui şi unul albastru. Mestecau ceva şi scuipau. Or fi cunoscând-o pe Fotini? S-a apropiat de ele. S-au emoţionat amândouă.

— Nu cumva a trecut pe aici Fotini? le întrebă, de parcă le cunoştea.

— De ce? Noi, adică, ce suntem? Nu avem şi noi carne bună? l-au întrebat.

— Am o treabă cu ea.

— Noi de ce-am venit? Pentru patinaj? Pentru „treabă” stăm şi noi aici.

— Nu m-aţi înţeles.

— Ba te-am înţeles. De aia comandă două coniacuri şi o să ne înţelegem.

— Nu am de ce să ne înţelegem, dar coniac pot să vă comand.

— Aşa. Atunci ce să ne mai înţelegem? Suntem înţeleşi. Vezi, băiete? Vino încoace, mă tembelule, strigară spre chelner. Adă-ne două coniacuri comandate de domnul Mişcă, mă… cenuşăreaso! Până-ţi ridici un picior, ţi se împute celălalt. Eşti poliţist, domnule? Nu ne pasă nici cât negru sub unghie. Aşteaptă să ne bem coniacul şi mergem. Ştim. E interzis să „pescuieşti în cafenele”. Dar ce să facem? La noi „acasă” nu ne bagă nimeni în seamă. Toţi aleg porumbiţe. „Pe cioara bătrână – zic – am s-o iau?” Şi au dreptate. Dar şi bătrâna, domnule, are dreptate. Pentru că ce, mă? Bătrâna n-are stomac? Are. De ce, atunci, n-o laşi? De ce-i zici: „Mie nu-mi pasă nici atâtica, mori!” Bine. Mor. Dar de ce n-o laşi să moară în patul ei, domnule? De ce s-o „tragi” pe cimentul secţiei?

— Nu sunt poliţist, nu pricepeţi?

— Ei, atunci ce eşti? Client?

— Nici…

— Curios… Şi atunci ce altceva, omule, poţi fi? Noi alţi bărbaţi decât poliţişti sau clienţi n-am cunoscut. Există şi alte soiuri?

— Uite, eu, de exemplu…

— Ţi se pare. Peste puţin ai să zici: „Haideţi”.

— Vă repet. Nu sunt client. Eu am venit după Fotini… O cunoaşteţi?

— Nicio târfă n-o cunoaşte pe cealaltă. În afară de mine nu cunosc pe niciuna. Aşa că… nu mai întreba.

— Păcat.

— Ce să-ţi fac?

— Luaţi câte o cafea?

— O să luăm. Dar tot nu-ţi spunem.

Purtau amândouă rochii extravagante. Una galbenă,

alta roşie, ca focul. A venit chelnerul obraznic, murdar şi a adus cafelele. Melios l-a prins de mânecă.

— Ia vino-ncca'! îi spuse brusc. Îţi aminteşti ce ţi-am comandat?

— Cafeluţe…

— Şi de ce ai adus lături? Hai, bea-le! Dacă insişti că sunt cafele, bea-le. Le plătesc.

— Eu?

— Da, tu! Tâlharule. Până şi la Eptapirghion, mă, beam cafea mai bună.

Când a auzit cuvântul Eptapirghion, cafegiul a ridicat automat tava să se apere.

— Ştiu eu ce dracu' face stăpânul? Mă duc să-l muştruluiesc.

A luat lăturile şi a dispărut.

— Bravo! îi zise saşia cu admiraţie. „E băiat umblat", îi spuse celeilalte.

Peste puţin cafegiul s-a întors cu cafelele.

— Greşeală! spuse. Iertare, a fost greşeală. Poftiţi, porumbiţelor, cafeluţele voastre.

Ele au sorbit, închizând ochii.

— Slavă ţie, Doamne! spuse fericit ochiul tulbure al saşiei. De treizeci de ani de când „lucrez" ca ierodulă, prima dată beau cafea adevărată. Să-mi trăieşti, flăcăule! Deci vii de la Eptapirghion… Aah, bine că mai este şi asta, pentru că mai păstrează la înălţime cinstea bărbatului. Câţi ani ai făcut, băiatul meu?

— Cinci.

— Bravo! strigă entuziasmată cea ciupită de vărsat. Se vede cât de colo. Ce mai! Băiat umblat. Se vede de departe că ai ieşit de la „înghesuială". Să-mi trăieşti, fiule! În sănătatea ta!

Au mai sorbit o gură de cafea şi au închis din nou ochii.

— Ah! Hai să ardem acum şi câte o ţigară. Sau nu ai?

— Poftiţi! Luaţi tot pachetul.

Fumau amândouă cu sete, scoţând pe nări norişori de fum. Meii os le-a întrebat pe neaşteptate:

— Pe una... Riţa o cunoaşteţi. Înainte o chema Panaiota.

Saşia şi-a holbat ochiul albastru şi l-a închis pe cel căprui.

— Prima dată aud de numele ăsta. Ce daravele ai tu eu ea?

— N-o cunosc încă.

— Şi atunci de ce le iei la rând?

— Este cunoscuta unui prieten de-al meu. A unuia care „corectează” religia.

— Stai! Nu cumva vorbeşti despre omuleţul care s-a certat cu Iisus Cristos şi-şi petrece nopţile într-un „cimitir popular”, cum se zice?

— Da!

— Eu sunt.

— Şi de ce nu vorbeşti?

— Vorbeşte-mi, ca să-ţi vorbesc. Eu mă păzesc şi de fundul meu. Ştiu eu ce gânduri ai?

— Poţi să-mi spui ce vrea de la tine omul ăsta?

— Curios, ştii, ce mi-a cerut, măi fiule? Să-mi schimb numele. Din Riţa, să-l fac Magdalini. Apoi mi-a zis să-mi las părul să crească şi să-i şterg, cică, picioarele când sespală. Mare scrânteală.

— Ce tot spui! Ia uite... dăscălaşul.

— Nebun, nu glumă, frate. Dar l-a mâncat „seceta” „sărmanul. N-a avut bani să-şi cumpere ochelari şi scrie la nimereală. Cât despre suflet... Sfânt, nu alta. I-am cerut o icoană ca s-o pun la iconostas cu busuioc, dar n-a avut bani să-l plătească pe vopsitor, ca să-i facă o icoană. Dar ia spune-mi, tu trebuie să ştii. Şi celălalt, Cristos aceleaşi mascarade făcea?

— La fel, ba chiar m-ai rău.

— Prostii!

— Sfinţii vând sărăcie ca să-i creadă cei săraci. Pentru că – dacă vrei să ştii – ei îl fac pe Dumnezeu. Săracii. Cei bogaţi n-au nevoie să-şi facă nici Dumnezeu, nici ei să devină zei.

— Ia uită-te! Nţ... nţ. nţ! făcură amândouă gata să-şi

facă cruce, dar tocmai atunci se apropie un om. Cea» ciupită de vărsat l-a privit înfuriată.

— Ce mai vrea broasca asta, de-şi vâră nasul? întrebă.

— Iertare! făcu el.

— Nu mai avem. S-a terminat. Şterge-o!

Melios s-a întors.

— Iertare! face din nou omul. Guşteras, mă ţii minte?

— Nu te ţine, mă! întinde-o!

— O clipă! făcu Melios. Cum, desigur, te cunosc. Ce faci, prietene?

— Ai văzut, fă plăcinto? s-a răstit Guşteras la ciupită. Mulţumesc, domnule. Ce fac? Bine. Adică, vai de capul meu. Ne-am înfundat. M-am dus să agăţ ceva… Chix. Acum mă scurg. Ia spune-mi, ai stat la gherlă, hai?

— Ei, nu ştii?

— Da. Pe noi nu ne bagă în seamă, domnule. Ah…

— Bei o cafea…

— Nu. Pentru că pungaşii de aici îmi servesc mereu funingine fiartă.

Melios a tras un scaun. Apoi a bătut cu palma în masă.

— Adu o cafea pentru domnul O clipă. *Cafea*, da?

— Înţeles, să trăiţi!

— Atunci, du-te.

Guşteras a oftat uşurat:

— Ah, măi Eptapirghion, cum îl faci, blestemato, om pe om. O ţigărică îmi dai, domnule? O să-ţi fiu recunoscător.

— Cu plăcere, prietene.

Ciupită de vărsat şi-a lovit pulpa cu palma.

— Ia uită-te, mă, găoacea, ce prieteni are! A reuşit să cunoască până şi un om de la Eptapirghion.

— Avem şi noi preţuiala noastră, fă găunoaso! Dar ce credeai? Domnule Fondas, apelez la dumneata nu pentru că mi-e sete şi nici pentru că te cred fraier, ci pentru că…

— Ce vrei, prietene Guşteras, spune?

— Multe. Dar încep de la „nimic”. Prietenia ta îmi

ajunge.

— Mai departe.

— Un coniac dublu, poţi…?

— Altceva?

— Încă unu dublu.

— Atât de puţin?

Guşteras privi cu patos femeile („Ce să fac eu, acum, cu asta?”).

— Bea, mă burdufule! îi spuseră ele. Bea şi taci.

— Nu că sunt alcoolic, domnule… pe Dumnezeul meu, nu! O fac pentru că am hotărât să intru la „strâmtoare”. Eptapirghionul sau moartea. Domnule Fondas, frăţioare. Pardon. Ce pot să fac eu pentru tine? Zi! Pot să fac ceva?

— Foarte puţin. Ţi-o aminteşti pe Niţa, adică pe Fotini?

— Ei…

— Trebuie s-o văd în seara asta.

— Nu-i greu. Uite, o iei pe strada asta, coteşti nu după primul, nici al doilea, al treilea colţ, coteşti apoi la dreapta şi vezi o uşă. Bate! Îţi va deschide. Altceva?

— Nimic altceva. Mulţumesc. Asta voiam.

— Nu cauţi vreuna mai fragedă?

— N-o caut pentru ce crezi tu.

— Treaba ta.

Au venit coniacurile. Patru duble.

— Am să crăp! zice ciupită.

— Vrei să te cinstesc şi pe tine? întrebă Melios.

— Nu, nu de-asta. Nu de asta am să crăp, domnule. Am să crăp de ce un melc scârbos ca el este prieten cu un om de la Eptapirghion. Te rog să-mi spui numai un lucru. Nu te supără duhoarea lui?

Guşteras nu auzea. Trăsese paharele în faţa lui şi le dădea pe gât unul câte unul. Peste puţin, băutura l-a doborât. I-a muiat încheieturile, însă mintea îi rămăsese limpede. Aşa că a putut să spună:

— Sparge!

Melios n-a înţeles.

— Tai-o! strigă. Aruncă-te alături.

Tot n-a înţeles! Atunci Guşteras. s-a repezit, l-a înşfăcat şi l-a aşezat la altă masă.

— Nu te clinti! i-a strigat. Auzi? Şi ce vezi… gura! Ei? Hai că a năvălit „sârma”.

S-a întors la masă şi a început să scurgă paharele. Peste puţin, Melios s-a dumerit că „sârma” era poliţia. Cele două mutre se îndreptară alene spre femei.

— Ce ne priviţi aşa, mă? întrebă saşia. Ce căutaţi?

— Cumpărăm târfe vechi.

— Magazinele de vechituri s-au închis. Ai venit cu întârziere. Şterge-o.

Atunci Guşteras s-a ridicat.

— Pst! spuse şi se sprijini de scaun. Pst! Domnule!

— Ce vrea, măi, mârţoaga asta cu trei picioare? a întrebat poliţistul. Ce vrei, mă?

— Cumperi… ai zis… Ce cumperi?

— Ţucaluri. Tu ce preţ dai? Guşteras s-a sprijinit mai bine.

— Cere imediat iertare! spuse. Auzi? Cu tine vorbesc! Sau ceri iertare, sau eşti mort.

— Stai o clipă să ducem „fetele” la secţie şi apoi venim să murim.

— Fetele sunt în tovărăşia mea.

— Nu mai spune!

— O clipă! se ridică ciupită. Ce vrei, mă copoiule? Sunt declarată, am carnet.

— Şi eu la fel, completă saşia. Ierodule cinstite. Ce mai vrei?

— Să facem o plimbare până la secţie.

— Să mergem. De ce să nu mergem?

— Nu! strigă Guşteras. N-o să mergeţi! Vă interzic eu!

— Stai, mă! îi zise saşia. Zi, fă…

— Să mergem! continuă ciupită. Să mergem la secţie, dar se poate să aflăm de ce?

— Se poate. Pentru că aţi călcat legea. Legea zice: „O ierodulă nu e permis să fie agăţată…”

— Fain.

— Nu te grăbi. Dar nu zice „poate agăţa”.

— Nu-mi vorbi mie de lege, că eu cu legea lucrez. De treizeci de anişori o servesc.

— În regulă. Mergem atunci la secţie să vedem ce zice legea.

— Nu! urlă şi mai tare Guşter as.

— Stai liniştit, mă lepădătură.

— Cui i-ai zis, bă, aşa? Mie, bă, mi-ai zis aşa?

— Da, ţie.

— Bine, mulţumesc. Asta am vrut să ştiu. Şi acum, na!

Şi până să înţeleagă ceilalţi ceva, i-a aruncat scaunul în cap. A dat să-i sară în ajutor celălalt, dar cineva i-a pus piedică. Scaunele zburau în toate părţile.

— Na, mă! Na! Ia-l şi pe ăsta. De ani de zile vă bateţi joc de mine. De ani de zile mă frigeţi pe jeratic. Ah, acum m-am răcorit. Sculaţi-vă!

Dar cum să se scoale oamenii? Au venit şi i-au sculat ceilalţi.

— Bine, i-a zis! Acum ai să vezi. Brutalizaţi organele puterii… şi răni multiple. Trei anişori la Eptapirghion! Ca să-ţi bagi mintea la cap!

— Bravo! Ai aşa o veste grozavă şi mi-o ascunzi? Bravo!

Au mai sosit doi jandarmi şi l-au legat. „Cortegiul” se apropia de ieşire.

— La revedere, băieţi! Noroc, domnule Fondas! vorbitor la Eptapirghion în fiecare joi şi duminică. Unde-s fetele? Duceţi-vă acasă, păpuşilor. A aranjat Guşteras totul pentru voi.

A ieşit fericit, mândru ca un zeu. „Trei ani”, se gândea şi nu-i venea să creadă. „Trei anişori! Ia uite ce uşor este… Şi nu m-am gândit atâta timp. Şi asta pentru că n-am avut, sărmanul, bani pentru coniac”.

— Să-mi trăieşti, lume! strigă din uşă. De mâine Guşteras se mută în marele palat.

Melios rămăsese nemişcat; privea uimit. Apoi a plătit

şi a plecat spre Fotini. A găsit uşor drumul. A trecut de cele trei colţuri, a făcut la dreapta şi a bătut la o portiţă. Dinăuntru s-a auzit mai întâi o tuse măgărească, apoi nişte înjurături mărunte.

— Uite, mă, codoşul, ce oră şi-a găsit… Şterge-o, mă!

— Fotini! spuse Melios.

— Nu există aşa ceva. Du-te mai departe!

— Unde?

— Drept înainte… la dracu'! Hai că-ţi arunc acum oala în cap.

— Aşa cum ai făcut cu bătrânul?

Nu s-a auzit nimic. O mână a tras perdeaua. Faţa ei albă, împietrită, îl privea de după geam.

— Fotini! strigă el din nou, prietenos.

Perdeluţa a căzut.

— Ce vor de la mine? De ce nu mă lasă să dorm? zicea ea mereu.

— Nu mă cunoşti?

— Nu vreau să cunosc pe nimeni! Moaşte a devenit trupul ăsta. Când îl veţi lăsa să se odihnească?

A crăpat uşa şi a privit. Deodată a izbucnit:

— Dumnezeu să te păzească! Ce vrei, dragul meu, la ora asta? Hai, ţi s-a întâmplat ceva? A dat Domnul să te recunosc. Altfel nu-ţi deschideam. Nu primesc bărbat în casă după miezul nopţii, pentru că toţi bărbaţii, după miezul nopţii, se fac vârcolaci.

L-a tras în casă şi a aprins lumina.

— Hai, stai, eşti cu sufletul greu. Să-ţi fac o cafea?

— Da.

— Să caut şi ţigări?

— Am eu…

— Atunci aşteaptă să aprind spirtiera, să bem câte o cafea.

Din când în când se întorcea şi-l privea cu o grijă chinuitoare.

Peste puţin cafeaua era gata. A stins spirtiera şi s-a apropiat de Melios. Au aprins câte o ţigară.

— Vorbeşte acum!

— Nimic, îi zise, n-am să-ţi spun nimic, pentru că am păţit multe. M-au jignit groaznic. De moarte. Nu ştiam ce să fac şi am venit să-ţi ofer fecioria mea. O primeşti?

Ochii ei s-au speriat.

— Dumnezeule! a strigat şi şi-a făcut cruce. Mamei tale, măi băiatul meu? Doamne, ai grijă de mintea lui! Ştii ce-a păţit Unu'mai de mult? S-a culcat cu mama lui. Aici, aproape, în Teba. Ei, ştii cum l-a pedepsit Dumnezeu? În primul rând i-a luat lumina, şi în al doilea i s-a spânzurat nevasta. Apoi s-au omorât între ei fiii ei, şi la sfârşit pe una din fetele lui – o fată ca apa de izvor, Antigona o chema – au coborât-o de vie în iad, pentru că i-a îngropat. Nu, nu te accept. Toate blestemele din lume vor cădea pe capul tău. Te vor pândi ca să te distrugă. Pleacă! Rămâi pur. Va veni timpul. Tu nu eşti de culcat cu ierodule. Nu, tu eşti născut pentru dragoste frumoasă.

— Dragoste? Ha, ha, ha!

— Ai să trezeşti vecinii. Şi nu de altceva, dar o să impută oraşul cu duhoarea lor. Pleacă! Salvează-te! Nu da spuma pe lături. O să-ţi fie scârbă de tine până la moarte. Mulţumesc! Îţi mulţumesc, fiule, că ţi-ai respectat mama. Pleacă acum! Aşa. Să-mi trăieşti! Să-mi trăieşti! Mulţam! Aşa. Ah…

Capitolul TREIZECI ŞI TREI

A ajuns acasă pe la orele trei după miezul nopţii. Îi era frig. Genunchii îi tremurau. A pus să-şi facă un ceai, apoi a aprins soba. Se convinsese. Trebuie să se salveze singur. Ceilalţi încearcă să te salveze numai cu vorbele. Cu faptele niciunul. Ba nu. Există unul. Apostolul cel palid. Numai că vorbele lui aveau un gust atât de aspru… însă – vai! dispăruse. Cine ştie unde se stinge încet-încet, dacă n-9 fi murit deja!

S-a întins pe pat fără să se dezbrace; nici la pantofi nu s-a gândit să şi-i scoată. Fuma şi aştepta să-i fiarbă ceaiul. Încet-încet s-a încălzit, corpul i s-a dezgheţat, îşi revenea. „Acum să ne îngrijim să ne salvăm corpul – s-a gândit – pentru că sufletul meu e pierdut”.

Ceasul rodea timpul ca un animal ascultător. Aceste maşinării rumegătoare sunt şi ele o consolare dacă n-ai altă fiinţă vie care să te consoleze. Hârtiile… Bune sunt şi hârtiile. Dar se poartă ca nişte papagali. Le încredinţezi cuvintele, iar ele le repetă. Îţi răspund tot cu cuvintele tale. Disperare.

A luat o carte ca să citească. Frumoasă, profundă… nefolositoare. Aceste cărţulii nevinovate şi inofensive s-au dovedit a fi carnivore. Pentru că i-au mâncat omului viaţa. Aşa că nici tu, Melios, să nu scrii şi să nu citeşti. Trăieşte! Bea-ţi ceaiul. Este amar? Ştiam. Cinci linguriţe de zahăr ai pus. Dar tu n-ai să afli niciodată ce este amar şi ce este dulce în viaţă. Un şoricel caută ceva. Crezi că vrea să răsfoiască vreo carte? Inutil, pentru că şi ăsta o să moară cu „cârţ… cârţ”. Da „Cârţ”, „cârţ” şoricelul, „cârţ”, „cârţ” şi ceasul – amândoi rumegă timpul. Un duet mortal…

Să înceteze însă monologurile! Singuri vorbesc numai nebunii. Nebunii şi cei foarte, foarte fericiţi. Eşti fericit?

Deci, taci. De un fir de păr atârnă înţelepciunea ta. Îţi vorbesc logic. Ascultă-mă! Pentru tine cuvintele pot fi cele mai moarte şi cele mai inutile lucruri.

Ceaiul i-a produs o oarecare letargie, o mică amorţeală care nu seamănă nici măcar cu semisomnul. Nimic altceva. Cam aşa trebuie să fie starea spirituală a tâmpiţilor. Somnolenţă fără somn.

Bine, aici ţoală povestea este să nu-ţi aminteşti de nimic. Pentru că dacă-ţi aminteşti, toate sunt atât de nesuportat, încât ai să te sfărâmi şi ai să cazi. Trage cortina! înveseleşte-te cu rămăşiţele astea puţine de somn pe care le mai poţi economisi, acoperă-te şi (¿aci. Şi închide-ţi ochii, astupă-ţi urechile. Aşa! Noapte bună!

Dar cine bate? Nu e nimeni. Dormi. Sau mai degrabă fă-te că dormi. Fă-te că nu-ţi aminteşti, nu auzi? Bine. Dar ce sunt bătăile astea? Care bătăi, mă omule? Eşti nebun? Sunt ceea ce ai spus. Dar n-ai să mă convingi, n-ai să mă convingi că nu bate nimeni. Cineva bate din clipa când ai venit. Vai! Era inspiraţia!

Cine îmi bate în fereastră? Nu-mi bateţi! Nu sunt acasă.

Aici locuieşte Singurătatea.

Cu singura ei chiriaşă – Plictiseala.

Nu-mi bateţi, v-am spus, în fereastră.

Zadarnic bateţi.

Eu nu pot deschide.

Nu mă pot târâi

Nici până la uşa casei mele.

Nici până la uşa lumii celeilalte.

Nu-mi bateţi, aşadar, în fereastră.

Nu sunt acasă.

Aici este o insectă uscată într-o lume-coşciug.

Unde este interzisă – sub pedeapsa cu reînvierea – Până şi moartea ta.

Nu-mi bateţi, aşadar, în fereastră.

Aţi greşit.

Aţi greşit casa.

Aţi greşit uşa.

Aţi greşit secolul.

Greşeală! Greşeală capitală!

De aceea încetaţi!

Pentru Dumnezeu, nu-mi mai bateţi!

Vă implor, nut

Aici nu locuiesc eu.

Aici locuieşte un carnivor.

Un păianjen acrobat.

Care abia a mâncat un fluture.

Un fluture auriu, gingaş.

Care – vai! – îmi poartă numele!

Dar nu mai este de niciun folos nici asta. Poezia nu-i salvează pe cei care nu doresc să se salveze singuri. Afară s-a crăpat de ziuă. Se auzeau primele jaluzele, primele maşini. Ceva mai departe este marea.

„Aici este un păianjen acrobat.

Care cu puţin înainte a mâncat un fluture!”

Ia uite! Şi el credea că păianjenii sunt cele mai fine, cele mai diafane fiinţe din lume. Şi acum vede singur că

lucrurile stau altfel. Cum să nu! Păianjenul, acest ţesător harnic, nu ţesea văluri de vis şi nici nu întindea la soare pânză ca să se usuce, nu! El era un tâlhar, un hoţ viclean care întinde curse. Mătase face şi viermele de mătase. Dar el o face din frunze. Păianjenul însă – ce laborator ciudat! – face mătase din carne! Multe au să-ţi mai vadă ochii, sărmane!

Afară s-a luminat acum de-a binelea. Şi trebuie să plece. Nu trebuie să-l găsească astăzi aici. Nu ştie cum să se poarte cu ea, ce să-i spună. Se teme să nu explodeze. Şi asta trebuie să evite neapărat. „De ce, domnule? o să-i spună domnişoara. Cine v-a dat dreptul să vă ocupaţi de viaţa mea personală? Aţi fost vreodată – chiar şi pentru o clipă – altceva decât slujbaşul unei biblioteci de împrumut?”

Exact. Existau, desigur, nişte mici mărturii ale ei, o scrisoare… ceva… Fleacuri. „Ce, adică, domnule, ai de gând să le foloseşti ca elemente învinuitoare? Ca să dovedeşti, ce? Să câştigi, ce? Ura? E uşor”. Dar Melios – am mai spus – e născut pentru viaţă grea. Să plece, deci. Nu putea s-o înfrunte acum… atât de curând. Ciudat. Se simţea de parcă ar fi comis o faptă ruşinoasă! De parcă ar fi căzut el în noroi, şi-i era ruşine să apară în faţa ei plin de noroi. „Ruşinea e a celor ce le e ruşine”. „Cinste celor care şi-au pierdut ruşinea!” Vai, asta-i mai potrivit cu halul în care ne aflăm, dar oare până acolo am ajuns?

A cercetat soba şi s-a strecurat afară ca un vinovat. A pornit spre primul colţ… să nu cumva să-l vadă nimeni şi să moară de ruşine. Noroc că nu se vedea nimic. Frigul pişcă şi trecătorii erau rari şi grăbiţi. Parcă luase foc undeva. În fond nu era decât frig.

Până să ajungă în parc a îngheţat. A fost nevoit să intre într-o cafenea. Doi bătrâni jucau table. Parcă-l văzuseră în somn. Cafegiul a venit să-i dea bună ziua.

— Cafea! îi spuse.

— Am ceai… de cuişoare… aromat. Ai să mă pomeneşti.

— Mulţumesc…

— Deci… ceai, da?

— Da, da, mulţumesc.

Cafegiul s-a îndreptat spre bufet. Melios a luat ziarul „Macedonia”, care era pe masă. Vorbe goale. Bun ca să-ţi pierzi timpul. Ar fi fost un ziar bun, dacă n-ar deforma lucrurile, ceea ce-i convingea pe cititori că nu s-au terminat minciunile.

Deodată, la masa de table a izbucnit o ceartă.

— Ep-i-ek! spuse unu.

— Ses-bes! răspunse celălalt.

— Ei, şi eu îţi spun că era ep-i-ek.

— Iar eu că era ses-bes. Văd că tu ştii să întorci zarurile cum vrei.

Cafegiul a cerut să se facă linişte şi s-a apropiat de Melios cu ceaiul.

— Domnii sunt străini? îl întrebă.

— Da’ de unde? D-aici din cartier.

— Şi atunci ce limbă vorbesc?

— I-am întrebat şi eu. Nici ei nu ştiu. Odată l-am întrebat pe unu care părea mai învăţat şi mi-a spus că e persana. „Un bun jucător de table – mi-a zis – trebuie să joace ca persanii. Altfel n-are tehnică”. Dar eu nu cred că e persana.

— Nici eu.

— Mai degrabă e argou. Cum ţi se pare ceaiul?

— Excelent.

— Ţi-am spus eu…

— Mulţumesc.

Iar a izbucnit cearta la masa de table.

— Du-bes! striga unul.

— Să-ţi căşti mai bine ochii. Era du-bar!

— Du-bes! îţi zic. Ce dracu’! Mă faci acum şi chior?

— Du-bar!

Cafegiul le-a spus din nou să tacă, pe un ton de ultimatum. Dacă mai continuau aşa, îi dădeau afară. Jucătorii au tăcut brusc, de parcă intraseră în biserică. Ameninţarea era grea. Unde s-ar fi dus? Era singura cafenea unde nu li se cerea „chirie” pentru table. Asta era

avantajul cafenelelor mici. Cele mari te jupoaie. O drahmă de fiecare partidă.

Pendula din perete – care până acum părea oprită – a bătut orele nouă. O fi deschis bătrânul Anatreftos? Era timpul să plece, să se ducă la el.

S-a ridicat, a plătit, a mulţumit şi a coborât spre mare. „Turnul Alb” era învăluit în zăpadă, abia se distingea. Albul se contopea cu albul, precum ursul polar cu zăpada la Polul Nord.

Uşa turnului era, însă, zăvorâtă. L-a cuprins neliniştea, durerea. N-o fi oare…

A pornit încet-încet, la deal. Îşi amintea vag încotro locuia. Nu ştia precis nici strada, nici numărul, îşi amintea însă de nişte clădiri şi nişte biserici. A întâlnit un hamal care vindea cărbuni. L-a întrebat cu cât îi vinde. „Nu vrei să ţi-i şi car?” Bine că l-a găsit. Au umplut un coş mare şi au început să urce dealul. Au trecut nişte străzi p nă ce au ajuns într-un cartier sărăcăcios…

Până să găsească casă, l-a apucat prânzul.

— Cine e? s-a auzit după a cincea bătaie în uşă. Ahy oamenii ăştia nu te lasă nici să mori. Ce vrei, măi omule? Sunt înfofolit. Dacă, însă, îmi vrei răul, stai să-ţi deschid!

— Am venit pentru binele tău.

— Atunci pleacă! Eşti un mincinos. Dar… ia stai! Nu cumva eşti tu?

— Ba da.

— Atunci aşteaptă. Aşteaptă să-mi pun ceva pe mine şi să-ţi deschid.

A auzit un pat scârţâind disperat, apoi doi papuci târându-se.

— Intră repede înainte de-a intra vântul. Abia aşteaptă, blestematul. Vino!

Melios, trăgând după el pe hamal, a intrat.

— Unde ai dispărut? l-a întrebat bătrânul. Şi… cum ai ajuns aici?

— Am văzut turnul închis şi am fost neliniştit.

— Nu mai vine nimeni. Văd totul alb… şi dau drahma degeaba, cică. Dar ce-o fi cu omul ăsta? Ce are acolo…

Rufe?

— Nu, cărbuni. Unde-i mătuşa?

— Tocmai s-a dus la o prietenă după cărbuni. Am îngheţat. Şi… ia uite. Vrei un ceai? Sau s-o aşteptăm pe bătrână… Şi acum cum o să-l plătim pe omul ăsta? Tu ne-ai făcut bogaţi fără să ne întrebi dacă putem.

Hamalul l-a întrerupt blând: „Totul e plătit de domnul. Bună ziua”. A golit coşul într-un colţ, a salutat şi a plecat.

— Ei, cum e lumea afară? l-a întrebat bătrânul când au rămas singuri. Pudrată? Cu alte cuvinte, mascaradă. Uite, toţi aşteaptă să se înroşească de ruşine şi ea se albeşte. Cum merge cu biblioteca?

— Nu mai are multe zile.

— Nu mai are clientelă?

— Dimpotrivă. S-a îndesit mult. Clienţii sunt gata să mănânce cartea cu copertă, cu tot.

— Atât de mult s-au îmblânzit oamenii încât vor să mănânce hârtie? Nu prea cred. S-au terminat probabil semenii lor. „Mănâncă-ţi aproapele”, iată cea mai fermă poruncă. „Nu fura, „, adică „Nu fura puţin”, pentru că dacă furi mult devii cumătru cu Dumnezeu. Oh, vai de hoţii mărunţi! Ce face fata aceea cu care umblai?

— Nu umblam cu nicio fată!

— Ai dreptate. Umbla ea după tine. Până ce s-a lăsat păgubaşă, hai? Dar tu ce-ai făcut? Ai găsit alta?

— Am găsit şi sunt pierdut.

— Iar ai nimerit prost?

— Da.

— Vai de noi cei drepţi. Hai, lasă! Să facem focul acum. O să se bucure băbuţa când o să găsească căldurică. Ne-ai făcut un dar regesc. Mintea îţi funcţionează bine. Inima, numai, a rătăcit apele. De asta… vezi unde ancorezi… Apele adânci sunt înşelătoare. Ancora ta nu ajunge până la fund.

A băgat cărbuni în sobă.

— Dar ce fac? spuse bătrânul. Am uitat să arunc gaz.

— Aprinde acum un chibrit! Peste puţin începe să

bubuie. Ah, focul! Iarna focul este ca pâinea. Dar, stai, am spus „pâine” şi mi s-a făcut foame. Ai mâncat?

— Nu mănânc.

— Vezi cum e lumea? Unul nu mănâncă pentru că nu are, iar altul de supărare. Bine că se răresc astfel de înfometaţi, pentru că altfel ar muri brutarii de foame. A făcut bătrâna puţină ciulama. Vrei să mâncăm împreună?

I-a venit imediat un gând şi s-a ruşinat.

— Stai! spuse Melios şi dispăru pe uşă.

S-a înfuriat pe sine. Cum de nu s-a întrebat niciodată ce mănâncă iarna bătrânii? De ce nu s-a gândit? Ai să-mi zici: „Parcă Melios mânca prea mult?” Nu. Dar de când a intrat la bibliotecă n-a rămas niciodată fără pâine şi fără foc. Nu-i nimic, până la salariu o să mănânce pâine cu măsline. Poate şi cu puţină brânză. Foc avea.

A intrat în prima prăvălie şi a ieşit încărcat: caşcaval, salam, orez, zahăr, macaroane… A umplut un coş. I l-a dat chiar băcanul: „Desigur, o să mi-l înapoiezi”. De unde i-a venit ideea că-i om cinstit? A vrut să-l întrebe. Nu-i nimic. Lasă-i pe oameni să aibă încredere unul în celălalt. Asta o să te salveze.

— Există un telefon pe aici, pe aproape? l-a întrebat pe băcan.

— De ce ne jigniţi, domnule? Poftiţi la al nostru.

Ai văzut ce jignire? Băcanul i-a închis chiar şi uşa biroului ca să vorbească liniştit. A deschis cartea de telefoane. Har… Har… Harizanis.

Prima dată a greşit. A nimerit la un domn.

— Cleopatra? a întrebat înainte să audă „alo”.

— Nu, Antonius. Cum poate să vi se audă vocea după atâtea secole?

— Aveţi chef de glumă, domnule.

— Chef? De loc. Credeţi-mă. De loc. Mă joc ca să nu plâng. La revedere.

A închis. Ce lume… Ce tragedii ascunse şi ce mizerii ostentative!

— Mă iertaţi, a spus, cu toate că omul închisese.

A format din nou un număr. De data asta s-a auzit

mai întâi vocea.

— Alo!

— Aş dori să vorbesc cu Cleopatra.

— Domnule! a auzit aceeaşi voce dureroasă şi puţin înfuriată. Sau schimbaţi gluma, sau numărul. Ce v-a venit?

— Credeţi-mă, nu sunt de vină.

— Vă cred că nu ştiţi să faceţi glume.

A trântit telefonul fără să mai răspundă. Probabil că se făcea o atingere. A încercat din nou.

— Alo! auzi.

— Alo! spuse, nevenindu-i să creadă că era vocea ei.

— Cine este? întrebă. Alo! vorbiţi!

— Am amuţit! spuse, încercând să-şi îngroaşe vocea.

— Cum?

— Sunt afon… afon…

— Sunteţi nebun?

— Da, dar nu vă necăjiţi. Există balamucuri. Bună ziua.

Cartea de telefon stătea în faţa lui deschisă. Har… Har… Haritani. L-a găsit, în sfârşit.

Vocea care s-a auzit era şi mai dureroasă.

— Cum? Dumneavoastră?! întrebă. Ce noroc! Dar ce aveţi? Am trecut astăzi şi am găsit biblioteca închisă. Dacă sunteţi bolnav, spuneţi-mi unde vă aflaţi, să vin.

— Nu e nimic, domnişoară Cleopatra, nimic grav. Voiam doar să aflu ce faceţi.

— Vă mulţumesc. Foarte bine! Dumneavoastră?

— Acum sunt şi eu foarte bine.

— Dar unde aţi fost?

— Am alergat să văd ce-mi fac prietenii. L-am găsit pe moş Anatreftos. V-am găsit şi pe dumneavoastră. Totul e bine. Mulţumesc. Acum sunt şi eu bine.

— Mergeţi la bibliotecă?

— Astăzi şi mâine, nu. De poimâine, însă…

— Deci, să nu fiu neliniştită?

— De loc. Chiar de loc.

Seara s-a întors târziu. Când a deschis uşa, a observat ceva. S-a aplecat. O scrisoare scurtă. *„Biblioteca*

mi s-a părut ca un mormânt mut. Unde aţi dispărut? Aştept ziua de mâine. Dar cu mai multă nerăbdare aştept poezia. Să aştept? Să sper? Sau să dispar? Totuşi plec cu un gol în suflet din locul unde m-aţi făcut să simt primele supărări şi prima emoţie. Plec mâine pentru trei zile. Dar mă voi întoarce mai nerăbdătoare. Cea care ar fi dat mult ca să se asigure că vă gândiţi la ea".

A sfâşiat-o sălbatic, parcă-i sfâşia carnea.

Capitolul

TREIZECI ŞI PATRU

Să dispere şi mai mult? încă... încă... mai mult de atât? Dar de ce? La ce folos? în sfârşit, era bărbat – numai că în încurcătura asta nimeni nu putea defini ce înseamnă bărbat. Într-un oraş atât de mare, pierdut într-o mulţime de oameni nu mai eşti nimic. Amâni mereu. „Vai, mai există mâine?" îţi spui.

I-a spus: „N-o să deschid nici mâine", dar toată noaptea a aşteptat să se ivească zorile ca să deschidă. Dar calmul lui era cioburi de acum.

Afară ningea liniştit, domol, fulgi de zăpadă fini ca zahărul pudră. Cerul semăna cu o draperie diafană. „Vino, regina mea! Inimă de zăpadă, vino! Poate mai găseşte măcar un tăciune aprins. Dacă nu te temi de moarte, există întotdeauna bătrâneţea, care-i moartea cea mai otrăvitoare".

Primul lui client – extraordinar! – a fost cel care era ca şi răposat: domnul Eftihidis. Minune de nesuportat în zorii zilei. I-a strâns mâna. Dar el părea că cerşeşte condoleanţe.

— Viaţa, spuse, s-a înecat, s-a pierdut, a tăcut. Viaţa... da. S-a aşezat într-un fotoliu.

— Să vă aduc o cafea, domnule Eftihidis? l-a întrebat, cu toate că ştia că nu bea.

— Şi ţigări!

Melios a dat să plece.

— Asta voiam să spun, continuă când Melios era deja la uşă, viaţa este o confuzie caraghioasă. O tragedie nesărată, banală, să-ţi vină să mori de râs. Adu, cum am

zis, şi ţigări. De azi încolo am să mă scufund în toate păcatele. Spune-mi ce păcate, ce greşeli n-am făcut, ca să le fac acum! învaţă-mă cum să păcătuiesc. Dar du-te mai întâi după ţigări, ca să-mi ard mai întâi măruntaiele.

Şi apoi, să căutăm câte păcate ne mai rămân de făcut. Noroc că viaţa este plină de păcate. Deci, aştept!

N-a aşteptat prea mult. Peste puţin a sosit chelnerul cu cafeaua pe tavă.

— Deci, domnule Eftihidis? îl întrebă Melios după ce plecă chelnerul.

— Te rog, găseşte-mi vreo plăcere tare, pe care n-am cunoscut-o până acum!

— Dragostea. Dar asta nu-i plăcere.

— Ştiu. Este o barcarolă catastrofală, cu clătinări şi îmbrăţişări, care se transformă în strangulare pe viaţă. Şi cu toate astea, să nu guşti nicio urmă, nicio firimitură de dragoste!

— Dar sunteţi însurat!

— Desigur.

— Şi nu dormiţi împreună?

— Întocmai. Am dormit. Ai să-mi spui: „Soţia dumitale, domnule, nu era de sex feminin?” Desigur, de sex feminin este şi muntele Ossa, dar nu s-a culcat niciodată cu muntele Olimp, care este de gen masculin. Cu alte cuvinte, domnule, vorbeşti cu un om virgin. Şi în acelaşi timp cu soţul unei virgine. Ce-ţi spuneam despre viaţă?

Într-adevăr, prietenul nostru avea un aer tragic, disperat.

— Şi de ce nu vă hotărâţi să mergeţi…

— Unde?

— La…

— Unde? Vorbeşte! Sunt nerăbdător!

— La… „felinarele roşii!”

— Am auzit despre ele. Dar aveam impresia că se găsesc pe altă planetă. N-am îndrăznit nici măcar să mă gândesc la ele. Mă împiedicau legile morale, stavilele sociale etc., etc.

— Şi viaţa?

— Societatea nu te întreabă, n-o interesează aceste lucruri capitale. Îşi bate capul cu cele mărunte. Aţi văzut? Am trăit sub teroarea unei fecioare, şi tocmai pentru că era fecioară, gelozia ei lua amploare de furtună. Te joci cu vulcanul care nu a erupt?

— Şi de ce, domnule Eftihidis, de ce să nu erupă?

Omuleţul l-a privit dureros, cu nemărginită amărăciune:

— Ştiţi ce dimensiuni are soţia mea? Nu ştiţi. Nu ştiau nici vecinii noştri. Au aflat-o abia ieri, când a fost cutremur.

— Cutremur? A fost ieri cutremur?

— Nu aici. În blocul nostru. Da. Când doamna Eftihidis s-a prăbuşit de emiplegie. Da, de cord. Abia atunci – după un cutremur aşa mare – am înţeles ce uriaşă şi greu de suportat a fost povara pe care o căram. Au transportat-o multe persoane în patul nostru nupţial. Acum plânge şi tace. De acum niciodată umărul meu nu va mai simţi greutatea mâinii ei.

— Nu vorbeşte de loc?

— Gângureşte. Ca un bebeluş.

I-a venit să-l întrebe: „Şi de ce, măi nemilosule, ţi-ai lăsat soţia bolnavă şi ai venit aici să flecăreşti şi să păcătuieşti?” Dar îl compătimea. Asta pentru că voia să „păcătuiască” cu inima atât de grea. Şi-a dus ţigara la gură atât de stângaci, neîndemânatic, ca sugarul care caută sânul mamei.

— Aţi fi crezut vreodată că voi ajunge aici, hai?

— Niciodată.

— Şi eu la fel. Dar viaţa omului este plină de cercuri. Altă dată îmi interzicea cititul cu ameninţarea că mă lasă invalid. Acum…

— Vă permite?

— Mă obligă. Nu se mai poate ocupa de gospodărie, altă slăbiciune a ei. Dar nici să tricoteze – cea mai puternică pasiune a ei. Aşa că nu-i mai rămâne decât cititul. Şi de aceea mă socoteşte acum drept lectorul ei. De asta dă-mi cărţi.

— Ce fel?

— De dragoste!! Fiori, patos, oftaturi! E timpul să începem. „Toate au un sfârşit”, spune cântecul. Dar eu încep de la sfârşit. Am uitat, din păcate, începutul. Toate au totuşi un început.

— Şi restul?

— Tu ai multă experienţă şi eşti priceput. De aceea voi veni într-o zi să mă conduci spre „felinarele roşii”.

— Vai, mie!

— Ce?

— Domnule Eftihidis, sunt şi eu pur.

— Eşti şi tu legat de vreo voluminoasă?

— Nu. De o fiinţă diafană şi înaripată.

— Hai să ne plângem soarta. Dar propun să amânăm pentru moment plânsul ca să găsim o carte potrivită pentru un om paralizat.

— Vom găsi.

Ce întorsături are viaţa! Nici n-a apucat bine să se îndepărteze domnul Eftihidis, că în uşă a apărut silueta domnişoarei „L”. Pe unde să fugă acum, o dată ce nu exista o a doua uşă?

— Nu vă neliniştiţi, îi spuse.

— Mulţumesc.

— Mi-am găsit echilibrul. Nu mă ating de bărbaţi. M-am jurat.

— Şi eu ce sunt?

— Slujbaş.

— Este cea mai înţeleaptă vorbă spusă în ultimul sfert de veac. Nu cumva aţi început să şi citiţi?

— Să încep… Acum să încep?

Devenea din nou supărătoare.

— N-aţi spus că v-aţi „echilibrat”? Cred că este timpul să începeţi să vă purtaţi ca un om echilibrat.

— Aveţi dreptate! Da, aveţi dreptate. Nu veneam pentru cărţile dumneavoastră. Nici nu le-am deschis. Veneam chiar pentru dumneavoastră. Am vrut să vă dovedesc ce femeie ideală sunt. Râdeţi? Nu râdeţi, că mă scol şi plec fără să vă demonstrez cât de ideală sunt.

— Bine. Şedeţi… şi dovediţi-mi.

— Ce ştiţi dumneavoastră despre femei? Nimic. Ştiţi care este scopul lor în viaţă? Să-şi hrănească şi să-şi împodobească trupul, ca să-i atragă pe bărbaţi, care le vor ajuta să-şi hrănească şi să-şi împodobească din nou trupul. Şi datorită acestei împodobiri, îşi vând chiar trupul. Cum? Foarte simplu. Sau ca soţii, sau ca amante… Nu există altă variantă. Singura deosebire este la preţ. Unele se vând ieftin, altele scump.

— Puteţi să-mi spuneţi unde vreţi să ajungeţi?

— La mine. Eu, domnule, nu-mi vând trupul nici scump, nici ieftin. Eu îl dăruiesc. Pentru că lucrurile foarte scumpe nu se pot vinde, ci dărui. Şi iată, domnule caraghios, am venit să vă fac această mare bucurie. Dar dumneavoastră m-aţi alungat.

— De ce, mă rog, m-aţi ales tocmai pe mine?

— Pentru că numai dumneavoastră sunteţi curat.

— Şi directorul meu?

— V-a spus-o? Dobitocul! Nu. Lui m-am dat pentru că era gheţar. Voiam să-l dezgheţ.

— Altă ocupaţie nu aveţi?

— Mănânc vapoare.

— Când, în sfârşit, veţi vorbi serios?

— Dar de ce? Nu am niciun motiv. Sunt bogată. Am un unchi care are vapoare şi pe care i le mănânc unul câte unul. Am prilejul să nu mă las aleasă. Aleg eu. Nu sunt o femeie deosebită. Înainte citeam şi eu. Citeam ca o turbată. Acum trăiesc ca o turbată. Vreţi să ne căsătorim? Dar vă spun de pe acum. Mă plictisesc repede şi părăsesc bărbaţii.

— Văd că, într-adevăr, v-aţi echilibrat.

— Aţi observat?

— Da, da. Şi pot să vă întreb: O dată ce v-aţi echilibrat, ce doriţi de la mine?

— Ei, păi… cred că şi o femeie echilibrată are nevoie de un bărbat.

— Domnişoară, aţi vorbit mai înainte despre alegere, că sunteţi, adică, femeia care alege. Nu-i aşa? Ei, din

păcate, şi eu sunt bărbatul care alege.

— Şi aţi ales?

— Da.

— Nu-i nimic. Alegeţi din nou.

Deodată o siluetă a apărut în uşă şi a întrerupt discuţia atât de „atrăgătoare”.

— Petridis! strigă vocea din prag.

— O, dragul meu Sfiriktras!

Dar Sfiriktras s-a oprit.

— A, pardon, ai companie.

— A… ba nu. Domnişoara e o *clientă*.

A pronunţat cu tonul cu care pronunţase ea mai înainte cuvântul „slujbaş”.

Sfiriktras, sărmanul, îşi pierduse naturaleţea. Asudase şi se simţea prost într-un costum care părea străin pe el.

— Sfiriktras, vrei o cafea? încercă Melios să încălzească puţin atmosfera.

— Nu-mi dai mai bine un uzo? Aşa, bravo! Şi spune-i chelnerului să înfigă şi o măslină în scobitoare şi puţină verdeaţă dacă are.

Domnişoara s-a ridicat destul de furioasă:

— Ei, să plec şi eu. Văd că nu este loc şi pentru mine.

Melios s-a întors din prag.

— Domnişoară, spuse, singură vă stricaţi locul între oameni. Vedeţi cât rău vă fac vapoarele? Aţi câştigat bogăţia, dar v-aţi pierdut simplitatea.

— Bogăţia? întrebă Sfiriktras, plescăind din limbă şi holbându-şi ochii.

— Domnişoara mănâncă vapoare, domnule Sfiriktras.

— Nu mă tem. Eu nu sunt nici măcar bărcuţă. Dacă aveam vreuna, o vindeam şi-mi cumpăram alune.

Domnişoara, cu un gest care arăta că-i scârbită, a plecat fără să salute.

— Aman! făcu Sfiriktras. Ce baclava mai era şi asta? Vine des? Ce lucrează?

— Închiriază bărbaţi.

— Stai, are punga doldora?

— Ei, nu ţi-am spus? Mănâncă vapoare…

Până să se întoarcă, Sfiriktras dispăruse. Dar n-au trecut nici cinci minute şi s-a întors. Era ca opărit.

— Ai vreo compresă? întrebă, frecându-şi obrazul. Aman! Mi-am pierdut busola. Nu ştiai că loveşte aşa? Măi, ce papară! Asta, măi frate nu-i pentru mine.

— Te-a plesnit?

— S-a umplut cerul de scântei. Asta, frate, nu este pentru mine. Şi ştii ce frumos şi atent i-am vorbit? „O să ne potrivim bine noi doi, i-am zis. Pentru că eu – dacă vrei să ştii – sunt băiat fin. Şi ieftin”. Ei, atunci mi-a pocnit una… Trebuia, probabil, să-i spun că sunt scump.

— Nu s-ar fi schimbat situaţia. Tot ai fi încasat-o.

— Dar n-ai spus că închiriază bărbaţi?

— Închiriază. Dar şi-i alege ea.

— Nu pricep.

— Ne consideră pepeni pe toţi, Sfiriktras. Ai văzut tu vreun pepene care să alerge să-şi găsească clientul şi să-i spună: „Ia-mă, nene, sunt ieftin”?

— Şi ce trebuie să spună?

— Nimic. Pepenii nu vorbesc.

— Ah, m-am ars! Şi de ce „pepene”? Pune alt fruct.

— Pentru că pepenele este rotund şi se rostogoleşte.

— Stai, acum. Poţi să-mi spui de ce pe mine m-a alungat, iar de tine se ţine ca o remorcă?

— Pentru că eu sunt curat, cică.

— Groaznic! Există altul mai curat ca mine? Râzi? Ce-ţi spuneam întotdeauna? „Prietene Petridis, sunt hoţ şi şantajist”. Cine mai face aşa? Nimeni. Aşadar, sunt pur. Fetei i-aş fi spus-o deschis: „Domnişoară… Aşa şi aşa… Sfiriktras. Vreau să-ţi mănânc un vaporaş”. Nu este, mă, puritate asta? Păi dacă nici asta nu este, atunci ce dracu’ este puritatea? Oh, am dat faliment. La unele lucruri însă, Petridis, nu te pricepi. Eşti încă sugaci. Eşti gata?

— De ce? Unde vrei să mergem? Vrei s-o găsim ca să-ţi aranjeze şi celălalt obraz?

— Vaporul ăsta l-am pierdut. Vreau să te duc să-mi vezi fata.

— Vrei s-o caut la dinţi?

— Vreau să-i spui că m-am îndreptat. Să-i spui adevărul.

— N-o iei mai bine de martoră pe „vaporeasă”? Vorba ei are mai mare trecere, pentru că este păţită.

— Iar începi cu batjocoreala?

— Sfiriktras, nu-i adevărat că te-ai îndreptat. Eşti la fel. Şi eu nu pot să mint.

— Cu ea „lucrez” cinstit. Ţi-o jur.

— Nu te cred.

— Să n-apuc să mă bucur de cecul ei.

— M-ai convins.

— Vezi?

— M-ai convins că n-ai să te îndrepţi niciodată. Gata, nu mai sper nimic de la tine.

— Se vede că am luat virajul greşit.

— Ce „viraj”? Toată povestea asta este o aiureală. Te întreb acum eu: Dacă fata nu avea bani la bancă, ce făceai?

— Mare filosofie! Nici nu m-aş fi uitat la ea.

— Ei, este cinstit ce faci?

— Ia uită-te! Şi ce este cinstit, mă omule? Să scot cuţitul şi să cer banii? Asta, frăţioare, este cinstit? Mai întâi omori un om, apoi Sfiriktras intră iar la strâmtoare… Scoate-l dacă poţi. A, să reuşeşti să nu te prindă, da, atunci se schimbă lucrurile.

— Şi, adică, dacă omori şi nu te prinde înseamnă că eşti cinstit?

— Acum afli asta? De ce, măi prietene? Este bun, cinstit cel care are ditamai „Cadillac”, iar eu n-am nici patine? Este cinstit cel care cheltuie cu nemiluita bani, iar eu mă cheltui singur? Nu. Aşadar, trebuie uşurat puţin portofelul celui ce are. Nu banul mă consideră pe mine gunoi, ci altcineva. Şi eu, dacă-s gunoi, n-am dreptul să intru cuiva în ochi? Fireşte. Deci, pe scurt, tot ce-ţi spun eu este cinstit şi numai tu, sărmane, nu ştii ce înseamnă cinstea. Am terminat. Vii acum să mergem la puştoaică?

— Nu. Dacă nu avea bani la bancă, sincer vorbind,

veneam.

— Deci, toată treaba o strică banii?

— Da. Pentru că dacă nu erau banii la mijloc aş fi zis că te duci la ea din dragoste.

— Stai, ca să fiu sincer, există ceva din asta... Dar pentru o altă fată, o...

— Săracă?

— Înoată în sărăcie.

— Frumoasă, tânără?

— Ca o barcă veche.

— Şi atunci ce vrei de la ea?

— Despre dragoste mi-ai vorbit, nu? Ea mi-a spus că se topeşte de dragoste după mine. Dar te întreb: Există vreo reţetă despre cum se fierbe sau se mănâncă dragostea? Nu. Pentru că dacă dragostea nu este hrănitoare, gata. Atunci, ca să ne descurcăm, o să încep iar cântecul cel vechi. Ciubucar, hoţ de buzunare, şantajist etc. etc... Ţi-am zis că vreau să iau porumbiţa care are C.E.C., dar nu eşti de acord. Vrei să mă vezi că umblu ca un coate-goale? Nu vrei să intru şi eu pe drumul cinstit? Ţi-am spus: cinstit, aşa cum vrei tu, nu pot să trăiesc. Nu mă lasă poliţia. De câte ori să-ţi repet, măi frăţioare? Sau continui aceeaşi „muncă", sau mă însor cu puştoaica, şi cu banii ei o întind în Brazilia... Acolo poliţia nu mă cunoaşte şi am să pot să înjgheb şi eu o treabă. Dacă nu mă laşi s-o iau pe ea, mă ajuţi măcar să-mi scot un paşaport?

— Sfiriktras, ia toc şi hârtie. Aşa! Scrie-ţi adresa. Îţi jur că imediat ce strâng ceva bani ţi-i trimit pentru drum.

— Hai, măi frate, ajută-mă şi tu să devin om! Şi n-avea grijă! Cu prima „bază" ce-mi fac, te răsplătesc.

— Adică ce „bază"?

— Am aflat că poliţiştii, acolo, sunt nişte gură-cască.

— Ah, Sfiriktras, la fel ai rămas. Poţi să-mi spui de ce vrei să mergi în Brazilia?

— Ei, îţi mai spun o dată. Pentru că acolo nu mă cunoaşte poliţia. Până să afle ceva, gata, am apucat să-mi fac „baza". Apoi, când îmi umplu punga, n-o să se mai atingă nimeni de mine. Aşa voi putea şi eu să mă-ntorc şi

să duc o viaţă demnă.

— La tine viaţa demnă începe cu înşelătorii şi furtişaguri?

— Păi dar cum? Ia du-te şi-i întreabă pe bogătaşi! Pe toţi. Pe fermieri, pe armatori, pe fabricanţi… Şi dacă ţi-o spune măcar unul că toate le-a făcut cu mâini curate, ei, atunci eu nu sunt Sfiriktras. Sunt o râşniţă de cafea stricată. Petridis, niciunul dintre cei ce trăiesc azi în huzureală n-au început cinstit. Ţi-o spun eu.

— Eu cum am trăit?

— Te compari tu cu bogătaşii? Eu, prietene, când spun „cinstit”, înţeleg „bogătaş cinstit”. Săracul cinstit nu face nici cât un ban găurit. Lasă-mă, ştiu eu societatea, bre.

— Şi ceea ce vrei să iei de la puştoaică ce sunt? Bani cinstiţi?

— Şi de ce, mă rog, nu sunt? A dezbrăcat fata pe cineva? A exploatat pe cineva? A înşelat pe cineva? Ei? A pus piedică cuiva?

— Bine, dar nu te întrebi cu ce a câştigat aceşti bani? Cu trupul ei.

— Şi ce? Muncitoarele cu ce-i câştigă? Cu mintea? Uf! M-am săturat să aud atâtea prostii. Acum, zi, vrei să mergem la ea? I-am spus să te aştepte.

— Şi dacă, mă…

— Dacă, ce? Zi!

— Dacă-mi cere să mă culc cu ea?

— Tu să-mi faci mie una ca asta? Prietenului tău, măi Petridis? Ruşine!

— Bine, bine, am spus aşa, ca să te încerc. Dar – ca să vorbim deschis – nu vin cu tine. Nu vreau să te ajut să faci ceva urât, murdar. Şi dacă mă stimezi puţin, nu trebuie să insişti.

— Oh, gata cu bănişorii mei!

— Ce-ai spus?

— Ah, fir-aş al dracului! N-am zis eu? Nu te încurca cu om cinstit. Ai să te strici. Iată! Am păţit-o Acum sunt de plâns.

Capitolul TREIZECI ŞI CINCI

Vizite şi întâlniri. O mie şi una de vizite. Unele neaşteptate şi binevenite. Altele nedorite şi de nesuportat. Biblioteca asta a devenit un „nod” unde – fără să se cunoască – au hotărât să se întâlnească tot soiul de persoane care de care mai dezechilibrate. Poeţii, se zice, sunt puţin nebuni. Sunt, asta este ştiut. Singurul lucru necunoscut este… *de ce*? Şi i-a fost sortit lui – unui funcţionar de bibliotecă, neînsemnat – să descopere de ce este slab şurubul unora care cu pretinsă pasiune, şi dezinteres slujesc arta. Pentru că sunt pe jumătate nebuni şi pentru că aşa îi vor, cică, cititorii. Pentru că aceştia din urmă, după ei, nu sunt numai pe jumătate, ci de-a-ntregul nebuni.

Dar ce lucru dezolant!

Ceva ştia „broasca” aceea, directorul lui, care era un om tăcut. În atmosfera creată de tăcerea şi răceala lui, clienţii se speriau şi plecau, şi numai acum, de când a venit funcţionarul acesta sociabil, numai acum a prins curaj şi-şi dezvăluie pe de-a-ntregul caracterul lui scârbos.

Într-o dimineaţă, soarele a răsărit pentru puţin; a văzut însă vântul dinspre nord, s-a speriat şi s-a ascuns din nou. Vai, zile întregi n-o să mai apară. E ştiut, aceste lucruri se vor repeta tot aşa, până când va veni vara.

Într-o dimineaţă, deci, un bolid negru s-a năpustit în bibliotecă cu o asemenea viteză, încât numai diavolul în persoană putea fi. Şi chiar el era. Adică nu chiar el, ci unul din cei care fug după diavol. Unul a cărui profesie este să fie fugărit, dar să nu fie prins niciodată, pentru că el însuşi este diavol adevărat.

Melios l-a prins de rasă.

— Ei, călugăre! îi zise. Ai greşit. Drumul spre Muntele Sfânt trece prin altă parte.

— Milă! strigă el şi dispăru în cămăruţa lui Melios.

Până să înţeleagă Melios ce se petrece, un om îmbrăcat civil a apărut din cămăruţă şi i-a întins mâna.

A rămas împietrit. Era… întocmai… omul pe care-l aştepta.

— M-aţi salvat! îi spuse.

— Sunteţi urmărit?

A apucat o carte din raft. Apoi a luat ceaşca de cafea şi s-a făcut că soarbe. Înnebunise şi el? Nu exista oare cititor zdravăn pe lumea asta? A privit spre uşă. Doi civili stăteau ca bătuţi în cuie în faţa bibliotecii. Unul şi-a băgat chiar capul pe uşă.

— Ia spune-mi. Pst! Domnule, n-a intrat cumva aici un călugăr?

— Călugăr? Nu, n-am văzut.

— Curios.

— Dacă doriţi, intraţi să vedeţi.

— Ce să văd? Dacă-mi spui că nu… Ia uită-te, măi, Popa ăl nebun a făcut aripi.

— A fugit de la vreo mănăstire?

— El? Da’ de unde! Era deghizat, dar nu pentru carnaval. Serios, domnule, ăsta se schimbă cum se schimbă cameleonul, cum se zice. Când văduvă, când egumen. Poate că mâine îi vine ideea să se deghizeze în împăratul Americii.

Celălalt îl trăgea de mânecă.

— Hai! îi spuse. O să ne scape, blestematul! Ah, mă „de-aş pune mâna pe el.

— Şi de ce-l urmăriţi şi nu-l prindeţi?

— Ordinul spune: „Urmărire…”

— Hai să mergem! insista mereu celălalt. O să ne scape.

— De-acum, gata. Azi ne-a scăpat. Bună ziua, domnule!

— Aţi înţeles? îi zise omul lui Melios. M-am topit pe picioare.

— Am făcut o gafă invitându-i să intre. Dacă intrau?

— Chiar dacă intrau, ce găseau?

— Rasa.

Omul arătă spre pardesiu. Rasa era prinsă pe dinăuntru.

— Şi barba?

— E în buzunar.

I-a strâns din nou mâna.

— Mă bucur! îi spuse. Mă bucur foarte mult. Şi acum aşteptaţi-mă o clipă.

— Mergeţi să anunţaţi poliţia?

— Nu, să vă comand o cafea. Merită osteneala după zaţul pe care l-aţi băut.

— Staţi o clipă! Aşteptaţi încă puţin. Să nu vă vadă şi să creadă că aţi ieşit să vedeţi dacă au plecat.

— Ah, ce era să fac! Parcă-s analfabet.

— Asta o păţesc şi cei învăţaţi.

— Dar de ce vă urmăresc? încă nu m-am lămurit. Ce-aţi făcut?

— Lucruri groaznice. Îmi uşurez pieptul de adevărurile care s-au adunat în mine şi pe care nu le mai pot ţine zăvorâte.

— Le eliberaţi, adică.

— Hm… Da. Dar risc să-mi pierd libertatea.

Deodată a luat iar ceaşca şi s-a prefăcut că soarbe cu sete. În dreptul uşii apăruseră din nou gonaşii. De data aceasta lăsaseră la o parte politeţea. Au năvălit înăuntru şi s-au îndreptat spre cămăruţă. Păreau furioşi.

— Mai este vreo uşă? l-au întrebat.

— Nu.

— Mister.

— Dar… nu v-am spus?

— Ce ne-ai spus? Tu ne-ai spus una, iar alţii ne spun alta. Călugărul, domnule, a intrat aici, înăuntru. Ce, e fantomă? Nici dumneavoastră nu l-aţi văzut? l-au întrebat chiar pe „călugăr”.

— Sunt aici chiar de la deschidere, răspunse acesta imperturbabil. O aştept pe soacra mea s-o duc la dentist.

— Du-o şi la potcovar. Ce ne interesează pe noi? Eu un lucru ştiu: că omul a intrat aici. L-a văzut cu ochii lui „omul nostru”.

— Putem să-l vedem şi noi pe „omul” dumneavoastră?

— E secret de serviciu.

— Ei, atunci „omul” dumneavoastră vă vinde gogoşi.

Din experienţă vă vorbesc.

— Profesia?

— Judecător criminalist. Din experienţa mea proprie vă spun că informatorul vostru este ori mitoman, ori mincinos. Vrea să câştige încrederea poliţiei şi inventează fel de fel de poveşti. Urmăritul s-a deghizat şi acum circulă pe străzi ca un cetăţean liber şi paşnic. Vă sfătuiesc să-l căutaţi printre civili.

— Parcă noi ştim cum arată ca civil! Nouă ni l-au predat călugăr. Ptiu! Trebuiau să se ia pe urmele lui cei care l-au cunoscut civil. Scordaras, zise colegului său. Am făcut-o şi astăzi de oaie. Hai, bună ziua, domnilor.

Au plecat. Au traversat şi au intrat în croitoria de vizavi.

— Ăsta este „omul” lor, deci. Bine că ştim, ca să-l avem în vedere.

— Dar ce om curajos sunteţi! spuse Melios uimit.

— Credeţi că m-am vârât degeaba în foc? Ei, aflaţi că asta m-a salvat. Ceea ce am făcut nu a fost dovadă de curaj, ci un act de disperare. Am folosit ultimul atu şi am reuşit.

— Bine, dar unde o să ajungeţi cu fugăreala asta?

— Vreţi să aflaţi un lucru? Câinii obosesc mai mult decât iepurii. Nu mi-e milă de ei. Asta este singura mea cruzime. Prietene, trebuie să-i trezim pe oameni. Dar nu vom reuşi dacă nu vom gâfâi. O parte din oameni suferă, alta dispare. Ce să-i faci?

— Vorbiţi de parcă aţi fi obligat să gâfâiţi sau să dispăreţi. Cine vă obligă?

— Cine i-a obligat pe apostoli să-şi părăsească căsuţele, siguranţa şi să cutreiere lumea flămânzi şi desculţi? Atenţie! Nu vreau să fac propagandă acestui fel de apostolism. Dar mobilul este acelaşi. Să te consumi pentru fericirea celorlalţi. Principalul este ca sufletul omului să se înflăcăreze pentru ceva nobil. Ce ne împinge la acest lucru? Nedreptatea, cruzimea, lipsurile. Ştiţi care este cauza crizei economice? O să râdeţi. Abundenţa. Întocmai. Bunurile s-au acumulat munţi întregi şi mulţimea

flămânzeşte. În Brazilia cafeaua este aruncată în mare. În Canada şi în America dau foc la munţi de grâu. Şi dacă vreun flămând se apropie să ia un pumn de boabe jumătate arse e împuşcat. Cum poţi trăi într-o lume atât de nedreaptă şi să nu urli în fiece clipă, în fiece zi? Şi cum să nu te revolţi? Desigur, dacă vrei, poţi sta liniştit. Să te îngrijeşti de burta ta. Dar atunci cum vei avea dreptul să te numeşti om?

Melios l-a oprit:

— Trebuie să mă duc după cafea şi apă rece.

Îi plăceau grozav astfel de discuţii. Şi voia să le audă întruna. Dar conlocuitorul lui nu era maşină. Îi dădea astfel răgazul să se mai odihnească şi, totodată, să se răcorească cu puţină apă.

Peste puţin chelnerul a intrat supărat.

— Ai văzut ce am păţit, domnule… cu pardon… Adică…

— Ce-ai păţit?

— Am încasat-o. Da, da. Au intrat în prăvălie nişte copoi. M-au întrebat de un călugăr. „Acum? Iii – le-am zis – să mai fi fost. A murit”. Aici am încasat prima palmă. „L-am văzut intrând aici!” mi-au zis. „Şi atunci de ce nu-l prindeţi?” le-am răspuns. Aici am încasat-ope a doua. Ce oameni! Eu le zic adevărul, şi ei mă bat.

— Care era adevărul? Că a murit?

— Păi! Am avut un unchi călugăr, fratele mamei. Ei „a murit. Ştiţi ce barbă avea?! Eu cred că ea a fost de vină. L-a supt, l-a uscat pe picioare până a dat ortul popii. L-au înmormântat pe aici, pe aproape, în picioare. Puteţi să-mi spuneţi de ce l-au îngropat în picioare? I-am întrebat şi pe poliţişti, şi atunci am încasat a treia palmă.

Dumneavoastră puteţi să-mi spuneţi *de ce*? Nu. Nici dumneavoastră. De asta mai bine plec, să n-o încasez şi de la stăpânul meu. V-am spus ce arţăgos este. În sfârşit. Beţi sănătoşi cafeluţele.

A făcut o temenea şi a plecat.

— Un lucru vreau să vă întreb, îl întrebă Melios pe „călugăr”, suferiţi de foame? Dumneavoastră aţi suferit

vreodată de foame?

— Sincer vorbind, nu.

— Ei, atunci? Iată ce vreau să spun. Văd că dumneavoastră, care nu suferiţi de foame, alergaţi, vă zbateţi. Cei care suferă cu adevărat de ce nu strigă, de ce au se zbat, nu luptă?

— Vă mulţumesc, spuse omul sorbind prima înghiţitură de cafea. Mulţumesc că aţi atins această problemă. Ei, trebuie să vă spun că victimele, singure, sau nu strigă de loc, sau strigă foarte anemic. Ei, aici este toată drama. Noi luptăm ca să-i convingem să strige, să lupte toţi împreună. Să-şi unească dramele personale, să facă o dramă generală. Dar nu toţi ne cred. Trebuie convinşi. Dacă reuşeau să se unească până acum aşa cum trebuie, puterea lor ar fi fost zdrobitoare şi nimic n-ar fi rezistat în faţa lor. Totul s-ar fi prăbuşit, ar fi devenit praf.

— Şi apoi?

Omul a sorbit din cafea.

— Hm… Apoi? Acest „apoi” e lucrul cel mai greu. Apoi… bine. Să zicem că s-au prăbuşit închisorile, că au măturat jandarmeriile. Drumul pentru construirea societăţii lor e liber. Vai, de multe ori până acum masa nevoiaşilor a pus mâna pe putere. Dar n-au ştiut ce să facă cu ea. Şi au pierdut-o. Avem asemenea exemple. Şi iloţii din Sparta au învins. Şi sclavii lui Spartacus, şi Andronicus din Bizanţ, toţi au învins. Dar care a fost rezultatul? Mereu acelaşi. Parcă sărăcimea Parisului n-a pus mâna pe putere? Cât a păstrat-o? I-a înşelat şi le-a smuls-o Napoleon din mină.

— Dar aşa s-a întâmplat întotdeauna? Au pierdut puterea cucerită?

— Nu. Singura experienţă care a reuşit până acum a. fost cea care s-a înfăptuit acum aproape treisprezece ani în Rusia. Acolo puterea săracilor a prins rădăcini. Au avut în frunte un om înţelept, modest. Spre ghinionul nostru, al tuturor, omul acesta mare nu mai trăieşte. Totuşi nu trebuie să disperăm pentru asta. Ştim că sistemul este bun.

— Ei, iată asta este. Nu vor lăsa ei ca un astfel de sistem să înainteze. Vor distruge totul. Or să-l strice şi pe ăsta. O să vedeţi.

— Sunteţi pesimist?

— Mă înspăimântă lăcomia omenească. Desigur există – să fim drepţi – există oameni care pot salva omenirea de la lipsuri şi spaimă, dar nu întotdeauna pot ajunge până acolo.

— Nu-s de acord cu părerea dumneavoastră. Democraţia atenianã de ce-a reuşit? Parcă strămoşii noştri nu au fost oameni? Nu aveau şi ei slăbiciunile şi ambiţiile lor? Vă întreb: Dumneavoastră aveţi încredere în dumneavoastră? Sunt sigur că da. De ce credeţi că nu mai există niciun om cinstit în afară de dumneavoastră?

— Eu n-am spus aşa ceva. Mi se pare însă că şi un om cinstit se poate strica în drumul spre putere. Şi încă ceva. Cinstea nu e suficientă. Desigur, ajută un om, dar singură nu-i suficientă.

Omul a râs binevoitor:

— Peştii sunt încă în mare. Vorbim despre puterea nevoiaşilor la noi, dar ea poate se află la o sută de ani depărtare, dacă nu şi mai mult.

— Atât de mult? Deci, dumneavoastră personal n-o’s – apucaţi!

— Nu cred. Sunt sigur că nu.

— Dar nu este prea mult?

— O dată ce sunt sigur că eu personal n-o să o pot gusta, anii nu mai au nicio importanţă pentru mine.

— Şi atunci de ce luptaţi?

— Ei, aici este esenţa. Să stăpânim cuceririle, să avem un ideal. Sunt situaţii când renunţi la speranţa de a te bucura tu singur de toate astea, dar şi atunci te poţi numi luptător.

— Şi nu aveţi parte niciodată de nicio bucurie?

— Cum să nu? Lupta, lupta ea însăşi credeţi că este o bucurie mică? Apoi, pregătim moştenirea copiilor noştri. Scurtăm drumul, micşorăm distanţa de clipa mult aşteptată. Puţin lucru e ăsta?

Melios tăcea. îl privea orbit, aproape cu invidie.

— Aş vrea să vă semăn, îi spuse. Să mă apropii de dumneavoastră. Dar nu voi putea.

— De ce?

— Nu ştiu de ce mă preocupă lucrurile mărunte, banale. Ştiţi că în clipa aceasta când vă vorbesc sunt sufocat, topit de dragoste?

— De ce numiţi dragostea „lucru mărunt”? Dar pentru ce altceva credeţi că luptăm?

— Pentru dragoste?

— Şi pentru dragoste. Luptăm să desprindem, să eliberăm dragostea de „corpurile” străine, de pasiunile ce o sufocă – interesul, interesul material. Luptăm s-o purificăm, să o predăm tinerilor pură, frumoasă, aşa cum am visat-o toţi.

— Sunteţi, sunteţi îndrăgostit?

— Foarte tare! Şi vreau să-mi păstrez dragostea la înălţime. Acum însă, prietene, trebuie să plec. Cei care-l urmăreau pe „călugăr” or fi predat schimbul, şi acum vor apare cei care mă cunosc îmbrăcat civil. La revedere, prietene. Sunteţi prieten adevărat. Pot să vă sărut?

— Şi unde… unde pot să vă mai găsesc?

— Nu vă fie teamă. Nu ne pierdem, chiar dacă eu mă voi *pierde*.

— Totuşi daţi-mi un punct de reper.

— 13 – 331, spuse, şi a dispărut.

Capitolul TREIZECI ŞI ŞASE

„Lui Gheorghis Somoilăs, bibliotecarului.

Loco

Domnule, ca să vă scutesc de vreo eventuală nerăbdarer vă informez că vizita pe care aţi aşteptat-o nu s-a efectuat nu din cauza indiferenţei prietenei mele, ci din cauza unei absenţe neprevăzute. Ca să evite vreo neînţelegere, m-a rugat telefonic să vă transmit salutările ei şi *să vă rog s-o scuzaţi.*

O prietenă”.

Ce-or însemna toate acestea? Se pare că domnişoara se află într-o călătorie erotică împreună cu „alesul inimii

ei”. Dar cu toată fericirea ei nu şi-a uitat victima. Temperatura, temperatura inimii amantului ei platonic trebuie să rămână la nivel înalt. Iată motivul pentru care a căzut scrisoarea asta, parcă din cer. „Nu accept în niciun chip să uiţi datoria pe care o ai faţă de mine. Trebuie să-mi scrii o poezie de dragoste”.

Domnişoara părea nevinovată, şi pe bună dreptate; o dată ce nimeni n-a văzut-o ieşind din casa altui bărbat, era nevinovată. Şi apoi, ce este nevinovăţia? Ce altceva? Ignoranţă. „Nu ştiu că sunteţi vinovată. Deci sunteţi nevinovată”. Cine poate să ne demonstreze contrariul?

Cât de pură se va întoarce din călătoria ei de amor! Şi cu câtă timiditate îi va întinde mâna bietului bibliotecar!

Pentru moment trebuie să scrie o poezioară. Dar, atenţie! Dacă doamna ţi-a întins vreo cursă, prima mână care se va prinde în ea trebuie să fie a acelei care a întins-o.

O femeie care a primit o lecţie aspră nu se mai îndrăgosteşte niciodată de profesorul care i-a dat-o. Deci să continue jocul ei erotic.

Totuşi există şi excepţii. De asta să fim atenţi. Să îndepărtăm cursa, dar nu şi dragostea. Se întâmplă asemenea greşeli. Dragostea, domnule! Prostii! Dragostea este o planetă plină de hopuri şi prăpăstii şi singura picătură de rouă – dacă există – sunt lacrimile, dacă pot fi numite lacrimile „rouă”. O planetă. Bine, o ştiu. O planetă care arde, care scoate flăcări şi tremură, care este – cu alte cuvinte – nelocuită. Şi totuşi, nu poţi să locuieşti decât numai pe ea. Pentru că toate celelalte planete „locuite” sunt locuri neospitaliere, bune numai ca să te sufoci de plictiseală.

Doamna lipseşte. Poate că s-a dus cu „omul ei de zăpadă” să întâmpine zăpada. Poate a urcat pe muntele Vermilion să facă schi. La întoarcere, desigur, omul va fi foarte obosit, surmenat. „Călătoria, dragă, călătoria la «Centru» este foarte obositoare”. Mie mi-o spui? Desigur. O ştiu. În sfârşit, dimineaţa de astăzi a fost nestatornică. Când soare, când zăpadă, când ploaie. Varietate. Prin

aceleaşi faze trecea şi dispoziţia lui Melios. Singurul lucru care l-ar fi putut salva era clientela. În ultimul timp câştigase o categorie de cititori permanenţi. Aceştia nu alegeau. Erau nişte fiinţe neputincioase din punct de vedere spiritual care voiau să le dai hrana mură în gură. Într-o zi unul dintre aceştia s-a lipit de el ca un scai.

— Ce carte preferaţi? l-a întrebat Melios, binevoitor, pe omul postat în faţa lui.

— Nu-mi alegi dumneata una?

— Cu plăcere. Dar ce fel de cărţi vă plac?

— Hm! Ce-ţi place şi dumitale.

— Mie, dacă vreţi să ştiţi, îmi plac cărţile de groază.

— Nu, sufăr de tensiune şi colecistită. Într-o noapte am văzut o vecină pe balcon în cămaşă de noapte şi eram gata să leşin.

— Câţi ani avea vecina dumneavoastră?

— Mulţi.

— Nu-s de vină „fantomele”, ci vârsta lor. Altă dată să alegeţi „fantome” mai tinere. Vreţi să vă dau ceva de Shakespeare?

— Se vorbeşte mult despre el! E tare?

— În fiecare operă omoară o duzină de oameni.

— Criminalul! Şi oamenii îl mai lasă să trăiască?

— În vecii vecilor. E foarte tare!

— Ei, nu mai spune?! Câţi ani are?

— Vreo 400 de ani.

— Ruşine! Nimic altceva. Ruşine!

— Domnule, de ce vă pare rău? Aşa se întâmplă cu scriitorii mari. Ei dispar, opera lor rămâne. Deci trăiesc. Vârsta lui Shakespeare e o joacă. Sunt alţii care trăiesc de trei mii de ani şi chiar mai mult.

— Dar bibliotecă este asta, fiule, sau cimitir?

— Ce să vă fac? Vedeţi, până şi scriitorii cei mari mor, dar nu cu totul.

— Măi băiete, nu ai vreo carte... vreo carte şmecheră, înţelegi?

— Să vă dau cartea unei franţuzoaice turbate care şi-a tăiat sânii şi s-a zăvorât într-o mănăstire ca să scrie, cică,

o carte despre călugări?

— Ah! Ai un asemenea tezaur şi mi-l ascunzi? împachetează-mi-l repede. Cum se numeşte?

— Mărise Choisie. Şi cartea ei se numeşte „Un mois chez les hommes”.

Din punct de vedere moral biblioteca se prăbuşea. Din punct de vedere material însă înflorea. Asta pentru că bibliotecarul înţelegea de la primele cuvinte cu ce client avea de-a face şi-i oferea cartea ce i se potrivea. Şi ca să nu plutim în echivoc, să vorbim clar. Această bibliotecă este o „instituţie” ciudată, ceva între un „azil” şi o „şcoală zoologică”. Înainte veneau şi păsări. Nişte „bufniţe”, în uniforme de şcoală, al căror sex nici mama lor nu-l cunoştea precis. De obicei cereau cărţi groase. Plăteau, plecau, şi tu rămâneai cu speranţa că se duceau să le mănânce.

Câteodată cer şi vreo carte de dragoste şi tu te uiţi la ele şi te întrebi: „De ce?” Oare ce-şi închipuie că este dragostea? Aromă? Răsuflare, beţie? Păcat! Totul va fi pierdut dacă nu descoperă că este ceva „comestibil”. Un bun bibliotecar nu trebuie să se obişnuiască să clasifice numai cărţile, ci şi cititorii.

Într-o zi unul a întrebat ce să ia din cărţi. (Adică ce voia să spună? Dacă să soarbă zeama, sau să înfulece hârtia?) L-a trimis la raftul cu scriitori. Dar fiinţele astea nefericite ce ştiu? Sunt ultimele care au cuvântul.

Pe la orele zece a sosit „canarul” (aşa numea el pe trimisa domnişoarei Doxa) destul de îngâmfat, însă cu scopuri evidente. Aceasta precis că era şi secretara afacerilor *ei* erotice.

— Mă mai cunoaşteţi? îl întrebă.

— Desigur. Şi pe dumneavoastră şi scopurile dumneavoastră.

I-a aruncat o privire dispreţuitoare: „Adică ce vreţi să spuneţi?”

— Lumea are multe scopuri când vine aici? îl întrebă ea.

— Cum să nu! Iată, de exemplu, o duduie consideră

biblioteca mea drept staţie de prim-ajutor pentru „accidente” personale. O alta o consideră teren pentru anchete psihologice. Nu-mi lipsesc cazuri din acestea…

— Şi dumneavoastră cum o consideraţi?

— Eu? Eu sunt funcţionar, domnişoară. N-am cuvânt. Eu lucrez, sunt plătit şi nu gândesc.

— Îmi închipui ce-aţi fi putut face dacă vă şi gândeaţi! spuse ea provocatoare. Daţi-mi acum o carte şi…

— Aici se termină misiunea dumneavoastră?

— Da.

— Mulţumesc. Poftim catalogul, poftim cărţile, poftim şi funcţionarul care vă serveşte. Altceva?

— Mai puţine aluzii.

— Vreţi să jucăm cu cărţile pe faţă?

— Nu.

— Atunci aştept ordine.

— Daţi-mi cartea…

— Numărul?

— Aşa?

— Da.

— Atunci daţi-mi cartea numărul 1116.

— O veţi avea într-o clipă.

— S-a dus drept spre dulap, a scos o carte fără s-o privească, a împachetat-o şi i-a dat-o.

— Mereu la dispoziţia dumneavoastră! îi spuse politicos. Altceva?

— Absolut nimic. Dumneavoastră?

— Absolut nimic. Doar… salutările mele.

Atunci „canarul” s-a întors din drum, a lăsat cartea pe o măsuţă şi l-a privit drept în ochi.

— Ce doriţi? îi spuse. Şi… ce ştiţi exact?

— Totul, îi spuse el ferm. Cât despre ceea ce doresc eu, regret, dar nu-mi puteţi oferi dumneavoastră nimic.

— Nici ea?

— Acum nici ea. Mulţumesc pentru scrisoare. Am primit-o.

— Sunteţi sigur că era de la mine? Absolut sigur?

— Absolut.

— Atunci să vorbim şi mai deschis.

— Ce vă propun de atâta timp?

— Deci o iubiţi mult…

— Acum nu mai ştiu. M-aţi găsit într-o stare psihologică când numai sunt sigur de nimic, nu mai cred în nimic.

— Dacă nu eraţi atât de enigmatic…

— Cine ştie? Poate că asta mă salvează. Apoi cred că asta îi şi convine cel mai mult prietenei dumneavoastră.

— Şi totuşi, aflaţi că şi ea este năucă. Când sunteţi departe de ea, îi scrieţi poezii. Când o vedeţi, vă purtaţi ca un pirat. Ce înseamnă toate astea? Ironii?

— Ea a început prima. Nu numai să mă ironizeze, ci să-mi arate un dispreţ umilitor, pe care nu eu l-am provocat. Puteţi să-mi spuneţi ce figuri erau acelea cu numerele? Astfel de impresii are prietena dumneavoastră despre oamenii care muncesc ca să-şi câştige pâinea? Nu s-a gândit… Cum e posibil să lucreze cineva într-o bibliotecă şi să nu ştie să scrie şi să citească?

„Canarul” a început să râdă:

— Ştiţi de ce-a făcut-o? E curios. V-a considerat capabil de lucruri mai mari. Din prima clipă a avut impresia că serviciul acesta nu este pentru demnitatea dumneavoastră. Nu ştiu de unde a aflat…

— Ce-a aflat?

— Că sunteţi poet.

— Ştiu de unde…

— E imposibil. Imposibil!

— Nu uitaţi că trăim într-o lume unde lucrurile imposibile s-au rărit.

„Canarul” a început să se plimbe prin cameră.

— Spuneţi-mi, ce sunteţi? Profet? Vrăjitor?

— Vrăjit.

— De ce?

— De tot ce poate fi vrăjit un om.

S-a oprit puţin nehotărâtă.

— E o nedreptate, spuse. O nedreptate şi o ruşine să nu vă iubească… dacă într-adevăr nu vă iubeşte.

— Nu corectaţi lucrurile corecte. Să vă spun eu adevărul? Prietena dumneavoastră nu m-a iubit de loc. Pur şi simplu s-a simţit puţin măgulită. V-a spus-o şi dumneavoastră, şi dumneavoastră aţi considerat măgulirea drept dragoste. Poate că sunteţi puţin mai sensibilă, mai romantică decât ea. Puţin mai aproape de aceste enigme, aceste stări nedefinite care se numesc „sentimente”.

— Eu?

— Da. Nu sunteţi îndrăgostită?

— Eu? Ce prostie! Nu…

— Şi trăiţi aşa, singură?

— Dimpotrivă. Am un amant.

Melios s-a simţit ca lovit în cap. Aşa îi trebuie. A privit-o uimit şi rănit. În ce lume trăia? Fata nu era îndrăgostită, dar avea un amant. Dar atunci… atunci ce rol joacă în viaţa unei femei fiinţa aceasta, care se numeşte amant? Şi de ce se numeşte aşa dacă n-are nicio legătură cu dragostea? Sărmanul meu băieţaş naiv!

— Adică… îi spuse, n-aţi trăit niciodată fericirea dragostei?

— „Satisfacţia dragostei”, vreţi să spuneţi!

— Nu e totuna cu fericirea dragostei?

— Nu. Nu ştiu. Dumneavoastră îmi puneţi nişte întrebări pe care eu nu mi le-am pus niciodată. De aceea nu ştiu ce să vă răspund.

— Şi dumneavoastră – continuă el uimit – îmi daţi asemenea răspunsuri, care-mi anulează dinainte orice întrebare. Nu ştiu, poate că vin din altă lume – şi aşa este – pentru că nu înţeleg nimic, absolut nimic. Nici măcar sensurile pe care le daţi dumneavoastră cuvintelor „dragoste” şi „amant” şi nici felul în care le tălmăciţi.

— Nu le tălmăcesc. Le trăiesc.

— Asta mă încurcă şi mai mult. Şi prietena dumneavoastră ce părere are? La fel gândeşte şi ea? Adică trăieşte în aceeaşi lume?

— Acum e rândul meu să fiu uimită. Dar ce, dumneavoastră, adică, trăiţi în altă lume?

— Categoric, da!

— Regret. Acum îmi explic de ce nu vă înţelegeţi cu Doxa. Domnule, fericirea unei femei este să fie admirată. Acest cuvânt cuprinde totul. Şi fericirea şi gloria. Totul. Ce înseamnă dragoste? Am să v-o spun eu: *Admiraţie*.

— Bine. Asta i-o ofer. Ea însă ce oferă?

— Ea? Trebuie să ofere şi ea? Ei, bine, ea oferă prilejul să fie admirată…

— Mulţumesc! Transmiteţi-i prietenei dumneavoastră, după ce se va întoarce din „luna de miere”, că poezia pe care o aşteaptă nu va fi scrisă. Eu – spuneţi-i – prin dragoste nu înţeleg dreptul de a admira. Pentru că eu pot admira şi fără acest drept. Este zadarnică, deci, prezenţa ei în viaţa mea.

— Şi ce doriţi, adică? Să vă iubească?

— E un lucru atât de groaznic? Există vreun îndrăgostit care să nu vrea să fie iubit? îi este indiferent unui bărbat dacă dragostea lui este reciprocă sau nu? Există vreun bărbat care să se mulţumească cu rolul caraghios de simplu „admirator”?

— Nu ştiu. Dumneavoastră ce credeţi?

— Există asemenea indivizi îndobitociţi, nişte aerofagi ai dragostei. Ei, eu nu fac parte din această categorie.

— Ce experienţă de viaţă aveţi! spuse ea admirativ.

Melios izbucni în râs. Un râs sarcastic, plin de milă la adresa lui.

— De ce râdeţi? V-am jignit? întrebă ea uimită.

— Experienţă? Eu… experienţă? Domnişoară, ştiţi că sunt… virgin?

Ochii ei s-au holbat. Apoi s-a revoltat.

— Tâmpita! spuse cu dispreţ. Tâmpita. Şi-a lăsat să-i scape acest prilej. Şi… spuneţi-mi, chiar sunteţi?

— Da. Dar eu mă voi dărui numai celei pe care o voi iubi.

— Şi cu prietena mea cum rămâne?

— De, ea a ales „experienţa”. Iată, domnişoară, cine are experienţă.

— Cine?

— Păi… cred că există cineva. Cineva care n-o admiră. Nu poate. Printre atâţia bărbaţi s-a găsit şi unu care n-a admirat-o şi ea – în semn de protest – a devenit căţeluşa lui.

— Ea? Doxa?

— Da. Ea, această zeiţă, care se hrăneşte numai cu tămâie. A sosit clipa să ardă şi să se topească la picioarele unui om nu pentru că o măgulea, nu pentru că a fost orbită de măreţia lui, nu. Ci numai pentru că n-a admirat-o. Acestea sunt calităţile amantului ei.

Fata se plimba ca o zvârlugă.

— Dar… îmi vine să înnebunesc, spuse. Ce-aţi văzut? Spuneţi-mi odată! Ce ştiţi?

— Totul.

A respirat uşurată.

— Atunci m-am liniştit. Nu ştiţi nimic, pentru că nu există nimic.

— Atunci de ce spuneaţi că v-aţi liniştit? Nu există nimic, nu ştiu nimic, nu se petrece nimic, dar… „v-aţi liniştit”. Atunci de ce suferiţi? De ce aţi respirat uşurată, domnişoară? Toate au fost zadarnice. Prilejul ca prietena dumneavoastră să colecţioneze încă un admirator îndobitocit de frumuseţea ei s-a pierdut pentru totdeauna. Nu-i nimic. Se vor găsi alţii.

Domnişoara s-a întristat brusc. Se simţea stingherită.

— Vă înţeleg, îi spuse Melios. A eşuat şi misiunea dumneavoastră. Să nu vă pară rău, domnişoară Filaretu! Explicaţi-i totul şi o să vă ierte. Spuneţi-i că împrejurările au fost însă mai presus decât puterile dumneavoastră.

— Regret numai că nu voi mai avea motiv să mai vin pe aici.

— Cine v-a spus să nu veniţi? Veţi fi întotdeauna binevenită. De altfel, preţuiesc puţina sinceritate pe care mi-aţi dovedit-o. Este atât de rară în zilele noastre, încât e o consolare chiar dacă o primim în doze mici.

A vrut să plece.

— Nu sunt prea mulţumită de ziua de azi, spuse. Totuşi nu sunt disperată. Ceea ce-am auzit azi e suficient

ca să-mi fac un proces de conştiinţă. Da, da. Am destul timp să mă gândesc. Vă mulţumesc, domnule Kadras. Bună ziua.

— Cum? Nu mai sunt domnul Mănăilăs?

— Lăsaţi, v-am spus, vreau să devin serioasă. De ce nu mă lăsaţi? Regret rolul pe care am acceptat să-l joc. Credeam că sunteţi vreun cap sec, care joacă rolul „hoţului de inimi”. Mi-am primit lecţia. Mulţumesc!

— Şi dumneavoastră? Nu vreţi să-mi spuneţi nimic? Să-mi dezvăluiţi ceva?

— Ceva? Cui? Dumneavoastră, care ştiţi totul? Nu cumva greşesc?

— Nu. Există ceva ce nu ştiu. De exemplu, nu ştiu ce părere aveţi dumneavoastră personal de ceea ce face prietena dumneavoastră.

— Nu m-am gândit la asta. Voi vedea. Deocamdată, la revedere.

— La revedere, domnişoară Filaretu. Pe curând şi mereu la dispoziţia dumneavoastră.1

Capitolul TREIZECI ŞI ŞAPTE

La prânz a pornit spre bătrân. Nu-l mai văzuse de o săptămână şi-i era dor să stea de vorbă cu el. Discuţia cu domnişoara Filaretu îl răscolise şi mai mult. Poftim, fiinţele astea crescute în puf aveau o a treia viaţă pe care părinţii, nici chiar ele însele, nu o controlau. Şi de ce să se obosească să o controleze? O lasă în voia „necesităţilor naturale”, şi gata.

Toate gândurile acestea îl năvăleau tocmai când se pregătea să traverseze strada. Dar, deodată, un nas roşu şi „acru” a apărut în colţ. Sfiriktras! Da, Sfiriktras. Mototolit, roşu de sudoare, cu nişte ochi ca de câine, congestionaţi, plini de răutate.

— Petridis! strigă el sălbatic. Ce să-ţi fac eu ţie acum? Ei? Să te omor?!

Îl apucase de guler.

— Pentru binele tău, lasă-mi gulerul, îi zise Melios, pentru că o să te vadă vreun jandarm şi ai să dai de belea. Nu-i bine să mă omori aici. Ce prostii sunt astea?

— Dar unde să te omor?

— Undeva, unde nu există martori.

— Cu alte cuvinte… accepţi? Da?

— Da.

— Să mergem atunci! Cuţit am. Mergem pe un loc viran. Acolo unde nu-şi vâră nasul nimeni. Deci îţi recunoşti şi tu vina?

— Da. Dar nu ştiu despre ce vină vorbeşti.

— Şi atunci de ce vrei să te curăţ?

— M-am scârbit şi eu de viaţă, măi Sfiriktras.

— D'apoi eu! Ştii cum o văd? Uite, ca pe o balegă. Dar ia stai, tu ce motive ai?

— Nu-mi place mutra… ei.

— Ai dreptate. O văd şi eu ca pe o mâncare stricată. Pe când dacă dădeam de bine… Dar ţi-ai băgat tu coada şi mi-ai stricat treaba. Lucru pus la cale. Tu ai stricat totul. O mândreţe de treabă. Pentru asta ai să mi-o plăteşti tu.

— Să plătesc? De ce nu? Ţi-am spus eu că nu plătesc?

— Cu ce?

— Cu viaţa mea.

— Nu o schimbi mai bine cu vreo miişoară?

— Şi dacă nu-ţi dau?

— Te omor!

— Fă-o!

— Iar vrei totul pe degeaba.

— Ce să-ţi fac? N-am altceva.

— Şi de mine nu ţi-e milă? Cum s-o scot eu la capăt?

— Să te duci să-l găseşti pe cel care ţi-a făcut rău.

— Tu mi l-ai făcut.

— În regulă. Acum… pot să aflu şi eu ce ţi-am făcut?

— Mai şi întrebi? Nu tu m-ai determinat să termin cu fata? Acum gata, a zburat păsărică. A găsit altul. Mi-a făcut vânt. De asta m-am dus, am băut, m-am bătut, m-au făcut tocăniţă şi acum caut o groapă să mă arunci. Poţi să-mi găseşti tu?

— În patul tău.

— L-am vândut. Da. Ieri-seară. Trebuia să beau. N-aveam un franc. Am dat o raită după „lucru", n-am reuşit.

Dar trebuia să beau. Şi de asta m-em dus şi mi-am vândut patul. Să nu-mi spui acum că n-am făcut bine. Ştiu. Mai bine spune-mi ce altceva puteam să fac…

— Să nu fi băut.

Sfiriktras l-a privit cu ochii tulburi.

— Uşor de spus, dar nu puteam. Eram tare necăjit.

— Bine, măi Sfiriktras, nu tu ai zis că n-o iubeşti?

— Ei… şi?

— Şi atunci de ce te zbaţi şi te sfâşii?

— Păi dacă-i toacă altul bănişorii cum să nu-mi pese? Altul! Acum îi numără unu câte unu. Şi eu număr vânt.

— A… nu era dragoste la mijloc?

— Dragoste? Există dragoste mai bună decât asta? Cu banii ăştia aş fi avut cea mai grozavă femeie.

— A… asta numeşti tu dragoste?”

— Dar tu pe care? Barbutul?

— Credeam că vorbeşti despre „satisfacţia erotică”, cum zic unii.

— Cum?

— Nimic… nimic…

— Ce-ai zis?

— Nimic. Îmi dădeam mie lecţii.

— Du-te încolo!

Mergeau amândoi la întâmplare. Zăpada se topise şi călcau prin lapoviţă. Pantofii lui Sfiriktras scârţâiau ca nişte pisici.

— Îi auzi? zise. Până şi ei plâng. Dacă puneam mâna pe bani aş fi purtat acum pantofi eleganţi.

— Tot ar fi scârţâit.

— Ar fi scârţâit de mândrie.

— Ar fi strigat: „Trecători, prindeţi-l! Stăpânul nostru ne-a furat!” Poţi să-mi spui acum unde mergem?

— Pe mine mă întrebi? încotro am pornit?

— Voiai să mă omori.

— N-am chef.

— În regulă.

— Nu-ţi pasă?

— Nu.

— Îmi pasă, însă, mie. Ţi-am mai spus. Sunt criminal nesângeros. Îmi plac banii uscaţi.

— Da, şi banii târfei erau uscaţi?

— Fraierule! La bancă nu există uscat! Aşa… ca să nu-mi baţi capul! apoi ideea asta pe care o ai despre bani e proastă. Ia-ţi tu mia ta cinstită. O iau şi eu pe a mea necinstită. Ei, cu care cumperi mai multe lucruri? Mai lasă-mă la dracu'! De atâta timp îţi dau lecţii despre câte şi mai câte, despre societate, dar tu tot buştean rămâi. Hai, acum, înapoi! Nu te omor.

— Şi eu ce să mă fac?

— Scoate-o la capăt singur. Ce, măi prietene, m-ai închiriat drept criminal? Nu. Deci tu, frăţioare, ce să-ţi spun? Vrei totul pe degeaba. Să-mi mânjesc cuţitul… Grozav. Şi botezul? Cine-l plăteşte? Ai mâncat?

— Nu.

— Mergem să gustăm ceva!

— Cu ce bani?

— Mi-a mai rămas ceva din banii după pat. Ştii ce rău mi-a părut? Dormea bătrânul în el. Scârboasă viaţă.

— Măi Sfiriktras, măi, tu n-ai inimă.

— Am. Dar am şi burtă. Adică cazanul care face abur ca să funcţioneze toate celelalte. Inima şi alte piese.

— Bine. Hai să mâncăm. Plătesc eu.

— Să nu-mi faci una ca asta! Lasă-mă să-i cheltui şi pe ăştia, să mă uşurez. Îmi dau mâncărime.

— Sfiriktras, mă nelinişteşti. Ai început să vorbeşti ca un adevărat răufăcător.

— Adică?

— Numai vagabonzi, lepădăturile au obiceiul ăsta! Există, însă, alţii care şi-ar da tot sufletul pentru o livadă… undeva…

— Târfa de viaţă! Capitolul ăsta s-a încheiat. La dracu'! Sfiriktras a murit. Acum să vedem ce facem cu puşlamaua astălaltă, vie. Poţi să-mi spui însă de ce te priveşte aşa căpriţa aceea? Aman! Ce ochi, mă, frăţioare! Eu o şterg.

— Stai! E o prietenă.

— Ai, mă, asemenea prietene şi-ţi dai capul să ţi-l taie nişte lepădături ca mine?

Fata a prins curaj şi s-a apropiat de ei. Sfiriktras şi-a încheiat haina.

— Bună ziua, zise fata, adresându-se lui Melios. Dar unde aţi dispărut?

— Tocmai asta voiam să vă întreb şi eu.

— Dumneavoastră nu trebuie să întrebaţi.

— Bine. Faceţi cunoştinţă. Domnul Sfiriktras şi domnişoara Cleopatra.

— Mă bucur, domnule.

— D'apoi eu? făcu Sfiriktras, şi i se înroşiseră până şi firele din cap.

— Ştiţi, domnişoară Cleopatra, noi, adică eu şi prietenul meu, Sfiriktras, mergem să luăm o gustare. Nu vreţi să ne ţineţi de urât? N-avem niciunul poftă de mâncare.

— Cu bucurie.

Sfiriktras l-a apucat pe Melios de mânecă.

— Lasă-mă să plec! îi zise. Doar dacă mă laşi să plătesc eu, rămân.

— Imposibil.

— Domnişoară, făcu Sfiriktras, ştiţi, domnul Petridis nu mă lasă să plătesc eu. Vrea să plătească el. Am zis de la început, dar acum nu mai accept. Acum avem o domnişoară la masă. Aşa că insist să plătesc eu.

Acel „Petridis" a surprins-o. Dar Melios i-a făcut semn, şi ea nu şi-a exprimat uimirea cu glas tare.

— Se poate? întrebă insistent Sfiriktras. Domnişoară, iertare, felul meu de-a fi n-are leac. Aşa că… acceptaţi?

— Eu? Cu plăcere, domnule Sfiriktras! Desigur. Accept.

— Atunci îmi vând şi casa.

— Şi-a vândut deocamdată patul, preciză Melios. Este foarte nefericit.

— Dar ce-aţi păţit, domnule Sfiriktras?

— M-au călcat în picioare. Dar acum nu mai contează. O dată ce acceptaţi să mâncaţi cu noi, nu mai

contează.

— Dar ce aveţi?

— Nimic. Nu mi-a mai rămas nimic. M-am prăpădit.

— Atunci e un motiv în plus să stăm puţin împreună.

Sfiriktras i-a făcut semn lui Melios. „Orbul găinii are asta, mă, sau i s-a slăbit vreo piuliţă?”

— Bine! Să mergem. Eu n-am nimic de pierdut. Ba, dimpotrivă, îmi cresc fondurile. Voi însă… eu la voi mă gândesc. Vreţi să mergeţi cu o mutră ca a mea…

— Dar de ce? Ce aveţi?

— Întrebaţi-l pe domnul Petridis.

— Dar ce are, domnule… Petridis?

— Greutăţi financiare.

— Greutăţi din astea au aproape toţi oamenii. Şi trebuie să vă necăjiţi?

Sfiriktras înghiţea mereu în sec.

— Domnişoară, domnul Petridis… din cauză de… adică de milă nu v-a făcut fotografia mea. Sunt fără de noroc. Nu pot să pun la cale nicio „treabă”. Adică încep ceva şi nu iese nimic. În sfârşit, să mergem acum, să halim. Văd un birt vizavi. Traversăm?

Au trecut strada şi au intrat în prăvălie. Au găsit o masă liberă lângă o fereastră luminoasă şi s-au aşezat. Fata a cerut permisiunea să meargă să se spele pe mâini.

— Şi acum, spune-mi, făcu Sfiriktras când au rămas singuri, sincer însă. Spune, este „apucată”? Adică zurlie?

— Cum ţi-a venit o asemenea idee? E o fată minunată.

— Şi dacă e o fată minunată, cum spui, de ce acceptă să mănânce cot la cot cu Sfiriktras? Ai?

— Şi de ce, mă rog, nu? Ce are Sfiriktras? După părerea mea n-ai nimic.

— Întocmai. Sunt curat şi frumos. Dar după părerea ei?

— Nu ştie încă nimic.

— Şi e lucru cinstit, măi Petridis, să nu ştie? E permis, adică, să nu ştie?

— Ascultă, Sfiriktras, am o idee.

— Hai, dă-i drumul!”

— Eu zic că dacă ai de gând să-ţi continui „meseria”, să i-o spunem. Dar dacă te laşi de ea, să i-o ascundem. Nu vezi? Fata şi-a făcut o impresie bună despre tine. Nu-i păcat să i-o stricăm?

— Desigur… Ai dreptate. Dar… eu… vorbind cinstit, nu vreau să mă îndrept. Nu-mi convine. Mă ia peste picior toată banda. Ştii ce băşcălioşi sunt? Unu care s-a lăsat odată, unul Gardubas, a mâncat aşa o papară, încât a căzut la pat. Până şi „şcolăriţă” l-au numit. L-au obligat pe băiat să se apuce iar de „meserie”. Mi-e ruşine. Ai înţeles? Asta-i lucrul principal.

Melios era gata să izbucnească în râs, dar s-a întors domnişoara Cleopatra.

— Mă lăsaţi să vă servesc eu, domnişoară? îi ceru voie Sfiriktras. Îmi permiteţi să mă reped până la bucătărie să văd ce bunătăţi au?

— Cu plăcere, domnule Sfiriktras.

— Aşa că… mă duc.

A plecat, privind furiş înapoi.

— Cine este? a întrebat oarecum intrigată fata.

— Prima persoană pe care am cunoscut-o când am călcat în Salonic. Un om distrus, prăpădit. Se zbate între înger şi câine. S-a încurcat, nenorocitul, de mic cu nişte lepădături.

— Ajutaţi-l să se schimbe! Poate merită osteneala.

— E cam greu, dar poate mai salvăm ceva. Şi acum să revenim la dumneavoastră. Sunteţi extraordinară. Niciodată nu mi-am închipuit că vă veţi purta atât de omeneşte cu un om atât de sfârşit. Vă felicit! Domnul Sfiriktras este profund emoţionat, vă asigur. Îl cunosc de mult. Pentru prima dată vrea să arate a om. Până acum se întreţinea cu nişte rămăşiţe. Dacă va reuşi până la urmă să plutească la suprafaţă, dumneavoastră veţi avea acest merit.

— Nu-mi vorbiţi astfel… încep să mă tem. Dacă începe să-mi facă curte?

— Nu vă fie frică. Nu există o asemenea primejdie.

Dacă-i arătaţi puţină prietenie – nu multă, puţină – va fi tot ce poate aştepta mai mult de la viaţă. Se va mulţumi cu atât, credeţi-mă!

— Bine, voi face cum îmi spuneţi.

Sfiriktras s-a întors frecându-şi palmele, mulţumit.

— Puţină fripturică, puţin peştişor, şi sălăţica respectivă. Şi trei păhărele de uzo la început. Apoi vin… Vin *Rapsanis*. N-o să ne jigniţi, domnişoară? Altceva n-are magazinul. Nu-s eu de vină, sărmanul.

— Dar ce tot spuneţi, domnule Sfiriktras? E foarte frumos aici. Şi comanda dumneavoastră e grozavă.

— Ia uită-te! Am făcut şi eu un lucru grozav în viaţa mea. Bravo, Iapapas!

— Cine e ăsta?

— Eu. Mai am încă un nume: Dumanaros. Special mi-am ales mai multe nume. Dacă unul dă faliment, îl iau pe celălalt. Dar acum le-am terminat pe toate şi o duc fain. Ha, ha, ha! Iată şi haleala. Filipakos, nu uita lăptişorul *Rapsanis*. Ştii, vin îmbuteliat.

Chelnerul era tăcut, atent.

— Totul să fie în ordine. Întâi cădelniţa şi apoi pruncul.

— A! Am şi pâine de casă. Doriţi? Sunt unii care înnebunesc după ea.

— Din categoria asta facem parte şi noi. Ad-o! Atunci ia-o pe asta făcută de fabrică. Ia-o, să n-o vedem în ochi. Ah! Ce-am făcut! Pardon, domnişoară, cum dracu’ am făcut eu una ca asta?

— Bine aţi făcut, domnule Iapapas. Nu vreau să fac excepţie. Îmi place tot ce le place şi prietenilor mei.

Sfiriktras s-a întors spre chelner.

— Ai înţeles, Filipakos? Ai văzut ce doamnă avem la masă? De asta… fii atent. Da?

— Nicio grijă.

Toţi aşteptau să înceapă Cleopatra. Ea însă aştepta să dea semnal cavalerii ei. Până la urmă a spart gheaţa şi şi-a despăturit şerveţelul. Imediat cavalerii au imitat-o. Peste puţin însă, Sfiriktras s-a oprit.

— Încet! a spus. Trebuie să ardem salata cu puţin spirt, că altfel ne creşte în burtă. Noroc!

Au băut şi au umplut din nou paharele.

— Eu, spuse Sfiriktras, am început-o de ieri. Aşa că… dacă o fac de oaie cer scuze de pe acum, pentru că mai târziu poate că n-am să mai fiu în stare.

Melios s-a supărat.

— Ce mai e şi asta? Te pregăteşti să cazi?

— Parcă vreau? În seara asta vreau doar să mă ridic, să-mi deschid inima. Pentru prima dată, domnişoară, încerc s-o fac. Şi de asta poate n-am să reuşesc. De asta beau, ca să reuşesc. Şi dacă o să cad… măcar să cad când îmi deschid inima. Greu lucru! Domnişoară, spuneţi-mi, ce v-a spus domnul Petridis în lipsa mea?

— Lucruri foarte frumoase.

— Păcat. Ştiam eu că nu mă iubeşte. V-a spus ce soi de marfă sunt? V-a spus, de exemplu, că sunt un bucador? Că sunt şantajist… Nici asta nu v-a spus? Dar atunci ce v-a spus? M-a trădat. Ştiţi, de ce vă spun toate astea, domnişoară? Ca să vă scârbiţi de mine şi să nu mai beţi cu mine. Acum am terminat.

Mâncarea, în faţa lui, se răcea. Abia se atinsese de ea.

— Am terminat! repetă, vrând să accentueze încă o dată hotărârea lui.

Nimeni nu i-a răspuns. Atunci a început să bată în masă cu degetele un cântec prostesc. Apoi s-a oprit şi a mai băut un pahar.

— Ei, ce e? izbucni. Nu-mi spuneţi nimic?

— Ce să-ţi spunem?

— Nu mă lăudaţi? Păcat, măi Petridis, şi te mai şi fuduleai cu cinstea ta. N-ai să mă lauzi pentru sinceritatea mea? Pardon! S-a ridicat, s-a dus la tejghea, a plătit şi s-a întors.

Melios a tras un scaun lângă el.

— Sfiriktras, îi spuse, hai mai bine, să plecăm. Hai!

— Să plecăm? Doar atât ai să-mi spui? Şi Sfiriktras unde să se ducă? Hei? La asta nu te gândeşti?

— Oriunde tot va fi mai bine decât aici.

— Aşa e, domnişoară? o întrebă pe Cleopatra.

— Dacă doriţi, domnule Sfiriktras, o să vă conducem noi.

— Dumneavoastră? Adică domnul Petridis… Veniţi şi dumneavoastră cu dânsul?

— De ce nu? O să-mi facă plăcere.

Sfiriktras dădu din cap.

— Ia te uită, mă, ce i-a făcut fetei blestematul de vini

— Ba de loc. Ce, credeţi că prietenia noastră se termină în seara asta? Poftiţi! Vă dau numărul meu de telefon. Când doriţi, telefonaţi-mi. Voi veni imediat.

Sfiriktras l-a prins pe Melios de mână.

— Petridis, ia ciupeste-mă, eşti sigur că sunt treaz?

Ei?

— Prostii…

— Atunci daţi-mi telefonul, domnişoară.

A luat numărul, l-a privit tăcut, cu evlavie, mult timp. Apoi a împăturit hârtia şi a rupt-o.

— Mulţumesc, spuse, n-am să vă uit niciodată, domnişoară. Petridis mi-a spus să mă duc să mă culc. Ei, n-am unde să mă duc. Mă tem ca nu cumva să adorm şi să uit seara asta. Domnişoară, cu orevoar… Nu. Greşeală. Adio!

— Domnule Sfiriktras, spuse ea supărată, de ce aţi rupt hârtia?

— Pentru binele dumneavoastră, domnişoară. Domnul Petridis o să vă explice. Am eu mutră pentru lucruri din astea? Apoi… nu l-aţi scris dumneavoastră. L-a scris vinul. Mâine, când vă veţi trezi, veţi plăti paguba de pe urmă vinului. Deci… noapte bună! Şi… adio!

Şi-a scos pălăria jerpelită şi a îndreptat-o cu mâinile. Şi apoi plecă cu paşi grăbiţi. Nu voia să fie văzut că se clatină pe picioare.

Capitolul treizeci şi opt

E vorba să vină astăzi. Da, astăzi. Toate din jur spun asta. De aceea trebuie să se pregătească să-şi ia „aerul” potrivit pentru astfel de împrejurare. Un aer rece, frânt,

cum au îndrăgostiţii în filmele mute. Adică îndrăgostiţii părăsiţi. Să ne explicăm. Pentru că ceilalţi, fericiţii, sunt atât de caraghioşi, încât peste puţin o să dea faliment şi dragostea, şi cinematografia… Asemenea toane fade, nesărate au dus dragostea la criză, şi dacă astăzi nişte flăcăi nobili suferă, este pentru că s-au născut într-o perioadă de criză sentimentală.

În sfârşit, acum să avem grijă de înfăţişarea noastră. Dar atenţie! Trebuie să fie tare. Să inventăm una din cele care dau gata fetele. O s-o coste mult.

Prostii! Există în toate situaţiile aer mai bun decât aerul tău? Ei, atunci ce tot îmi dai cu „invenţiile" şi alte lucruri nesărate? Aerul tău, prietene! Adică, niciun aer. Înfăţişarea ta, aşa cum a adus-o lumina soarelui mama ta… atât. Şi te rog, încetează acest monolog absurd, pentru că trebuie să ştii că monologurile astea au dus de râpă dialogul. Deci, sânge rece. Şi trebuie să-ţi intre în cap că disperarea sentimentală nu este descoperirea ta, din fericire. Şi încă ceva. Toţi inventatorii au murit otrăviţi de invenţiile lor. Decât să-ţi pregăteşti aşa-zisul aer, mai bine pregăteşte o poezie. O poezie însă care să pună lucrurile la punct. Adică un strigăt. Un strigăt care să nu spună… nimic. Dacă nu te obişnuieşti să scrii asemenea poezii, adică să strigi, să urli, sau să te zbaţi – dar fără să spui nimic – atunci, gata, n-ai să devii niciodată poet. N-ai să devii, şi lasă rimele în coşul lor. Eşti sentimental de modă veche. Plângăreţ şi învăluit în tristeţe. N-ai să te bucuri de viaţă, n-ai să guşti adevărata dragoste. De aceea mulţumeşte-te cu cea de pe hârtie.

Trage sabia din teacă. Strânge hârtia, vopseşte-o, ud-o cu lacrimi şi scrie cam aşa:

„Aşadar… n-am fost iubit.
Iată toată tragedia!
Geamăn măscăriciului de comedie
Lăsat uitat pe un raft.
Idiot păpuşoi cu nasul spart".

Iată, asta era! De ce mai e nevoie? Poezia s-a înfiripat şi fără reguli. Dar, ciudat, cum s-a putut înfiripa fără

reţetă?

În sfârşit, chinul, protestul şi chiar tristeţea n-au împiedicat totuşi poezia. Totul este să nu fugă vreun vers. Că pe urmă se duce totul de râpă. Poetul este ca ciobanul la păşune. I-a fugit o singură oaie? Gata, şi-a pierdut toată turma. De asta vâră poezia undeva, în vreo carte, ca s-o salvăm. Să nu nimerească din nou în mâinile tale şi să începi să o „prelucrezi" şi să întinzi de ea ca de un elastic. Am mai văzut noi din ăştia. Inflaţia lirică a ucis toţi poeţii, în afară de cei din antichitate, căci în epoca lor nu exista hârtie şi cerneală din belşug.

A găsit o carte cu coperţi cenuşii... A împăturit poezia şi a vârât-o între filele ei. Gata! Acum ori vine ea, ori „canarul" ei aterizează. Dar cine bate la uşă? Aleargă, domnule, chiar dacă e devreme. Toate accidentele se petrec dimineaţa.

În uşă a apărut Sfiriktras. Dar... oare el era? Ia uite, Dumnezeule, ce schimbare! Seamănă atât de puţin cu el...

— Cine eşti? îl întrebă Melios.

— Ţi-aş fi spus unul dintre numele mele, dar acum nu mi se mai potriveşte niciunul.

— Ei, atunci, găseşte altul.

— De ce să găsesc? îl am pe al meu. Hrisostalis. Cum ţi se pare?

— Dumnezeiesc. Dar de ce nu l-ai folosit de atâţia ani?

L\ V

— Nu mă aranja.

— Şi acum?

— Am să încerc să mi se potrivească, Petridis.

— Lasă-mă să te întreb câteva lucruri. În primul rând unde ai găsit asta?

— Costumul? El al meu... îl aveam pentru „lucru", cu alte cuvinte era „uniforma mea de serviciu". Da, îl purtam numai la „sărbătorile naţionale", ca să mă pot vârî în mulţime şi să şterpelesc.

— Şi acum de ce-l porţi? S-au terminat sărbătorile naţionale?

— Petridis, ce zici? Pot să mă schimb?

— Nu prea cred.

— Vezi ce-mi faci?

— Ce să-ţi fac? Tu singur mi-ai declarat-o. Nu poţi.

— Nu pot. Asta e adevărat. Nu pot să mă schimb. Dar nu pot nici să… încerc?

— Asta da. Poţi!

— Ei, poftim!

— Dar vrei să-mi spui ce te-a apucat?

— Nu ştiu. Poate puţină ruşine, sau poate puţină cinste care zace în mine de ani de zile, iar de ieri s-a trezit brusc.

— Am înţeles. Dar, Sfiriktras, cred că nu ai de gând să te agăţi de fată! Eşti orb? De unde până unde?

— Ştiu. Dar… ai să mă crezi? îţi jur pe oasele mamei mele. Nu. Nici nu mi-a trecut prin minte. Însă, iată, m-am molipsit de puţină cinste de la tine. Apoi m-am mai molipsit şi de la ea. Am zis să încerc. Ce, e o crimă asta?

— Nu. Dar…

— Te rog, nu-mi începe de pe acum cu „dar”. Am să încerc. Apoi… încă un lucru. Îţi jur că nici n-am să-mi ridic privirea asupra ei. Am s-o respect ca pe o soră, ca pe o fecioară, ca pe o… Ce mai vrei?

— Bine. Atunci, hai încearcă!

Deodată, însă, Sfiriktras s-a întunecat:

— Ştii, spuse el, am rupt hârtia cu numărul ei de telefon.

În regulă, domnule Sfiriktras. În regulă, domnule Hrisostalis. Ţi-l dau eu. Unu, şapte, trei, şaptesprezece…

— Am plecat.

— Ia vino încoa’!

— Nu te ascult. Am dispărut. Unu, şapte, trei, şapte… Nu mă prinzi. Unu, şapte… La revedere.

Melios a încuiat şi s-a retras în cămăruţa lui. Dar ziua începea prost astăzi. N-a apucat bine să se aşeze şi s-au auzit din nou bătăi în uşă. De data asta – gata! – ea este.

Vai, în uşă se strâmba faţa domnului Eftihidis.

— Prietene…

— Nu-i nimic, domnule Eftihidis. Poftiţi! De altfel eram gata să deschid.

— Am profitat de faptul că ea doarme acum. Înţelegeţi?

— Cum se simte?

— Bine. Astăzi a mişcat şi mustaţa dreaptă.

— Cum. Are şi mustăţi?

— Din abundenţă. Dar vă rog ceva. Nu-mi mai daţi cărţi atât de sentimentale. Ultima i-a rupt doagele. Adică… a deshidratat-o.

— Cum? Plânge atât de mult?

— Potop.

— Mai bine, domnule Eftihidis! Din punct de vedere ştiinţific este foarte bine, pentru că se elimină toxinele.

— Da?

— Am auzit asta chiar de la un specialist. De aceea toţi medicii urăsc literatura sentimentală. Le fură clientela.

— Ce-mi spuneţi!

— Desigur. Şi-apoi, mai există oameni care nu văd rostul literaturii. Nedreptate!

— Ruşine! Deci… daţi-mi atunci ceva care să te zdruncine rău…

— Vă dau una care taie genunchii.

— Fără efect. E paralizată.

— O să se emoţioneze şi o să reînvie.

— Nu! Or să joace iar fotbal cu fundul meu!

— Dă din picioare?

— Prietene, dac-ai şti ce şut are! într-o zi i-a vorbit urât un hamal. Unul solid, cât un, taur. Ne adusese

O sobă. Ei, cum a nimerit omul pe scară? Nu ştiu. L-am văzut numai cum şi-a făcut cruce.

— Dar atunci, domnule Eftihidis, de ce o îngrijeşti?

— «Mi-e milă. Toate durerile pe care le-am suferit de pe urma ghionturilor şi ciomăgelilor ei s-au transformat în milă. Nu e stupid?

— În sfârşit, şi… cu desfrâul cum rămâne? Continuaţi!

1 – L-am întrerupt. Dacă se însănătoşeşte şi află sunt

pierdut. Gata. Mi-aţi găsit o carte?

— Luaţi-o pe asta.

Deodată a scârţâit uşa. Lumină cenuşie…

— Luaţi-o pe asta! repetă Melios prosteşte.

— Bună ziua, strigă *ea* din uşă.

— Luaţi-o pe asta! continuă, bâţâindu-se ca un gramofon stricat (uitase totul… ura… suferinţele, omor, răzbunare).

Domnul Eftihidis şi-a micşorat ochii, aproape i-a închis cu pielicica galbenă pe care o avea în loc de pleoape şi s-a sprijinit de perete, ca să nu-l omoare lumina, lumina care năvălise în biblioteca sărăcăcioasă. „Cum suporţi?” i-a şoptit lui Melios. „Ei, asta-i, că nu suport”, a răspuns el. Până la urmă, împingându-se unul pe celălalt, au ajuns la uşă.

— Mereu la dispoziţia dumneavoastră, domnule Eftihidis, a reuşit să îngaime cu un aer funcţionăresc.

— Pe curând.

— La dispoziţia dumneavoastră.

— Pe curând.

— La dispoziţia dumneavoastră.

— Pe… curând.

— Cu plăcere.

— Pe curând…

Bine că a fost bătrânul, spre norocul lui. Altfel ridicolul ar fi fost fatal şi ireparabil.

S-a întors. Frumuseţea ei acum era catastrofală. Se aşezase comod, ca la ea acasă (şi parcă nu era?). Nu numai acasă la ea, ci pe moşia ei chiar.

— Să vă comand o cafea?

— Am comandat înainte de-a intra aici. (Asta mai lipsea! Să aştepte servitorul ei.)

— Cum aţi petrecut în… luna… în călătorie?

— Dumnezeieşte. Numai că… am obosit puţin.

— Era normal.

Aluzie. Dar cu două sensuri. Adică un „spin” pe care cu puţină voinţă puteai să-l consideri floare. Dar… mai bine să nu dea lupta pe terenul acesta.

S-a jucat puţin cu mănuşile. Dacă i-a spus ceva „canarul”, va face orice ca să ricoşeze săgeţile.

— Dumneavoastră ce faceţi?

— Stau aici şi număr picăturile ploii, cum zice şi cântecul! (Puţină tăcere. Cât trebuie ca să pară normală schimbarea subiectului.)

— Dar nu mai scrieţi?

Acum era clipa.

— Muzele au devenit scumpe, domnişoară.

— Moderaţi-vă pretenţiile. Căutaţi ceva mai potrivit, mai banal.

(A, aici nu mai era de suportat.)

— Acest lucru, în prezent, o fac numai muzele, domnişoară! Creatorii au stat în înălţimea lor întotdeauna.

— Domnule! Ia ascultaţi! V-am spus eu vreodată că vă iubesc?

— Şi dacă vă răspund „da”, ce-o să mai ziceţi?

— Am să mă prăpădesc de râs.

— Asta s-o faceţi în anturajul dumneavoastră. Aici nu există nimic demn de râs. Aici, domnişoară, am luat totul în serios. Până şi dragostea pe care anturajul dumneavoastră îl consideră un lucru ridicol. De ce v-aţi grăbit să vă dezvăluiţi caracterul? Eu nu v-am jignit de loc.

Am răspuns numai la întrebările dumneavoastră. Şi dacă v-am jignit cumva, v-am jignit cu vorba, ceea ce răneşte cu adevărat sunt numai faptele. Cât despre mine, singura jignire, adică singurul fapt a fost că v-am scris câteva versuri disperate. Nimic altceva.

— Da… Dar… de ce?

(Mirare. Ce întrebare era şi asta?)

— N-am înţeles! îi spuse tulburat.

— De ce le-aţi scris?

(Nu, doamna mea, n-ai să primeşti răspunsul aşa cum îl aştepţi.)

— Pentru exerciţiu, domnişoară. Exersez… să scriu poezii.

A intrat băiatul cu cafeaua aburindă.

— Fă-mi şi mie una! îi spuse Melios. Adu-mi şi ţigări.

Ai fost plătit?

— Nu.

— Trece-le în cont.

Băiatul a plecat. Au rămas din nou singuri.

— După cum am auzit, pe lume nu există talent, spuse ea, privindu-l cu dispreţ adânc.

— Ce v-a făcut să trageţi această concluzie?

— Toţi în acea duminică „eroică” strigau cu frenezie că a apărut un talent extraordinar. Şi acum, ce aflăm? Că toate acestea au fost „exerciţii”.

— Ce vi se pare ciudat, domnişoară? Nu se poate, adică, şi din „exerciţiu” să iasă ceva bun? În curând poate că o să scriu ceva… nemuritor.

— Când?

— Când voi iubi.

— Adică… (L-a privit nemiloasă.) Adică ce înseamnă asta? Că puteţi scrie poezii de dragoste şi fără să fiţi îndrăgostit?

— Pot. Chiar şi atunci când muza nu e demnă de dragoste. Chiar şi atunci poetul este „obligat” să scrie.

— Obligat?! Cine îl obligă?

— Funcţia lui, domnişoară.

— Mulţumesc pentru conferinţă. Încetaţi! Aveţi un chibrit?

Şi-a aprins o ţigară şi a aruncat fumul spre tavan.

— În general… începu, în general cititorii sunt nişte persoane credule şi destul de comice. Toţi, atunci, au crezut că sunteţi îndrăgostit, şi chiar nebuneşte.

A privit-o cu amărăciune.

— Nu-s eu vinovat, domnişoară, că nu sunt. Eu sunt ultimul vinovat pentru toate acestea. Ascultaţi-mă, şi fie-vă milă, pentru că – ce credeţi? – e plăcut să scrie cineva poezii de dragoste fără să fie îndrăgostit?

— Bine, atunci de ce scrie?

— Am să vă spun *de ce*. Cu speranţa că poate va impresiona vreo fată şi se îndrăgosteşte de el. Vedeţi? Poetul orice-ar face, nu scapă de dragoste. Sau o are şi o cântă, sau n-o are şi o caută, o cheamă.

— Şi dumneavoastră ce faceţi? O chemaţi?

A privit-o dureros.

— Nu. Acum, nu. N-o mai chem. Am scris doar o poezie, ultima mea poezie. Şi de atunci am încetat să mai scriu despre dragoste. Pentru că nici n-o am, nici n-o chem. Nu mai sunt poet.

— „Moartea cenuşie”, aceasta a fost ultima poezie?

— Nu.

— Atunci?

Nu i-a dat răspunsul pe care-l aştepta. Ea a început să se agite. Deodată a văzut pe birou cartea cu coperte cenuşii. A luat-o şi a început s-o răsfoiască. A descoperit poezia… A citit-o şi a rămas ca trăsnită. El… a scris pentru ea? Dar era o nebunie. Nu. Era o cotastrofă. Sărmanul băiat!

Stinghereala lor lua proporţii. Erau gata să facă ori gafe mari, ori lucruri fără logică. Dar în uşă a apărut silueta domnişoarei „L”.

— E voie? a întrebat hotărâtă.

— Desigur! Cu plăcere, domnişoară. Poftiţi!

Fata era gata să-şi facă cruce. Dar este nebun? E nebun omul ăsta, sau a înnebunit acum?

— Atunci eu… să plec, spuse îngheţată căprioara cenuşie, fără invidie, fără supărare, furând aproape cartea cu poezia.

— Mereu la dispoziţia dumneavoastră, domnişoară Harilau…

Îi venea să-l plesnească. S-a oprit:

— Ascultă aici, tinere, îi zise. Ştii ce eşti? Eşti un neghiob!

Şi plecă. Melios se întoarse din uşă, îngheţat.

— Ea este? îl întrebă „L”.

— Da. Adică… cine?

— Cum, *cine*? Ai zis *da*…

— Nu ştiu. Nu mai ştiu nimic.

— Ştiu eu. Dar să nu mă alungi, da?

— Ce doriţi?

— N-aş vrea să fiu în locul ei. Eu… în locul ei? Ce

glumă…

— De ce?

— Se vede cât de colo că această fată face parte din găinile ce „vor” să fie alese.

— Da, dar eu, domnişoară – de câte ori vreţi să vă spun? – eu nu vreau să fiu ales. Eu aleg.

— La fel şi eu. Dar cu tine, numai cu tine, voi face excepţie… Am venit ca să fiu aleasă. Băieţelul meu… Porumbelul meu. Nevinovăţielul meu… Nu… De data asta să nu mă alungi. De data asta, nu, nimeni nu m-a obosit atât. Nu-ţi cer nimic… N-am venit să iau nimic. Să-ţi dau totul, de aia am venit…

— Ce? întrebă prosteşte Melios.

— Pe mine. Îl trase în camera din fund. S-a auzit un foşnet. O rochie a căzut fără suflet.

— Ce… ce vrei de la mine? o întrebă, tremurând, Melios.

— Să închizi uşa. Nimic altceva.

Uşa era lângă el. A alergat şi a închis-o, dar pe dinafară. A luat-o la goană. Era sufocat, transpirat, vrăjit, şi… tremura… Alerga. Să intre undeva, poate că scapă de el însuşi. Pentru că ceva îl atrăgea cu disperare înapoi acolo, unde îl aştepta ea, femeia vulgară şi dumnezeiască totodată.

S-a întors la bibliotecă după vreo oră. Nu mai era nimeni. Era învingător. Se simţea atât de învingător, încât nu ştia ce să mai facă ca să completeze imaginea falimentului lui. Pe birou se afla un bileţel. „*Domnule. Există numai două fiinţe pe lume acum. Pe una din ele o urăsc. Eşti tu. Pe cealaltă o dispreţuiesc. Asta sunt eu. Nimic altceva. Adiol*”.

Capitolul TREIZECI ŞI NOUĂ

Când nu mai ai nimic de pierdut, atunci îţi pierzi timpul încercând să-ţi explici de ce ai pierdut ceea ce ai pierdut. Dar la ce folosesc explicaţiile? Ai pierdut şi gata.

În oraşul acesta răsare des luna. Trece pe deasupra lui şi stă puţin gânditoare. Apoi pleacă să-şi continue gândurile în altă parte. Nu-i exclus să vedem anul acesta şi

o cometă. Numai pe director nu-l mai vedem. Şi ce-o să facem? Încasările au umplut sertarul.

Poftim! Luna de miere s-a terminat. Directorul însă nu vine. Se pare că „Centrul”, de data asta, l-a reţinut mai mult. În ultimul timp directorul găsise un cuvânt pe care îi plăcea să-l repete mereu: „Nechibzuinţă!” Ce nechibzuinţă e asta, domnule şef? Când vă veţi da osteneala să vă vizitaţi biblioteca?

Poftim, domnul Sfiriktras mai avea puţin ca să devină om. Sfiriktras? Pardon! Să fim atenţi. Domnul Hrisostalis. Ce bombă mai era asta? Cea mai mare bombă a săptămânii. Credeai că surprizele s-au terminat, erai liniştit, îţi pileai unghiile... Sunt alţii care le rod. Deodată uşa se deschise şi... Dar cum? Sălbatic, brutal, aşa cum se deschide poarta unei cetăţi care nu vrea să se predea. Nu era domnişoara „L”, nici „canarul”. Nu era nici „norul cenuşiu”. Era chiar directorul. Directorul! Barca asta veche de unde găsise atâta putere, atâta vioiciune? Şi ciudat, foarte ciudat! Astăzi avea şi culoare. N-a spus „bună ziua”. S-a dus drept la camera din fund şi a început să adulmece ca un câine de fermă cearşafurile, pernele. „Atenţie mai ales la doamne”. Ei bine, acolo a intrat domnişoara „L”. Funcţionarul a încercat să spargă gheaţa. A scos sertarul cu bancnotele frumos stivuite, şi i le-a pus în faţă. El i-a făcut semn să ducă la loc sertarul şi să stea la locul lui. Ce... „nechibzuinţă” mai era şi asta!

Gesturile lui aveau ceva mortal, rece şi duşmănos. „Ce s-o fi întâmplat? Ce i-or fi înscenat lui Melios? Cine?”

A încercat să-i deschidă gura, spunându-i ceva, dar el i-a făcut din nou semn să tacă.

A aşteptat. Ce putea face? A încercat să combată tăcerea cu tăcerea, indiferent, dar foarte mândru.

Deodată directorul a început să tuşească. Apoi a vorbit. L-a strigat pe nume:

— Funcţionarule! (Funcţionarul a alergat. Încerca să scoată din buzunar o carte. Se chinuie. Până la urmă a reuşit. Apoi a încercat să scoată din carte ceva. În fine, a scos-o şi pe asta.)

— Apropie-te! îi spuse.

S-a apropiat şi i-a venit ameţeală. Era poezia lui.

— Da. Este a mea, a spus fără să aştepte să fie întrebat cum şi ce fel. Eu am scris-o, şi eu i-am dat-o unei domnişoare. Ce vi se pare curios? Curios este cum a ajuns în mâinile dumneavoastră.

— Aşa? Hai?

— Întocmai. Şi mai curios este de ce v-aţi enervat... După câte ştiu, nu există nicio lege care să interzică cuiva să scrie poezii.

— Să scrie?

— Şi să le trimită. Singurii care ar putea să se supere sunt rivalii, dar mai ales poştaşii, deoarece se trimit scrisorile „personal” şi nu se cumpără timbre. Altceva?

— Pentru moment nimic. Pentru moment...

(Ia uită-te cum se supără!)

— Să nu vă îndepărtaţi. Auziţi? Am să mă mai gândesc dacă puteţi rămâne aici.

— Să rămân? Eu? Aici? Cred că glumiţi. Plec, şi încă chiar acum. Nu cumva sunt reţinut?

— Ba da.

— Bine, voi rămâne. Dar nu de frică. Voi rămâne din curiozitate.

Broscoiul a încercat să râdă, dar a scos doar câteva sughiţuri. Apoi s-a ridicat şi a început să se plimbe încolo şi încoace, pufăind şi gemând. Îşi privea mereu ceasul. Aştepta probabil poliţia sau procurorul. Dar de ce? Nu cumva domnul Kadras mai era elev şi se pregăteau să-l exmatriculeze? Cam aşa era şi atunci atmosfera. Multe se mai pot petrece. Nu cumva domnişoara „L” l-a reclamat de... viol?

— Ţi-ai luat salariul? se auzi dinăuntru.

— Nu.

— Ia-l!

— Am să-l iau, dar doresc să fie ultimul.

— Rămânerea dumneavoastră aici este alt capitol.

A început din nou să se plimbe. Acum îi era greu să-şi stăpânească mânia ce sta să explodeze, din moment în

moment. Deodată s-a oprit brusc şi a respirat uşurat, în uşă apăruse „persoana” aşteptată. Era *ea*. Neliniştită şi minunat de frumoasă în hainele ei cenuşii.

— Poftim! îi zise. Poftim şi tu, funcţionarule. Şi acum în câteva cuvinte. Îţi iei, domnule, răspunderea pentru acest tetrastih?

— Nu vreau să vă fur la cântar, domnule director. Este pentastich.

— Fără ironii, vă rog. Fără ironii!

— Bine. Mai departe.

— Recunoşti că ai scris acest pentastich pentru domnişoara?

— Pentru care domnişoară? Pentru cea de faţă? Cum v-a venit o asemenea idee?

— Cartea aceasta este din bibliotecă? Da, sau nu?

— Da. Cartea este din bibliotecă. Dar nu i-a fost împrumutată domnişoarei.

— Adu-mi catalogul!

— Îl aveţi în faţă.

— Unde este? Căuta şi pipăia orbeşte pe birou. Până la urmă l-a luat şi a început să-l răsfoiască. Deodată s-a oprit.

— Nu, spuse! Nu este. Dar înţeleg de ce. Ca să-ţi asiguri „alibiul” nu ai trecut-o.

— Lucrurile nu stau de loc aşa, domnule. Cartea aceasta era destinată altei abonate. Şi a făcut rău domnişoara Harilau că a luat o carte străină.

— În sfârşit, spuse el încurcat, asta n-are nicio importanţă. Important este cui îi este adresată poezia. Şi eu ştiu precis că poezia este adresată domnişoarei. Nu-i aşa, domnişoară?

— Întocmai! spuse ea cu ton răzbunător.

— Ai scris-o pentru domnişoara, domnule?

— Aţi citit-o? întrebă Melios, provocător? Se pare că n-aţi citit-o bine. De aceea luaţi-o şi mai citiţi-o. Dar foarte atent.

Începu s-o citească tare, gemând ca un Oţelo de pânză.

— Aşa e! strigară amândoi.

— Suferiţi amândoi de halucinaţii. Şi încă într-o formă foarte gravă. Eu obişnuiesc ca poeziile de dragoste să le închin idolilor care mă inspiră. Ce motiv aveam să scriu poezii pentru această domnişoară? Dovada cea mai evidentă este chiar poezia. Citiţi iniţialele versurilor – vertical şi veţi vedea.

— Verti… verti… se bâlbâia broscoiul.

— Întocmai. Vertical. Aţi citit? Să vă fie de bine. Şi acum adio! Să vă bucuraţi amândoi de dragostea voastră rodnică!

Şi-a luat valiza şi a plecat. Nu ştie ce s-a întâmplat în urma lui. Nu-l mai interesa nimic. Totul era o murdărie. Totul. Şi dragostea, şi frumuseţea, şi politeţea… Mergea, împleticindu-se. Parcă-l străpunsese o săgeată uriaşă.

Ploua… dureros, fără milă. Lumea era fără orizont. „Oraşul nostru!” întocmai, domnule primar. Oraşul dumneavoastră va fi mândru într-o zi că a dat lumii un vagabond plin de viitor.

Sărmane visuri călcate în picioare, căzute în noroi! Copii minori, care aţi ieşit desculţi în zori, unde vă veţi încălzi acum? Şi cum o să vă conducă un băiat care şi el de astăzi nu mai are cămin?

Vechi amintiri mângâietoare, aşteptări la gura sobei, cu speranţa că ea va veni ca norul cenuşiu şi va umple cu parfumul ei ciudat atmosfera lui închisă. Ceasul de seară, mâzgălelile de pe colile albe, visurile rătăcite seara pe pernă… totul… totul dispăruseră pentru totdeauna. Mergea ţinând valiza în mână şi avea impresia că-şi ducea chiar coşciugul lui. Se gândea unde s-o lase. Cât despre restul – slujba, înmormântarea acesteia – erau procedee care nu-l priveau pe el, ci pe autorităţi. Iată însă că şi autorităţile au principii. Nu lasă niciodată cadavrele străinilor neînmormântate. Abia acum, când a ieşit, acum când a părăsit pentru totdeauna căldura, acum a simţit pe piele mai direct cât de geroasă era iarna. Oare câte ore îi trebuie unui om ca să îngheţe de tot? A hotărât să ocolească această întrebare. Desigur, biologii sau

meteorologii ştiau. Dar unde să-i găsească ca să-i întrebe? Şi ca să fim drepţi, mai bine să nu ştie. Pentru că poate să-i spună că întârzie. Şi „moartea înceată” – asta o ştie – moartea înceată” – este cea mai crudă.

Dar de ce să moară aşa, „la rece?” Pentru că ea l-a omorât „la rece”? Era, adică, obligat s-o accepte?

Mergea. Dragostea se topeşte, se fărâmiţează. Nişte epave ale unui naufragiu plutesc încă pe apa îngheţată. Dar el să nu se scufunde! Până acum cea mai cunoscută calitate a dragostei a fost indiferenţa. Dragostea vulgară îi era complet necunoscută. Ce-ar fi costat-o pe doamna să-i respingă poezia? Dragostea? Ce-ar fi făcut el dacă ea i-ar fi răspuns cu indiferenţă, chiar cu dispreţ? De ce acest suflet rău, josnic, murdar? De ce această turbare nemaipomenită din final? De ce? Ce voia? Să se răzbune?

Trebuie totuşi să trăieşti, sărmane Melios. Să-ţi dai toată silinţa ca să trăieşti. Să lupţi, ca să scapi. Şi să te răzbuni pe ea nu în modul cum se răzbună oamenii de nimic. Nu. Să o pedepseşti cum ştii tu, cum pedepsesc oamenii mândri. „Şanţul pe care mi l-ai săpat, domnişoară, l-am transformat în râu cu apă limpede, să-mi ud florile nevinovate”. Atât. Şi încă ceva. „N-am *căzut*”.

Totuşi ce fericită, şi liniştită, şi demnă de milă este dragostea mică! Ce flacără jalnică are de arde numai un fir de păr din blana leului… Restul îl lasă întreg, nears. Restul numai fulgerul îl distruge.

Entuziasm comod şi fără sens, planuri făcute în vânt. Mai uşor e de făcut planuri într-o cafenea, lângă o ceaşcă cu ceai. Apoi, apoi când se va lăsa noaptea şi vântul va începe să sufle, şi să te muşte, ce-ai să faci? Unde ai să te duci? La bătrân? Imposibil. Ţi-a spus-o clar: „O să împrumutăm de la vecini un scaun şi o să petrecem noaptea stând treji”. Apoi – şi asta este cel mai important – ar fi însemnat că-i cere plată pentru cărbunii pe care i-a adus. Parcă i-ar spune: „Am venit să mă încălzesc la focul meu”.

Exclus, deci. A, dacă nu i-ar fi adus cărbuni, ar fi cerut bătrânului puţină căldură, sau puţin din frigul lor.

Mai rămâne „cimitirul popular”. Dar acolo n-o să-l primească. „Acesta este azil pentru vagabonzi”, or să-i spună, şi o să-l trimită să se facă mai întâi vagabond, apoi să vină acolo.

Ce mai rămânea? Vardaris… Dar nu. Exclus. Imposibil. Acolo parcă te înmormântai de viu. El numai mort accepta să fie înmormântat, şi asta numai pentru că n-ar fi avut cum refuza. Exista în întuneric un suflet rostogolit în noroi: ierodula Fotini. Dar lângă ea există şi un cm cu cuţitul. Ştii, ce înseamnă să scrie mâine în ziare: „Pentru inima unei afrodite de şaizeci de ani”. Sau: „Două lovituri de cuţit în pieptul unui tânăr îndrăgostit de o ierodulă bătrână” etc. Nu. A luat totul de la început, a judecat. Cel mai cinstit lucru era să aştepte îngheţul. „A fost găsit mort prin îngheţare un tânăr neidentificat”. Ce era mai simplu. Evita şi scandalul reportericesc. Poate că atunci vor avea bunăvoinţa să scrie: „O pierdere… A fost găsit mort un poet părăsit de Muză”. Dar asta semăna cu o sinucidere. Nu, n-o să-i facă ei o astfel de plăcere. Aţi greşit, domnişoară. Aţi greşit!

„Luna a apărut deasupra unui mort, Lunii nu-i i-e milă că e mort, Lunii nu-i i-e milă de morţi, Lunii i-e milă doar de cei vii, Care au trăit ca nişte morţi”.

Ce păcat că nu avea creion şi hârtie ca să imortalizeze acest instantaneu liric greţos. La el inspiraţia are proprietatea de a influenţa stomacul.

— Domnule…

Cum? Cine era? Cine îl mai strigă aşa? S-a terminat”, a vrut să-i spună. Domnii s-au terminat.

— Trebuie să închidem.

A, asta era? Atunci se schimbă lucrurile. E cafeneaua lor, e treaba lor. Fac ce vor. Dacă vor, o închid, şi încă pentru totdeauna.

— Mă scuzaţi! Am uitat.

— A, nu-i mare pagubă.

A da, asta este. Au dreptate. S-a ridicat.

— Ei, noapte bună!

— Noapte bună.

Mie-mi spui? Ştii ce mi-ai spus acum, domnule? Parcă ai oprit noaptea un câine îngheţat şi i-ai spus „noapte bună”. Dar când s-a înnoptat? Adineauri parcă era abia dimineaţă. Nu acum câteva minute şi-a luat valiza şi l-a lăsat mofluz pe amantul ideal să se îmbăieze în duşul rece ce singur l-a oferit? Atunci ce se întâmplă? Atunci de ce… „trebuie să închidem”? Cine să închidă? A, da, cafegiul. De unde să ştie gospodarul ăsta plictisitor şi neştiutor ce tare era el în seara asta? De unde să ştie că ţinea în mâini viaţa unui om? Şi-a luat valiza şi a plecat. Mergea. Minţise când se referise la câine. N-a întâlnit niciunul. Se pare că toţi se cuibăriseră undeva, sau îngheţaseră undeva. Este şi asta o soluţie. E groaznic – cică – să fii câine. Suferi, îngheţi. N-ai nimic şi nici nu poţi s-o spui. Dar parcă el, el care are limbă, poate să spună ceva acum? Atunci… Da, atunci şi-a amintit că are totuşi cui să-i spună durerea lui. A grăbit paşii spre celălalt cafegiu. Acel filosof jucăuş, cu limba sărată, care l-a invitat pe Sfiriktras să-l mai „fure”. Numai să fie deschisă cafeneaua. Dar, în sfârşit, era, nu era, trebuia să se grăbească să-l prindă înainte de-a închide, dacă n-a închis deja. Avea totuşi noroc. Ce neaşteptat! Cafeneaua era deschisă.

— Bună seara, îi spuse cafegiului care stătea aplecat.

— Două drumuri mai jos! îi răspunse acru bătrânul.

— Ce?

— Hotelul.

— Nu-mi pasă.

— Îmi pasă însă mie. Cafeneaua e închisă.

— Dacă e închisă, cum am nimerit eu înăuntru? Mă cunoaşteţi?

— La ora asta nu cunosc pe nimeni.

— Te rog… cunoaşte-mă, că sunt pierdut.

Omul şi-a ridicat privirea şi l-a cercetat.

„Vă rog?” Cine i-a spus astfel lui, unui sclav bătrân… „Vă rog!” De ani de zile nu mai auzise cuvintele astea. Apoi tânărul ăsta părea atât de disperat…

— Ce se întâmplă, mă? îl întrebă. Eşti urmărit? De ce ţi-a ieşit limba din gură? Ia zi! Dacă nu te primesc, mă

omori?

— Nu.

— Atunci pleacă. Nu eşti chiar disperat.

— Sunt.

— Am văzut eu destui disperaţi… Au ochii tulburi şi mintea şi mai tulbure. Nu-i opreşte nimic. Pe tine ce te fugăreşte? Apa, focul, soacra, perceptorul, jandarmul? Dacă nu te fugăreşte niciunul din toţi ăştia, nu te primesc.

— Atunci sunt pierdut.

— De ce? Te fugăreşte ceva mai rău? Ce? Spune?

— Disperarea dragostei.

— Atunci, să-ţi plângi de pe acum soarta. Dar sunt uimit, măi băiete, de ce ai venit la mine? Cu ce te pot ajuta eu, un cafegiu, la asemenea disperări mari?

— Unde să mă duc?

— La casele alea cu… felinar.

— Nu vreau.

— Atunci du-te la hotel. Miroase a ulei rânced şi adormi uşor.

— De asta nu mă duc.

— Ce-ai să te faci, măi, atunci cu un nas aşa de sensibil? Vrei o cafea?

— Da.

— Pune-ţi valiza acolo şi aşteaptă. Mă duc să-ţi fac cafeaua. Am să mă străduiesc să-mi iasă gustoasă.

Şi-a scos haina, şi-a pus din nou şorţul şi s-a apucat de cafea. Afară ploaia curgea plângăreaţă. Ploua încet, dur. Nimic n-o putea opri. A închis ochii neputincios. Era sătul. Nu-i lipsea nimic, nu dorea nimic. Cu greu s-a atins şi de cafea.

— Bani ai? îl întrebă bătrânul.

— Da.

— Ei, iată, că ai ceva.

— Ei, asta-i, ei mă fac să n-am nimic. Dacă nu-i aveam, mă aruncam în mare şi scăpăm.

— Banii te împiedică? Dă-mi-i mie şi du-te de te aruncă.

— Ce să faci cu ei? îl întrebă, răutăcios. La ce-ţi

folosesc?

— La nimic. Să-i ţin. Şi voi fi bucuros că-i am eu şi nu alţii. Ce, puţin lucru e ăsta?

— Mult. Dar fără folos.

— Îţi mulţumesc. Asta voiam să-mi spui acum. Am nişte scânduri. Vrei să le aşezi ca să te culci pe ele? Cât îmi plăteşti pentru scânduri?

— Dublu faţă de o saltea de puf.

— Nu-mi ajunge. Dar o să ne înţelegem, f – Tu cât vrei?

— Mult. În primul rând, să nu mă înjuri dacă or să te doară oasele. Ai să poţi?

— Şi al doilea?

— Sunt însurat. Dar nu vorbesc cu bătrâna de ani de zile. Am terminat totul şi am amuţit. Parcă am murit.

De asta vreau să-ţi spun că nu am să mai plec acasă. De ce? Ca să tac? Pot să tac şi aici. Al treilea: Să-mi promiţi că de câte ori n-ai să te duci la cafenele, la bordeluri, la chefuri, ai să vii aici să schimbăm câte o vorbă. Al patrulea: Te fac moştenitorul meu. Pe cine auzi că mă înjură, dă-i câte un sutar.

— De ce?! s-a mirat Melios.

— De ce, hai? Nu-i nedrept să mor şi să fiu uitat? Oraşul e plin de statui. Unu a fost, cică, mare dascăl, altul mare luptător. Se vorbeşte despre ei în fiecare zi. Despre mine cine o să vorbească?

— Dar de ce, unchiule, să-i facem să te înjure? Mai bine să-i facem să te laude!

— Vezi ce necopt eşti! Cu laude se satură omul. Numai de înjurături nu se satură niciodată. Eu vreau să fiu pomenit mulţi ani. Dar vai, n-am atâţia bani ca să cumpăr înjurături.

— Am un prieten… începu Melios.

— Unde?

— Uite, pe aici, pe aproape. Gaitanis Anatreftos. Este om bun, ca tine. Numai că vorbeşte altă limbă. Mai blândă, mai rotunjită.

— Este singur pe lume şi el?

— Nu.

— Ei uite, de asta este bun. Stă cu bătrâna lui?

— Da. Şi se iubesc. Ştii cât? Au o baracă, abia încap în ea, dar trăiesc în înţelegere.

— Aşa, hai? spuse bătrânul, şi oftă. Adică există şi perechi bătrâne care îşi mai vorbesc? Care reuşesc să se înţeleagă?

— Desigur. Eu am cunoscut multe.

— Norocoşi oameni. Şi… ce-şi spun?

— Nimic. Lucruri obişnuite. Dar le spun dulce, cu dragoste…

— Ei, uite, asta este. Cu dragoste, hai? Ei uite… asta.

S-a ridicat brusc, de parcă ar fi vrut să se ducă undeva să plângă. Poate că s-a dus să-i aranjeze scândurile.

Dar puţina bucurie pe care a simţit-o Melios în seara asta a dispărut. A coborât şi aici tristeţea, singurătatea.

— Ţi-am aşternut, spuse bătrânul.

N-a auzit. Iată. Mai sunt unii care fac bine. Oare ei sunt fericiţi?

— Ai să te culci?

Să se culce? Pentru culcat suntem noi? Acum, că am găsit un prilej să fim doborâţi, să ne culcăm?

— Nu, am să cad, a spus.

— Atunci vezi, să nu cazi pe moale. Auzi? Iată de ce ţi-am pus pat tare. Şi acum… hai, te las. Noapte bună. Ha… ha… ha!!

S-a retras şi a dispărut cu acest hohot nesuferit pe care unii îl numesc râs, alţii plâns. Numai grecii antici i-au găsit nume potrivit: „Clavsighelos[31]”.

Afară s-a făcut deodată beznă.

Capitolul PATRUZECI

Oraşul se trezise şi astăzi fără chef. Roţile se rostogolesc singure ca împinse de pe munte; acum nu se mai pot opri. Toate merg spre râpă. Toate se sting automat, şi sfârşesc. Oamenii se golesc de hainele lor, de parcă s-ari scurge prin mâneci. Numai negustorii îşi ţin

31 Clavsighelos: rîs şi plîns simultan.

întinse ghearele. Şi, ciudat, nu le este ruşine, le numesc chiar „mâini”. Atenţie! Fereşte-te de firme. Unele sunt incomplete. Un *agii* li se zice de exemplu: „Judecătorie”, când de fapt ar trei bui numite „Condamnătorie”. Se spune: „Dreptul de intrare al publicului”, dar când dai să intri, portarul îţi cerej dovada că ai dreptul… Aici, unde am ajuns, numai „ieşirea” este liberă în afară de cea de la închisoare. În unele locuri te aruncă afară cu ghionturi, pe când aici. zăvorăsc ieşirea cu lacăte.

Ţi se face scârbă de treburile astea. Şi astfel Meliosi înaintează, încercând să creadă că drumurile, pereţii, vi – frânele sunt sincere, nu au pseudonime. Cafegiul l-a condus şi astăzi până la uşă.

— N-ai sforăit azi-noapte, îi zise. Deci tu nu sforăi.

— Nu, niciodată.

— Ruşine! Nici ăsta, răul ăsta mic, nu poţi învăţa să-l faci? Când oamenii sunt disperaţi, nu se lipeşte somnul de ei. „Dacă eu dorm – zic – cine o să-i chinuie pe nevinovaţi?” Şi aşa au descoperit sforăitul. Ca să-i chinuie pe nevinovaţi, atunci când domnii dorm. Unde te culci la noapte?

— Nu ştiu.

— Ştiu eu. Vezi, caută în altă parte. Aici ai să găseşti închis. Ţi-o spun ca să nu disperi şi să cauţi un loc de odihnă în altă parte, pentru că dacă continui să te culci aici ai să mori de nesomn. Dar dacă nu găseşti să mori în altă parte, atunci vino să mori aici. Eu, unul, ca s-o ştii, te aştept. Chinuri îţi pot da mulţi. Cu mângâierile nu se prea înghesuie. Te-am trecut în testamentul meu. Eşti pierdut. Ai să cheltuieşti toţi bănişorii tăi ca să lipeşti şi să cositoreşti ibricile. Şi eşti şi aşa sărac. Mi-e milă de tine.

— Şi atunci de ce nu mă dezmoşteneşti?

— Ce-ţi spuneam despre sforăit? Cel care doarme îl chinuie pe nevinovat cu sforăitul. Cel care moare ce să facă? Să-l lase în pace pe cel nevinovat? Nu. De aceea face testamente şi astfel continuă să-l chinuie şi după moarte.

— Şi de ce nu ai ales pe altcineva? Ce rău ţi-am făcut eu?

— Ei, nu ştii? Eşti nevinovat. Ce rău mai mare vrei să-mi faci? Hai, du-te acum! Am eu grijă. Nu te las eu aşa.

Melios a plecat nu pentru că s-a temut. Dimpotrivă. Ştia că toate acestea sunt predicile disperate ale unui om foarte amărât. Aceasta era distracţia lui amară. Mângâierea lui. Să biciuiască natura prădalnică a oamenilor. S-a uitat să-i vadă numele pe firmă. Cafeneaua „Necazul zilnic” – Kirikos Kalokuvaros. Minunat. Dacă l-ar fi văzut mai de mult s-ar fi bucurat din plin de purtarea, de sfârşitul lui, de această amărăciune fără de leac ce-i picura de pe buze.

— N-ai să te pricopseşti niciodată cu firma asta, îi spuse.

— Ştiu. De asta am pus-o. Dacă voiam să fiu pungaş crezi că o puneam? De la început am pornit ca sărăntoc. Tata mi-a lăsat doar atât ca moştenire: cinstea. Aşa mi-a închis drumul spre bogăţie. „Te pregătesc să devii cerşetor, mi-a zis. Ştiu. Dar mai bine să fii tu cerşetor, decât să-i faci pe alţii cerşetori”. Cu aceste urări am pornit la drum. Încotro? Am descoperit asta abia acum, în singurătatea asta rece.

— Mă mir! îi zise Melios. Cum, unchiule, tu, un om atât de blând, n-ai putut să te înţelegi cu nevasta ta?

— Tocmai de asta m-am certat şi cu ea. Din cauza acestei… moşteniri a tatălui meu. Ea îmi zicea… „Câştigă!” (adică „fură! ca să trăim”). Eu îi ziceam: „Trăiesc nu ca să fur”. Ne-am făcut duşmani ca ziua cu noaptea şi ne-am despărţit. Acum suntem într-o parte brăzdarul, în alta plugul. Nu m-a iertat. I-am stricat – cică – viaţa. Adică n-am făcut-o tâlhăroaică, Dumnezeu s-o ferească.

Oamenii mergeau, mai mult alergând. Aveau treabă. Băcanii, ca să-şi dezbrace muşteriii, jandarmii, ca să te lege, judecătorii, ca să te închidă, preoţii, ca să te îngroape, şi aşa mai departe. Undeva bătea un clopot. Bătea de sărbătoare. Dar de sărbătoare sau de înmormântare?

A trecut pe furiş prin faţa bibliotecii, însă pe trotuarul de vizavi. Era curios. O fi deschis azi jupânul?

Dar chiar aşa fiind, n-o să reziste mult. Toţi clienţii se legaseră de funcţionarul lui cel nou şi o să-i ceară ei să-l cheme înapoi. Cu insistenţă chiar. Ce-o să le spună? Că i-a făcut vânt, deoarece compunea acrostihe sentimentale pentru o abonată? Dar atunci… abonatele o să-l sugrume. Pe uşă era lipită o hârtie. Ce-o fi scriind? Nu cumva era vreun act de izgonire sau… n-o fi lipit acolo poezia lui?

A traversat. „Închis. Lipseşte directorul”. „Centrul”, domnule, o să te topească. O să te betegească „Centrul” ăsta. De data aceasta însă nici „Centrul”, nici instinctele tale leneşe şi nici ieşirile dumitale nocturne şi murdare nu te vor salva. De data aceasta „nechibzuinţa” funcţionarului tău te-a dus de râpă.

— Bună ziua! spuse prosteşte, proţăpindu-se în faţa lui Melios. Ţi-a făcut vânt?

Era chelnerul.

— Da. Adică i-am făcut eu vânt. Nu el mie.

— Directorul tău a zis că ciupeşti, cică, de fund fetele. Le-ai înnegrit, cică, fundul! Aşa a zis. De asta – cică – te-a alungat.

— Tu îl crezi?

— Nu. Eu i-am zis: „Spune-mi altă bazaconie. Eu îl cunosc bine. Nu dă niciun ban pe porumbiţe. Ştii ce bărbat rece era?

— I-ai zis aşa ceva?

— Ei, şi ce, parcă am minţit? Eu dacă eram în locul tău le-aş fi mototolit pe toate la rând. Dar tu le priveai ca un peşte mort. Ştii, însă, un lucru? Ciudat. Când i-am zis „ştii ce bărbat rece era” m-a privit, de parcă l-am împuns cu sula. Ca fript. Era invidios? Ce dracu’! Nebun? Ia spune, mă, nu cumva „bărbat rece” înseamnă altceva? Adică… „vedetă”… sau cum se zice…

— Ai ghicit. Ceea ce ai zis îl înveninează şi mai rău pe un broscoi ca el.

— Acum am înţeles de ce face şi el pe „bărbatul rece”. Ca să le prindă în laţ. Ce „gâşte” sunt şi muierile astea, mă! Plec acum, că mă aşteaptă stăpânul. Ştii ce palmă grea are? într-o zi am să-i dau una cu tava… La

revedere. A! Ia uite cum era să uit. Ştii… domnişoara Cleopatra…

— Ce-a păţit?

— Cunoaşteţi vreun domn Hrisostalis sau Sfiriktras?

— Desigur. Unde este?

— La „gherlă”. L-au înfundat, sărmanul. Da. La „răcoare”.

— Şi de unde ai aflat tu asta?

— Mi-a spus domnişoara Cleopatra. Aţi păţit-o amândoi. V-aţi înşelat amândoi în privinţa domnului.

— Dar de ce? Ce-a făcut?

— Se pare că golanul s-a îndrăgostit de fată. Ai înţeles? Lulea.

— Ce tot zici!?

— Desigur. Şi i-a sucit capul. A vrut să-şi asigure „baza”, ca să devină „domn”, să-i zornăie bănişorii şi s-o cucerească. Şi a păţit-o. Oh… chinuri. Plec acum. La revedere… Mi-a zis că dacă te văd să-ţi spun să-i telefonezi neapărat. După cum vezi a dat de bucluc domnul Sfiriktras. Voia, cică, să intre pe drumul cel drept. Şi credea că drumul cel drept trece mai întâi prin cel strâmb. Măi, ce minte au câteodată unii oameni. Am plecat.

Ghinion şi aici. Slabă a fost şi rezistenţa ta, sărmane Sfiriktras. Înşelătoare. Şi acum toate ţi s-au înecat din cauza unei neînţelegeri tragice.

A plecat încovoiat, de parcă chelnerul îi anunţase moartea cuiva. S-au înşelat amândoi în privinţa acestui „domn”. Aşa este. S-au înşelat. Şi mai mult, fata aceasta pură, care credea că poţi salva pe cineva care a căzut la fund să iasă la suprafaţă… N-o să-i telefoneze. Se simţea vinovat faţă de ea. El este cel care a indus-o în eroare. Sfiriktras devenise pentru ea un scop, o bucurie, un refugiu în ţara himerelor. O dată ce el i-a distrus orice speranţă de bucurie, de dragoste, ea a găsit ieşirea din impas în „reeducarea” unui om pierdut.

De-acum pentru Sfiriktras sau Hrisostalis (păcat de nume!) orice drum era înfundat definitiv. Va urma procedura specifică răufăcătorilor. Sfiriktras nu era dintre

cei care se tem de sânge, ci dintre ceilalţi, care-şi expun mâinile însângerate ca pe nişte medalii.

Un vânt pişcător a început să sufle dinspre mare. Fă ce vrei cu oraşul ăsta! Fără crivăţ nu poate să trăiască. Chiar şi în arşiţa verii o să se strecoare de undeva ca să-ţi ofere puţin guturai sau răceală. Aici, numai iarna poţi fi sigur. Ţi-o spune de la început răspicat: „Eu ucid”. Şi tu îţi iei măsurile respective. A găsit un loc mai dosnic. Şi-a scos pachetul de ţigări. Vântul ai stingea chibritul. Şi-a ridicat gulerul ca să facă adăpost. Nimic. Deodată însă, după cel de-al cincilea băţ de chibrit stins, o brichetă fină de aur a apărut sub nasul lui. A aprins fără să-şi ridice privirea. Cine să fie atât de politicos?

I i-Mulţumesc! spuse şi dădu să plece.

— Atât de mult… auzi o voce de femeie. Atât de mult v-a costat?

I-a aruncat o privire saşie. Era „canarul”.

— Mulţumesc! spuse din nou şi vru să plece.

— Nu vreţi să mă întrebaţi nimic? îi zise ea, ironică. Nimic?

— Absolut nimic. Bună ziua.

— O clipă. Nici ce-a urmat după aceea nu vreţi să aflaţi?

— Nu, mulţumesc. Bună ziua.

A plecat.

— I-aţi făcut bucăţele! auzi în urma lui. Da, pe amândoi. Ştiţi că v-au căutat?

4 i – Nu. Nu mă interesează nimic din ce-mi spui.

— Mă interesează pe mine. Trebuie să aflaţi ceva ce nu ştiţi. Doxa…

— Vă rog!

— …vă iubeşte. Asta e. Vă iubeşte ca o nebună… orbeşte.

Melios s-a întors şi a râs crud:

— Orbeşte? Acum abia îmi explic…

— Nu sunteţi în stare să vă explicaţi nimic. Nu ştiţi nimic.

— Acum înţeleg de ce s-a aruncat în braţele

broscoiului ăluia. Din cauza orbirii.

— Nu, din gelozie. Toate răutăţile, toate prostiile le-a făcut din gelozie.

— Şi… de ce, mă rog?

— N-aţi înţeles? Pentru că vă iubeşte. Iar dumneavoastră aţi scris poezia aia pentru alta.

— Pentru alta?! Prostia mea cea mare a fost că am scris-o pentru ea. Nu ştiam că este o fiinţă atât de ieftină încât să fie în stare să i-o dea amantului ei.

— Dar ştiţi de ce i-a dat-o?

— Pentru că nu citise acrostihul.

— Dimpotrivă, pentru că îl citise.

— Şi atunci de ce s-a supărat?

— Pentru că aţi scris-o pentru alta. Cum a văzut alt nume a apucat-o nebunia şi a făcut tot ce ştiţi.

— Ah, domnişoară, prietena dumneavoastră pe lângă răutate mai e înzestrată şi cu multă ignoranţă. Care era acrostihul? „Aigli”. Ce înseamnă „Aigli”? Nu înseamnă tot „Doxa”?

— Cum? Ah, ia uite! Şi au păţit-o amândoi. Dacă ştia… Ah, sărmana Doxa! Dacă ştia…

— Ştiu ce-ar fi făcut. S-ar fi aruncat cu mai mult avânt în braţele ibovnicului ei.

— Doxa n-a avut alt iubit… altul decât pe dumneavoastră.

— Şi atunci ce-a fost cu stăpânul meu?

— Dar el este… amantul ei. Dar… ce-am făcut? Minciună! Nu-i era…

— Nu vă chinuiţi. Ştiu totul. I-am văzut într-o zi întâmplător. Da, într-o noapte, la o oră târzie. Am văzut-o pe nevinovata Doxa ieşind din cuibul „zeului” ei. Aşa că… linişte! Şi mai multă ruşine, domnişoară. Bună ziua. Vă rog să nu-mi mai ieşiţi în cale. Aţi auzit?

— Este pierdută.

— Aţi greşit timpul. Era pierdută. A fost întotdeauna pierdută. Bună ziua.

A plecat fără să întoarcă capul s-o mai privească. A dispărut pe o străduţă. Acum mai mult ca oricând voia să

se ducă la „Turnul Alb”, să alerge până acolo şi să-l găsească pe bătrân. „Aşa şi aşa, moş Anatreftos, m-am prăbuşit”. Dar s-a răzgândit. L-ar fi certat. I-ar fi zis: „N-ai aşteptat măcar să vină primăvara. Unde ai să te adăposteşti acum, în toiul iernii?” Cum să-l facă să înţeleagă că nu se putea altfel, că cinstea este un lucru care nu suferă amânare? Ce, adică, trebuia să-i spună broscoiului: „Aşteaptă să vină vara şi ai să vezi cum îmi apăr eu demnitatea?” Nu. Demisia îi ardea mâinile. Trebuia să i-o arunce în faţă. Şi i-a aruncat-o. Faptul că odată cu demisia s-a aruncat şi pe el însuşi pe drumuri… nu înseamnă nimic. Aşa s-a hotărât să trăiască el, ca bărbaţii! Oare nu poate fi şi integru fără să nu plătească nimic pentru cinstea lui?

Da, aşa cum am spus, oraşul, astăzi, nu avea niciun farmec, nimic din farmecul pe care-l simt oamenii şi se înveselesc. Melios trecea pe acolo pe unde, altă dată, fusese fericit. A ajuns chiar până la Areţu. Ciudat. Întâmplarea cu Sfiriktras l-a întristat cel mai mult. Adevărul este că şi el crezuse că omul acesta chinuit ajunsese la ţărm. Se vede că tot romantic a rămas. Sfiriktras şi-a schimbat ţinta. Dar drumul nu l-a schimbat. Bine a spus chelnerul: „A crezut că drumul drept trece mai întâi prin drumul strâmb!” Aşa cum mergea, a simţit că se lasă seară. Dar unde şi-a petrecut toată ziua? Da… desigur… A stat la Areţu. Acolo, într-o cafenea pustie, l-a prins somnul puţin. Dar n-a fost dulce ca altă dată, chiar dacă era furat. Lucruri anoste… anoste, pretutindeni. Tocmai acum şi-a dat seama că nu-i era încă foame, cu toate că nu mâncase nimic. A încercat să ronţăie un covrig cu susan, dar, distrat, l-a fărâmiţat unor porumbei.

De dimineaţă simţea că-l ardea gâtul. Oriunde întâlnea apă îşi umezea gura. Nici cele două pachete cu ţigări nu l-au liniştit. Dimpotrivă, i-au produs ameţeală şi o senzaţie de leşin. Niciodată până atunci n-a fumat mai mult de două-trei ţigări pe zi. Deci leac nu există. Nici vorba „găseşte alta”, a bătrânului Anatreftos, nu putea face nimic. „Aruncă-te în mare” trebuia să-i fi spus, Asta ar

fi fost cea mai bună reţetă. Bună, dar şi laşă.

Deodată a văzut o femeie între două vârste, care mergea în faţa lui şi se întorcea când la stânga, când la dreapta. Era îmbrăcată în negru. Rochie neagră şi pantofi negri, cu tocul scâlciat. Dar nu mergea ca toate femeile de vârsta ei. Era puţin bănuitoare, neliniştită. Cerceta trecătorii, îi iscodea cu privirea. Melios a observat repede comportarea ciudată a femeii. A început să-l intereseze, să-i aţâţe curiozitatea. Deodată vede că opreşte un domn cărunt, serios.

— Puteţi să-mi spuneţi, domnule, unde este adresa asta? îl întrebă. Şi-i întinse o carte de vizită.

— Cu plăcere! spuse el, şi căzu pe gânduri.

Atunci femeia îi spuse ceva în şoaptă.

Melios abia a distins un „păstraţi-o”.

— Bine! spuse omul. Şi în loc să i-o înapoieze, o vârî în buzunar. Bună ziua! spuse şi plecă.

Curiozitatea lui acum ajunse la culme. Ce joc era ăsta?

— Automat o urmărea. Ea însă nu şi-a schimbat felul. Deodată, chiar întorcându-şi privirea înapoi, l-a cercetat şi pe el. Expresia îi era însă nehotărâtă. Stătea în cumpănă. Între „da” şi „nu”. Peste puţin l-a privit din nou. Apoi s-a oprit la o vitrină şi l-a lăsat s-o depăşească. Atunci, Melios a hotărât să înceteze jocul şi să plece. Dar chiar în clipa aceea a simţit ceva în palmă. Fără să vrea, a strâns-o. A văzut că era o carte de vizită. „Dacă aţi fost rănit de părăsirea iubitei, dacă vă plictisiţi, dacă suferiţi de singurătate, veniţi să găsiţi alinare în braţele lui Lili”. Mai jos era o adresă şi o indicaţie. „Întrebaţi de doamna Eleni”. Şi-a ridicat privirea. Femeia în negru dispăruse. Oare ea era „doamna Eleni”? Nu-i exclus.

Ce poveşti de roman mai erau şi astea? Şi de ce această domnişoară „Lili” să devină mângâierea necăjiţilor şi îndrăgostiţilor disperaţi? Se pare că femeia în negru se pricepea la psihologie. Lovea drept la ţintă. Fără îndoială, şi domnul cel cărunt era lovit şi el de aceeaşi săgeată. Suferea şi el de dragoste, de disperare, ori singurătate.

Dar ce era oare la mijloc? Nu cumva domnişoara „Lili” a deschis un „azil al disperaţilor?” Ca acele „cimitire populare” unde se ducea noul Cristos, ca să-şi scrie Evanghelia?

Deci există pe lume şi asemenea refugii? Asemenea temple unde te aşteaptă mila, consolarea şi căldura omenească? Şi unde? în braţele unei femei, unei femei divine, în braţele domnişoarei Lili!

Gata… gata… Nicăieri nu poate să se ducă în seara asta. Binecuvântată fie clipa, întâlnirea cu femeia în negru. Iată că doliul nu este întotdeauna atât de negru.

Unde s-ar fi dus, unde s-ar fi aruncat, în ce apă sau văgăună l-ar fi găsit dimineaţa, dacă nu apuca să se întâlnească cu această femeie care i-a tăiat calea şi i-a schimbat direcţia drumului?

Şi acum, atenţie, băiete! încet, cu evlavie. Aşa cum te-ai duce la biserică. Descoperit. Purificat. Intri pentru prima dată în templul dragostei. Vei trăi pentru prima oară clipa mult aşteptată.

A grăbit paşii. Era emoţionat. Şi iată că a ajuns. N-a apucat să sune, că cineva i-a deschis. Era chiar femeia în negru.

— Poftiţi! spuse. Bine aţi venit. Poftiţi direct în cameră. Lili! A venit domnul de care ţi-am vorbit.

A deschis o uşă şi l-a împins uşor înăuntru. O lumină dulce… îmbietoare… O femeie îl aştepta pe canapea cu ochii pe jumătate închişi. Melios a început să-i şoptească ceva, gata să leşine.

— Domni… domnişoară…

Femeia a deschis ochii. Şi atunci… un urlet de animal înjunghiat şi însângerat – dar vai atât de frumos! – a sfâşiat camera. A intrat iute femeia în negru. Corpul cel frumos de pe canapea era prăbuşit la podea.

— Agrambeli! Fata mea! a strigat femeia.

Apoi a început să strige: „Apă, apă!”

— Apă… apă! cerea şi Melios.

Dar nu ca să bea. Apă multă, multă ca să se înece.

A fugit afară ca de foc. A fugit ca să găsească apă.

Poate chiar foc. Orice i-ar fi apărut cât mai repede în cale. Undeva s-a oprit. Mergea, sau era atârnat? S-a lovit la cap şi-l durea. Parcă-l lovise cineva. Ce era asta? Râs? Parcă-şi mai putea da seama? Nu, era un aparat de telefon, negru, negru. Degetele lui aveau viaţa lor, memoria lor. Au format singure numărul. S-a auzit o voce de femeie: „Alo!”

— Cleopatra! strigă el disperat, de parcă se afla în fundul prăpastiei. Cleopatra! Moş Anatreftos... Ajutor... Ai...

— Unde sunteţi? Ce-aţi păţit? s-a auzit o voce ca de pe altă lume. O voce blândă şi speriată.

Atunci a privit în jur şi a observat că era lângă „Turnul Alb”.

— La „Turnul Alb”... Nu... nu... la „Turnul Negru”.

— Nu există asemenea turn în Salonic. *Alb* vreţi să spuneţ? Da? vorbiţi! Vă implor... *Alb*?!!

— Alb? Acum nu mai există nimic alb... Nimic.

— Rămâneţi acolo unde vă aflaţi! Vin imediat. Iau un taxi. Ce? Melios, ce-ai spus să aduc? Un coşciug? Melios! Pentru Dumnezeu! Venim! Cu moş Anatreftos? Da! Da! Aşteaptă. Mă auzi?

— Da! Cleopatra... Te rog, sună la numărul 13 – 331. Te implor... Nu uita! Repede. Pentru că...

Puterile l-au părăsit, dar s-a agăţat de aparat ca să nu-l găsească – chiar şi mort – căzut.

Mogoşoaia 1970 – 1971

248. Tiraj: 5.700. I

Tiparul executat sub comanda nr: 780/1972, la întreprinderea poligrafică „Cluj” Str. Brassai nr. 5 – 7, Cluj Republica Socialistă România

Lei 11